

ANALECTA HYMNICA
MEDII AEVI.

Herausgegeben

von

Clemens Blume und **Guido M. Dreves.**

XXXIII.

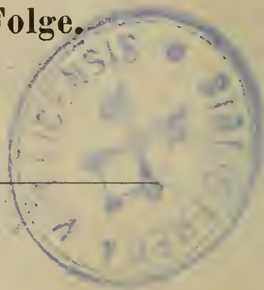
PIA DICTAMINA.

Reimgebete und Leselieder

des

Mittelalters.

Sechste Folge.

Leipzig.
O. R. Reisland.
1899.

PIA DICTAMINA.

Reimgebete und Leselieder

des

Mittelalters.

Sechste Folge.

Aus

Handschriften und Wiegendrucken

herausgegeben

von

Clemens Blume
S. J.

Leipzig.
O. R. Reisland.
1899.

VORWORT.

Der vorliegende Band bringt die stattliche Series der Reimgebete und Leselieder, die mit dem 15. Bande eröffnet und im 29. bis 32. fortgesetzt wurde, zum Abschlufs. Dafs dieses nicht gleichbedeutend sein soll mit Abschlufs der Hymnen-Publikation überhaupt — Hymnen hier in des Wortes weiterer Bedeutung —, scheint an sich doch selbstverständlich. Da aber eine ähnliche Bemerkung im 23. Bande, welcher die Schlufslieferung der liturgischen Hymnen im engeren Verstande dieses Wortes bildete, von einigen mifsverstanden wurde, sei hiermit ausdrücklich bemerkt, dafs noch die ganze Series der Psalterien und ein bedeutender Teil der Sequenzen aussteht, abgesehen von Gruppen liturgischer und aufserliturgischer geistlicher Dichtungen, die bestimmten Autoren zuzuschreiben sind, und von einer Blütenlese rhythmischer oder metrischer Tropen. Daran werden sich Nachträge reihen und die Herausgabe schon anderweitig edierter Hymnen aus Originalquellen, ohne dafs hier das Programm betreffs letzterer näher bezeichnet werden soll.

Aufser den Pia Dictamina auf die Engel und Heiligen, welche in alphabetischer Reihenfolge aufgeführt sind, bietet dieser Band mehrere Diversa oder Moralia, von denen schon im 15. Bande einzelne Proben vorgelegt wurden. Wenn nicht bei allen, so doch bei einigen derselben kann der berechtige Zweifel entstehen, ob sie noch der religiösen Lyrik beizuzählen sind und somit einen Unterschlupf im Gehege der Hymnologie beanspruchen dürfen, oder ob sie ins Gebiet der weltlichen Lyrik, speciell der Satyre, verwiesen werden müssen. Dem asketischen Dichter, als welchen der Sänger von Reimgebeten und Leseliedern sich kennzeichnet, steht es ja frei, die ganze Skala der verschiedensten Affekte zu durchlaufen, und dabei kann es ihm nicht verwehrt

sein, bei Spott- und Rügeliedern gegen Welt und Laster auch im Stil und in der Sprache des weltlichen Lyrikers sich den satyrischen Launen seiner Muse zu überlassen. Letzterer hingegen wird des religiös-geistlichen Momentes bei seinen Satyren des öfteren nicht ganz entraten können oder wollen. Wer möchte da bei jedem Einzelfalle die Grenzscheide scharf ziehen?

Es genüge, diese Stücke wenigstens als auf der Grenzscheide stehend bezeichnet zu haben, ohne über ihren geistlichen oder rein weltlichen Charakter das lösende Wort sprechen zu wollen. Sie sind deshalb als Anhang beigefügt. Wenn der Verfasser des Repertorium hymnologicum „tout pièce satyrique“ aus dem Repertoire der Hymnendichtung ausgeschlossen wissen will, so ist das theoretisch unberechtigt und praktisch von ihm selbst keineswegs ausgeführt worden. Neben manchen satyrischen Liedern, die als geistliche mit Recht im genannten Repertorium verzeichnet sind, haben eben dort nicht wenige Aufnahme gefunden, die ganz entschieden als weltliche auszumerzen sind.

Wien, 13. März 1899.

Clemens Blume.

I.

DE SANCTIS.

1. De Omnibus Sanctis.

1. O beata trinitas,
Rectrix saeculorum,
Una et par deitas,
Unus rex caelorum,
Pater, nate, spiritus,
Precibus sanctorum,
Quaeso, me de funibus
Solve peccatorum.

2. Ave, maris stellula,
Rosa puritatis,
O Maria, cellula
Summae trinitatis,
Angelorum speculum,
Aula pietatis,
Ora, mater, filium
Nostris pro peccatis.

3. Salveto archangele
Michael beate,
Turmae tu uranicae
Princeps nominate,
Qui pugnando fortiter
Zabulum sprevisti,
Regnaturum iugiter
Fac me caelo sisti.

4. Angele, qui meus es
Custos, ave, bone,
Nunc et omni tempore
Salvum me dispone,
Pelle procul zabulum
Mortis in agone,
Intra caeli gaudium
Animam repone.

5. Salve, mater aurea,
Anna amorosa,
Stirpe regum genita,
Valde generosa,
Iuva nosmet tertia
In hac criminosa
Vita, Iesu avia,
Dulcis et formosa.

6. Salve, Adam, maxime
Protoplaste Dei,
Microcosme nobilis,
Memor esto mei,
Quem a Deo credimus
De limo formatum,
Natum fac me fieri
Dei adoptatum.

7. Salve, sancte Moyses,
Princeps prophetarum,
Doctor et dux inclite
Israelitarum,
Per quem nobis caelicam
Deus dedit legem,
Tuis placa meritis
Mihi caeli regem.

8. Salve, David, regie
Vates et psalmista
Ac divini pneumatis
Dulcis citharista,
In conspectu Domini
Meas rege vias,
Fac me pure canere
Deo psalmodias.

9. Salve, pater Ioachim,
Pater venerande,
Angelorum, Cherubim
Laude praedicande,
Patriarcha celebris
Semper salutande,
Cum dilecta coniuge
Portam caeli pande.

10. Salve, vir spectabilis
Ioseph, o Mariae
Sponse, tu amabilis
Tutor et Messiae,
Fac mihi placabilis
Sit Mariae natus,
Tibi tam affabilis
Prece rogitatus.

11. O praecursor Domini,
Iohannes Baptista,
Praecellentis meriti
Vates et legista,
Verbi vox, par angelis,
Potens agonista,
Confer pacem famulis
Proelia post ista.

12. Patriarchae veteres,
Omnes vos beati,
Et prophetae celebres
Pneumate adflati,
Quorum est ex semine
Deus homo natus,
Meos vestris meritis
Solvite reatus.

13. Petre beatissime,
Dux apostolorum,
Claviger aetheree,
Ianitor caelorum,
Veritatis regula,
Fidei et morum,
Prece tua vincula
Laxa peccatorum.

14. Salve, lux fidelium,
Vas electionis,
Paule, doctor gentium,
Flos dilectionis,
Sidus apostolicum,
Caeli micans donis,
Porrige suffragium
Tempore agonis.

15. Salve, maior Iacobe,
Salve, lux caelorum,
Christo iunctus sanguine,
Regi saeculorum,
Doctor et apostole
Dulcis Hispanorum,
Tuo fac nos munere
Compotes sanctorum.

16. Salve, princeps maxime
Evangelistarum,
Iohannes apostole,
Lux ecclesiarum,
Mihi, quaeso, obtine
Dona gratiarum,
Locum paenitentiae,
Veniam culparum.

17. Salve, vir dignissime,
Caelorum senator,
O Andrea maxime,
Crucis praedicator,
Tu, qui primus Domini
Eras imitator,
Sis in fine saeculi
Bonus mediator.

18. Salve, Thoma Didyme,
Sol Christianorum,
Indorum apostole
Et lux populorum,
Qui palpasti vulnera
Christi resurgentis,
Iram mei iudicis
Placa saevientis.

19. Salve, sancte Iacobe,
Mundi supplantator,
Iesu consanguinee
Vitaeque sectator,
O sancte apostole
Et patrone care,
Pro me, precor, sedule
Digneris orare.

20. O lampas ecclesiae
Fideique sator,
Philippe clarissime,
Orbis illustrator,
Precor te, apostole,
Mihi quem elegi,
Ut commendes iugiter
Me caelorum regi.

21. Salve, vir mitissime,
O Bartholomaee,
Nobilis apostole,
Vitae tutor meae,
Qui pro Christi nomine
Es excoriatus,
Fac, ut sit propitius
Mihi Dei natus.

22. O Matthaee inclite,
Domini symmista,
Nobilis apostole
Et evangelista,
Quibus Deum hominem
Factum declarasti,
Fac, ut per te corpore
Menteque sint casti.

23. O Simon clarissime,
Precor, caelestine,
Nobilis apostole,
Christi consobrine,
Munus mihi impetra
Caritatis binae
Sanctaque carismata
Deitatis trinae.

24. Thaddaee dulcissime,
O amice Dei,
Cum germano Simone
Memor esto mei,
Me confirma tempore
Noctis et diei
Fidei munimine
Atque sanctae spei.

25. Salve, evangelicae
Doctor veritatis,
O Matthia, nuntie
Sanctae trinitatis,
Tu, qui in apostolum
Es electus sorte,
Fac, ut per te pateant
Mihi caeli portae.

26. Omnes vos apostoli
Nostri redemptoris
Sanctique discipuli
Iesu salvatoris,
Vos cum coetu omnium
Evangelistarum
Donum mihi poscite
Dei gratiarum.

27. Salve, Christi pugilum
Signifer beate,
Protomartyr Stephane,
Miles lapidate,
O levita candide,
Fulgens puritate,
Posce donum animae
Plenum caritate.

28. Christi martyr inclite,
Decus athletarum,
O Laurenti, maxime
Splendor levitarum,
Dispensator optime
Rerum divinarum,
Mea, quaeso, dirime
Vincula culparum.

29. O Vincenti, assecla
Dei qui fuisti,
Per virtutum opera
Mundo effulsisti,
Dum tormenta varia
Fortiter vicisti,
Mihi reo mitiga
Iram Iesu Christi.

30. Salve, vir clarissime,
O Sebastiane,
Martyr Dei strenue,
Miles christiane,
A peste morbifera
Sero atque mane,
Quaeso te, me libera
Stygioque cane.

31. Maxime pontificum,
Princeps confessorum,
O Erasme, speculum
Pastorque pastorum,
Martyr robustissime,
Victor tormentorum,
Sis tuorum sedule
Memor famulorum.

32. Salve, decem milium
Martyrum famose,
O Achati, signifer
Et dux gloriose,
Tuis cum sodalibus
Pro me, precor, ora
Et culparum omnium
Veniam implora.

33. Christi martyr inclite,
Decus athletarum,
O Georgi, maxime
Splendor tenebrarum,
Miles invictissime
Duxque Clusinorum,
Nostra, precor, dirime
Vincula malorum.

34. O Mauriti inclite,
Princeps beatorum
Legionis militum
Sacrae Thebaeorum,
Martyr o spectabilis,
Audi devotorum
Tuis nunc cum sociis
Preces famulorum.

35. Omnes sancti martyres
Mundique victores,
Iesu Christi milites
Atque pugnatores,
Qui vicistis genera
Saeva tormentorum,
Nostra, precor, vincula
Solvite nervorum.

36. Salve, par apostolis,
Lux episcoporum,
O Martine nobilis,
Medicina morum,
Suscitator humilis
Trium mortuorum,
Aufer pestem corporis,
Pondus vitiorum.

37. Nicolae, pontifex
Mirae sanctitatis,
Sis salutis opifex
Nostrae pravitatis,
Unctionem impetra
Tibi dedicatis
Et post mortem caelica
Regna cum beatis.

38. O Gregori maxime,
Pastor Romanorum
Gentis et apostole
Nobilis Anglorum,
Audi nos, o praesulum
Regula cunctorum,
Et disrumpe scelerum
Vincula nostrorum.

39. Salve, vir clarissime,
Lux catholicorum,
O Ambrosi inclite,
Splendor confessorum,
Magistrorum optime
Doctorque doctorum,
Pia vota suscipe
Tibi devotorum.

40. Salve, decus praesulum,
Sol theologorum,
Augustine, speculum
Luxque clericorum,
Exstirpator criminum,
Mucro perfidorum,
Ora pro me Dominum
Cum coetu doctorum.

41. Salve, lux ecclesiae,
Falx haereticorum,
Doctor, o Ieronyme,
Gloriose morum,
Divinorum maxime
Interpres librorum,
Pro me bona loquere
Domino deorum.

42. Salve, mundi speculum,
Pater Benedicte,
Monachorum omnium
Princeps o invicte,
Fac praecepta regulae
Me servare stricte,
Vivere in ordine
Vere et non ficte.

43. Salve, Maure, nobilis
Dux discipulorum
Benedicti, principis
Divi monachorum,
O lux nostri ordinis,
Stella confessorum,
Placa tuis meritis
Regem saeculorum.

44. Salve, martyr Placide,
Christi athletarum
Comes invictissime,
Lux coenabitarum,
Benedicti assecla,
Sidus mundi clarum,
Nos in ista adiuva
Valle lacrimarum.

45. Salve, Paule inclite,
Dux eremitarum
Et princeps clarissime
Anachoritarum,
Sine dolo socius
Israelitarum,
Ad me veni protinus
In fine horarum.

46. O Antoni maxime,
Salus monachorum,
Dux orientalium
Luxque populorum,
Gloriose daemonum
Victor malignorum,
Per te sim caeligerum
Consors gaudiorum.

47. Salve, Christi assecla,
Spretor mundanorum,
O Arseni, regula
Recta monachorum,
Patrum lux et lilium
Eremi cultorum,
Placa mihi Dominum,
Regem angelorum.

48. Iubila, melliflue
Doctor devotorum,
O Bernarde, maxime
Institutor morum,
O divina caelibum
Normula cunctorum,
Posce mihi scelerum
Veniam meorum.

49. Salve, o Dominice,
Dux praedicatorum
Et fundator ordinis,
Per doctrinam morum
Convertens ad Dominum
Turbas populorum,
Sis adiutor omnium
Ad te conversorum.

50. O Francisce, caelice
Dei contemplator,
Summus evangelicae
Vitae praedicator,
Stigmatum seraphice
Christi exemplator,
Noster contra zabulum
Sis auxiliator.

51. O beati Magi tres,
Vos virtutum flores
Primique ex gentibus
Christi confessores,
Quem laudastis munere
Trino tunc infantem,
Hunc orate nunc pro me
In caelo tonantem.

52. Salve, vir spectabilis,
Comes palatine,
Antistes ecclesiae
Tu Hildesianae,
Divo qui coenobium
Fundas Michaeli,
Gaudiis post obitum
Iungito nos caeli.

53. Omnes beatissimi
Christi confessores,
Eremitae, monachi
Cunctique doctores,
Qui tempsistis gaudia
Pro Christo terrena,
Nos, precamur, ducite
Caeli ad amoena.

54. Salve, sancta Agatha,
Dulcis et benigna,
Martyr Christi fulgida
Sponsaque praedigna,
Quae vicisti gravia
Pro Christo tormenta,
Ante Deum precibus
Pro me sis intenta.

55. Salve, rosa martyrum,
Agnes, virgo grata,
Per amoris annulum
Christo subarrhata,
Inclito martyrio
Fulges purpurata,
Ora pro me misero
Deleque peccata.

56. Salve, Apollonia,
Virgo peramoena,
Virginum lux splendida
In virtute plena,
Tuum ob martyrium,
O pudoris vena,
Barathri ac dentium
Salva nos a poena.

57. Sancta confer Barbara
Regni portionem,
Tua propter merita
Atque passionem,
Mei, tui famuli,
Tutum fac agonem
Corporis Dominici
Per susceptionem.

58. Sponsa Christi florida,
Salve, Dorothea,
Quae a Deo diceris
Nobis data dea,
Sanctis tuis meritis
Mens firmetur mea,
Morum semper copia
Crescat ut in ea.

59. Martyr invictissima,
Salve, Margareta,
Quae divino fueras
Numine repleta,
Dum draconem viceras,
Fortis o athleta,
Perduc me ad agmina
Beatorum laeta.

60. Salve, prudentissima
Virgo Katharina,
Regis Costi filia,
Martyr et regina,
Rogo, mihi impetra
Munera divina,
Cor refertum gloria
Atque disciplina.

61. Salve, sancta Ursula,
Mundum quae sprevisti,
Virgo constantissima,
Ob amorem Christi
Tuis cum sodalibus
Sanguinem fudisti,
Serva me ab hostibus
Et a morte tristi.

62. Cum patronis omnibus
Meis vos, beatae
Virgines castissimae,
Pro me supplicate,
Virginis me filio
Reconciliate,
Mortis in articulo
Ad me properate.

63. Salve, Iesu Domini
Nobilis amatrix,
Huius o Elisabeth
Saeculi calcatrix,
Sanctae elemosynae
Larga dispensatrix,
Precor te, sis animae
Meae dispensatrix.

64. O Maria vernula
Christi Magdalena,
Spei primiceria,
Caritate plena,
Norma paenitentiae,
Prece me serena
De peccatis erue
Et de Stygis poena.

65. Igitur vos pariter
Omnes, ad quos clamo
Quosque specialiter
Veneror et amo,
De culparum nexibus
Et de mortis hamo
Solvite me citius
Caritatis ramo.

66. Poscite prudentiam
Et cum caritate
Firmam patientiam
In adversitate,
Sanctam continentiam
Cum sobrietate
Et oboedientiam
Cum humilitate.

67. Mihi Dei gratiam,
Quaeso, impetrate,
Vestram per instantiam
Dominum placate,
In extrema horula
Simul me iuvate,
Cuncta adversantia
A me propulsate.

68. Omnes sancti angeli,
Patres et prophetae,
Nobis cum apostolis
Pacem obtinete,
Confessores, martyres,
Virgines, athletae,
Delictorum maculas
Precibus delete.

69. Omnes sancti simulque
Et vos sanctae Dei,
Pro me intercedite,
Mementote rei
Coram Christo iudice,
Obitusque mei
Post finem me iungite
Sanctae requiei.

70. Praesta, sancta Trinitas,
Mihi patronorum
Meorum per merita
Gaudia caelorum;
Tibi laus et gloria,
Deus angelorum,
Nunc atque per saecula
Cuncta saeculorum.

Cod. Guelfenbyteran. Helm. 1076. saec. 15. — Nach Str. 42 ist der Verfasser ein Benediktiner, nach Str. 52 wahrscheinlich aus der Abtei St. Michael in Hildesheim.

2. De Omnibus Sanctis.

1. O pater ingenite,
Omnium creator,
Atque unigenite,
Vitae reparator,
Sancteque paraclite,
Mitis consolator,
Deus unus credite,
Noster sis tutator.

2. O Iesu castissima
Genetrix, Maria,
Virgo prudentissima,
Clemens, dulcis, pia,
Fac, Christi carissima,
Nos finita via
Caeli suavissima
Frui melodia.

3. O vos archangelici
Spiritus beati
Simulque angelici
Chori Deo grati,
Estote causidici
Nostri, ut purgati
Valeamus adici
Summae claritati.

4. O vos venerabiles
Dei praeelecti,
Patriarchae nobiles,
Viri circumspecti,
Deo nos odibiles,
Vitiis infecti,
Fiamus amabiles
Per vos et dilecti.

5. O prophetae, flamine
Divino repleti,
Praefantes de virgine
Nasciturum laeti
Christum, cuius nomine
Hostes sunt deleti,
Vestro nos precamine
Iungite quieti.

6. O Baptista, clarius
Pollens vi amoris,
Qui fuisti praevius
Christi salvatoris,
Nobis hic inferius
In valle maeroris
Fac ut sit propitius
Deus cunctis horis.

7. O Petre apostolice,
Princeps ceterorum,
O Paule benevole,
Doctor populorum,
O veri christicolae,
Socii eorum,
Per vos simus accolae
In regno caelorum.

8. O vos evangelii
Sacrati scriptores,
Doctores egregii,
Fidei cultores,
In die iudicii
Nostri defensores
Sitis, ne nos impii
Crucient tortores.

9. O sacra collegia,
Pulchra, rubicunda
Martyrum, qui omnia
Spernentes immunda
Tradidistis propria
Poenis membra munda,
Nos ad caeli gaudia
Ducite iucunda.

10. O devoti famuli,
Sobrii, pudici
Confessores, saeculi
Huius inimici,
Vestri nunquam servuli
Stygis dentur pici,
Sed vestro consortio
Iungamur felici.

11. O puellae languidae
Christi caritate,
Castitate candidae,
Angelis aequatae,
Virgines praefulgidae
Vitae sanctitate,
Vivere intrepide
Nobis impetrate.

12. O Deus, qui praemium,
Virtus, laus et honos
Es sanctorum omnium
Te per dulces sonos
Semper collaudantium,
Nos effectos bonos
Trahe post exsilium
Ad caelestes thronos.

Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20001. A. — Orat. ms. Tegurinum anni 1470. Clm. Monacen. 20021. B. — Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20124. C. — Orat. ms. Underdorfense saec. 15. Clm. Monacen. 7815. D.

3. De Omnibus Sanctis.

1. Caeli sacri principatus
Operentur, ut sit datus
Nobis fructus caelicus.

2. Patriarchae, viri iusti
Praestent, ut simus adusti,
Ut gustus sit fellicus.

3. Prophetae, qui hic scripserunt,
Quod bonorum bona erunt,
Nos bonos efficiant.

4. Apostoli, Dei faces,
Donent, ut sicut veraces
Et nos pios faciant.

5. Martyres in bello fortes
Praestent, ut simus consortes
Ipsorum in praemio.

6. Confessores mansueti
Donent, ut simus quieti
Et in Dei gremio.

7. Virgines Deo placentes
Dent, ut simus resplendentes
In caeli palatio.

Cod. Univ. Patavin. (ol. S. Iustinae) 1328. saec. 14/15. — 2, 3 Ut gustus felicus. Soll der Sinn sein: möge uns weltliche Lust vergällt werden?

4. De Omnibus Sanctis.

1. Salvete, principes omnes heroici
Caelestis patriae, preces suscipite,
Salutem poscite et mala pellite,
Ut serviamus Domino.

2. Mariam virginem, sanctorum kyriam,
Extollat laudibus virtus seraphica,
Per quam homuncio repperit gratiam,
Parentes quam amiserant.

3. O lux vivifica, accende intima
Amoris facula, ut laudum flosculos
Litemus angelis, quorum custodia
Cingat nos in periculis.

4. En, sancte spiritus, nos viros colimus,
Quos hora tertia musto repleveras,
Donis carismatum; per horum merita
Dele reatus criminum.

5. O Christi martyres, flores purpurei,
Testes idonei, vestra constantia
Det nos hilariter crucem salvificam
Baiulare post Dominum.

6. Gaudete, praesules, doctores incliti,
Nec non et ceteri, quos vitae sanctitas
Et morum claritas coniunxit Domino,
Quem vos placate precibus.

7. Turma virginea, sole micantior,
Per castimoniam fac nos contemnere
Florem cum germine, quem offert hortulus
Saecularis cupidinis.

8. Sanctorum omnium assint suffragia
Matri ecclesiae, ut possit vincere
Quaeque contraria et Deo vivere
Per caritatis opera.

Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20123.

5. De Omnibus Sanctis.

1. Omnipotens, miserere,
Maria, semper assiste,
Ne deseras, Benedicte,
Angeli, nos custodite.

2. Omnes sancti, succurrite
Nunc semper hic et ubique,
Ut nos crimen non iniquet,
Ne Deus aeterne damnet.

3. Sed in caritate sancta
Nunc nostra fiant omnia,
Ut victis culpis et hoste
Hanc vitam claudamus pie.

4. Quare tunc nobis dicere
Audiamus Christi voce:
Venite, vos benedicti,
Possidete regnum caeli.

5. Gloria aeterno Deo,
Mariae et Benedicto,
Angelis et sanctis cunctis,
Quies sit aeva defunctis.

Orat. ms. Tegurinum anni 1470. Clm. Monacen. 20021. A. — Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20124. B.

6. De Omnibus Sanctis.

1. Omnes sancti, dirigite
Nunc cursum vitae nostrae,
Sicut nostis velle Deum
Ad salutem animarum.

2. Omnia interiora
Nostra et exteriora
Deum collaudent de cunctis,
Tam prosperis quam adversis.

3. Ut nunc omnibus mundanis
Nobisque ipsis relictis
Miti corde et humili
Sectemur filium Dei.

4. Observemusque mandata
Sua per sancta opera
Usque in finem non ficte,
In fide, spe et caritate.

5. Quare nunc luantur culpae
Digna satisfactione,
Ut contriti et confessi
Semper apti simus mori.

Orat. ms. Tegurinum anni 1470. Clm. Monacen. 20021 A. — Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20124. B.

7. De Omnibus Sanctis.

1. Salve, redemptor Domine,
Qui passus es pro homine,
Nostra peccata hodie
Dele pro tuo nomine.

2. Salve, regina virginum,
Quae genuisti Dominum,
Hunc pro salute hominum
Exora, mater omnium.

3. Salve cum sanctis angelis,
Michael venerabilis,
Iuvamen miserabilis
Plebs petit et instabilis.

4. Salve cum sanctis patribus
Omnibus atque vatibus,
Baptista Christi, suavibus
Caelorum ciba dapibus.

5. Salvete, terrae principes,
Venturi quoque iudices,
Regni Dei participes,
Nos satiate pauperes.

6. Salve, felix societas
Martyrum, vestrum dignitas
Nos protegat et pietas,
Ne maculet iniquitas.

7. Salve, cum confessoribus,
Augustine, et doctoribus,
Nos ab inferni foribus
Custodi et doloribus.

8. Salve, o turba virginum,
Quae flores sicut lilium,
Precare Dei filium,
Ut tollat molem criminum.

9. Salveto, caeli curia,
Salva nos ab iniuria
Eripe et a furia
Hostis, qui nutrit iurgia;

10. Et post hanc vitam labilem,
Brevem et lamentabilem,
Nos semper fac amabilem
Dei videre faciem.

Orat. ms. Augustinum saec. 15. Cod. Cremifanen. 413. — 1, 1 redemptor noster. — 2, 4 Ora mater. — 5, 4 satiatis. — 8, 1 o fehlt. — 9, 1 Salve tota caeli.

8. De Omnibus Sanctis.

Litania Metrica.

Nobis in munus se donet trinus et unus.
Gloria sanctorum, memor esto, Maria, tuorum.
Collocet in caelis nos sancta cohors Michaelis.
Christi baptista, nobis ad opem miseris sta.
Liberet a poena nos turba fratrum duodena.
Martyrii sanguis sanet, quos vulnerat anguis.
Nos confessorum prece dirige, Christe, tuorum.
Christe puellarum turmis nos iunge sacrarum.
Nostra iuvet vota sanctorum contio tota.

Orat. ms Carthus. Colon. saec. 15. Cod. Colonien. 28. — Diese litania metrica macht ganz den Eindruck, als bestehe sie aus 9 s. g. benedictiones ad lectt. noctt. Indes läfst sich die Sache nur vermuten, nicht nachweisen.

9. De sanctis Angelis.

1. Coram choris angelorum
Vox erumpat canticorum
In carmen laetitiae,
Voci vita sit unita,
Nova laude recensita
Caelestis militiae.

2. In suprema hierarchia
Dulci canunt harmonia
Christo caeli cardines,
Sub electi monarchia
Gaudent novem melodia
Angelorum ordines,
Cum canora symphonia
Celso promunt euphonia
Mellitas dulcedines.

3. Assistentes trini trino,
Canticantes caelestino
Digna dant praeconia
Una throni cum Seraphim
Ministrantes et Cherubim
Regis ad obsequia

Intendentes sapientes,
Iusta quoque decernentes,
Praesident in gloria.

4. In secunda hierarchia
Clamant „Vale, vitae via,
Qui das tuis praemia“
Potestates et virtutes,
Dominationes, duces
Patrantes magnalia;
Dominantes orbem ferunt,
Potestates bella gerunt,
Virtutes prodigia.

5. In extrema hierarchia
Radiante luce dia
Sunt, qui nos custodiunt,
Principatus principantes,
Archangeli revelantes,
Angeli subserviunt.

6. O quam mira theoria,
Quod sub trina hierarchia
Praeter trinos ordines
Caelum terris reseratur,
Ut mens nostra rapiatur
Supra caeli cardines.

7. Horum prece, pater patrum,
Deus homo, frater fratrum,
Pone nos in gloria,
Et tu, virgo, mater matrum,
Confer lucem tollens atrum
In caelesti curia.

Clm. Monacen. (ol. Emmeramen.) 14343. anni 1351. — 2, 7 cum corona. — 3, 7 Incedentes. — 3, 8 Iuxta quodque.

10. De sanctis Angelis.

1. O virtutis infinitae
Artifex, aeternae vitae,
Tu conditor spirituum,
Ordinasti expolite
Novem choros trium rite
Ierarchicorum situum.

2. Unaquaeque ierarchia
Agmina sortitur tria
Distinctis cum nominibus,
Per hoc datur clara via,
Ut credaris mente pia
Unus trinus hominibus.

3. Ad hos facis sublevari,
Qui virtute pollent pari
Ex omnibus terrigenis,
Qui te debent contemplari
Et a quibus vis laudari
Iugiter cum caeligenis.

4. Fac nos pios, gratiosos,
Proximis obsequiosos,
Ut pares simus angelis.
. . . .
. . . .
. . . .

5. Nos compassione mentis
Cum bonorum incrementis
Aequa virtutum statibus;
Da vim hostis saevientis
Resistendi temptamentis
Similans potestatibus.

6. Fac, ut mundo elucremur,
Principatuum aequemur
Sic sanctis stationibus;
Da, ut carni dominemur,
Qua subacta gloriemur
Cum dominationibus.

7. Per sinceram aequitatem
Ad thronorum paritatem
In cunctis nos rectifica;
Per noscendi claritatem
Ipsam puram veritatem
Nos Cherubim parifica.

8. Inflammati zelo toti
Pares simus impermoti
Sic ordini Seraphico;
His, o Deus, culpis loti
Conscribamur tamquam noti
In libro theographico.

9. Est beatum supergresse
Sanctis choris interesse
Spirituum et hominum,
Ubi vident tam expresse
Et collaudant indefesse
Semper te sanctum Dominum.

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. — Nach 4, 3 fehlt eine auf die Erzengel bezügliche Halbstrophe. — 8, 4 clypeis loti. — 9, 4 Ubi videtur.

11. De sanctis Angelis.

1. Seraphim, quae sunt amanda
Ardenter et honoranda,
Nos faciant diligere.

2. Cherubim, quae sunt scienda
Et quae sunt intellegenda,
Nos faciant percipere.

3. Throni, quae sunt iudicanda
Iuste sunt et discernenda,
Nos faciant advertere.

4. Dominationes pravis
Documentis pravae avis
Nos faciant resistere.

5. Potestates mundi vana,
Foeda, fluxa et profana
Nos faciant contemnere.

6. Principatus, corpus prave
Cupit semper quod suave,
Nos faciant perstringere.

7. Virtutes, quae sunt timenda,
Magna mira et stupenda
Nos faciant pavescere.

8. Archangeli, qui proelia
Vincunt et portant lilia,
Nos faciant hoc facere.

9. Angeli, bona qui portant
Cordi nostro et confortant,
Nos faciant recipere.

Cod. Univ. Patavin. (ol. S. Iustinae) 1328. saec. 14/15. — 5, 1 vana mundi.

12. De sanctis Angelis.

1. O milites angelici,
Robusti custodes nostri,
A ruina praeservati
Et in dono confirmati,

2. Nobis semper assistite
Nunc in vita et in morte,
Ut abiciamus malum
Et perficiamus bonum,

3. Hostesque nostros crudeles,
Carnem, mundum et daemones
Vincamus semper fortiter,
Ne ruamus letaliter.

4. Corda nostra et corpora
Vestra servate tutela
In Deo semper tranquilla
Et proximis utilia.

5. Quare nulla nos prospera
Inflent nec frangant adversa,
Sed ad Deum et homines
Sancte simus conversantes.

Orat. ms. Tegurinum anni 1470. Clm. Monacen. 20021. A. — Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20124. B.

13. Ad s. Angelum Custodem ante sacrum oratio.

1. O beate angele,
Comes generose,
Comes individue,
Dux solaciose,
Ambulans in croceis,
Dei commensalis,
Affluens deliciis,
Comes socialis.

2. Eia, vivum speculum
Summae claritatis,
Nobile signaculum
Sanctae trinitatis,
Veni ad delicias
Omnium sanctorum,
Ad regales epulas
Regis angelorum.

3. Veni ad convivium
Regis delicatum,
Contrectemus inclitum
Verbum increatum,
Panem suavissimum
Pariter edemus,
Uvae meracissimum
Sanguinem bibemus.

4. In hoc sacrificio
Diligens observa,
Ne qua cogitatio
Turpis aut proterva
Mentem meam obruat
Mole peccatorum,
Neque intus polluat
Flamma vitiorum.

5. Quaero neglegentiam
Nullam committamus,
Summam diligentiam
Hic adhibeamus,
Imbecillem adiuva,
Debilem sustenta,
Ructuent praecordia
Gratiae fluenta.

6. Esca suavissima
Tecum satiatus
Maneam in gratia
Dono Dei gratus,
Ut per hoc viaticum
Transeam securus
Ad caeleste bravium
Tecum gavisurus.

7. Ubi pro victoria
Mundi consolamen
In aeterna gloria
Detur nobis. Amen.

Orat. ms. S. Albani Treviren. saec. 15. Cod. Treviren. 199.

14. De s. Angelo Custode.

1. In virtute maiestatis
Illa, virtus angelica,
Sub cuius sum custodiis,
Mea te clamat anima.

2. Omni tua dulcedine
Semper praesens me refove,
Sit tua vigilantia
Mihi semper melliflua:

3. O tu mi princeps angele,
Cuius sacrae potentiae
Me commisit divinitas,
Quam colit christianitas,

4. Inter coetus angelorum
Te veneror ut proprium,
Inter coetus fidelium
Tu me custodi proprium.

5. Tu familiarissimus,
Tu sis mihi continuus
Et familiarissimum
Fac me tibi continuum.

6. Horis, momentis omnibus
Mihi fias assiduus,
Per omne vitae spatium
Me fac tibi assiduum.

7. Mentem meam tu protegas,
Corpus meum custodias,
Nihil adversi noceat,
Sed vis tua me foveat.

8. O quam mihi dulce esset,
Te videre, si liceret,
Si liceret osculari
Tui pedem vestigii.

9. Hic, precor, ut me diligas
Totumque te exhibeas,
Repellas adversarium,
Veritatis inimicum.

10. Per abrupta vitiorum
Si me ire perspexeris,
Pie reduc ad Dominum
Per catenam caritatis.

11. Non accuses infestanter,
Sed mulceas temperanter
Et de fonte maiestatis
Stillam funde pietatis.

12. Ut, quod meritis nequeo,
Tua sancta precatio
Obtineat apud Deum,
Qui corda novit omnium.

13. Hostis invidi callidas
Tu averte insidias,
Fraudes eius evacua,
Me tuum semper adiuva.

14. O mi custos dulcissime,
O mi custos carissime,
Serva sacras vigilias,
Ne expugnet impietas.

15. Et si permittit iudicis
Summe benigna pietas,
Notum diem meae mortis
Mihi, precor, ut facias.

16. Cum transibo de corpore,
Tu me potenter erue
Ex daemonum potestate
Et duc ad regem gloriae.

17. Ante cuius pium vultum
Me defenses excusatum,
Obtineas et veniam
Et praedulcem clementiam.

18. Quidquid hostis malitia
Accusarit, evacua,
Ne valeat pars sinistra,
Sed evincat pars dextera,

19. Ut gaudeam de gratia
Mihi per te exhibita,
Tu vero de custodia
Congaudeas ministrata.

20. In caelesti civitate,
In qua gaudes assidue,
Vultus Christi benignitas
Me foveat et claritas.

Orat. ms. Caelestin. saec. 15. Cod. Meten. 571.

15. De s. Angelo Custode.

1. Veni, creator spiritus,
Et mentem tange caelitus,
Ut sanctum meum angelum
Honorem, laudem, praedicem.

2. Salve, patrone nobilis,
Venuste et spectabilis,
Honoro te, mi domine,
Honore laudis duliae.

3. Sit tibi reverentia,
Laus, honor, excellentia,
Es enim meus legifer
Et contra hostes signifer.

4. Es sidus totum rutilum,
Excellens solis spiculum,
Es lilium pulcherrimum
Florescens ante Dominum.

5. Tua potestas regia
Extendit se ad maxima,
In terra regis homines,
In orco arces daemones.

6. Eia, regalis domine,
Te rogo, in me respice,
Manum iutricem porrige
Et vitam meam corrige.

7. Cor meum serenifica,
Scripturae sensum resera,
Ad bonum mentem excita
Et vitiosa computa.

8. Temptatum clemens adiuva,
Aufer a me erratica
Et totam vitam perfice
Ad regulam iustitiae.

9. Fac fructus paenitentiae
Dignos in vita agere,
Ne culpis exigentibus
Disiungar a caelestibus.

10. In hora mortis ultima
Assiste per auxilia,
Fac me victorem omnium
Malorum occurrentium,

11. Ut tecum tandem gloriam
Nanciscar post victoriam,
Et creatorem entium
Laudemus in perpetuum.

Clm. Monacen. (ol. Tegurin.) 19636. saec. 15.

16. De s. Angelo Custode.

1. Ave, custos mihi datus,
Dum per Christum sum vocatus
Ad baptismi gratiam,
Dulcis angele, procura,
Ut ad gaudia ventura
Te duce perveniam.

2. Fove, protege, defende,
Arma, scutum apprehende,
Meos hostes contere,
In praesenti et futuro
Angelorum vallo, muro
Me digneris cingere.

Orat. ms. Augustinum saec. 15. Cod. Cremifanen. 413. — 1, 4 O dulcis angele mihi. — 2, 1 Refove. — 2, 2 et scutum.

17. De s. Angelo Custode.

Angele, qui meus es custos pietate superna,
Me tibi commissum serva, defende, guberna,
Terge meam mentem vitiis a labe veterna
Assiduusque comes mihi sis vitaeque lucerna.

Orat. ms. Italicum. saec. 15. ex. Cod. S. Ignatii Londinen. s. n.

18. De s. Angelo Custode.

1. Gratulare, ave, care,
Angele dulcissime,
Salve, curam profuturam
Meae agens animae.

2. Te deposco, quem cognosco
Me satis diligere,
Quod digneris nec lasseris
Pro me preces fundere.

3. Ut ab hoste et a peste
Me Christus eripiat
Et gaudere, te videre
Me in caelis faciat.

4. Et coronam tibi bonam
Pro mei custodia
Det Mariae natus piae
In superna gloria.

Cod. Londinen. Ar. 201 saec. 13.

19. De sanctis Apostolis.

1. O viri apostolici,
Legislatores incliti,
Vestris orationibus
Precate nobis veniam.

2. O vera mundi lumina,
Lustrate cordis intima,
Ut sciamus sagaciter
Vitare mundi prospera.

3. O saecli iusti iudices,
Sancte iusteque vivere
Ob pia vestra merita
Mereamur hilariter.

4. O lampades duodecim,
Fundamenta ecclesiae,
Firmate eam dogmate
Thesauris sapientiae;

5. Fortis in bello iugiter
Contra serpentis aciem
Sit circumspecta undique,
Ne foedetur peccamine.

6. Te nunc, redemptor, quaesumus,
Ut ipsorum consortio
Iungas precantes servulos
In sempiterna gloria.

Orat. ms. Tegurinum anni 1467. Clm. Monacen. 19991.

20. De sanctis Evangelistis.

Quo sine fine manes, perduc nos, sancte Iohannes,
Sis nobis, Marce, caelestis gradus in arce,
Ablue cuncta reae mala mentis, sancte Matthaee,
Quo lucet Lucas, nos, Christe mitissime, ducas.

Miss. ms. Altovadense saec. 12. Cod. Altovaden. CXII. add. saec. 13. — „Versus isti pretiosi sunt per manus Marcelli scriptoris.“

21. De s. quattuor Doctoribus.

O doctores spiritales
Quattuor vos principales,
Nominatim bene noti
Illucetis mundo toti.
Excellenter instar solis
Documentis absque dolis.
Sicut mundo nil prodesset,
Si lux solis non adesset
Sic omnes excaecaremur,
Si per vos non doceremur;
Vestra dicta, scripta, facta
Puris veris sunt compacta,
Sanctae vitae tenent formam,
Recti iuris praebent normam,
Et doctrinis firmitatem
Dant per puram veritatem.
O magistri scripturarum,
Summi correctores harum,
Vera dicto confirmando,
Falsa prorsus refutando,
Exponendo dubiosa,
Nunquam fallit vestra glosa.
O quantum nos honorare
Vos tenemur et amare,
Qui hausistis nobis mella
Ex scripturae dura cella,
Triturastis nobis grana,
Quibus corda fiunt sana,
Et quae nos ad vitam pascunt,
Ubi nulla veterascunt.
Defensores veritatis,
Vastatores pravitatis,
Mallei haereticorum,
Lucernae catholicorum.
Vos sal terrae et lux orbis,
Medici a cunctis morbis,
Domus Dei provisores,
Vigiles dispensatores,
Commonentes Christi gregem,
Ut divinam servent legem.

Papa sancte, o Gregori,
Plus virtutum instas mori,
Augustine disputator,
Profundorum es scrutator,
Ieronime, tu es verus
Interpres, translator merus,
Es sermonis, o Ambrosi,
Summe firmi, minus rosi.
Summae gemmae vos doctorum
Et coronae confessorum,
Praedicantum firmamenta
Per sermonum ornamenta,
Brevi fine ut concludam,
Veritatem fertis nudam.
Hinc patroni hic electi,
Deo plebique dilecti,
Vos amantem instruatis
Veram viam caritatis,
Per quam sperat vester verna
Bene duci ad superna,
Ubi plena est sophia
In fruitione dia,
Nam semel Deum vidisse
Iam est cuncta didicisse.
Ut vos queam invenire
Et vobiscum cuncta scire,
Illuc vestrum per iuvamen
Me perducat Deus. Amen.

Orat. ms. Carthusian. saec. 15. Cod. Capit. Treviren. 116. A. — Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29. B. — 7 mundos A. — 9 nos omnes B. — 12 Lies: Puris verbis? — 13 normam A. — 14 formam A. — 19 dicta A. — 26 ff fehlen B, weil ein Blatt der Hs. ausgerissen.

22. De s. quattuor Doctoribus.

1. Papa beatissime,
nobilis Gregori,
Fac me, pater inclite,
ita mundo mori,
Quod placere valeam
meo creatori,
Ne amittam gaudia
supernorum chori.

2. Tu excellentissime
doctor Augustine,
Fac, ut digne serviam
caelorum reginae,
Ne cadam in laqueos
fraudis Sataninae,
Sed in caelis gaudeam
tecum sine fine.

3. Praesul praeclarissime
doctorque Ambrosi,
Fac, ut me non maculent
actus criminosi,
Nec in me praevaleant
hostes tartarosi,
Mihique non noceant
daemones exosi.

4. O felix Ieronyme,
scripturae translator,
Per te pius conditor
meus sit amator,
Ut non apprehendat me
callidus temptator,
Sed tuis piis meritis
salvet me creator.

Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20132.

23. Memore des saintes privilegiés.

I.

1. Dionysi, radius Graeciae,
Fide regnum illustrans Franciae;
O Georgi, miles egregie,
Hostem vincens armis potentiae.

2. Christophore, tinctus in sanguine,
Christum ferens umeris flumine;
Blasi, praesul vivens purissime,
Plagas curans carnis et animae.

3. O Aegidi, cum feris habitans,
Regis crimen Karoli recitans,
Cum sociis, quod peto flagitans,
Sis, ne malis his sim periclitans.

II.

4. Katharina, tyrannum superans,
Doctos docens et rotas lacerans;
Margareta, te castis foederans
Et draconis latera reserans;

5. Martha, Christum domi reficiens
Et draconem victum eiciens;
O Barbara, idola fugiens
Tormentorum poenas despiciens;

6. O Christina, deos despiciens
Et de Christo victimam faciens:
Impetrate, quod sit compatiens
Deus mihi, vos peto totiens.

Orat. ms. Gallicum saec. 15. Cod. Vatican. 3767. A. — Orat. ms. Gallicum saec. 15. Cod. Parisin. 1347. B. — 1, 1 Dionysius A. — 1, 2 Regnum regnans A. — 2, 3 vincens A. — 3, 2 Crimen regis A. — 5, 1 domo A; deiciens B. — 5, 3 Ab idolis Barbara fugiens, Verbesserung B. — 6, 3 sim A. — Die ersten drei Strophen vgl. bei Mone III, 268. Aufschrift aus A; in B: „De quinque sanctis, quibus datum est summum privilegium.“

24. De sancto Aegidio.

1. Exstas, vir egregie,
Oriundus Graeciae
  Partibus Athenis,
Genus ducis nobile
Theodoro patre nomine,
  Pelagia matronis.

2. Iamque tunc dispositus
Aevo tener spiritus
  Ad haec rudimenta,
Dum doctores laicos
Vincis et grammaticos
  Gratiae per fluenta.

3. In templo pergis propere,
Nudum ditas opere
  Veste sibi data,
Ubi aeger munere
Vestitur in corpore,
  Passio fugata.

4. Sicque ab ecclesia
Dum hinc redis in via
  Nuper a serpente
Gerens membra tunc laesa,
Sed oratione fusa
  Sanas hunc repente.

5. Raptus a daemonio
Clamitat Aegidio:
Hac me, pater, quare
Exire daemonio
More iubes solito
Hinc nec remeare?

6. Cumque multa talia,
Haec et his similia
Graecis ostendisses,
U . . . .
. . . .
. . . .

7. Sicque pergis naviter
Arelaten, pariter
Cum tuis consedes
Susceptusque hilariter,
Hospitae sed graviter
Natam vexat febris,

8. Cuius prece solita
Rogat te Theotrica,
Natae ut succurras,
A te sana reddita,
Matri quoque tradita,
Eremo te curvas.

9. Namque Veredemio,
Tibi par in praemio,
Diu adhaesisti.
Die quadam languido
Curam praestas subito,
Frequenter ut fecisti.

10. Intras tunc secretius
Eremum quantocius
Et gaudenter cernis
Tibi cervam divinitus,
Cuius lacte alitus
Es et terrae herbis.

11. Cum adis regem Carolum,
Quendam energumenum
Liberas in via,
Egressus dehinc filium
Principis iam mortuum
Suscitas ad vitam.

12. Lugensque rex facinus
Perpetrasse hactenus
Metuit fateri,
Egidio cum precibus
Commendavit artius,
Petens haec deleri.

13. Sed vir Dei caelitus
Agnovit regis facinus
In schedula allata.
Tuis quisque precatibus
Peccans non ulterius
Gaudet venia data.

14. Igitur te petimus,
Aegidi, cum fletibus
Per haec tua dona
A culpis, quas fecimus,
Liberari caelitus
Per acta tua bona.

15. Longum est et reliqua
Narrari et actita,
In mundo quae gessisti,
Ergo, caeli incola,
Laxa nostra peccamina,
Regi ut fecisti.

16. Tecum simus caelica
Recepturi praemia,
Christus ut promisit;
Vivens per haec saecula
Cum patre gubernacula
Tenet, ut praedixit

17. Semper et nunc iudicat
Saeclum, quod redemerat,
Substantia una.

Cod. Palat. Vindobonen. 3301. saec. 16. in. — 4, 2 Dum fehlt. — 8, 5 Matrique. — 10, 4 divinis. — 13, 3 in cedula. — 17, 2 quem redemerat. — Akrostich: Egidius Grecus scandit caelestia letus.

25. De sancta Agnete.

1. O si possem et si nossem,
Mira libens promerem,
Ad honorem et decorem
Resultando psallerem
Gloriosae, pretiosae
Agnetis Christi virginis,
Cuius festa, cuius gesta
Mirae sunt dulcedinis.

2. O miranda et laudanda
Summi regis filia,
Rubens rosa, speciosa,
Cuius odor lilia
Vincit nimis, me ab imis
Relevari penitus,
Irrigari et firmari
Fac cor meum caelitus.

3. O Romana mis patrona,
Stirpe nata nobili,
Felix Agnes, fortis magnes,
Assis mihi labili;
Pauper ego te non nego,
Mihi fac dulcissimam
Sciens vere te habere
Mentem benignissimam.

4. Quam amoena, quam serena
Sion haec iuvencula,
Quam amavit et ornavit
Manens rex per saecula;
Mi dilecta et collecta
Tu de spinis rosula,
Carens felle, plus quam melle
Dulcior puellula.

5. Servum tuum, qui cor suum
Tibi dedit, respice,
Diligenter et libenter
De me, sancta, prospice;
O quis sciet, quantum fiet
De te mihi gaudium,
Transiturus et iturus
Quando sum ad bravium.

6. Tuus ero, non despero,
Scio, quod non despicies
Me indignum, hoc in signum
Caritatis facies,
Vultu rubens, sponso nubens,
Agno Dei filio,
Rubicundo qui iucundo
Locans te in solio.

7. Imperare et regnare
Fecit te quam prospere,
Adiuvare me dignare,
Mater mea, propere,
Dives donis, me de bonis
Imple fundens nocua,
Si accedis, non recedis
A dilecto vacua.

8. Quem vidisti, quem quaesisti
Tuo tincta sanguine,
O felicem te victricem,
Quo extollam carmine?
Quae unxisti et traxisti
Meum cor radicitus,
Ut erectum et directum
Amet te medullitus.

9. O quam suavis et non gravis
Amor hic illabitur,
Libens vero laetus ero,
Tecum si morabitur
Placens Deo, cordi meo
Tu amoris oculus,
Dulcis tota, lacte lota
Paradisi flosculus.

10. Geris sertum tu confertum
Flore decentissime
Et post matrem summum patrem
Sequeris laetissime,
O mi dea, in te mea
Anima laudabitur,
Semper tibi hic et ibi
Cor meum parabitur.

11. Dulcis plane mentis sanae
Tui recordatio,
Valde pia tu es quia,
Mea gloriatio,
Quam iucunda, quam profunda
Tua laus et gloria,
Et haec digne, quae in igne
Aurum fis de scoria.

12. Vas insigne, quod condigne
Vili de materia
Deus fecit et perfecit
Laude multifaria,
Violeti et roseti
Locus es et plantula,
Tu salutis et virtutis
Doctrix es et formula.

13. Margaritum exquisitum,
Agnes, virgo nobilis,
Super aurum et thesaurum
Omnem delectabilis,
O beata, Deo grata,
Candens, fraglans lilium,
Magnum magna, agnum agna,
Sequens Dei filium.

14. Quorsum vadit, non evadit,
Cursum velox sequeris,
Roborari, non lassari
Ab hoc cursu poteris;
O quam plaudis, quando audis:
Surge, sponsa, propere,
Tibi gratum et amatum
Sponsum circumplectere.

15. Quis, benigne Iesu, digne
Hoc edicat gaudium,
Agnes freta quo iam laeta
Nullum habens medium,
Quo dilecto et electo
Fruitur ex milibus,
Concupitis et mellitis
Haerens in amplexibus.

16. Felix illa, de ancilla
Quae sic liber redditur,
Ut sponsetur, copuletur,
Cui mundus subditur;
Felix ausus et adplausus,
Omni laude pulchrior,
Tuus tibi cum se sibi
Dulci iungit dulcior.

17. Puellare singulare
Decus decentissimum,
Per amorem et dulcorem
Peto iucundissimum,
Quo abundas, ut effundas
Pro me preces misero,
In te spero, tuus ero,
Nam etsi peccavero,

18. Tuum erit, nemo perit,
Pro quo tu rogaveris,
Non cessabo, sed orabo,
Donec me audieris;
Tu in Deo cordi meo
Facta es iucunditas,
Hilarescit, cum quiescit
In te mea caritas.

19. Tu scis sane, quod te plane
Toto corde diligo,
Excusare tu dignare
Bona, quae heu negligo,
O puella mea bella,
Et incursus hostium
Tu fugato tribulato
Mihi dans auxilium.

20. Pondus porta, me conforta
Et, ne lassus peream,
Meum cursum rege sursum,
Quo te semper videam,
Ut sim tecum et tu mecum
In Dei tunc praesentia,
Quod praestare ac donare
Dignetur rex per saecula.

Cod. Sangallen. 520. anni 1436. A. — Clm. Monacen. (ol. Augustan.) 3577. saec. 15. B. — 3, 1 bis 4 incl. fehlen B. — 3, 6 fac fehlt B. — 4, 8 puella B. — 5, 8 pravium A. — 6, 4 Pietatis facies B. — 6, 5 sponso fehlt B. — 7, 6 Implens bono nocua B. — 7, 7 Si accedes, non recedes B. — 8, 2 tracta sanguine B. — 8, 3 O felicem et nutricem A. — 8, 4 Quam extollam B. — 8, 5 Lies vinxisti? — 8, 8 modellitus B. — 9, 1 et fehlt B. — 9, 8 flosculis A. — 10, 1 Seris sertum A. — 10, 3 sq. fehlen B. — 10, 6 Lies laetabitur? — 11, 1 Lies menti? — 11, 7 haec fehlt B; quam in AB. — 11, 8 Aurum sis AB. — 14, 4 Ad hoc cursum A; ex hoc cursu B. — 15, 5 Pro dilecto B. — 16, 2 libera A. — 16, 6 dulcior B. — 16, 8 Dulcem A.

Dilectus iungit pulchrior B. — 17, 3 decorem B. — 17, 5 et effundas B. — 17, 8 si fehlt B. — 20, 2 peream lassus B. — 20, 5 sqq. fehlen B. — 20, 7 Quod precare et dignare A. — Am Schlusse B:

Ut ferrum magnes, sic ad se me trahit Agnes.

26. De sancta Agnete.

1. Ave, Agnes generosa,
Romanorum rubens rosa
Prodiens ex genere,
Quae aetate tenerosa
Claruisti fructuosa
In virtutum opere.

2. Docta fide christiana,
Simulacra spernens vana
Suis cum dulcoribus,
Parvipendens post mundana,
Deum docens mente sana
Venerandum omnibus.

3. Me in fide serva recta,
Dulcis virgo, mi dilecta,
Te exoro precibus,
Caritate da perfecta
Deum, per quem es electa,
Colere prae omnibus.

4. Ave, Agnes verecunda,
Casta, pura, tota munda
Criminum a vitiis,
Temptamenta furibunda,
Hostem vincis laetabunda
Dei beneficiis.

5. Spreto sponso saeculari
Polluenda lupanari
Duceris malitia,
A quo nequis inquinari
Custodita singulari
Angeli custodia.

6. Dulcis virgo et decora,
Deum pro me semper ora,
Te instanter rogito,
Et servare me labora
Impollutum omni hora,
Ad te, pia, clamito.

7. Ave, Agnes pulchra tota,
Intus, foris sine nota
Omnis immunditiae,
Firma mente ac devota
In adversis non fis mota
Tramite iustitiae.

8. Ignis flamma tormentata
Et acerbe flagellata
Es pro Christi nomine,
Post cervice detruncata,
Martyr Deo consecrata
Proprio in sanguine.

9. A te, virgo mitis, peto,
In adversis vultu laeto
Confer patientiam,
Post caelorum in secreto
Corde mihi cum quieto
Dona permanentiam.

10. Ave, Agnes fructuosa
Tua morte pretiosa
Facta Christi hostia,
Peccatorum gratiosa,
Universis dulcorosa
Positis angustia.

11. Iam in caelo collocata,
Stola alba decorata
Agnum sine macula
Sequens, laude praemiata,
Cum Maria deputata
Es nunc digna famula.

12. Magnam in te spem habentem
Tuum Agnes ad clientem,
Supplico, nunc respice,
In peccatis dormientem,
Usque huc non paenitentem,
Pia, tu non despice.

13. Sed festina tua prece
Liberare me a faece
Peccatorum omnium,
Ne aeterna damner nece,
Sed caelestis apothecae
Dignum fac me socium.

14. Ut de dulci tecum vino
Caritatis in camino
Laete queam bibere,
In caelesti crystallino
Abs timore serpentino
In aeternum vivere.

Diurn. Misnense imp. Lipsiae 1511. — 5, 3 ex malitia. — 8, 1 tormenta. — 14, 4 Et in caelesti.

27. De sancta Agnete.

1. Gaude Christi sponsa, Agna,
Quae mundi transisti stagna
Dulci cum constantia;
Gaude, quod, cum nudabaris,
Crine magis tegebaris
Speciali gratia.

2. Gaude, quod in lupanari
Te non permisit foedari
Angeli custodia;
Gaude, per te suscitatur
Iuvenis, qui necabatur
Satanae nequitia.

3. Gaude, quod flammam urentem
Vicisti te non nocentem
Salvatoris gratia;
Gaude, quod transgutturata
Et cruore laureata
Mercaris caelestia.

4. Gaude, quod perdendo mortem
Invenisti vitae sortem
Felici victoria;
Gaüde, Christo sociata,
Duc nostra delens peccata
Nos ad caeli gaudia.

Collect. ms. Campoliliense saec. 14. Cod Campolilien. 40. A. — Orat. ms. Augustinum saec. 15. Cod. Cremifanen. 413. B. — 1, 1 sponsa Christi A; Christi sponsa Agnes beatissima B. — 1, 5 magis quam amictu. — 2, 4 Gaude, quod per te B. — 2, 5 necatur B. — 4, 5 Duc nos delens B. — 4, 6 Ad aeterna gaudia B.

28. De sancta Agnete.

Ave, virgo generosa,
Ave martyr gloriosa,
Agnes, rubens velut rosa.
Ave, Christi sponsa vera,
Ave, mitis et sincera.
Agnes, virgo Deo digna,
Christo prece me consigna,
Preces audi peccatoris,
Ut me mundet intus, foris.
Preces audi, praesta votum,
Cor in bono fac immotum,
Confer mihi cor contritum,
Rege visum et auditum,
Rege gustum et olfactum,
Virgo sancta, rege tactum,
Ut in cunctis te regente
Vivam Deo omni tempore.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Sangallen. 520.

29. De sancto Albano.

1. O Albane, Deo grate,
Coram tua sanctitate
Mihi, tuo servulo,
Clemens esto supplicanti
Et succurre deprecanti,
Ut sic in hoc saeculo

2. Christo possim militare,
Ne a cultu deviare
Videar iustitiae.
Mundo isto consummato
Et antiquo debellato
Principe malitiae,

3. Te rectore teque duce
Regnum Dei plenum luce
Introire valeam,
Ubi sanctam trinitatem
Eiusdemque maiestatem
Sine fine videam.

4. Martyr pie, martyr bone,
Pie pater et patrone,
Me iuvare propera,
Ut adversa me non laedant,
Sed nec prosperis succedant
Mihi semper prospera.

5. Audi, quaeso, preces meas
Clementerque offer eas
Ante regem gloriae,
Pro quo mortem amplexatus
Nunc refulges laureatus
Corona victoriae.

6. Gloriose martyr Dei,
Miserere, precor, mei,
Peccatoris miseri,
Roga fontem pietatis,
Ut me salvet a peccatis
Et a poenis inferi.

7. Martyrum flos Anglicorum
Et coheres angelorum,
Mihi posce veniam
In delictis, quibus premor,
Apud Christum mei memor,
Eius ut per gratiam

8. Sibi digne deservire
Possim hic et hinc transire
Ad caelestem patriam,
Ubi tecum gratulari
Merear et contemplari
Divinam praesentiam.

9. Ora, martyr, pro me Deum,
Ne me damnet tamquam reum
In die novissimo,
Sed mundatum a peccatis
Collocet me cum beatis
In regno clarissimo.

Orat. ms. Anglicanum saec. 13. Cod. Londinen. Ar. 201.

30. De sancto Alberto.

O mi sancte pater, Alberte, vir inclite, salve,
Salve, dans miseris saepe salutis opem.
Salve, dulce decus, salve, spes magna tuorum,
Virtus nostra, vale, vir pietatis, ave.
Sit tibi laus, tibi dignus honor, tibi gratia detur,
Qui, licet indignis, das bona saepe reis.
Infirmis medicus, tu sors praegnantibus et spes,
Naviticis portus naufragiisque salus.
O quot saepe malis, quibus hostibus atque periclis
Nos, pater, ereptos prosperitate foves.

Nil, tibi quod dignum, pater optime, reddere quimus,
Qui nostris votis saepe favere soles.
Mitis mire pater, miseris miserere benigne,
Ut potes atque soles, auxiliare tuis.
Esto tuis monitor Carmelitisque magister,
Ut vitium vitent, posce, beate pater.
Ut cito proficiant, pro servis iugiter ores,
Ut meritis valeant praemia iusta sequi.
Nosque tuo Domino servos fac esse fideles
Et duplicata sibi ferre talenta sua,
Sicque tuis precibus mereamur gaudia vitae,
Quae dabit ipse suis dicturus fine „Venite“.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Londinen. Harl. 211.

31. De sancto Alexio.

1. Ut inter spinas lilium
Beatus Alexius
Iuxta Christi consilium
Floruit prospectius,

2. Mundanas dum delicias
Affectu toto sprevit
Et ad veras delicias
Anhelare decrevit,

3. Sequens Christum humiliter
In hac vita mortali,
Cum quo nunc gaudet iugiter
Gaudio aeternali.

4. Licet honore fulserat
Terrenae dignitatis,
Cordintime contempserat
Amator castitatis.

5. Propter Christum portaverat
Onera paupertatis,
Quem intime dilexerat
Dulcore suavitatis.

6. Hic in praesenti stadio
Cum hoste trino dimicat,
Accinctus Christi gladio
Fortiter et superat.

7. Spe, fide caritateque
Viriliter armatus,
Quarum firmo tutamine
In bello confortatus.

8. In tali sic militia
Hostes suos stravit,
Vitam per exercitia
Virtutum consummavit.

9. In domo patris latuit
Et vilis reputatus,
Inter sanctos, ut patuit
Post mortem, deputatus.

10. Te deprecor, piissime
Amice Iesu Christi,
Me peccatorem dirige
In ista valle tristi.

11. Spatium paenitentiae
Clementer impetrare
Apud regem clementiae
Digneris et donare,

12. Ut ista transitoria
Valeam pertransire,
Tecum aeterna gaudia
In aevum possidere.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29. — 1, 4 prospexius — 7, 1 Ope fide.

32. De sancto Ambrosio.

1. O Ambrosi, serve Christi,
Confer tuo servo tristi
Mala sua hic deflere,
Semper Christo adhaerere.

2. O vas mundum et politum,
Gemmis veris insignitum,
Reple mentem puritate,
Vitam meam bonitate.

3. Ne me gravet caro, mundus,
Hostis quoque furibundus,
Ut post haec transitoria
Tecum sim in gloria.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29.

33. De sancto Andrea.

1. Salve, lumen radiosum,
Novum sidus luminosum,
Lumen dans fidelibus,
Andrea, Christi famulus.

2. Salve, crucis praedicator,
Verbi Dei seminator,
Per virtutem sanctae crucis
Praesta nobis viam lucis.

3. Salve, salutis nuntius,
Mundo missus divinitus,
Regnum Dei praedicare
Et, quod iustum sit, amare.

4. Salve, vivus aquaeductus,
Quem non laesit maris fluctus,
Nec tempestas nec procella,
Neque minae neque bella.

5. Salve, miles Christi fortis,
Nam de portis dirae mortis
Multam gentem attraxisti
Per virtutem crucis Christi.

6. Salve, vitae verus testis,
Dulcis sonus et caelestis,
Lucerna fide fulgida,
Laeta pandens gaudia.

7. Salve, caelestis cithara,
Sonorosa, melliflua,
Per quam evangelium
Corda replet fidelium.

8. Salve, praeco summi regis,
Fulgens forma novae legis
In valle hac miseriae
Iter pandens gratiae.

9. Salve, oliva pietatis
Toti mundo stillans gratis
Oleum laetitiae
De vena fontis gratiae.

10. Salve, doctor veritatis,
Per virtutem caritatis
Multos Christo sociasti,
Quam in corde conservasti.

11. O amator crucis Christi,
In qua Deo obtulisti
Corpus tuum tam beatum
Propter Christum Dei natum.

12. Quem cernebas tunc praesentem
Cum suis sanctis venientem
In divina maiestate
Magna lucis claritate.

13. In qua luce tradidisti
In pias manus Iesu Christi
Tuum sanctum spiritum
Ad praeparatum gaudium.

14. Post occasum huius lucis
Nobis fructum sanctae crucis
Cum beatis propinare,
O Andrea, Christi care.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Qod. Berolinen IV° 29.

34. De sancta Anna.

1. O beata mater, Anna,
Plenae matris gratiae,
Quae mundo non parit manna,
Sed fructum laetitiae.

2. Panem, inquam, angelorum
Sola virgo parturit,
Quae delicti nescit thorum,
Mea quem mens esurit.

3. Tibi supplex preces fundo,
Tu eas suscipias
Et malorum de profundo
Me clemens eripias.

4. Roga, mater, matrem Christi,
Quae virago genuisti
Incorruptam virginem,
Ut haec sancta genitura
Oret pro me prece pura
Et Deum et hominem.

5. Quae conservet in me gratum
Caelibemque famulatum,
Ut sibi complaceat
Et me semper illibatam
Sponsam tibi consecratam
Homo Deus habeat.

6. Ad nepotem tuum clama,
Sicut tua clamat fama,
Ut me nunquam deserat,
Sed reformet signis datis
Ornamentum castitatis,
Quod a morte liberat.

7. Anna felix, Anna dives,
Inter summos caeli cives,
Quae vocaris gratia,
Fac, ut grata vivam Deo
Castitatis cum tropaeo
Stricta sponsi fascia.

8. O parentis sanctae parens,
Quam Iudaea pluit arens
Irrigata caelitus,
Quae de spina es formosa,
Et est nata de te rosa,
Qua Deus est genitus.

9. Pulchre Sion in supernis
Adplaudunt iuvenculae,
Laudem bonis ex aeternis
Dant adulescentulae.

10. Nam congaudent de te natam
Et laudant praeconia,
Hancque prolem propagatam,
Quae restaurat omnia.

11. Ora, mater, ora Deum,
Regem caeli, regem meum,
Ut conversis moribus
Ei possim militare
Et ut rosa pullulare
Procreatis floribus.

12. Si me nequit humilis
Salvare virginitas,
Casta, licet fragilis,
Me salvet humilitas.

13. O praeclara stella poli,
Elongare a te noli,
Quae te vocat iugiter,
Quae te rogat, sis rogata,
Quae te orat, sis orata
Huic misericorditer.

14. Ora pro me filiam,
Quae est mundi domina,
Ut per Christi gratiam
Mea solvat crimina,

15. Ne per avaritiam
Inflectar ad idola,
Sed per continentiam
Fiam quasi viola.

16. Inter sacras virgines
Floream ut lilium,
Quae sequuntur caelibes
Agnum, Dei filium.

17. Angelo annuntiante
Ioachim cognovit ante,
Quod Mariam pareres,
Quae est dicta stella maris,
Ut beatior dicaris
Super omnes veteres.

18. Clamaverunt omnes vae, vae
Generationes Evae
Ad haec usque tempora,
Cum de viro concepisti,
Vires unde infixisti
Contra hostes robora.

19. Impetra mihi virtutem,
Quae et prosit ad salutem
Et ad vitae praemia,
Ut contempler vultum Dei,
Quo lux clara est diei
Post devicta proelia.

20. Quod non potest omnis Iuda,
Illam, Anna, carnem suda,
De qua verbum factum caro
Leto subiacet amaro.

21. Salomonis patri David
Deus istud reservavit
Vitae privilegium,
Ut esses de carne sua
Et Christus de carne tua
In forma mortalium.

22. De Moab Ruth, Thamar aeque,
Harum fuit rea quaeque,
Et haec, quae fuit Uriae,
Tua parens et Mariae;

23. Ne desperent peccatores,
Si convertant pravos mores,
Paenitentes dant exemplum,
Sint quam gratum Deo templum.

24. Hac ergo fiducia
Precor, ut iustitia
Me velis induere,
Quia nullo spatio
Est sera conversio,
Si purgetur scelere.

25. Sicca tellus aruit,
Tamen nullus maduit,
Et siccato vellere
Locus madet areae.

26. Sic Iudaea primitus
Est infusa caelitus,
Aruit quae propere
Suo cocta scelere.

27. Sed turba gentilium
Sequens Dei filium
Madet tincta chrismate
Et lota baptismate.

28. Ista nobis unctio,
Ista benedictio
Per te, mater, adfluit,
De qua virga floruit
Tollens mundi scandalum,
Germinans amygdalum,
Cuius fructus infinitam
In supernis parit vitam.

29. Unde Deo, mater Anna,
Proclamandum est Hosanna,
Qui per tua nos merita,
Quae nobis sunt indebita,
Coronet post victoriam
Et praestet caeli gloriam.

Cod. Londinen. (ol. Wintonien.) saec. 12. Vitell. A. XVII.

35. De sancta Anna.

1. O Anna dulcissima,
O felix matrona
O coniunx beatissima,
Coniugii corona,
Per tuum nam coniugium,
Quod est sanctificatum,
Est miseris refugium
A superis allatum.

2. O felix nativitas,
Dum spina parit rosam,
Tu, fidei festivitas,
Fers prophetarum glosam,
Prophetarum glosulae
Completae sunt in illa,
Et nomen huius rosulae
Maria, mellis stilla.

3. Haec generosa filia,
Quam tu paris, Anna,
Cui caeli supercilia
Subsistunt post et manna,
Tu convallis lilium
Paris, Anna, Mariam,
Maria parit filium,
Qui regit hierarchiam.

4. De tali puerperio,
O mater matris, plaude,
Nepotis de imperio
Tu, felix Anna, gaude,
Tu radix Iesse florida,
De qua radice crevit
Frondosa florens virgula,
Super quam requievit

5. Spiritus prudentiae,
Spiritus timoris,
Pneuma intellegentiae
Et caelici amoris.
Cum ceteris virginibus
Refulget fallerata,
Sub umbra sancti spiritus
Notatur fecundata.

6. Ob huius dulcis filiae,
Anna, dilectionem
Peccatorum intime
Peto remissionem,
Salutis fer munimina,
O Christi dulcis ava,
Et abstergendo crimina
Hysopo munda, lava.

7. Tu filiam in gremio
Fers, gerit nata natum,
Hoc salutis praemio
Das saeculum beatum,
De bonis operibus
Firma, salva, bea
Divinisque muneribus
Cor mundum in me crea.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Sangallen. 520. — 5, 8 fecunda.

36. De sancta Anna.

1. Ave, mater virginis,
quae lactavit Iesum,
Ipsum roga propter nos
hic flagellis caesum,
Meum ut custodiat
spiritum illaesum,
Nam erranti animae,
heu, non bene praesum.

2. Noli me despicere
miserum, indignum
Filiaeque filium
mihi fac benignum
Et me sibi facias
servitorem dignum,
Quod evadam daemonum
spiritum malignum.

3. Nato tuae filiae
pie me commenda,
Ut quando sententia
fuerit ferenda
Extremi iudicii,
mea tunc ducenda
In caelum sit anima
sanctis congaudenda.

4. Anna praeclarissima,
placa tuam natam
Nobis peccatoribus,
ut post hanc sublatam
Vitam nos ad patriam
ducat praeparatam,
Quod possimus cernere
faciem beatam.

Orat. ms. Sigismundi Span de Bernstein anni 1477. Cod. Pragen. XIII H 3 b. — 3, 7 fiat anima. — Nach Str. 4 folgt noch die nachstehende nicht zum Gedicht gehörige:

Iesu bone, sic dispone
horam mei exitus,
Ut ad chorum angelorum
meus pergat spiritus,
Ubi tuam faciem
gaudeam contemplari,
Daemonum sed aciem
penitus aspernari,
Ut nulla dissensio
spirituum beatorum
Et nulla confusio
daemonum malignum.

37. De sancta Anna.

1. Ave, Anna, laude magna,
Mater matris summi patris,
O sublimis gloria,
Stirpe David procreata,
Nos salvavit ex te nata
Mater Dei, Maria.

2. Nos credendo id laudare
Et laudando plus amare
Fac, origo gratiae,
Unde coepit fides sana
Et percepit mens humana
Fontem sapientiae.

3. Virgo de te procreatur,
Per quam venit, qui solatur
Omnes in martyrio,
Regis mater generatur,
Per te, Anna, ablactatur
Caelico cibario.

4. Multis multa haec largitur,
Salus vera hic partitur
Omnibus fidelibus;
Virgo mater, Iesu bone
Omnes mortis in agone
Aptate caelestibus.

5. Nos credentes, mater, audi,
Assistentes tuae laudi
Iuva beneficiis,
Tu, quam scimus exaudiri,
Fac nos omnes inveniri
Tecum in deliciis.

6. Eia, Anna, nunc accede,
Roga natam nec recede,
Donec nepos nos a sede
Sancta sua viserit.

Cod. Palat. Vindobonen. 4087. saec. 15. A. — Orat. ms. Underdorfense saec. 15. Clm. Monacen. 7815. B. — 1, 5 salvet A. — 2, 2 plus fac amare A. — 2, 3 Fac fehlt A. — 2, 4 sana fehlt B. — 3, 1 Virgo Dei procreatur AB. — 3, 3 in matrimonio A. — 4, 1 Multis multa fehlt A. — 5, 5 nos fehlt A. — Str. 6 fehlt B. — 6, 2 et recede A.

38. De sancta Anna.

1. Ave, Anna, radix Iesse,
Ex te orta est expresse
Virga, quae produxit florem,
Qui salubrem dat odorem
Dulcedinis vivificae;
Ave, caelum, ex quo stella
Luxit, quae in sua cella
Clausit verum solem Christum,
Qui illustrat mundum istum
Interne ac deifice.

2. Salve, arca urnam gestans,
Quae est manna verum praestans,
Vena fontis in Bethlehem,
Quem sitit rex Ierusalem
Prae cunctis claris poculis;
Salve, benedicta tellus,
In qua requievit vellus,
In quod sicut ros descendit
Deus, pacem qui rependit
Iucundam nostris oculis.

3. Gaude, stirps praeclara David,
Unde nobis pullulavit
Tam ingens, tam multus fructus,
Quo fugatur omnis luctus,
Dans dona vitae suavia;
Gaude, namque beatorum
Quinque tu apostolorum
Atque Ioseph, iusti viri,
Sed et summi Dei miri
Carissima es avia.

4. Eia, gaude summa laude,
Quia sanctae tuae plantae,
Tres Mariae, nobis piae
Hanc septenam Deo plenam
Enixae sunt prosapiam;
Cunctis nuptis plus beatā,
Infecundis plus ditata,
Inter matres mulierum
Nulla par est, hoc est verum,
Hinc salutem capiam.

5. Fac me, Anna, dignum manna,
Asta suavis et a pravis
Me tuere, fac habere
Dulce omen tuum nomen,
Quod idem est, quod gratia.
O patrona pia, bona,
Cum tam grata stirpe nata
Me guberna ad superna,
Quo rex praepos tuus nepos
Dat omnibus solacia.

Orat. ms. Epternacense saec. 15. Cod. Luciliburgen. 1. A. — Orat. ms. Carthusian. saec. 15. Cod. Capit. Treviren. 116. B. — Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521 C. — 1, 10 fehlt A. — 5, 7 Cum tanta grata A. — A hat am Schlusse noch folgende Doxologie angehängt:

Donet hoc nobis pietas paterna
Simul cum nato spirituque sacro,
Ut matris Annae meritis iuvemur
Omne per aevum.

39. De sancta Anna.

1. O beata Anna, clara
Orta ex prosapia,
Sed praeclarior et gnara
Es ex prole regia.

2. Et quis digne quit efferre,
Quanta tibi gloria,
Quod factoris caeli, terrae
Digna exstas avia?

3. Ergo pia nunc matrona,
Pro me, quaeso, filiam
Et nepotem ora prona
Impetrando gratiam.

4. Ut fecundum per affectum
Parvulum concipiam,
Iesum gignens per effectum
Et perfectum nutriam.

5. Et si carne non cognatus,
Sim propinquus spiritu,
Christo canam praesentatus
Caeli cum exercitu.

6. Venienti sit Hosanna
In excelsis Domino,
Et sic tecum, sancta Anna,
Laeter sine termino.

Orat. ms. Underdorfense saec. 15. Clm. Monacen. 7815.

40. De sancta Anna.

1. Salve, salve, praelecta
Trinitati, es effecta
Summi regis filia,
Anna, benedicta mater,
Summi regis matris mater,
Stirpe nata regia.

2. Ante te tunc non est nata
In Iudaea certe nata
Maior et felicior,
De te tamen mundo data
Nata creatori grata,
Multo te beatior.

3. Cuius fructus fructus suavis,
Cunctis levis et non gravis,
Ipsum degustantibus,
Cuius fructu mundus plenus,
Ipsum gustat omne genus,
Se praebet egentibus.

4. Unde vernans paradisus,
In qua noster viret visus,
Diceris, sanctissima,
In qua arbor crevit laeta,
De qua Daniel propheta,
Lata et altissima.

5. Sub qua ferae habitabant,
Peccatores quae signabant,
Aves in ramusculis,
Per quas boni figurantur,
Qui ab ea saturantur
Virtutibus et esculis.

6. Ad hanc omnes quidem currunt
Degustantes et recurrunt
Multis cum virtutibus,
De hac, cara, me gustare
Fac, ut eam adamare
Possim suis nutibus.

7. Ex te surgit flos decoris,
Ex te fluit fons dulcoris,
Omne, quod est optimum,
Tu es, Anna, terra grata,
De qua est aroma nata,
Quod patrum est antidotum.

8. Tu Ezechielis rota,
In qua trinitas hinc tota
Pie reformaverat
Casum facto paradiso
Protoplasto ex eliso,
Quam post te formaverat.

9. Ex te vas illud refecit,
Nec in illo quid defecit
Intus et exterius,
Totum illud deauravit,
Nam in illo laboravit
Trinitas virtutibus.

10. Da, ex vase bibam isto
Virtutes, per quas cum Christo
Regnem in caelestibus,
Ubi sanctus nunc sanctorum
Regnat superno caelorum
Sanctis cum spiritibus.

11. Arca tu es, sancta Anna,
Testamenti, in qua manna
Virgamque recluserat
Moyses, propheta Dei,
Cum ad terram Amorrhaei
Populum deduxerat.

12. In te virga reservata
Fuit, quippe tua nata,
Nata virgo sanctissima,
In qua manna latitavit,
Quod egressum recreavit
Corpora lassissima.

13. Cuius mannatis me, pia,
Participem fac in via,
Cum abhinc abiero,
Ut hinc meum sit conductum
Auferatque a me luctum
Et det, quod desidero.

14. Sidus tu es, quod lucernas
Saeculo donavit ternas,
Natas dum genueras,
Dignior vero duabus
Est Maria filiabus,
Quam amavit trinitas.

15. Per quam Dei verbum, pater
Cuius pius, noster frater
Factus amantissimus,
Quem tu nunc ad me inclina,
Eius de gustu propina,
Qui est suavissimus.

16. Felix hic, qui hunc degustat,
Mundus istum non onustat,
Sed hunc semper sapere,
Fac me ipsum degustare,
Ut hunc queam adamare
Ore, corde, opere.

17. Eia, benedicta ava
Christi, memet tu nunc lava
Cum hac sancta filia
A peccatis et me laete
Adiuvate et docete,
Ut spernam odibilia.

18. Anna, sancta Christi ava,
In extremis me a clava
Daemonis tu libera,
Ut cum tuae natae nato
Gaudens caelo in stellato
Regnem super sidera.

19. Eius vultum et contempler
Secum regnans nunc et semper,
Qui est amoenissimus,
Et ibidem me coronet
Et cum suis dona donet
Iesus benignissimus.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29. — 17, 1 sq. Christi ava.

41. De sancta Anna.

Salve, sancta Anna,
Vitae vena, florens palma,
Mater alma,
Domina mitis,
Pulchra vitis.
O beatissima Anna,
Tua cum progenie laetare!
Quare?
Quia genuisti
Mundo virginem Mariam,
Matrem Iesu Christi;
Ergo gaude,
Digna laude.
O Anna, pelle proelium,
Dele moles criminum.
Pacem cunctis praesta,
Qui celebrant tua festa,
Dexteram tuam extende
Et te invocantem defende
Ab omni periculo.
Domina serena,
Pietate plena,
Formosa tota,
Mea suscipe vota.
Me gemens flendo
tibi, Anna, semper commendo.
O digna coli,
Relinquere me noli.
Anna, vale, dulcis et decora,
Pro me semper Deum exora.
Tu nos, Anna pia,
benedic cum prole Maria.
Gaude, Anna,
Vitae vena, florens palma,
Mater alma,
Domina serena,
Pietate plena,
Tu quae sola meruisti
Esse mater matris Christi.
Ave, felix [mater] Anna,
Per te nobis detur manna,
In caelesti patria,
Fac, ut fructum videamus
Tui ventris et dicamus:
Ave, plena gratia.
O mater Anna nobilis,
Oliva pulchra, fertilis,
Alto fructu fecunda,

Beata, cuius ubera
Suxit virgo puerpera
Ab omni labe munda.

Anna, mater egregia,
Conserva Dei gratia
Nos a morte secunda.

Clm. Monacen. (ol. Tegurin.) 20015 anni 1500. — Scheint aus verschiedenen Stücken zusammengesetzt: Vers 33 ff. fast gleich Vers 1 ff.; V. 46—55 = R eines Anna-Officiums (Annal. XXV, S. 59).

42. De sancto Antonio.

1. O Antoni, sancte pater,
Salutaris vitae crater,
Qui nos turbat multis malis,
Morbus epidimialis,
Ut a nobis exstirpetur,
Tua virtus operetur.

2. Es ignifer et lucifer,
Sis ergo noster scutifer,
Ne morbus hic nos feriat;
Precamur te, quod pereat
Radix eius atque fomes,
Malus est nam ipse comes.

3. Ut fur in nocte sic venit,
Non tunica, quam invenit,
Vel pallio nos spoliat,
Sed pelle nos excoriat,
Et non solum privat pelle,
Aufert vitam suo felle.

4. O Antoni, tanta caede
Ne caedamur, intercede
Mox ad Deum mente pura,
Sua ne nos creatura
Per ipsius morbi ramnum
Patiamur illud damnum.

5. Morbus hic contagiosus,
Rabidus et furiosus,
Ne tam repente nos necet,
Alme confessor, te decet
Arte tua nos medere,
Namque scimus illud vere,

6. Si vis, potes nos mundare
Et hunc morbum effugare;
Fuga ergo venenosum
Morbum istum dolorosum
Praeservando non habentes
Et sanando patientes.

7. Nos videmus vere signis,
Infernalis quod sit ignis.
Morbo passi liberantur
Per te, pater, conservantur,
Placa Deum tua prece,
Nos ut solvat ab hac nece.

8. O Antoni, te precamur
Confidenter et adfamur,
Nihil tibi Deus negat,
Cuius manus nos protegat
A peste momentanea
Et morte subitanea.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Ultraiectin. 431. A. — Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. B. — 1, 2 vitae stater A. — 3, 1 Tamquam fur in nocte venit B. — 3, 2 Tunica non quam B. — 3, 3 exspoliat A. — 3, 6 suo velle A. — 4, 4 nos ne A. — 5, 2 fehlt B. — 5, 3 Ne nos tam repente B. — 5, 4 Te confessor alme B. — 5, 5 mederi B, aber gegen den Reim. — 6, 4 Morbum hunc et dolorosum B. — 7, 2 quod est B. — 7, 4 pater et sanantur B. — 8, 3 Nil Deus tibi denegat B.

43. De sancto Antonio.

1. Antoni, pater sanctissime
Ac monache mitissime,
Pius adesto servulo
Te deprecanti sedulo.

2. In extrema vitae hora
Me defende sine mora,
Palmes sacer, dulcis uva,
Fidem sitientes iuva.

3. Ex tuae sanctitatis ramo
Mitte guttam, quam reclamo,
In camino vitiorum
Stabilivi mihi thorum.

4. Ex tuo fonte pietatis
Funde rorem caritatis,
Cuius sacrum per liquorem
Tu exstinguas hunc ardorem.

5. Aut per specialem facem
Prorsus uras hanc fornacem,
Magna flamma iam surrexit,
Multus fumus inde exit.

6. Ita fumi foetor olet,
Sulphur ut olere solet,
Inimicus ob reatum
Talem dedit odoratum.

7. Sed tu, Antoni, prece pia
Custodi me in ista via,
Fac calere solem vitae
Et pruinam hanc remitte.

8. Ipsum solem interpella,
Per quem lucet omnis stella,
Ut in sole, quem rogamus,
Tabernaculum ponamus

9. Et per ipsum doceamur,
Per quod iter gradiamur.
Tu, Abba, altissimum
Exora Dei filium,

10. Qui salus est humilium,
Ne nos pro nostro vitio
Inflexibili iudicio
Subiciat supplicio,

11. Sed nos tua sancta prece
Mundans a peccati faece
Collocet in lucis domo;
Amen dicat omnis homo.

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521.

44. De sancta Apollonia.

O candens stella, vernans flos, casta puella,
Cara Deo facta, quia nunquam crimine tacta,
Dentibus eiectis cervicem fervida flectis,
Ense punita, sic dure, virgo, polita.
Non virtutis ita periit os nec tua vita,
Sed mens fit quita carnis, ut sit redimita
In thalamo Christi, cuius fore sponsa cupisti.
Ergo non dentem tantum do, sed tibi mentem
Ex cordis voto praesto cum corpore toto.
Hinc prece te moneo, fac me sic vivere Christo,
Ut gaudens animo de mundo subtrahar isto.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Ultraiectin. 431. — 4 Ensi. — 6 ne sit redimita. — 7 fore sponsa fuisti. — 9 praestet.

45. De s. Arnulpho Villariensi.

1. Nobilis egrediens hospes de corpore mortis
In patriam rediit ad primae gaudia sortis,
Qui fervens animo dum pertulit aspera fortis,
Fraternae meruit labor hunc portare cohortis.

2. Eius erat vita meritorum lampade clara,
Quae sibi mellita, plerisque videntur amara,
Qui vir devotus Domino fuit hostia cara,
Dum Christo totus crucis est oblatus in ara.

3. Laus tibi, summe Deus, quia martyr noster agones
Pertulit insolitos ut ei nova praemia dones,
Instrumenta crucis, quae pertulit ille, stupenda
Mentibus humanis, nulli, reor, esse ferenda.

4. Et merito, quoniam terret nova passio cunctos,
Quos oleo, rex Christe, tuo non invenit unctos;
Multi divino sunt uncti chrismate, verum
Quemlibet ad tanta video miracula serum.

5. Sunt et agonistae fortes, sed fortior iste
Perstitit in Christo, quia gratia maior in isto,
Martyris huic ergo debetur iure corona,
Cuius ad eudochiam cum mente fuit caro prona.

6. Eia, sublatam nobis plangamus amatam
Mundo personam, non quod sine fine coronam
Sumat sublimis a Christo, sed quod in imis
Post se nos miseros liquit fortissimus heros.

7. Vos quoque, qui memorem sancto debetis amorem,
Vobis subductum praepropere plangite iustum,
Plangite devotum, vobis per singula notum,
Plangite, post cursum cursorem plangite rursum

8. Plangite cum lacrima, quod mortis ferrea lima
Hunc elimavit, limatum terra voravit,
Sed quae carne ruit hanc mortis falce secante,
Vivit nunc anima melius quam vixerat ante.

Pass. ms. Neerlandicum saec. 15. Cod. 7909 der k. und k. Familien-Fideikomiſs-Bibliothek Wien — 7, 1 memori. — 7, 2 praepropere subductum. — Verfasser des Gedichtes Goswinus Villariensis. Vgl. Anal. XII, S. 88.

46. De sancta Augustino.

1. Ave, pater Augustine,
Doctorum clarissime,
Sapientiae divinae
Doctor invictissime,
Tu flos florum Africae,
Patria quae datur
Tibi et magnifice
De te gloriatur.

2. Karthago te puerum
Dedit et togata,
Qui natus es Monica
Matre, Deo grata,
Et patre Patritio,
Bonis et praeclaris,
Sanctorum iudicio
Deo valde caris.

3. Quorum cura procuratus
Artibusque decoratus
Dictis liberalibus,
Ab Ambrosio renatus
Post hoc atque perornatus
Scripturis legalibus.

4. Mox ut Christum induisti,
Christo semper servivisti
Totis tuis viribus,
Caritate vera plenus,
Semper pius et serenus
Christi membris omnibus.

5. Ave, doctor luminose,
Fidei praesidium,
Vincens falsos gloriose,
Fer nobis auxilium,
Malleus haereticorum
Tu es validissimus
Expurgator et errorum
Tu luculentissimus.

6. Ave, pontifex Hipponae,
O magister et patrone
Summe bone, nos coronae
Iungas in caelestibus.
Ave, sacer Augustine,
Qui cum Christo sine fine
Gaudens vivis caeli civis
Cum supernis civibus.

7. Ave, praesul Deo digne
Signo crucis, vas insigne,
Vas praecelsae gloriae,
Nectare vas es imbutum,
Vas cunctarum es virtutum
Et sanctae memoriae,

8. Ave, fulgens in Papia,
Summum decus praesulum,
Augustine, de sophia
Qui sumpsisti poculum
Summi patris, quo nos atris
Absolvis erroribus,
Et scripturae lumen purae
Ministras fidelibus.

9. Ave, gemmis pretiosis
Aureum vas perornatum,
Nam scripturis pretiosis
Te fecisti sanctis gratum,
Velut luna plena pleno
Micuisti lumine,
Immo quasi sol fulsisti
Corde pleno numine.

10. Domum Dei sublimasti,
Decorasti, roborasti
Verbis et operibus;
Unde iure collaudaris,
Honoraris et amaris
A cunctis fidelibus.

11. Nunc adesto tuis natis,
Quos in Christo genuisti,
Fac consortes sanctitatis
Christi nos, ut docuisti,
O sacerdos Augustine,
Fac nos gratiae divinae
Natos esse sine fine.

Cod. Palat. Vindobonen. (ol. S. Dorotheae Vindobonen.) 4724. saec. 15.

47. De sancto Augustino.

1. Clarum, pater Augustine,
Laudis habens titulum,
Sanctitatis et doctrinae
Singulare speculum.

2. Sis pusilli memor gregis,
Praesul, lumen praesulum,
Quem nunc pascis, quem nunc regis
Dans scripturae pabulum.

3. Non relinquens in scripturis
Obscuris operculum,
Diligenter de lecturis
Omnem tollis scrupulum.

4. Iure praesens veneratur
Et miratur saeculum,
A quo sibi vitae datur
Et cibus et poculum.

5. Civis prius Babylonis
Sequebaris idola,
Tenebrosae regionis
Tenebrosus accola.

6. Sed vocaris et mutaris
A prisca taetredine,
Postquam verbi salutaris
Illustraris lumine.

7. Deo soli, patri, proli
Flaminique gloria
Sit perennis pro sollennis
Diei laetitia.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Colonien. 7. — 7, 3 persolemnis.

48. De sancto Augustino.

1. Sancte pater Augustine,
doctor beatissime,
Pastor pie, fons divine,
preces meas suscipe.

2. Apud Deum semper stude
pro me intercedere,
Ut locare me dignetur
in caelesti requie.

3. Per te omnis est destructa
pravitas haeretica,
Roborata et firmata
fides est catholica.

4. Dictis tuis atque scriptis
pascitur ecclesia,
Ne per famem verbi Dei
deviet in vitia.

5. Doctor summe, doctor clare,
clippeus iustitiae,
Sordes a me procul pelle
totius perfidiae.

6. Assint mihi preces tuae
clarae et egregiae,
Ne nocere mihi queant
daemonis insidiae.

7. Pro peccatis meis multis
cruciari timeo,
Nisi tua illa sancta
deleat oratio.

8. Cor accende meum tuae
in amorem regulae,
Ut a vitae regularis
non recedam tramite,

9. Optans gratiam deflendi,
quae mutavit Augustinum
Ipsum trahens de inferno
et perficiens divinum.

10. Quando flumen lacrimarum
relaxavit largiter,
Cuncta rerum mundanarum
despexit viriliter.

11. Mater sancta, mater pia,
Monica gratissima,
In fervore cordis tui
Christo devotissima,

12. Deus sursum te audivit
maerentem pro filio
Et respexit fidem tuam
pietatis oculo.

13. Ergo, mater, quae ploravit
remotum a gratia,
Per te merear portari
in superna gaudia.

14. A culparum me mearum
liberatum pondere
In beato angelorum
agmine constitue.

15. Omnes sancti confessores,
pro me preces fundite
Deo patri atque nato
cum sancto spiramine.

Orat. ms. Libehardi, prioris Reichenbacen. anni 1476. Clm. Monacen. 2990. — 6, 3 Praesul ne nocere. — 7, 3 Poenis nisi tua. — 9, 1 gratiam flendi. — 13, 1 mater deploravit.

49. De sancto Augustino.

1. Lux doctorum, norma morum,
Praesul beatissime,
Perfidorum haereticorum
Confutator optime.

2. Reserator et amator
Sacrarum literarum,
Institutor et protector
Fratrum eremitarum.

3. Sine tuo claro verbo
Doctores ecclesiae
In divino eloquio
Nesciunt procedere.

4. Tuo sine iuvamine
Non confido hodie
Finem posse imponere
Coeptae eloquentiae.

5. Sic igitur impleatur
Septiformi numine,
Quod sit satur meum guttur
Tuo vero lumine.

Cod. Palat. Vindobonen. 3301. saec. 16. in.

50. De sancto Autberto.

1. Autberti vita inclita,
Fulgens in caelum superum,
Patet signis exhibita,
Quia suorum operum
Clara fecisti merita,
Conditor alme siderum.

2. Usurae grandi posuit
Talentum spiritalium,
In quo sollers sic studuit
Mares praecedens senium,
Quod illi clare profuit
Aeterna lux credentium.

3. Cum in virtute cresceret,
Fuit post sacerdotium
Pastor factus, ut regeret
Gregem Cameracensium
Et tibi corda redderet,
Christe, redemptor omnium.

4. Qui regem suis moribus
Dagobertum magnificum
Ac admonitionibus
Instruxisti famelicum,
Eius orationibus
Exaudi preces supplicum.

5. Pio precum suffragio
Latronum ab exercitu
Landelinum et studio
Digno convertit gemitu,
Permansit ille; devio
Qui condolens interitu

6. Dum errantem hic visitat
Mente suum discipulum,
Ipse videt, nam suscitat
De consorte miraculum,
Spernit et metu cogitat
Mortis perire saeculum.

7. Huius patris sermonibus
Valde fecisti fervidum
Gillenum sacris domibus
Construendis ac providum,
Qui per eos in pluribus
Salvasti mundum languidum.

8. Retinere non valuit
Pompa mundi Vincentium,
Quando praesul consuluit,
Quin intret monasterium,
Unde beari meruit
Donans reis remedium.

9. Sponsi sui vestigia
Waldetrudem incedere
Fecit atque conubia
Propter Deum deserere,
Ne culpetur desidia
Vergente mundi vespere.

10. Flagravit eius cultibus
Aldegundis plus balsamo,
Tantis et fulsit moribus,
Quod nequit scribi calamo
Gaudetque veli dotibus
Uti sponsus de thalamo.

11. Cum sepultura panditur
Huic visione maxima,
Qua Vedastus nunc colitur,
Pandens laude dignissima,
Poli de porta cernitur
Egressus honestissima.

12. Sane de caelo patuit
Metans eum cum virgula,
Quia rite disposuit
Divina tabernacula,
Praedicando, quod tenuit
Virginis matris clausula.

13. Vedastum portans suscipit
Audomarus laetitiae
Lumen, quod fides accipit
Huius a rege gloriae,
Sub obsequiis subicit
Cuius forti potentiae.

14. Illi fuit transvehere
Furseum prece media,
Nam merebatur cernere
Cohors de caeli curia,
Cui tanto pro munere
Genu curvantur omnia.

15. Necdum ex beneficiis
Seque praesens ecclesia
Gaudet, immo reliquiis
Suis tota Germania,
Nam eius psallunt praemiis
Caelestia, terrestria.

16. Suum matricularium
Voce clamantem solita
Membris a tortis anxium
Cum sanant eius merita,
Dei corda psallentium
Fatentur nutu subdita.

17. Puer sanus efficitur
Paralizatum patiens,
Ubi suam amplectitur
Terram et fit exsiliens,
Ac super suum oritur
Occasum sol custodiens.

18. Caecus ut somno concipit
Fidem penes hunc obtinens,
Ab illo lumen accipit
Laudem precatus concinens,
A quo splendorem suscipit
Luna pallorem retinens.

19. Fulbertus de Senefia
Semivivum corpus ducens
Sanatur, huius praemia
Precans et menti reducens,
Quae declarat hac patria
Candor in astris relucens.

20. Cum pellit a muliere
Gehennales satellites
Et visens eam vivere
Decrevit inter sospites,
Christum ut laudet libere,
Certos observat limites.

21. De Fontanis pauperculam
Nihil habentem usiae
Prout curavit quaerulam,
Sic noxam plebis, kyrie,
Tergas et omnem maculam,
Te deprecamur, hagie.

22. Roberti conscientiae
Dum surrexerunt stimuli,
Corrector avaritiae
Quia fuit, et populi
Consors erit sententiae,
Venture iudex saeculi.

23. Hinniacenses languidos
Ut eius reddis decore
Per agni typum validos,
Sic oppressos facinore
Vesano, Christe, vividos
Conserva nos in tempore.

24. A columba decernitur
Virgulti ramos allidi,
Sacra capsa dum tollitur,
Ob flammas ignis torridi
Succensoque protegitur
Hostis a telo perfidi.

25. Dammo pro dato famulis
Audisse comminantia
Verba fur narrat praesulis,
Unde fuit iniuria
Suis notata titulis,
Laus, honor, virtus, gloria.

26. Latum corpus in operum
Sacrandorum initio
Mutum ab ortu puerum
Marceano coenobio
Fantem dedit ac liberum
Deo patri et filio.

27. Falsum testans litigiis
Certo Flandrorum ambitu
Nunquam caret dispendiis
Unius anni transitu
Suis iurans reliquiis
Una cum sancto spiritu.

28. Christe, gratanter audias
Recitata miracula
Patris huius et facias
Ita sub eius regula
Gratos, quod eos ambias
In sempiterna saecula.

Pass. ms. Neerlandicum saec. 15. Cod. 7928 der k. und k. Familien-Fidei-Komifs-Bibliothek Wien. — 4, 3 monitionibus. — 12, 2 eam. — 18, 4 Laudens. — 19, 6 Candor est astris reducens. — Aufschrift: Incipit compendiosa vita sancti Autberti confessoris. Die Schlufszeilen aller Strophen bilden den Hymnus Conditor alme siderum.

51. De sancta Barbara.

1. Salve, Iesu generosa,
Orta stirpe speciosa,
Virgo martyr Barbara,
Sponsa Christi gloriosa
Atque neptis amorosa
Mariae per aethera.

2. Salve, fausta praedicatrix,
Et glorifica laudatrix
Sacrosanctae trinitatis,
Miserorum relevatrix
Ac servorum contutatrix
In hora neccessitatis.

3. Salve, prima post Mariam
In supernam hierarchiam
Habes thronum gloriosum,
Omnibus te praebens piam,
Qui mortalem pergunt viam,
Dans solamen gaudiosum.

4. Salve, meritis praeclaris
Quae prae cunctis veneraris
Post parentem Domini,
A Iohanne baptizaris
Signo doni singularis
Nulli dato homini.

5. Salve, vitae fers octena,
Christi virgo, fide plena,
Omne genus tormentorum,
Sole magis nunc serena
Paradisi per amoena
Civis facta supernorum.

6. Salve, privilegiorum
Singularitas tuorum
Orbi claret crebrius,
Ob quae amor te cunctorum
Grandium ac pussillorum
Recolit celebrius.

7. Salve, nullis sacramentis
Tibi pie obsequentis
Fraudatur affectio,
Hoc ostendit argumentis
Ac exemplis imminentis
Temporis collectio.

8. Salve, virgo praedilecta,
Manu iuves me porrecta
Largire finaliter,
Ut a carne mens avecta
Mox in caelo sit collecta
Gaudens aeternaliter.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Bruxellen. 4955. — 2, 2 glorificata. — 8, 1 Quod o virgo praedilectus. — 8, 2 me potenta (protenta).

52. De sancta Barbara.

Virgo, fide sana, de stirpe creata profana,
Gaudia mundana prostravit et idola vana,
Carceris horrore roseo perfusa cruore,
Lampadis ardore patitur cruciata dolore,
Ubere truncata, vestimentis spoliata,
Haec decollata transcendit regna beata.
Barbara, morte bona vitae redimita corona,
Caelica dans dona nos salves, sancta patrona.

Offic. BMV. sec. usum Parisinum saec. 15. Cod. Rossian. VIII 9.

53. De sancta Barbara.

O caelestis, o beata,
Iesu Christo cara, grata,
Dei sponsa gratiosa,
Supra modum speciosa,
O praecelsa margarita,
Per amorem expolita,
Quae post carcerationem,
Verberum et caesionem,
Ustionem lampadarum,
Scissionem mammillarum
Aliorumque multorum
Passionum tormentorum
Decollata es a patre
Dioscoro defuncta matre
In Tuscanis foribus
Regnantis temporibus
Impii Maxentiani
Prasidisque Marciani
Die quarta duodeni
Mensis; virgo sancta, veni,
Veni, veni absque mora
In horrenda mortis hora,
Cum me mori est necesse,
Noli mihi tunc deesse,
Christum pro me deprecare,
Quod vis, potes impetrare,
Me ab hostibus tuere,
Mei, virgo, miserere.

Cod. Lambacen. 463. saec. 15. A. — Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. B. — 1. O caelicola beata B. — 2. Christo Iesu B. — 7. incarcerationem B. — 8. Et nevorum caesionem B. — 9. Adustionem B. — 10. Abcissionem B. — 11. Ac multorum aliorum B. — 12. Passionis B. — 13. Propter fidem trinitatis B. — 14. Constantiamque castitatis B. — 21. Veni cito absque B. — 23. Quando me B. — 26. Nam quod vis B; potens A. —

54. De sancta Barbara.

O Barbara sanctissima,
Virgo felicissima,
Multum passa tu dolorem
Es divinum ob amorem.
Latus tuum laceratum
Est et igne concrematum,
Caput ferro malleatum,
Corpus mammis viduatum,
In plateis es nudata,
Ense diro defricata.
Pro me Christum interpella,
Digna martyr et puella,
Ut ob tuam passionem
Mihi det remissionem,
Quae commisi, peccatorum
Et det fontem oculorum,
Ut commissa possim flere,
A futuris me cavere.
Propter poenas, quas tulisti,
Quando caput extendisti
Tui patris sub mucrone,
Libro vitae me impone.
Christum placa, mortis hora
Assis mihi sine mora,
Pelle procul inimicum
Et ostende caeli vicum,
Ut per eum tutus vadam
Et non in tormenta cadam.
Poenas multas sustulisti
Ob amorem Iesu Christi,
Tuas ergo preces audit
Nec his caeli portas claudit,
Tu pro quibus vis orare;
Pro me, quaeso, deprecare,
O Barbara, caeli ducem,
Ut aeternam mihi lucem
Det in choro salvandorum
Per saecula saeculorum.

Orat. ms. Scotorum Vindobonen. 54 h 8. anni 1410. A. — Orat. ms. saec. 15. Cod. Stuttgartien. 1 b 118. B. — Orat. ms. saec. 15. Cod. Sangallen. 521. C. — 3. passa es dolorem A. — 4. Es fehlt A. — 6. Et in igne A. — 8. Manus et corpus vinculatum A. — 10. dire B, duro C. — 17. Ut det B. — 18. futuro B, et cavere BC. — 22. Vitae libro BC. — 24. Adsis ipsa sine BC. — 27. Et per eam B. — 28. Et in morte sic non cadam A. — 29. Multa libens sustulisti BC. — 32. portas caeli C. — 34. Modo pro me deprecare BC. — 38. Per aeterna saecula saeculorum BC.

55. De sancta Barbara.

Iesu Christi famula,
  Barbara beata,
De nobili genere
  paganorum nata,
Propter pulchritudinem
  in turri locata,
Christiana facta est
  Deo inspirata,
Ita quod simulacra
  muta confutaret
Et fidem catholicam
  clare praedicaret.
Tunc pater idolatra
  ipsam verberavit
Tradiditque praesidi,
  quem et adiuravit,
Ut eam suppliciis
  variis necaret,
Nisi diis hostiam
  libens immolaret.
Sed sancta dum iudici
  nollet consentire,
Nervis iussit teneram
  taurinis ferire
Et corpus crudeliter
  fecit laniari,
Mammillas virgineas
  eius amputari.
A patre finaliter
  virgo decollatur
Et tali martyrio
  Christo consecratur.
Rogamus nunc, Barbara,
  o virgo decora,
Nobis patrocinium
  fer mortis in hora,

Qui sacrum martyrium
tuum honoramus
Et opem, ut adiuves,
pie flagitamus.
Hoc enim a Domino
Deo impetrasti
Et te invocantibus
facto demonstrasti.
Nam quidam pericula
mortis inciderunt,
Et tamen nullatenus
mori potuerunt,
Nisi tuis precibus,
meritis obtentis
Mererentur refici
Christi sacramentis.
Sic nobis in obitu
velis subvenire,
Contra mala omnia
ita nos munire,
Ut aeternae gloriae
capiamus bona,
Cum nobis dulcissima
data sis patrona.
Tuum sponsum cupimus
Iesum hic amare,
In saeculum saeculi
Tecum hunc laudare,
Cantare cum angelis
dulce iubilamen;
Illuc duc nos, Barbara,
Christi martyr. Amen.

Orat. ms saec. 15. ex. Cod. Darmstadien. 1109. A. — Orat. ms. saec. 15. Cod. Colonien. 7. B. — 20. libens fehlt B. — 49. tuis meritis B. — 50. precibus obtentis B. — 67. Illuc nos duc. B.

56. De sancta Barbara.

1. Gaude, felix Barbara,
Virgo, martyr Christi,
Mundum, mortem, tartara,
Satanam vicisti,
Nam dum consolamina
Sponsi percepisti,
Cuncta cruciamina
Praesidis sprevisti.

2. Qui mox de lateribus
Tuis laniari
Carnes et lampadibus
Vulnera flammari,
Caput tuum malleo
Iussit vulnerari
Pectusque virgineo
Uberi truncari.

3. Nuda circumduceris,
Sed miraculose
Candida mox tegeris
Stola gloriose,
Mortis ad supplicia
Te spectaculose
Manus patris propria
Traxit furiose.

4. Vale, mitis Barbara,
Mitis spes tuorum,
Prece nobis praepara
Praemia caelorum,
Quae in vitae termino
Tibi devotorum
Impetras a Domino
Veniam malorum.

5. Veni, o pulcherrima,
Audis, invitata
Patris ad lectissima
Tibi praeparata
Tecum in cubilibus,
Sponsa mihi grata,
Teque istis mercibus
Caelicis dotata.

6. Post haec patris proprii
Manu decollaris,
Laureo martyrii
Serto coronaris,
In superna gloria
Christi collocaris
Et nunc ab ecclesia
Digne veneraris.

Cod. Sangallen. 520. anni 1436. — 2, 7 virgineum. — 4, 3 nobis tempera. — 5, 1 Veni mea pulcherrima.

57. De sancta Barbara.

1. Barbara, virginitatis
Decus, cultrix trinitatis,
Carens vitii quaerela,
Orta clara parentela,
Sponsa Christi placida.

2. A primaeva iuventute
Crevit fervens in virtute,
Luce morum exemplaris,
Sanctitate singularis,
[Caritate fervida].

3. Res innotuit parenti,
Qui furore vehementi
Christi virginem vexavit,
Crine traxit, castigavit,
Mancipavit carceri.

4. Beluino furens more
Ipsam carceris squalore
Tribulatam foris duci
Iussit et tormento truci
In aperto conteri.

5. Acres poenas mamillarum,
Ungues, flammas lampadarum,
Probra, vincula, flagella
Fortis superat puella
Fidei constantia.

6. Requievit haec beata
Manu patris decollata,
Carnis sarcina eiecta
Consors sanctis est effecta
In superna patria.

7. Apud Christum, o decora,
Pro peccatis nostris ora,
Ut finitis his caducis
Donet nos aeternae lucis
Contemplari gaudia.

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521.

58. De sancta Barbara.

1. Ave, rosa sanctitatis,
De spinis nata pravitatis
Dioscori pagani,
Inserta fide veritatis
Cum radice caritatis
Arbori immani,
Quae totam terram occupat
Et Iesum Christum praedicat,
Quem colunt christiani.

2. Tu pulchra carne, pulchrior
Mente exstitisti,
In turri sedens altior
Angelos vidisti,
Nos visita per gratiam
Hac in valle tristi.

3. Tu virgo Christi, Barbara,
Quam digne colunt aethera,
Caelum, terra, infima
Ob vitae sanctitatem,
Adhuc exsistens parvula
Gracilis et tenera,
Fide tibi indita
Novisti trinitatem,
Cuius tu in cellula
Trina fenestrellula
Contra patris monita
Monstrasti veritatem.

4. Tu tunc fidem ostendisti,
Cum baptizanda iniisti
Alveum aquarum
Et baptizata consecrasti,
Signo crucis consignasti
Balneum thermarum,
Ut in eo lavarentur,
Sanctitate fruerentur
Corporum et animarum.
Precor te, pulcherrima
O sponsa Christi Barbara,
Ablue ab anima
Maculas culparum.

5. Post patri revertenti
Et de fenestris quaeritanti
„Cur trinas ordinasti?“
Tu, sponsa Iesu Christi,
Modeste respondisti
Et patrem informasti:
Illuminant trinae lucide
Et binae tenebrescere
Faciunt, clamasti.

6. Quod pater tuus audiens
Et fidem in te sentiens
Christianitatis,
Iratus vibrans gladium,
Ut in te naticidium
Patraret feritatis,
Orando Deum intime
Impetrasti caelicae
Solamen pietatis.

7. Nam te salvavit Dominus
Iuvamen mittens caelitus
Miro hoc prodigio
Per murum tibi ruptum,
Sed patri incorruptum,
In rupium fastigio
Ut Loth te salvam fecit,
Ad montem tum te iecit
Segor in mysterio.

8. Propter hoc miraculum,
O virgo, cum obstaculum
Occurrit temptatorum,
Fac nos constanter aggredi
Et in Deo transgredi
Murum peccatorum,
Ut praeservemur a conflictu
Liberemurque ab ictu
Ensium invasorum.

9. Post pater tuus fervidus
Ira atque infidus
In monte te quaesivit,
Duobus a pastoribus
Dispertitis moribus
Contraria audivit,
Uno defendente,
Altero te prodente,
Quem Deus sic punivit:

10. Oves eius in locustas
Commutavit, ut vetustas
De Loth uxore asserit,
Quae, quia retrospexit
Et Dominum despexit,
In statuam salis transiit;
Tu nos ad bonum adiuva,
Dehinc in melius commuta
Et tandem in optima
Per Christum, qui te diligit.

11. De monte tunc ad carcerem,
De carcere ad praesidem
Te traxit pater proprius,
Qui tuam pulchritudinem
Dum cerneret per ordinem,
Sic dixit iudex impius:

12. Quid vis nunc eligere,
An tibi ipsi parcere
Aut diis sacrificare?
Ego, ais, Domino Deo,
Christo Iesu, sponso meo,
Incensum volo dare,
Non deos tuos absonos
Ex auro aereque conditos
Volo adorare.

13. Tunc praeses te nudavit,
Tuam carnem maceravit
Taurinis nervis acriter,
Pannis cilicinis
Defricare nimis
Iussit et immaniter;
Fac nos in cilicio
Simul et ieiunio
Servire Deo largiter.

14. Sic te patiente
Et Deo apparente
Verba Christi audiuntur:
Confide, ait, Barbara,
Terra atque aethera
De tuo pati laetabuntur,
Nec te dimittam cadere,
Sed submittam supere,
Quo plagae sanabuntur.

15. Quo dicto statim es sanata
Ab omni plaga et curata,
Sponsa Christi Barbara;
Per ipsum, qui te sanavit
Et te cruce consignavit,
Sana mea vulnera
Et nos gementes consolare,
Tripudiantes confortare
Tua per precamina.

16. Sed cum praeses perfidus
Haec dona data caelitus
Diis falsis imputaret,
Dii tui, ais, similes
Nec tibi nec sibi utiles;
Quomodo hoc apparet,
Quod me sanarunt impotentes,
Surdi, caeci nec loquentes,
Ni verus Deus hoc donaret?

17. Tunc praeses te suspendere
Ad furcas atque carpere
Latus ungulis demandabat,
Lampades ardentes,
Malleos caedentes
Ad tuum caput procurabat,
Ex quibus sanguis effluit,
Quo tuum corpus maduit
Et totum cruentabat.

18. Videns praeses, quod portabas
Flagellorum plagas
Et carcerem taetrosum,
Lanceatum laterum
Et ardorem lampadum,
Malleum poenosum,
Iubet mammas virginales
Abscindi ense pectorales,
Quod est luctuosum.

19. Tunc in caelum aspexisti
Devota mente et dixisti:
Noli me proicere
A facie tua, Domine,
Nec sacratum a me homine
Spiritum recipere;
Hunc sanctum Dei spiritum
Ad bona necesarium
In nobis fac persistere.

20. Per totam idem regionem
Variam post caesionem
Nudatam iussit ire,
Sed qui caelum nubibus
Tegit, tuis precibus
Inclinatus mire
Candidam stolam caelitus
Per angelum misit concitus,
Te fecit operire.

21. Nos nudatos nuptiali
Veste tege, virgo, tali
Ornamento caritatis,
Ne rex visos invitatos
Nos eiciat ut damnatos
A facie deitatis.

22. Quid plura dicam, virgo Christi,
Quae a patre tuo tristi
Fuisti decollata?
Ante tamen caesionem
Capitis per orationem
Et Christum deprecata
Pro cunctis, qui te venerantur
Tuumque nomen memorantur
Et quod sic es plagata,

23. Ut Deus sua gratia
Dimittat hic peccamina
Cum venia finali,
Nec privet eos munere
Sancta eucharistiae
In morte corporali.

24. Facto hoc precamine
Deifico adfamine
Sic es adlocuta:
Veni, dulcis Barbara,
Dilecta mea candida,
Certa sis et tuta,
Quod cuncti, qui te reverentur,
Ad regna celsa transferentur,
Quae sunt impolluta.

25. O clemens virgo atque pia,
Quam diligunt Iesus et Maria,
Regina in virginibus,
Fac nos sic te venerari,
Ut hic a Christo liberari
A peccatis omnibus

Mereamur et cibari
Corpore Christi ab altari
Sacerdotum manibus,
Ac in fine praeservari
A maligno et beari
Sanctis cum spiritibus.

Orat. ms. Carth. Erfordien. saec. 15. (Privatbesitz).

59. De sancta Barbara.

1. Ave, trini lucifera,
Post Mariam flos virginum,
O mediatrix Barbara
Dei vera et hominum.

2. A rege patre proprio
Interemta crudeliter,
Caelesti fruens gaudio
Succurre nobis iugiter.

Cod. Parisin. 11343. saec. 15. — Auf das Lied folgt noch der kurze Versikel:

Nocte tua pane si quis ieiunet et unda,
Nunquam vere poterit inferni scire profunda.

60. De sancta Barbara.

Virgo, Deo cara, rosa gaudes, Barbara clara,
Verbera fers ara fidei, patienter amara
Vulnera perpessa, prece nec cruciamine fessa,
Dum sis confessa trinitatem fraude repressa.
Ergo tua digna prece, Barbara, virgo benigna,
Arte poli signa nos servans morte maligna.
Criminaque flere tecum Christumque videre
Possimus vere, confessi sorde carere.

Horae BMV. Bartholomaei della Gratta († 1461). Cod. Vatican. Ottobon. 2919.

61. De sancta Barbara.

1. Adest triumphus nobilis
Festumque caeli curiae,
Quo rosa delectabilis
Offertur regi gloriae.

2. Gaudet chorus caelestium,
Cum scandit astra Barbara,
Caeligenarum epulis
Fruitura perennibus.

3. Hodie namque thalamo
Copulata nuptiali
Est corona decorata,
Bonis ineffabilibus.

4. Nunc pange, lingua, virginis
Sacratae huius proelium,
Merita, laudes, triumphum,
Quo vicit hostem fortior.

5. Haec carne solo posita,
Mente polo contigua,
Vitae reclusit tenebras,
Fulgorem nacta caelitum.

6. Medicus adest animae,
Visitans docet, abluit.
Imperio Diosocri
Contempto trinam fieri

7. In trinitatis nomine
Fenestram iubet lucidam,
Reversus audit genitor,
Confracta dolet idola.

8. Arrepta spata filiam
Mactare saevus nititur,
Sed intus petra suscipit
Iaciens in monticulum.

9. Pastore ab uno proditam
Crinibus trahit hanc pater,
Flagellat, ligat, carceris
Taetro claudens ergastulo.

10. Martiano nuntiantur
Praesidi gesta Barbarae,
Suadens, ut sacrificet,
Blanditur, saevit impius.

11. Abnegat sponsa constanter,
In laudis sacrificium
Fervore mentis intimo
Se offerens plene dilecto.

12. Furit praeses furibundus,
Nudari iubet lilium,
Verberat miles, lacerat
Taurinis nervis intima.

13. Nudata pendent viscera,
Sanguis sacratus funditur,
Immobilis sed permanet
Vitae perennis gratia.

14. Clauditur hinc in carcere,
Mox adest sponsus gloriae
Confortans luce comiter,
Sanata plagis fruitur.

15. Angelorum melodiis,
Confortata tripudiat,
Eductam tradit impius
Crudelibus tortoribus.

16. Latera furcis fodiunt,
Lampade cremant viscera,
Caput, os tundunt malleo,
Mammas evellunt pectore.

17. Trahitur in spectaculum
Nuda per plebis compita,
Stola sed missa caelitus
Divina gaudens tegitur.

18. Nec moras dirus patitur,
Rapuit sanctam genitor,
Ut perdat ducens Barbaram
Montis in supercilium.

19. Intimo corde Dominum
Precatur flexo poplite,
Vox vocat: veni, propera,
Festina, coronaberis.

20. Vibrat ensem truculentus,
Tollit caput Dioscorus
Mucrone fundens sanguinem,
Sed illum flamma devorat.

21. Assunt cives supernorum
Suavibus efferentes
In nuptiali thalamo
Sponsam regis amplexibus.

22. Te nunc, beata, quaesumus,
Nobis deposce veniam,
Fidem, spem, pacem, gratiam
Veramque paenitentiam.

23. Honor, decus, imperium
Sit trinitati unicae,
Patri, nato, paraclito
Per infinita saecula.

Orat. ms. Epternacense saec. 15. Cod. Luciliburgen. 1. — 9, 4 In taetro claudens carcere. — 19, 3 veni, pulchra. — Scheint akrostichisch gewesen: Agonem . . . . i[u] vato; ist auch mit Entlehnungen durchsetzt.

62. De sancta Barbara.

1. O Christi martyr pia,
Barbara, caeli via,
Nomen sanctae trinitatis
Mundo corde honorasti,
Regna mundi refutasti
Ac nutum paternitatis.

2. Simulacra falsa spernens,
Veritatem Christi cernens
Nec non iudicis praeceptum,
O quam dire vulnerata,
Laesa, spreta, verberata
Ob patris sui contemptum.

3. Ad despectum denudata,
Per angelum praeservata,
In turri laeta consolata
A Christo, vulnere sanata,
Post haec varie trucidata,
Tandem a patre decollata.

4. Eia, quae nunc es cum sponso,
Quem duxisti in absconso,
Quem iam palam contemplaris,
Virgo pulchra et decora,
Iesum Christum mortis hora
Tu pro nobis deprecaris,

5. Ut nos suis dignis donis
Corporis et unctionis
Melliflue satiemur
Et a diaboli fraude,
Visu et mundana laude
Protegamur et salvemur.

Orat. ms. Carthusiae Erphesfurten. saec. 15. Cod. Rossian. VIII. 56. A. — Aus unbekannter Quelle bei Milchsack I, 86. B. — 1, 1 mater[!] pia B. — 1, 3 Quae nomen A. — 1, 6 fehlt A. — 2, 3 fehlt A. — 2, 5 Es et verberata A. — 2, 6 Ad praeceptum patris tui A. — 3, 1 Vestibus es denudata A. — 3, 2 Sed per angelum vestita A. — 3, 4 A Christoque sanata A. — 3, 5 truata A. — 4, 1 nunc vales cum A. — 4, 4 O quam pulchra, quam A. — 4, 6 Tunc B; deprecare A. — 5, 1 sacris donis A. — 5, 5 Visu fehlt A.

63. De sancto Bartholomaeo.

Audi servorum clemens pia vota tuorum,
Bartholomaee, chori medium sidus duodeni;
Flecte pias aures ad nostras, splendide, laudes
Nosque pio regi commenda voce fideli.

Cod. Trecen. (ol. Claravallen.) 1612. saec. 15.

64. De sancto Benedicto.

Iesu Christi Domini
Confessor pretiose,
O beate Benedicte,
Tu pater gloriose,
Dux monachorum inclite,
Decus et forma vitae,
Salus et refugium
Tibi famulantium rite,
Benignus vota suscipe
Devote deprecantis,
Tui indigni famuli
Ad te nunc clamantis.
Exora Dominum pro me
Cum omnibus beatis,
Ut me solvat a crimine
Et a cunctis peccatis,
Quibus iram merui
Domini creatoris,
Cum praecepta non tenui
Benigni salvatoris,
A cuius sancta gratia
Me miserum elongavi,
Dum vana mundi perditi
Acrius amavi.
Sed quid mihi proderit
Vanitas mundi huius,
Dum ipse mundus deperit
Et concupiscentia eius,
Et cum finis venerit
Mortalis meae vitae,
Denique mea omnia
Remanent in lite,
Substantia mortalibus,
Caro vermibus datur,

Secundum sua merita
Anima iudicatur,
Et cum iudex omnium
Iratus adventabit,
Cunctorum facta hominum
Districte iudicabit.
Quid tunc miser faciam
Vel quid dicturus ero,
Dum nihil boni proferam
Tam iudici severo?
Ergo, sancte (pater) Benedicte,
Ad te clamito reus,
Fac, ut per tua merita
Misereatur (mihi) Deus,
Ut digne mea delicta
Valeam deflere,
Spiritus sancti gratiam
Merear obtinere,
Per quam tu ad patriam
Aeternam pervenisti,
Dum cuncta mundi infima
Libere sprevisti,
Parentes et patriam,
Divitias spernendo,
Vitam solitariam
Sollicite quaerendo.
Tandem in solitudine
Per triennium mansisti,
Ieiuniis, vigiliis
Corpus affecisti.
Exinde te Dominus
Extulit in honorem,
Dum te patrem monachorum
Effecit et doctorem,
Quos ut fideles Moyses
Legem docuisti,
Dum sanctitatis regulam
Eis edidisti,
Quam tu per omnia digne
Primum perfecisti.
Miraculorum insigniis
Clarus hic fuisti;
Iam gaudes aeternaliter
In caeli comitatu,
Me miserum respice
In hoc incolatu,
Inimicos repelle
Mihi insidiantes,
Casus malos amove
Mihi imminentes,
Gressus meos dirige
In via salutis,
Ut exsequi merear
Opera virtutis.
Tua grata gratia
Pro me preces fundat
Ad Mariam virginem,
Ut pro me intercedat
Apud suum filium,
Benignum salvatorem,
Ut animae et corporis
Sanet languorem,
Mortis in examine
Me velit visitare,
Corpus suum et sanguinem
Dignetur praestare
Et post hoc exsilium
Ad caelum perducat,
Deus qui per saecula
Vivit atque regnat.

Orat. ms. S. Mariae ad Scotos anni 1410. Cod. Vindobonen. 54 h 8. — 30 Mortalis vitae meae. — 43 perferam.

65. De sancto Bernhardo.

1. O odorifere narde,
Beate pater Bernarde,
Pacis nostrae disciplina,
In te luxit lux divina.
O lilium mirificum,
Dans odorem vivificum
Decusque religionis
Et forma perfectionis.

2. Loquens ut Esdras altius,
Ex te redundans fluvius
Manavit sapientiae,
Fluenta quidem gratiae
Propinasti in populo,
Ignis effulgens saeculo,
Thus redolens caritatis,
Oliva suavitatis.

3. Vas auri summum nobile,
Clarum, profundum, ductile,
Humilitatis viola.
Strenua virtutum scola,
Heres aeterni nominis,
Impetus tui fluminis
Ecclesiam laetificat,
Gregem tuum sanctificat.

4. O pastor gregis pauperis,
Tuis adesto posteris,
Protege nos et refove,
Vitia cuncta remove,
Succurre sanctis precibus
Tuis, pater, supplicibus.

5. Nobis confer subsidium,
Tuarum voces ovium
Audi, exaudi, domine,
Et apud Deum obtine,
Ut gratiam largiatur,
Et in nobis augeatur
Religio et sanctitas,
Devotio et caritas.

6. Mei, pater sanctissime,
Memor esto maxime,
Tuo interventu pio
Munder ab omni vitio,
Ut virtus in me vigeat,
Perseveret et maneat,
Et te duce perveniam
Ad caelestem patriam.

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521.

66. De sancto Bernhardo.

Caritate vulneratus,
Castitate dealbatus,
Verbo vitae laureatus
Est Bernhardus sublimatus
In caelesti gloria.
O virtutis speculum,
Cuius mire saeculum
Ardore splendet fidei,
Prece fidelissima,
Ope constantissima
Duc nos in altissima,
Ubi clarent optima
Caeli aeterna praemia.

Hortulus animae imp. Argentinae 1508.

67. De sancto Bernhardo.

O redolens narde, pater inclite, sancte Bernharde,
Culmen virtutis, speculum, lux duxque salutis,
Fortis et athleta, via, portus et ancora, meta,
Doctor praeclare, natorum nunc memorare,
Quos hic fovisti, quos in Christo genuisti,
Hos modo dignare meritis precibusque iuvare.

Collect. ms. Altovadense saec. 15. Cod. Altovaden. 60.

68. De sancta Birgitta.

1. Gaude, sponsa gloriae,
Nova lux ecclesiae,
Brigitta beata,
Perduc nos ad gaudia
Summaque palatia
Prece tua grata.

2. Gaude, cui Christus plura
Revelavit et futura
Dedit quoque cernere,
Huius mundi nobis vanam
Da fallacem et insanam
Semper pompam spernere.

3. Gaude, felix reparatrix,
Vinearum adornatrix
Nec non et ecclesiae,
Mentes nostras tu repara,
Ut in aula caeli clara
Summae iungamur gloriae.

4. Gaude, Dei sponsula
Dives et paupercula
Virtutibus impleta,
Tuam catervam protege
Atque labentes erige
Dans gaudia quieta.

5. Gaude, soror angelorum,
Cuius pater saeculorum
Verbis dat credentibus
Sceptrum pulchrum in mercedem
Et praeclaram poli sedem
Regnis in caelestibus.

6. Gaude, sponsa tam beata,
Iam in caelo collocata
Sentis semper dulcia,
Iam nos trahe sine mora,
Angelorum omni hora
Ubi sonant cantica.

7. Gaude, nova stella maris,
Nos ad portum pulsis malis
Perduc[as caelestium]
Et in mundo constitutis
Sis adiutrix, fons virtutis,
Praesens post exsilium.

Cod. Sangallen. 520. anni 1436. — 3, 5 caeli fehlt. — 4, 1 Gaude, sancta Dei sponsa. — 4, 2 atque paupercula. — 4, 3 Virtutum. — 4, 5 Et labentes. — 7, 2 Nos a portu. — 7, 4 in mundis; lies in undis?

69. De sancta Birgitta.

1. Salve, decus feminarum,
Gemma lucens matronarum,
Forma vivens viduarum,
Birgitta de Suecia,
Tu de stirpe regum nata,
Matris alvo praeservata,
Signo nubis declarata
Noctis hora media.

2. Te primaevam declaravit
Virgo, sibi quam aptavit
Et in partu liberavit
A pressura gemitus.
Aetas prima dum duravit,
Usu linguae te privavit,
Quem quartenni reformavit
Natura subtilius.

3. Christus passus praedicatur,
Eius quando recordatur,
Cor puellae sauciatur
Doloris aculeo,
Cui Christus sic: ingrati
Me configunt aspernati,
Cum decrevi mortem pati
In crucis eculeo.

4. Sponsam daemon dum temptavit,
Se in monstrum transformavit,
Haec ad Christum convolavit,
Et cessant insidiae.
Tandem coepit desponsari
Viro stirpe, voto pari,
Quibus placet coartari
Freno pudicitiae.

5. Sponsum castum per timorem
Dei duxit in amorem,
Cuius fecit et cultorem
Sacris lectionibus;
Post hoc ambo decreverunt
Caelibatum, quem voverunt,
Et sic simul commanserunt
Carnis spretis actibus.

6. Natos, Deus quos donavit,
Tam sincere educavit,
Quos per doctos informavit
Vita, fide, moribus
Deum fortiter amare,
Matrem Christi honorare,
Sanctos omnes collaudare
Votis et operibus.

7. Carnem domans ieiunavit,
Quam cilicio substravit
Stratu duro maceravit,
Frixuris et unguibus.
Vitam suam non palpavit,
Se despectam peroptavit
Ut placeret, quem amavit,
Sponso in caelestibus.

8. Cor in fletu cruciavit,
Confitendo se purgavit
Et emendans consummavit
Partes paenitentiae;
Nec se solam contristare,
Sed et cunctos scit plorare,
Quos a culpa vult salvare
Ex motu clementiae.

9. Haec tres partes facultatis
Dat in usus pietatis,
Aequa lance suis natis,
Templis et pauperibus;
Dum sic dando inardescit,
Opus dextrae laeva nescit,
Fessa manus non quiescit
A strictis operibus.

10. Tandem viro vita functo
Nexu thori iam seiuncto
Sponsa voto cordis cuncto
Christum sponsum adpetit,
Cuius flagrans in amore
Vocem audit in candore:
Nubis pro fetu maiore,
Sic hanc Christus provehit.

11. Christus enim, quos vocavit,
Illos et magnificavit
Et insignes demonstravit
Virtutum potentia.
Sic te sponsam, quam dilexit,
Vita moribus direxit
Et ad summa te provexit
Virtutum insignia.

12. Tu languorum curativa,
Sanitatum collativa,
Leprosorum mundativa
Sacro medicamine,
Fractos sanas a laesura,
Curvos erigis statura,
Caecis removes obscura
Humili precamine.

13. Tu laborans in orando,
Cordi linguam conformando
Perseveras contemplando
Fixis terrae genibus,
Cuius cordi inspiratur
Forma, qua Deus colatur,
In qua Christi reseratur
Poena cum doloribus.

14. Missa Romam festinavit
Sponsa, sancta frequentavit,
Cuius semper aestuavit
Mens invicta taedio.
Loca plura perlustravit
Nec labores formidavit,
Quia amor, quem gestavit
Non torpebat otio.

15. Terram sanctam visitavit,
Ubi Christus revelavit
Sibi mortem, quam gustavit,
Et partum virgineum,
Tandem post loca sanctorum
Urbem redit Romanorum,
Semper ardens beatorum
Ad regnum aethereum.

16. Ubi coepit infirmari,
Gravi febri fatigari,
Ex languore molestari
Destituta viribus.
Quam apparens salutavit,
Vitae finem praesignavit
Et futura praemonstravit
Christus suis vocibus.

17. Quamvis corpus fatigatur,
Sponsae mens exhilaratur,
Quia sponsus sibi fatur:
Veni, coronaberis;
Die quinta hoc momento
Sumpto meo sacramento
Corpus tradens monumento
Tu caelum ingrederis.

18. Coram ara vestieris,
Ut non solum appelleris
Sponsa mea, sed tu eris
Mater Watzstenensium.
Die quinta ad altare
Sumens sacrum salutare
Coepit spiritum efflare
Manibus astantium.

19. Hoc vult quidam sic probari:
Vidit lectum sublimari,
Sponsam lecto transportari
In caelestem requiem.
Quam instanter deprecemur,
Ut peccatis absolvemur
Et per ipsam transformemur
De fide ad speciem.

20. Salve, sponsi regis castrum,
In planetis fulgens astrum,
Ebur nitens, alabastrum,
Spes, res es pulcherrima.
Salve, morum inductiva,
Secretorum susceptiva,
Vitiorum correctiva,
Cos, ros, dos gratissima.

21. Salve, redux reproborum,
Tu solamen oppressorum,
Advocata miserorum,
Lux, nux, dux prudentiae,
Salve, splendens margarita,
Christi sponsa redimita,
Sponsum sequens clara vita,
Ius, tus, rus fragantiae.

22. Salve, speculum virtutis,
A pressura servitutis
Duc nos ad portum salutis
In superna patria.
Salve, sponsa summi Dei,
Nos ab aestu huius spei
Tranfer ad promissa rei
Sempiterna gaudia.

Cod. Palat. Vindobonen. 1316. saec. 15. — Das Lied ist in der Hs. in 7 Teile zerlegt, die aber ersichtlich erst später in dasselbe hineingetragen sind. Aus derselben Quelle bei Klemming I, 39 ff. Vgl. übrigens zu Str. 20 ff. Anal. XXIX, Nr. 114.

70. De sancta Birgitta.

1. Ave, peregrinorum Birgitta patrona, Suecorum
Fulges stirpe sata, de principibus generata.

2. Quam felix domina, quae illustrat peregrina
Romam, Jerusalem! Mirantur saecula talem.

3. Haec cum transiret tua, Iacobe, limina, viret;
Hinc Romam rediens vento cuicunque resistens.

4. Quam Deus acquisivit, surgens flendo sepelivit
Roma defunctam, quamvis virtute perunctam.

5. Nam mala quaeque necat, in multis ubera sanat,
Reddit rite natos morbo quocunque gravatos.

6. Discordes gentes, inter se bella gerentes,
Concordes unit et pacis foedera munit.

7. Caeci, leprosi, claudi, vitiis tenebrosi,
Ex ense strati nece, daemonio agitati,

8. Fragmentum passi, subeuntes flumina, quassi,
Carceribus clausi, vinclis aliisque reclusi,

9. Hi precibus citius gaudent meritis simul huius
Se fore sanatos et firmiter auxiliatos.

10. Perpessos chiragram curat simulque podagram;
O quam mira res, pariunt steriles mulieres.

11. Ista Deus signa per te, patrona benigna,
Dat fieri grata, gaudens sua sponsa vocata.

12. Nautico pulchrum prope facta, Christe, sepulcrum
Te vidit illa quidem passum velut in cruce pridem.

13. Haec etiam meruit videns bis cernere gratum,
Quem virgo fuit enixa puerpera, natum.

14. Quae prophetissa, scriptrix evangeliorum,
Expositrix quorum, lux terrigenis nova missa.

15. Tu prece conserva populum, qui te veneratur,
[Quique molestatur] a daemonis arte proterva.

Cod. Pragen. (ol. Trebonen.) I E 25. add. saec. 15. — 1, 2 Fulget. — 2, 2 Roma. — 3, 1 limina qĩ; der Text ist hier und im folgenden Vers sichtlich verderbt. — 3, 2 cuicunque rediens. — 4, 2 Romae. — 5, 1 necet in multis ubera manet. — 10, 1 Perpessis chiragram cura simulque podagranti. — 12, 1 facti Christi. — 14, 1 Quem.

71. De sancto Bonifatio.

1. Eia, qui terra premeris,
Qui sordibus intingeris,
Luto detrusus carceris,
Confide, ne desperes,
Sanguis, qui lavat omnia,
Summa misericordia
Tua delebit vitia,
De servo fies heres.

2. Quem colis Bonifatium,
Nunc sanctum quondam impium,
Ad spei tuae gaudium
Proponas in exemplum;
Corpus a turpi vitio
Submotum dat martyrio
Fitque Dei iudicio
De lupanari templum.

3. Aurum arena foditur,
Lapis in aes convertitur,
In ventre conchae gignitur
De rore margarita;
Nulla te fraus decipiat,
Nullus metus deiciat,
Te tristem spes alliciat,
Te ferrum calamita.

4. Suspiciens considera
Praeclara Dei munera,
Quae provehit ad sidera
Demersos in profundum,
Laudes rependas inclitas
Christo, cuius benignitas
Poenas remittens debitas
Dat regnum gaudibundum.

Cod. Londinen. Reg. 7 A VI saec. $^{14}/_{15}$.

72. De sancta Brigida.

Brigida nomen habet gemino et diademate fulget,
Quam colimus, fratres, Brigida nomen habet.
Virgo fuit Domini mundo et crucifixa manebat,
Intus et exterius virgo fuit Domini.
Despiciebat ovans instantis gaudia vitae
Et falsos fastus despiciebat ovans.
Horruit et fragiles mundi fallentis honores,
Divitias, pompas horruit et fragiles.
Gaudia perpetuae spectans et praemia vitae
Suscepit certae gaudia perpetuae.
E superis resonat cantus cum fidibus, echo
Tubarum sublimis e superis resonat.
Mitte, beata, preces pro nobis, virgo benigna,
Ad Dominum semper mitte, beata, preces.

Colgan, Trias Thaumaturga p. 542. ex Cod. S. Auberti Cameracen. — 11 resonat intus cum sedibus. — Colgan schlägt vor, Zeile 12 zu lesen cum tuba sublimis; Todd, Liber hymnorum I p. 64 bringt andere Verbesserungen in Vorschlag, die indes nicht ungesucht erscheinen.

73. De sancta Caecilia.

1. Gaude nunc, Caecilia,
Summi regis filia,
Praedita virtute,
Quia mundi vilia
Contempsisti gaudia
Tu a iuventute.

2. Gaude, coniunx, vidua,
Virgo nam assidua
Luce sociaris
Viduis, coniugibus
[Simul et virginibus]
Quibus copularis.

3. Gaude, nam ad gratiam
Sponsi conscientiam
Tui deduxisti,
Cum illum idolorum
A cultura profanorum
Purgandum misisti.

4. Gaude, nam vernantibus
Liliis florentibus
Ac rosis ornaris,
Cum per Christi angelum
Intrantem cubiculum
Iussu coronaris.

5. Gaude, nam te balnei
Vis ferventis ignei
Dimisit splendere
Sic, quod nulla laesio
Carnis aut adustio
Valuit patere.

6. Gaude, nam hinc passio,
Tu ter icta gladio,
Martyr, adimpletur,
Dum a te plebecula
Triplici diecula
[In fide] docetur.

7. Gaude, quia vivere
Nunc cum iustis crederis
Regis in curia,
Ad quam nos dirigere
Digneris et recipere
Mortis a furia.

Orat. ms. S. Caeciliae Colonien. saec. 25. Cod. Colonien. 1. — 4, 2 ac floreis, gegen den Reim. — 4, 3 Roseis. — 7, 2 verletzt den Reim.

74. De sancto Christophoro.

1. Tu Iesus es testis: ubi Christophorus memoratur,
Vis famis aut pestis, mala mors ibi non dominatur.
Non homo nec pecora quaevis subeunt graviora,
Hoc dedit absque mora Christus sibi mortis in hora.

2. Christophori speciem quacunque die revereris,
Certus habeto diem, subito quod non morieris,
Christophori sancti speciem quicunque tuetur,
Illo nempe die nullo languore tenetur.

3. Pensa, qui transis, tu Christophoro pius an sis,
Si non, fac, ut sis, ipsum venerando fidelis.
Martyr Christophore, pro salvatoris honore
Fac nos mente fore dignos deitatis amore.

4. Promisso Christi quia, quod petis, obtinuisti,
Da populo tristi bona, quae moriendo petisti,
Confer solamen et mentis tolle gravamen,
Iudicis examen fac mite sit omnibus. Amen.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Londinen. Harl. 211. — Zu 2, 3 sq. vgl. Vers 3 sq. in der folgenden Nummer.

75. De sancto Christophoro.

1. Christophori collo sedeo, qui crimina tollo,
Solus de sanctis formam tenet ille gigantis.
Christophori sancti speciem quicunque tuetur,

Illo nempe die nullo languore tenetur,
Sed defendetur per illum, qui cuncta tuetur.
Qui corpus Christi dignus portare fuisti,
Qui defers umeris Christum, Christophore, laetis,
Corpora, Christophore, fac nostra carere dolore.

Brev. ms. Toletanum saec. 14. Cod. Matriten. Ff 147. A. — Orat. ms. S. Ferdinandi Matriten. 14 saec. 15. B. — 2 steht hinter 5 A. — 3 Sancti Christophori eius speciem B. — 5 fehlt B. — 7 fehlt B. — 8. Christophore fehlt B; fac corpora B. — Nach 8 fügt A noch bei: Visio Christophori magna sit nunca [sic] dolore. — In A unter den Suffragia. SS.

76. De sancto Christophoro.

Martyr Christophore, pro salvatoris honore
Fac nos mente fore dignos pietatis amore.
Promisso Christi quia, quae petis, obtinuisti,
Da populo tristi bona, quae moriendo petisti.
Confer solamen et mentis tolle gravamen,
Iudicis examen fac mite sit omnibus. Amen.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Civit. Turicen. C 176. — 1 O martyr. Das ganze Lied ist übrigens gleich dem Schlufs von Nr. 74.

77. De sancta Clara.

1. Ave, mater humilis,
Ancilla crucifixi,
Clara, virgo nobilis,
Sponsa Iesu Christi,
Ad caelestem patriam
Fac nos proficisci.

2. Claritatis lilium,
Clara clarens stella,
Virtutum sacrarium,
Transfer, mater bella,
Nos ad Dei filium,
Pigmentorum cella.

3. Gloriosa virgo, stella
Clara matutina,
Rosa rubens, carens spina,
Gemma virginea.

4. Claritatis speculum,
Clara, per omne saeculum
Clares cum sponso gloriae
In claritate Christi,
A vetustate scoriae
Nos emundes, memoriae
Tuae quos stabilisti.

5. Clara Dei famula,
Tenera infantula,
Çilicii baiula,
Vivens sine macula.

6. Tu forma humilium,
Castitatis lilium,
Sanctitatis speculum,
Novum per prodigium
Mariae vestigium
Ac eius sequens filium.

7. Ave, rosa venustatis,
Fune cincta castitatis,
Nova plantans lilia
Francisci pia plantula,
Clara, Mariae filio
Iesu Christo tam pio
Nos commenda per saecula.

8. Ave, thronus Salomonis,
Quem ornavit suis donis
Ac replevit multis bonis,
Quibus clare claruit,
Quod virtutum habuisti
Sacrum septenarium.

9. Ave, cedrus altissima
Et arbor pulcherrima,,
Poma ferens optima,
Omni odore suavissima.

10. Ave, cupressus ramosa,
Cuius umbra gratiosa
Confert aegris refrigerium.

11. Ave, nardus odorifera,
Frutex aromatica,
Virgo clara, cassia
Vera non sophistica.

12. Eia, mater, tua prece
Peccatorum cor o faece,
Clara, nostrum emundetur
Ac in bono solidetur
Tuum per subsidium.

Orat. ms. Libehardi prioris Reichenbacen. anni 1476. Clm. Monacen. 2990. — 2, 1 Ave, claritatis. — 3, 1 Ave, gloriosa. — 4, 1 Ave, claritatis. — 5, 1 Ave, Clara. — 6, 4 per fehlt. — 7, 6 Christo fehlt.

78. De sancto Corbiniano.

1. Nobilis Corbiniane,
Tu doctrinae sator sanae,
Gratiarum scrinium,
Dei fortis agonista,
Ut Christi Iesu baptista
Dirimens affinium

2. Nuptias illecebrosas,
Deo sanctisque exosas,
Letalem invidiam
Meretricis incurristi,
Sed te pia manus Christi
Vitare perfidiam

3. Dedit huius meretricis,
De cuius excurrens vicis
Strenue evaseras
Ut Elias Iezabelem
Idolatram infidelem.
Gregem Dei paveras,

4. Oleum ministrans vitae,
Vinum, quod de vera vite
Profluit adiciens,
Sanos sane praeservando,
Mire saucios sanando
Singulis proficiens.

5. Catervatim ad te multi
Noxis grandibus sepulti
Concito consiliunt,
Pasti pabulo doctrinae
Praestitae tibi divinae
Ad sua prosiliunt.

6. Nam eras verbo facundus,
Affectu nulli secundus
Pio et oboediens,
Papam enim bis adisti,
Non obtento, quod petisti,
Ad ovile rediens.

7. Ubi tibi commendatis
Monimenta veritatis,
Cultor castimoniae,
Ut decebat, proponebas,
Inter quos parce degebas,
Actor parsimoniae.

8. Doles panem filiorum
Partum fluxibus sudorum
Brutis dari canibus,
Loco cedens sed redisti,
Mitis reos arguisti
Verbis non inanibus.

9. En, praesagium divinum,
Quasi cor haberes binum,
Tuo dedit nomini,
Non fictae duplicitatis,
Binae vero caritatis
Proximi et Domini.

10. Cum pravatis bellum gerens,
Sed exsultans, si quis maerens
Reus ad te fugerat,
Adamator paupertatis,
Exsufflator vanitatis,
Curae tibi fuerat,

11. Fugere fallacem mundum,
Contra Deum furibundum
In sui perniciem,
Qui non parcit sanctitati
Nec sexui nec aetati
Nec colit canitiem,

12. Qui implumes, heu, deplumat
Atque rabiem despumat
Opprimendo debiles,
Cuius gaudiosos cantus
Aeterni sequuntur planctus,
Atroces et flebiles.

13. Sed prudentia superna
Praevidebat, ut lucerna
Exstares in patulo,
In supremo praesulatus
Gregem eius sublimatus
Regeres cum baculo.

14. Pravos stimulo pungendo,
Unco bonos attrahendo,
Quod est pii praesidis,
Quod ubertim perfecisti
Ut fidelis servus Christi
Poenam vitans desidis.

15. Voce cordis nec non oris
Deum oras paucis horis,
Aquam vinum faciens
Te cunctipotens audivit,
Fons e terra scaturivit
Plurimis sufficiens.

16. Bonum in terris sevisti,
Quod in caelis messuisti
Fructibus uberrimis,
Praescivisti vitae metam,
Intras Dei aulam laetam,
Ubi nunc pulcherrimis

17. Vernis floribus ornaris
Et cum paribus laetaris
In aeterna gloria,
Praemunitus sacramentis
Tuae carnis atque mentis
Omni lota scoria.

18. Eia, pater et patrone,
Nos satanico mucrone
Confixi crudeliter
Gemebundi clamitamus,
Impetra hoc, quod speramus
Orantes fideliter.

19. Dei gratiam adepti,
Poenis trucibus erepti
Infernalis furiae
In conspectu deitatis
Praesentemur cum beatis
Caeli toti curiae.

20. Ubi caelorum reginam
Et essentiam divinam
Mirantes videbimus
Et his, qui pro culpis gemunt,
Quos hic mundi mala premunt,
Laeti corridebimus,

21. Grates Deo referentes
Propter gratias ingentes
Factas magnanimiter;
Det hoc nobis almum flamen,
Corde toto dicant Amen
Omnes unanimiter.

Orat. ms. Tegurinum anni 1476. Clm. Monacen. 20002.

79. De sancto Corbiniano.

1. Ave, pastor et patrone
Felix pontifexque bone,
Corbiniane pater, ave,
Mihi peccatori fave,

2. Preces meas admittendo
Et obnixe deducendo
In effectum, quidquid peto.
Te accedo corde laeto

3. Supplicando studiose,
Ut tu praesul gloriose
Atque Dei tu confessor,
Fias mihi intercessor

4. Apud Dominum Iesum Christum,
Ut non fallar per mundum istum,
Et quod hactenus est comissum,
Non me demergat in abyssum.

5. Ne delinquam rursus prave,
Cor ad Deum sursum trahe,
Ut in praesenti et futuro
Amem ipsum corde puro.

6. Corde, voce laudem Deum,
Reflectendo super eum
Omnes vires et conamen
Suum exorando nomen.

7. Ut excessus sic deplangam,
Ut non post hanc vitam longam
Pro peccatis feram poenam,
Invitari fac ad cenam,

8. Ubi nullus est defectus,
Ut ibidem sim electus,
Angelis corregnaturus
Et a malo sim securus.

9. Amen; illud idem, pie
Iesu, fili da Mariae,
Pater atque sacrum flamen,
In caelesti Hierusalem.

Orat. ms. Underdorfense saec. 15. Clm. Monacen. 7815. — 4, 1 Christum fehlt.

80. De ss. Cosma et Damiano.

I.

1. O animarum medici
Et corporum veridici,
Cosma et Damiane,
Sanate aegros moribus,
Ut a cunctis doloribus
Vivamus semper sane.

2. Beati vos artifices
Fideles et opifices,
Vestro digno precatu
Christus, medela cordium,
Purificator sordium,
Nos solvat a reatu.

3. Infirmitas ne corporis
Ad culpam trahat temporis
Spiritum animalem,
Aut carnis nostrae pravitas
Animam sive vanitas
Laedat rationalem.

4. Culparum morbos pellite,
Praeparandam dirigite
Materiam peccantem,
Noxae faeces eicite
Confortando reficite
Vitam desiderantem.

5. Sacris electuariis,
Potionibus variis
Et aquis lacrimarum,
Syrupis paenitentibus
Cum pillulis solventibus
Excessum animarum,

6. Salutis nardo pistico
Et alabastro mystico
Actus vitae curate,
Virtutum aromatibus
Mentis infirmitatibus
Mederi festinate.

7. Unguentis redolentibus,
Pietatem habentibus
Aegrotis subvenite,
Murra carnem mortificet,
Et sensus tus purificet,
Balsamus bonae vitae

8. Regimen bonum conferat,
Ne sanitas nos deserat
Sentiens recidivum,
Ne mergamur in puteum,
Respiret corpus luteum
Ad statum redivivum.

II.

1. O medici piissimi,
Qui meritis clarissimi
In caelis refulgetis,
In beatorum coetibus,
Angelorum cohortibus
Sine fine gaudetis,

2. A peste, clade corporum
Praeservetis et operum
Morbis, ne langueamus
Aut moriamur spiritu,
Sed animae ab obitu
Velociter surgamus

3. Et vivamus in gratia,
Sacra caeli palatia
Donec ingrediamur,
Gaudentes de victoria
Et trinitatis gloria
Felices perfruamur.

4. Amen dicamus pariter
Et pergamus alacriter
Caelorum ad solamen,
Ad beatorum aciem
Cernentes Dei faciem,
Rex regum praestet. Amen.

Corner, Magnum promptuarium 1635, p. 603 sq. mit der Angabe: „Prosa vetustissima . . . impressa olim Brunswigae 1514." A. — Aus unbekannter Quelle bei Milchsack I, 83. B. — I und II umgestellt A. — I. 1, 5 et a B. — 4, 6 Mentem Deo placentem A. — 5, 6 Vitium animarum A. — 7, 4 Malam carnem A. — 8, 1 Opinionem conferat B. — 8, 2 Ne suavitas nos B. — 8, 3 Aut sternat recidivum B.

II. 1, 4 Et beatorum B; sortibus A. — 1, 6 Iugiter congaudetis B. — 3, 1 Ut vivamus B. — 4, 6 Rex poli praestet A.

81. De sancto Cuthberto.

Salve, sancte pater, Cuthberte, vir inclite, recti
Norma, pater patriae, cura salusque tuae.
Salve, dulce decus, salve, spes magna tuorum,
Virtus nostra, vale, vir pietatis, ave.
Sit tibi laus, tibi dignus honor, tibi gratia detur,
Qui licet indigno das bona saepe mihi.
Tu mihi magna salus, mihi gloria saepe fuisti,
Tu me dulcifluo semper amore foves.
O quot saepe malis, quibus hostibus atque periclis
Me, pater, ereptum prosperitate foves,
Et tibi quid dignum reddam, pater, o pie praesul?
O pater, o clemens pastor, adesto mihi,
Ut placet, et nostro, pater, auxiliare parenti,
Auxiliare mihi, dulcis amice Dei.

Cod. Londinen. Reg. 7 A VI sacc. $^{14}/_{15}$. — 3 dulce salus decus. — 13 nostri. — 14 mei.

82. De sancta Dorothea.

1. Ave, tu virtutum tumba,
Sine felle es columba,
Generosa Dorothea,
Nos tuere, ne romphea
Daemonis deiciat.
Generosa Christi verna,
Naevo carens et lucerna
Mundo lucens ac pincerna,
Vina praebens mystica,

2. Paradisi tu colona,
Quae pro malo reddis bona,
Scribae mittis caeli dona
Rosas, mala caelica.
Praeco Christi, quae profanos
Deos spernens et paganos
Fide vestis et sic vanos
Mores regis hominum.

3. Pulchra coruscans puella,
In aetate iam tenella
Te succidunt dira bella
Sub duce Fabricio;
Vinculata maceraris,
In catasta cruciaris,
Vultu caesa flagellaris
Omni carens vitio.

4. Gens perversa malae spei,
Quam dum doces verbum Dei,
Lumen tuae faciei
Conterit cum baculis,
In te dictat tormentales
Poenas saevas et letales,
Dum mamillas virginales
Tuas cremat faculis.

5. Supplicamus, nos tuere
Et peccata fac deflere,
Martyr sancta, confer vere
Tempus paenitentiae;
Virgo bona, crimen tege,
Victum dona, mores rege,
Ne damnemurque cum lege
Causa neglegentiae.

6. Pugil Christi, Dorothea,
Tua nos virtute bea,
Ut associemur bea-
tis condigno praemio;
Deum nobis fac placatum,
Ut post mundi incolatum
Nobis locum det optatum
In caelesti gremio.

Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20001.

83. De sancta Dorothea.

1. Fulta fide Dorothea,
Iudicem Fabricium
Non formidas, sed ut bea-
ta spernis eloquium,
Insultante gente rea
Non horres supplicium.

2. Verbis blandis tunc conatur
Te, virgo, seducere,
Nec promissis superaris
Nec terreris verbere,
Compediris, obserraris
Taetro clausa carcere.

3. Vas liquoris aestuantis
Athleta ingrederis,
Sed virtute hoc tonantis
Fervore non laederis,
Post haec plagis tot et tantis,
Clara vultu, caederis.

4. Carne sancta laceraris,
Fluit unda sanguinis,
In mamilla concremaris,
Furit ira praesidis,
Fuste caesa decollaris,
Iungeris mox caelicis.

5. Imminente passione
Virgo haec interserit:
Assequatur, Iesu bone,
Quod a te petierit,
Suo quisque in agone,
Mei qui meminerit.

6. Dorothea, sponsa Christi,
Pro sponso humiliter
Quae tormenta pertulisti,
Peto nunc suppliciter,
Tutrix sis a clade tristi
Hic et aeternaliter.

7. Gloria sit, Iesu bone,
Tibi nunc et iugiter,
Qui certantes in agone
Adiuvas fideliter
Et mercedem das coronae
Vincenti viriliter.

Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20001. A. — Orat. ms. Tegurinum anni 1470. Clm. Monacen. 20021. B. — 1, 3 Non formidas, sed maturum. B. 1, 4 tu formas eloquium B. — 5, 5 Meae pro te passionis B. — 5, 6 Quisquis memor fuerit B; Mei qui memor fuerit A. —

84. De sancta Dorothea.

1. Gaude, sponsa Dorothea,
In caelesti iam chorea,
Verbo qui creavit cuncta,
Christo tuo sponso iuncta.

2. Secum intras in conclave,
Epithalamum suave,
Ubi semper angelorum
Audis eructare chorum.

3. Super multas speciosas
Filias mittendo rosas
Februi algore diro
Te honorat more miro.

4. Rosa florens sine spina,
Fulgens stella matutina,
Hora vespertina praesto
Nostri sis et memor esto.

5. Nos ad patriam tendentes,
Hoc in stadio currentes,
Malis variis gravatos
Tota die morti datos,

6. Gratia quae es diffusa,
Labiis tuis excusa
Erga summum genitorem
Genitumque campi florem
Et amborum sacrum flamen.
Fiat, fiat. Amen, Amen.

Orat. ms. Gelriense saec. 15. Cod. Bremen. C. 22. — Nach dem Liede finden sich folgende Verse:

Haec dona donantur: Dorotheam qui venerantur,
Sunt fortunati personis nec tribulati,
Paupertas, furtum, mala mors, confusio, stuprum
Nec gravitas partus, proles vitiata per artus,
Singula non laedunt, ignis, phantasma recedunt,
Et dum decedunt, tunc Christi corpus habebunt.

85. De sancta Dorothea.

1. Gaude, virgo Christi grata,
Dorothea, sic vocata
Disponente Domino.

2. Gaude, virgo gloriosa,
Dorothea speciosa
Deitatis gratia.

3. Gaude, virgo te quaerenti
Et sincere diligenti
Iuncta das tripudia.

4. Gaude, dulcis advocata,
Caeli serto coronata,
Ardens o carbuncule.

5. Gaude, splendens pulchritudo
Virginumque claritudo
Ad instar carbunculi.

6. Gaude, virtutum area,
Urbe nata Caesarea,
Tu a me pelle vitia.

7. Gaude, maestis consolamen
Miserorum et velamen
In saeclo naufragantium.

8. Gaude, decus humilium,
Mihi confer auxilium
Et pro me ora Dominum.

9. Gaude, cuncta impetrasti,
Ictus ensis dum sperasti
Sub praefecto Fabricio.

10. Gaude, gentis adiutricem,
Scelerum te assistricem
Sciant mortis in periculo.

11. Christi dona visionem,
Peccatorum tersionem,
Veram cordis compunctionem,

12. Dei matris praesentiam
Tuamque apparentiam.
Duc nos post te ad gloriam.

Cod. Ducumburgen. 84. saec. 15. — 4, 3 o fehlt. — 5, 2 que fehlt. — 7, 1 maestis solamen. — 10, 1 centis adiutricem. — 12, 3 ad Dei gloriam.

86. De sancta Dorothea.

1. Stella lucens clare,
Tui est donare,
Christi imperare,
Mei sed rogare.

2. Tibi, virgo, non est fas,
Ut precata denegas,
A Christo cuncta impetras,
Posse tuum non est breve.
Si non tua pietas
Effectum preci daret,
Mis mens vacillaret,
Cui adest anxietas
Timoris non leve.

3. Si ergo non annuit
Tis favor, id, quod petam,
In extasim corruit,
Orandi volo metam.

4. Rogo, sis, piissima,
Mihi non ingrata
Mala ob gravissima,
Commisi quae, peccata.

5. Superbiae elatio,
Luxus delectatio,
Irae, avaritiae,
Invidiae, saevitiae,

6. Gula et acedia,
Boni et desidia
Non pellant tis subsidia,
Dum tantis sis ditata donis,
Singulis dotata bonis.

7. Quis est tam sine cerebro
Et expers sanae mentis,
Qui non oraret te crebro
Dum gratiae ingentis
Sis dotis et fluentis.

8. Indigne refutares
Quemlibet peccantem,
Cum annuendo dares
Rogata per blasphemantem.

9. Rogavit prece unica
Theophilus abs corde,
Cui mala punica,
Rosas carentes sorde
Misisti; sic plenissime
Me audi supplicantem,
Christum habes firmissime
Tibi nil negantem;

10. Ut vox evangelica
Fari licet nobis,
Quidquid voce caelica
Petatis, fiat vobis.

11. Columba simplex tu leonem
Theophilum cepisti,
Ad veram hinc dilectionem
Carentis norma,
Praeclara forma
Cunctis natis hominum,
Largitoris omnium
Tuis donis vinxisti,
Serpentem sic vicisti.

12. Theodori o filia,
Quae mentis cum vigilia
Quaeque fugas vilia
Naturaeque debilia
Lampade fervente
Castigas, ut morales,
Virtutes theorales,
Mores naturales
Pura servans mente.

13. Te, virgo, petit omnis clerus,
Gentis laudat coetus plerus,
Animus gementum merus
Suspirat pro iuvamine,
Dolor, tribulatio,
Maerentum conturbatio
Clamat pro solamine.

14. Horum collegam
Me fore legam,
Agens, oro, ut sic degam,
Da, quod mis defectus tegam.

15. Haec, virgo, dona, quae pro donis
Sunt data specialibus
Tibi hora in agonis
Et tuis sodalibus.

16. Deus nam praevidit tibi,
Sibi ut ab aeterno
Famuleris hic et ibi,
Scribit coetu in superno.

17. Et haec in te parentes tui
Strui
Singulari praemio
Meruerunt vitam sui,
Frui
Tecum Christi praemio.

18. Cuius vivens apostola
Es ipsum praedicando,
Sui turbam augmentando,
Fidem eius promulgando
In vita sic pro morte sola
Stola laetabunda
Texit Christus te iucunda.

19. Sic caeli manes incola,
Sic iam ostendunt satis
Dona tuae pietatis
Plurima prodigia,
Quae per te Christus tis post mortem
Fecit multis dando sortem,
Finem rectum, vitam fortem
Et sequi tis vestigia.

20. Aliaque multa signa,
Tua sanctitate digna,
Quae nunc narrare transeo,
Haec ineffabilia
Neque scrutabilia
Sensus per aspectum,
Incontemplabilia
Per hominis intellectum.

21. Ach, virgo, haec precata
Voluntate cape grata,
Quae impetrasti mihi dona,
Dona bona, zona
Hostium me non ligat,
Nec figat
Immunda
Verecundiae unda,
Facundiaeque linguam puram
Placituram
Deo et hominibus
Da nunc in omnibus,
Ut non deficiam
Sitiam-
que semper fontem vivum;
Divum rivum
Contritionis in me funde,
Tunde cor meum reum
Devotam ad confessionem,
Totam satisfactionem,
Vitam perfectam,
Fidem rectam,
Regem noscam angelorum
Tuum per iuvamen,
Cui laus per saeculorum
Saecula. Amen.

Orat. ms. Tegurinum anni 1469. Clm. Monacen. 20124.

87. De sancta Dorothea.

1. O miranda Dorothea,
Novum sensum in me crea,
Tenacem memoriam
Peccatorum, mater vera,
Confer mihi verba mera,
Dulcem eloquentiam,
Et ne damnet me mens rea,
Me virtute tua bea
Dando confidentiam.

2. Supplicamus, nos tuere,
Martyr sancta, confer verae
Tempus paenitentiae,
Virgo bona, crimen tege,
Victum dona, mores rege,
Ne damnemur gravi lege,
Da spem indulgentiae.

3. Pugil Christi, Dorothea,
Tua nos virtute bea,
Cor in nobis mundum crea
Cum condigno praemio;
Deum nobis fac placatum,
Ut post huius mundi statum
Vitae locum det optatum
In caelesti gremio.

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. A. — Orat. ms. Elvangense saec. 15. Cod. Stuttgartien. 1 b 91. B. — 1, 1 O miranda et sanctissima B. — 1, 4 martyr B, vera fehlt B. — 1, 5 Confer mihi vera revelamina verba mera da deflere meaque reata B. — 1, 6 Dulciaque eloquia B. — Nach Str. 1 schieben AB ein: Ave gemma virtuosa etc. Mone Nr. 897, Str. 1. — 2, 3 Tempus difinitie B. — 3, 1 O pugil B — 3, 3 Associemur B. — 3, 4 Cum fehlt B. — 3, 6 vitae statum B. — 3, 7 Saecli locum det B. — Nach Str. 3 folgt in B noch (O) Dorothea Christo grata etc. Mone l. c. Str. 2.

88. De sancta Dorothea.

Nobilis et iusta, mitis virgo Dorothea,
Dulcis, iucunda, gloriosa, decora, benigna,
Vere cunctorum mediatrix es peccatorum.
Ignibus es assa, pro Christi nomine passa
Tempestate, fame, post quinque quater quoque mane
Carceris in tenebris tu, virgo, reclusa teneris.
Post cruce suspensum tenerum corpus laceratum,
Post ferro laesum, virgis flagris quoque caesum,
Pectus, virgo, tuum ardenti face perustum.
Oleo perfusa bullienti es, virgo decora,
Fustibus es laesa, virgis plagis quoque caesa.
Es decollata postremo, virgo beata,
Ad caelos isti, cum vita privata fuisti,
Et postulata Christus tenuit tibi rata.
Adiutrix digna tu sis mihi, virgo benigna,
Ac advocata, cum sis super astra locata,
Non rogo ditari nec paupertate gravari,
Sed me circumda virtutibus et medium da.
Virgo Iesu Christi, per gaudia, quae meruisti,
Per te non sera mihi sit contritio vera.

Peccatis lassis continuo, te precor, assis
Ac delictorum veniam deposce meorum.
A fama ficta me protege tu, benedicta
Virgo, tu sis mihi lux, in itinere tu sis mihi dux.
Virgo, tuis precibus detur haec protectio laute,
Ut possim mundi transire pericula caute.

Cod. S. Petri Salisburgen. b II 30 saec. 15. A. — Orat. ms. Elvangense saec. 15. Cod. Stuttgartien. 1 b 91. B. — Orat. ms. Vratislaviense saec. 15. Cod. Univ. Friburgen. (Helv.) s. n C. — 1. Nobilis et casta B. — 2. iucunda, pro nobis ora benigna B. — 3. Vere contritorum B. — 5 fehlt B; post quartus quinqueque mane C. — 6. tenebris post virgo C. — 7. tueris corpus B. — 8. fehlt B; flagellis virgis quoque caesum C. — 9. Pectus tuum virgo candenti A. — 10. fehlt C; Oleo imposita A. — 11. fehlt A; Baculis est caesa facies tua quoque laesa C. — 13 und 14 umgestellt A. — 14. tibi tenuit A. — 15. digna mihi sis virgo C; digna tu sis virgo B. — 18. et fehlt A. — 19. steht vor 15 B. — 19 bis 24 fehlen C. — 20. sit mihi B. — 21. Peccatis lassa constringe deprecor assa B. — 23. A fame B. — 24 u. ff. fehlen B. — 26. pericula transire A.

89. De sancta Dympna.

Alma Deum Dympna pro nobis iugiter ora.
Filia christicola regis de lege profana,
Virgo decora nimis, contemnens idola patris,
Haec Christo nubit patris sponsalia spernit.
Hibernorum rex natae caput amputat exlex.
O felix patria, quam sacrat sanguine Dympna.
Cantica psalle pia Dymnae, Ghele, villa beata,
Terribiles hostes prosternit regia proles.
Unica tota salus, qua gaudet terra Ghelensis,
Carmina casta tibi, martyr, reminiscere nostri.

Vita ms. S. Dympnae saec. 15. Cod. Gelen. s. n.

90. Ad sanctam Dympnam.

Oratio de tempore decollationis.

Florido quondam tempore
rosarum et liliorum
Dympna in villa de Ghele,
regis proles Hibernorum,
Sacro florebat sanguine;
nunc, victrix daemoniorum,
Virgo martyr, nos defende
ab incursu praedictorum,
Ne nos mergant, sed duc tute
ad regna laeta polorum.

Vita ms. S. Dympnae saec. 15. Cod. Gelen. s. n.

91. De sancta Dympna.

Ave, Dympna, virgo sanctissima,
Multa laude vere dignissima,
Ave, generosa et iucunda,
Agni sanguine rubicunda.
Ave, beata Christi virguncula,
Per quam tanta coruscant miracula.
Gaude, dulcis et benedicta,
Quae reorum deles delicta.
Vale, pia mater, per saecula,
Sis apud Christum pro nobis sedula
Et contra daemones protectrix firmissima

Orat. ms. Neerlandicum saec. 15. Cod. 7977 der k. u. k. Familien-Fidei-Kommifs-Bibliothek Wien. — 10 pro nobis sollicita. Vgl. Anal. XV, Nr. 175.

92. De sancta Elisabeth.

1. O laudanda gloriosae,
Sanctae matris et famosae,
Elisabeth nobilitas,
O miranda gratiosae,
Stirpis quoque virtuosae
Plus nobilis humilitas.

2. Pia mater, cum fulciret
Et te multum insigniret
Regalis ipsa gloria,
Dignitatem es oblita,
Mundi pompas, opes, ita
Et cuncta transitoria.

3. Pretiosas abdicasti
Vestes, carnem castigasti
Ieiunio, cilicio,
Ut valeres cohibere
Te per haec et retorquere
A putri carnis vitio.

4. Et effecta orphanorum
Mater es et pupillorum,
Ut posses hic liberius
Sensus tuos occupare
Et de tuis cogitare
Bonis rebusque verius.

5. Ut in usus salutares
Infirmorum haec mutares
Et pauperum in fercula,
Quos sollerter visitasti,
Sordes horum contrectasti
Ut mulier paupercula.

6. Hos lavisti, his stravisti,
Hos cibasti, baiulasti,
Tu sancta regis filia;
O quam multis sanativa
Erant et confortativa
Haec facta tam humilia.

7. Foras dabant sospitatem,
Intus poenae puritatem
Ipsorum ad solacia,
Ut in signis liquet dignis,
Quibus, mater tu insignis,
Dei fulgebas gratia.

8. Nam defuncti reviviscunt,
Ambulare claudi discunt,
Leprosos tu salvificas,
Aures surdis sunt apertae,
Caecis datus visus per te,
O quantos sic laetificas.

9. Eia, tu matrona pia,
Ora pro me, hostes quia
Tres me impugnant graviter,
Haec, quae obsunt, cupit caro
Et, quae prosunt, infert raro,
Sed blanditur suaviter.

10. Mundus vult, ut diligatur,
Quod oblectat, non spernatur,
Amantes ut inficiat;
Offert pulchra, pandit vana,
Vere falsa et insana,
Incautos ut alliciat.

11. Et antiquus nequam ille,
Sciens artes plus quam mille
Temptandi, ut decipiat,
Contra bonos furit, fremit,
Ad peiora malos premit,
Ut plures sic surripiat.

12. Quare Deum deprecare,
Ut hos hostes superare
Det mihi et resistere
Et fervere in amore
Eius absque et torpore
Virtutibus insistere,

13. Sibi soli inhaerere
Ac defensus permanere
Ab omnibus periculis
Et post mortem semper frui
Claritate vultus sui
Ex tuis adminiculis.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. Nr. 29. A. — Orat. ms. Carthusian. saec. 15. Cod. Capit. Treviren. 116. B. — Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. C. — 1, 4 Admiranda AB. — 4, 1 Es effecta C. — 8, 4 surdae C. — Statt Str. 12 und 13 hat C die folgenden:

12. Ergo, mater gratiosa,
Patens castitatis glosa,
Iustorum tripudium,
Consolatrix infirmorum,
Hospitatrix egenorum,
Maestorem refugium,

13. Gregem tuum tu custodi,
Ne per hostem possit rodi
Morsu amarissimo,
Aufer fel adversitatis
Et da mel suavitatis
Gregi devotissimo.

14. Munda, mater, nostras mentes,
Sponso tuoque placentes
Sint per viam sospitem,
Ut post huius vitae cursum
Scandere possimus sursum
Ad caelorum hospitem.

93. De sancta Erentrude.

1. Salve, rosa puritatis,
Viola humilitatis,
Cuius folia virtutum
Multis monstrant iter tutum
Ad caeli tripudia,
Agnum sequens sine menda
Tu, Erntrudis reverenda,
Stola candida ornata,
Christi sponsa, virgo grata,
Sprevisti propudia.

2. Nardum pisticum sincerum,
Fidei te lumen verum
Sancta vita fulguravit,
Ac religio mundavit
A peccati scoria;
Castitatis tu saphirus,
Non gustasti luxus virus,
Pudicitiae ac cella,
Honestastis fulgens stella,
Gaudens nunc in gloria.

3. Thyma caritatis suavis,
Liberalitatis clavis,
Gratiarum largitudo,
Pietatis mansuetudo,
Rivus indulgentiae,
Ancora tu nostrae spei
Gaudiumque requiei,
Aeternorum contemplatrix,
Legis Dei vera latrix,
Scutum patientiae.

4. Eructasti verbum bonum,
Unde sponsi tui thronum
Introisti exsultando,
Sapienter vigilando
Cum gnaris virginibus.
Recreatrix tu lassorum,
Fortitudo prolapsorum,
Fervens Dei ac hymnista,
Bene sonans cymbalista
In sacris carminibus.

5. Nobilis ex stirpe clara,
Claritas virtutum cara,
Generosa in sophia,
Es fecunda sicut Lia,
Ferens fructus caelicos.
Doctrix Dei disciplinae,
Vias vitans vagas Dinae,
Sanctitatis vitae forma,
Cunctarum virtutum norma,
Regulans famelicos.

6. Rectrix Christi ancillarum
Fuisti ac lumen clarum
Coruscans in Dei templo
Fide, verbo et exemplo
In mandatis Domini;
Vitam tu contemplativam
Cum Maria et activam
Cum Martha sollerter ducens,
Lux in mundo grata lucens
Es utrique homini.

7. Doctrix sagax et diserta,
Debora ut tutrix certa,
Vernas tuas tu defensas
Et tutelas fers immensas
In te confidentibus.
In aeternum benedicta,
Cum sit gratia non ficta
Tuis labiis diffusa,
Recta via, non illusa,
Es te reverentibus.

8. Soror dulcis angelorum,
Carens thoro delictorum,
Fructum habens tu sanctorum
. . . .
Ornata monilibus.
Odor bonus tuae vitae
Te ad caelos duxit rite,
Ubi veste deaurata
Et a rege coronata
Exsultas in milibus.

9. Plena largitatis vena,
Pulchra tota et amoena,
Largas manus extendisti
Ad egenos, quos pavisti
Multum liberaliter.
Evangelii fluenta
Potasti mente intenta,
Horrens Babylonis potum,
Mortis felle plenum totum,
Vivens tu frugaliter.

10. Mater es dilectionis
Pulchrae et agnitionis,
Virgam Christus, rex Assuerus,
Ad te pius et sincerus
Est extendens auream.
Floribus morum venusta,
Columna Dei augusta,
Audi, filia, et vide
Te remuneratam fide
Per caelestem lauream.

11. Es amica pulchra tota,
Macula ab omni lota,
Annulo te subarrhavit
Christus atque trabeavit
Te in sponsam eligens;
Rex decorem concupivit
Tuum, cum te castam scivit.
In procellis naufragantes
Huius mundi et clamantes
Ad te salva erigens.

12. Tempestatis dulcis portus
Ac amoenitatis hortus,
Sion filia formosa,
Sine spina vernans rosa,
Tu convallis lilium.
Nubes tegens a calore,
Nos in tuo duc amore,
Medicinae distributrix
Miserorum ac adiutrix,
Salvatrix humilium.

13. Ueritatis tu lucerna,
Luce bea hic superna
Invocantes te devote
Liberaque tua dote
A gehennae aestibus.
Dilecta, decora nimis,
Sponso tuo, nos in imis
Fac peccata nunc deflere
Et post mortem congaudere
Tibi in caelestibus.

14. Iugum Dei tu portasti
Suave, sub quo militasti,
Nunc triumphans es in caelis,
Nobis miserere velis,
Rogo te piissimam.

Suffragatrix, precor, fortis
Sis in hora nostrae mortis,
Et succurrat nobis, amen,
Sponsus tuus, amen, amen,
Per te excellentissimam.

Orat. ms. Scotorum Vindobonen. 52 d 11. saec. 15. — 1, 6 sine macula. — 5, 7 vagas divine. — 6, 5 In manda Domini. — 6, 12 uterque. — Akrostich:
Sancta Erndrudis
Opem fert nudis.

94. De sancta Fide.

1. Sancta Fides, virgo clara,
Martyr Christo valde cara,
Audi, quaeso, mea vota
Coram Deo et fac rata.

2. Audi vocem te vocantis,
Audi precem te precantis,
Cor attende supplicantis,
Mentem fide te amantis.

3. Hic peccator te requirit,
Hic captivus ad te fugit,
Confitetur, quod peccavit,
Orat, gemit, dolet, plangit.

4. Ora patrem, ora natum,
Ora sanctum flamen horum,
Ne me damnet in aeternum
Propter suum nomen sanctum.

5. Vitam meam inquinavi,
Quia multa mala feci,
Multa mala verba dixi,
Multa mala cogitavi.

6. Dignus ergo sum damnari
Nec sum dignus exaudiri,
Sed tu, digne quae vixisti,
Tu es digna exaudiri.

7. Ora ergo pro indigno
Et fac dignum de indigno,
Ut sim dignus omni bono
Et indignus omni malo.

8. Tu per mundum diffamaris
Propter mira, quae tu facis,
Et prae multis Dei sanctis
Et amaris et oraris.

9. Tu solaris desolatos,
Tu infirmos facis sanos,
Claudos, caecos, mutos, surdos,
Immo paene omnes aegros.

10. Per te damna reparantur,
Vincla ferri dirumpuntur,
Catenati dissolvuntur,
Captivati liberantur.

11. Quae tot ergo bona facis,
Mihi, quaeso, semper assis
Et a cunctis serva malis
Ac in cunctis iuva bonis.

Cod. Londinen. Harl. 2882. saec. 13.

95. De sancto Gabriele.

O Gabriel laudabilis,
Magne princeps et nobilis,
Qui missus es de caelis
Beatae Mariae virgini,

Tu nobis nuntia
Salutis gaudia
Et fac haec, propera,
Quod nostra scelera
A Deo sint mundata.

Cod. Parisin. 11343 saec. 15.

96. De sancto Georgio.

O Quiritum gloria,
Martyrum victoria,
Ave, lux thronorum,
Ave, dux patronorum.
Salve, invicte proeliator,
Orthodoxe propagator,
Inclitus et generosus,
Qui es nulla labe rosus,
Strenuitate praefulcitus,
In latria sistens citus;
O Georgi sanctissime,
Moribus gravissime,
Qui virtute Iesu Christi
Intoxatum ebibisti
Et illaesus permansisti,
Hinc magum redemisti.
O rerum spretor mundanarum,
Frivolantur vires quarum,
O quanta luce coruscasti,
Virginem dum liberasti
Mortis ab exitio
Fidei et a vitio
Draconem occidendo,
Regem cum suis convertendo.
Ex quo nobilissimus equester
Nominaris, sis sequester
Inter me et hos tres hostes,
Ne caeli defendant postes:
Carnem, daemonemque mundum.
Fac me iter ire mundum
Et sic me iube militare,
Caelum queam ut intrare
Tuo sub vexillo
Me locans in tranquillo.

Orat. ms. Sigismundi Span de Bernstein anni 1477. Cod. Pragen. XIII H 3 b. — 8 es fehlt. Steht aus anderer Quelle mit anderem Anfange auch Anal. XV, Nr. 179.

97. De sancto Georgio.

Georgi, mirabilis
victor in tormentis,
Te decoravit Dominus
gratiae fluentis,
Dans, ut per te gaudeant
de precibus obtentis,
Qui tuae memores sunt
mentibus attentis
Passionis inclitae,
quam sustinuisti,
Athleta miles strenue,
pro amore Christi.

Orat. ms. Sigismundi Span de Bernstein anni 1477. Cod. Pragen. XIII H 3 b.

97. De sancto Georgio.

1. Fideles, huc attendite,
Christi sanctum diligite,
Mentibus laete dicite:
Georgi, martyr inclite,

2. Te decet laus et gloria,
Praedicantum militia,
Per quem puella regia,
Exsistens in tristitia

3. Coram dracone pessimo,
Te rogans corde intimo
Soluta est et animo
Se reddidit altissimo

4. Cum multis infidelibus.
Fac ergo, ut cum civibus
Tu nos reddas caelestibus
Nostris ablutis sordibus.

5. Ut simul cum laetitia
Tecum simus in gloria,
Nostraque reddant labia
Laudes Christo cum gratia.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Guelfenbyteran. Helmstadien. 1140. — Aus anderer Quelle Anal. XV, Nr. 180.

99. De sancta Gertrude.

1. Salve, virgo speciosa
Gertrudis, tu generosa
Ducis Pipini filia,
Puritate redimita,
Pretiosa margarita
Super auri milia.

2. Salve, casta sponsa Christi,
Quae terrena respuisti
Per eius auxilia,
Via morum, flos virtutum,
Forte castitatis scutum,
Reprimens hostilia.

3. Salve, gemma verae lucis,
Quae Austrasiorum ducis
Obfucasti filium,
Carnem eius dum sprevisti
Et amplexus abiecisti
Voluptatum vilium.

4. Sed dum nimium temptaris,
Tunc a matre occultaris,
Castitatis lilium,
Et ob votum castitatis
Et tutandae puritatis
Fugis in exsilium.

5. Ad partem orientalem
Franciae, ad locum talem,
Karleburch qui dicitur,
Ubi per te in Nivella
Tunc insignis atque bella
Basilica perficitur.

6. Omni cultu quam ornasti
Et in ea collocasti
Gregem monialium,
Tuque facta monialis,
Digna mater pastoralis
Es effecta talium.

7. Caecos, claudos collegisti
Et egenis praebuisti
Advenis hospitium,
Quos cibo spirituali
Cibasti et corporali
Per pium exercitium.

8. Hinc labore facto satis
Pastoralis dignitatis
Cessisti officio,
Sponso tuo sic abs cura
Casta vita, mente pura
Servis in cilicio.

9. Carne sponte maceraris,
Ut tandem proficiscaris
Ad aeternum praemium,
Mole carnis hinc exuta
Te suscepit, virgo tuta,
Sponsi tui gremium.

10. Ergo, mater gratiosa,
Patens castitatis glosa,
Iustorum tripudium,
Consolatrix infirmorum,
Hospitatrix egenorum,
Maestorum refugium,

11. Gregem tuum tu custodi,
Ne per hostem possit rodi
Morsu amarissimo,
Aufer fel adversitatis
Et da mel suavitatis
Gregi devotissimo.

12. Munda, virgo, nostras mentes,
Sponso tuo quod placentes
Sint per vitam sospitem,
Ut post huius vitae cursum
Scandere possimus sursum
Ad caelorum hospitem.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29. — Das gleiche Lied aus einer anderen Quelle Anal. XXIX, 147.

100. De sancta Godeleva.

1. Ave, martyr gloriosa,
Sponsa Christi pretiosa,
Godeleva sanctissima,
Stirpe nata generosa,
Virgo florens velut rosa,
Nupta constantissima,
A viro ludibriosa
Pertulisti ut famosa
Vidua fidelissima.

2. Nutu Dei conservata,
Virgo manens inviolata,
Per eius saevitiam,
Cui nupta, coartata
Siti, fame macerata
Viri per malitiam
Et ab ipso desolata
Ac domique mancipata
Viduae tenens regulam.

3. Post per ipsum iugulata
Et a servis es necata
Caelo reddens animam,
Ubi martyr praedotata,
Quater constas coronata
Tenens triumphi lauream;
Unde, martyr memorata,
Nostri memor sis, beata,
Ferentes tui memoriam,

Orat. ms. Misseniacense saec 15. Cod. Londinen. Egerton 2125.

101. De sancto Gregorio.

Magne pater o Gregori,
Magnum fructum salvatori
Eleganter attulisti,
Cuius gregi praefuisti.
Servus prudens et fidelis,
Oves praedo ne crudelis
Saeviendo laceraret,
Sed ad caulas grex mearet.
Sub exemplis et doctrinis,
Quibus fulges [columbinis]
Quasi stella matutina,
Per te crevit disciplina
Sanctitatis, vita morum.
Tu post Deum lux iustorum;
Quidquid patres araverunt
Vel virtutis seruerunt,

Illa digne messuisti,
Intra membra spargens Christi,
Ne succumbant ruitura.
Tu illustri ex natura
Pulcher foris, fons viroris,
Intus plenus, dos amoris;
O doctorum sidus clarum,
Mundo gratum, Deo carum,
Quo pusilli confortantur
Et fideles roborantur.
Cleri veri tu corona
Caritatis et intona,
Vigil caeli citharista,
Iesu Christi tu sacrista
Ac thesaurus es scripturae,
Cuius mihi iam est curae.
Super rosam vir praeclare,
Ut hanc queam indagare,
Tuo dulci fac rogatu,
Studiorum in hoc statu
Ut per lumen intellectus
Sensus meus sit directus
Ad id, ubi summum bonum
Regnat super caeli thronum.

Orat. ms. Reichenbacen. anni 1476. Clm. Monacen. 2990. — 10 Die Taube ist ikonographisches Attribut Gregors. — 35 Tuo dulci patronatu; bei dieser Lesart fehlt das Zeitwort zum folgenden.

102. De sancto Gregorio.

1. Salve, flos ecclesiae,
   Honor monachorum,
Doctor sapientiae,
   Speculum pastorum,
Salus pestilentiae
   Urbis Romanorum,
Gregori sanctissime,
   Decus clericorum.

2. Salve, cuius merita
   Norma sunt iustorum,
Vita nec non inclita
   Exemplar sanctorum,
Semita iustitiae
   Tu es, forma morum,
Auctor amicitiae,
   Salus viatorum.

3. Salve, carens simili
   In sacra doctrina,
Mente scrutans humili
   Dogmata divina,
Instructus a spiritu
   Forma columbina,
Ut nos in hoc transitu
   Serves a ruina.

4. Salve, summus pontifex,
   Felix tu fuisti,
Terrenorum locuplex
   Licet exstitisti,
Tu in usus pauperum
   Hoc distribuisti,
Ut amorem integrum
   Possideres Christi.

5. Non curans in saeculo
   Hoc thesaurizare
Neque rerum cumulo
   Nimis abundare,
Inopum miseriam
   Velis sublevare
Et ad Dei gloriam
   Totum erogare.

6. Duodecim pauperes
   Dietim pavisti,
Miseros ac inopes
   Ad honorem Christi,
Sed tertiumdecimum
   Semel perdidisti,
Dei sanctum angelum
   Fore cognovisti.

7. O quam vir piissime
Christus te probavit,
Angelus cum speciem
Pauperis monstravit,
Ut dares subsidium,
Certe te rogavit,
Discum mox argenteum
A te reportavit.

8. Salve, cuius lacrimae
Piae, quas fudisti,
Cum Traianum intime
Ad cor reduxisti
Et iustum iudicium
Eius audivisti,
Suum servans spiritum
A dolore tristi.

9. Et in tanto lacrimans
Poenam meruisti,
Pro damnato flagitans,
Quod non debuisti,
Exinde febricitans
Aeger exstitisti,
Tandem vitam terminans
Purgando transisti

10. De valle miseriae
Ad aeternam vitam,
Damnando mortis robur
Et in tuto sitam
Sumens plenam gloriam,
Gaudio munitam
Et ex Dei munere
Prorsus infinitam.

11. Oves tuae pascuae,
Pastor, tu guberna,
Ne luporum rabie
Mergantur ad inferna,
Sed sanctorum animae
Scandant ad superna,
Ut fruantur requie
Tecum sempiterna.

12. Nunc isto coenobio
Gregem conservato,
Digneris protegere
Hoste anullato,
Purgatum a faecibus
Fine bono dato
Exsultare valeat
In regno beato.

Orat. ms. Carthus. Erfordien. saec. 15. (Privatbesitz). — 1, 5 pentilentiae. — 2, 3 nec non indicii. — 2, 4 Exemplis. — 2, 6 es fehlt. — 2, 7 Auctrix. — 3, 3 Mentes. — 3, 8 Servas. — 4, 1 supremus. — 4, 5 Tu rosa pauperum. — 5, 1 Moram curans. — 6, 3 pauperes. — 7, 3 cum spiritus. 8, 2 que fudisti. — 9, 7 Eandem vitam. — 10, 4 Ejius in tuto. — 10, 7 Dei munimine. — 12, 1 Nunc isto te nobis. — 12, 5 Purgatorem.

103. De sancto Guillelmo.

1. Guillelmus, flos nobilium,
Desperatorum solacium,
Exemplum fit paenitentium
Infirmis dans remedium.

2. Dux, comes magnificus
Cunctis spretis operibus
Eremita fit assiduus
Christum quaerens plenius.

3. Specus et tugurium
Sunt ei palatium,
Et post in Rhodis stabulum
Caelo dedit spiritum.

4. Ad cuius cunctis tumulum
Salutis datur subsidium,
Malis prece nos libera
Et ad caeli perduc gaudia.

Orat. ms. Trudonense saec. 16. in. Cod. Leodien. 395. — 4, 3 Malis prece, Guilhelme, nos libera.

104. De sancta Helena.

1. Caeli regem veneremur,
Voce dulci modulemur
Infideli de regina,
Facta mundi medicina.

2. Per Silvestrum est nutrita
Et in fide stabilita,
Viro fidem quae suasit,
Christum sed plus adamavit.

3. Huius [in] conversione
Iubilemus contione
Angelorum cum superna,
Ut nos ducat ad aeterna.

4. Indos vertit et Hibernos,
Quos fideles fecit vernos
Sicque genti truci horum
Fidem dedit praedictorum.

5. Lignum quaerit haec Helena
In absconso non abs poena,
Quod post misit sublimari
Et per cunctos adorari.

6. Dehinc membra Thebaeorum
Per cultores vitiorum
Dire nimis trucidâta
Per hanc sistunt sublimata

7. Templis altis, quae construxit,
Clare dum in fide luxit,
Quibus confert arva multa,
Quae est laude circumfulta.

8. Tandem haec matrona digna
Voce cepit de benigna
Sui sponsi exlamantis,
Hanc ad caelos invitantis:

9. Veni sponsa nunc amica,
Lege cares cum iniqua,
Caelos cum ingredieris,
Donis meis asserveris.

10. Nostra salus, o Helena,
Cum Xantrensibes amoena
Voce te laudare curem
Et in tua laude durem.

11. Tuum sponsum tu exora,
Pro his tu non des[is] prona,
Ut emendam consequantur
Et a noxis abluantur.

Collect. ms. Sangallense saec. 15. Cod. Sangallen. 304. — 2, 1 Per Silvestrum merita. — 6, 3 Dire minas. — 6, 4 Per haec. — 7, 3 arma multa. — 9, 2 Leges cares. — 10, 2 Cum Xantrenses. — 10, 3 curam. — 10, 4 duram.

105. De sancto Hieronymo.

1. Exsultet caelum laudibus
Et omnis terra iubilet,
Corde, voce et mentibus
Ieronimumque concinet.

2. O vere lux Italiae,
Ieronyme sanctissime,
Decus sanctae ecclesiae
Et doctor verus optime.

3. O virgo et flos virginum,
O sanctitatis vasculum,
Tu castitatis speculum,
Decus, corona et lilium.

4. O forma paenitentiae
Eremique angelici
Norma et abstinentiae,
Martyr mentis martyrii

5. Tu post Iohannem praevium,
Qui demonstravit Dominum,
Tenes caelum empyreum,
Dei regnum perpetuum.

6. Tu exstirpator omnium
Errorum, tu et schismatum,
Tu confudisti omnia
Per argumenta lucida.

7. O Bethlehem amplissima,
Quae filium Ieronymum
Nutristi, o piissima,
Tam sanctum et egregium.

8. Tu sacrosanctae fidei
Interpretator lucidus,
Tu doctrinarum splendidus
Largitorque magnificus.

9. Tua doctrina caelica
Splendet per mundi climata,
Lux pellens cuncta schismata,
Omni luce clarissima.

10. O sacra lux Ieronyme,
O pater beatissime,
Tu confessorum omnium,
Es splendor et lux mentium.

11. Tu omni clero ferculum
Dedisti salutiferum,
Vere cibum angelicum,
Omni melle dulcissimum.

12. Quis te posset omnimode
Laudare, mi Ieronyme,
Quis tuae sapientiae
Grates posset uberrimae.

13. O monachorum gloria,
Eremita angelicus,
Tu mundo es divinitus
Datus a Deo caelitus.

14. Quis gradus in ecclesia
Tua non gustat pocula
Dulcia et melliflua,
Divina ac magnalia.

15. Tu sacratis virginibus
Normam vivendi nobilem
Exemplis mirabilibus
Dedisti et immobilem.

16. Tu viduis et clericis,
Tu monachis et laicis,
Tu cunctis famulantibus
Deo dedisti pabulum.

17. Tu fluvius scientiae
Et doctrinarum rivulus,
Tu schola sapientiae,
Vere doctor eximius.

18. Quis posset tot volumina
Hebraea et Arabica,
Graeca quoque Chaldaica
Interpretare lucida?

19. In te effudit caelitus
Ardor divini spiritus,
Ut tot proferres grandia
Et vere mirabilia.

20. O quis laudare valeat
Ieronymum sanctissimum,
Vere patrem piissimum,
Vas auri splendidissimum?

21. Gaude, Bethlem sanctissima,
Et tu, tota Italia,
Gaudete, quaeso, invicem
Nutrisse tantum apicem.

22. O gloria tuae patriae
Et Dalmatiae bonitas,
O rosa et flos Italiae
Et virtutum immensitas.

23. Tu moniales vigiles
Devotas fac et humiles,
Ut te devotae et sedulae
Laudent, pie Ieronyme.

24. Quaeso, o pater inclite,
Ipsas devote protege,
Ab omni malo et crimine,
Dulcissime Ieronyme.

25. O pater celeberrime,
Alme, grate Ieronyme,
Exaudi, tuae servulae
Quas dant preces humillimae.

26. Tu sis, qui veris brachiis
Sustines templum clericis
Nec non et Christi laicis
Undique seras aperis.

27. Tuis devotis famulis
Praesto, mi pater, subveni,
Ut precibus continuis
Sint tuo amore fervidi.

28. Audi sua precamina
Et dimitte peccamina,
Solve nexorum vincula
Et da quieta tempora.

29. Per te renuent devia
Et cuncta nocibilia
Suaque desideria
Erigant ad caelestia.

30. Per te patrem et filium
Sanctum agnoscant spiritum
Et tua prece sedula
Ducantur ad caelestia.

31. Gloria patri Domino
Et suo sancto Ieronymo,
Qui cum Iesu unigenito
Semper regnat cum gaudio.

Orat. ms. S. Servuli Venetiarum saec. 15. Cod. Marcian. L III 32. — 5, 4 Et Dei. — 10, 1 sacra lex. — 13, 2 O eremita. — 20, 1 Quis laudare valeat. — 28, 2 crimina. — Aus derselben Quelle bei Huemer, Untersuchungen über die ältesten Lateinisch-Christlichen Rhythmen (Wien 1879) S. 70 ff.

106. De sancto Hieronymo.

1. O doctorum doctor, ave
Servulorum imo fave,
Ieronime, mi domine,
Acceptetur hic benigne,
Quamquam detur laus indigne
De peccatore homine.

2. Si indignus aut peccator,
Non malignus is laudator
Dici queat iuridice,
Nam ut laudet, inquam, reus,
Mori gaudet homo Deus,
Quod creditur veridice.

3. Vermis, rana dum coaxat,
Non spe vana linguam laxat
Cum angelis hymniferis,
Extinctus sic carbo linquo
Extinctos et appropinquo
Carbonibus igniferis.

4. Dat gradum aequalitatis
Mulierum maior natis
Tibi secum in praemio,
Defert sibi considere,
Pari luce refulgere
In paradisi gremio.

5. Quem beatus Augustinus
Ac Cyrillus, vir divinus
Senserunt mirabiliter;
Nec mirandum, quod aequantur
Pugiles, dum praemiantur,
Qui certarunt fideliter.

6. O aurora quam decora,
Stillans rorem, per quem florem
Virtutum concipio,
Deflorere et frondere,
Ferre fructus tuos ductus
Sequens non despicio.

7. Cardinalis ens in Roma,
Spirans lateque theoma
Fers aemulorum furias,
Ad desertum inde gressus
Inhumanas es perpessus
Ibi carnis iniurias.

8. Macerata haec te teste,
Cilicina tecta veste
Nude humo adliditur,
Post squalescens et rarescens,
Nigra pellis de flagellis
Tuae manus inciditur.

9. Quis divinis in doctrinis
Exponendis, transferendis
Et in tot linguagiis
Tam profundus, tam facundus
Et in tota mundi rota
Tantus in suffragiis?

10. Monialis saevis malis
Dum temptatur, obumbratur
Vi tuae imaginis,
Fratrem plane de germanae
Stupri felle quasi velle
Salvas et voraginis.

11. Tremens leo mansuefactus,
Pro medela ad te tractus,
Pedibus provolvitur,
Sumpta cura duratura
Servitute pro salute
Merces tibi solvitur.

12. Claustri muris ruituris
Tis devotam hinc amotam
Solam servas de ceteris,
Extinguis Sabinianum
Blasphemosque, sed Silvanum
Pulchre solvis, dum peteris.

13. Cur, baptistae par, assiste,
In honore qui labore
Es huic comparabilis,
Postulato, ne irato
Iudicante dei nato
Inveniar damnabilis,

14 Dato pie, ut in die
Tam poenali tribunali
Astem securissime,
Hoc adverte, dari certe,
Postulatur quidquid per te,
Rex iubet citissime.

15. Hinc scripturis de obscuris
Intellectum da perfectum
Cum sapore sugere,
Exquisita stare vita,
Motus luxus, bona, fluxus
Et excessus fugere.

16. Esto fortis hora mortis,
Ne in manum duram canum
Ruam infernalium,
Expers luctus per te ductus
Stem in choro praefulgoro
Laudum perennalium.

Cod. Brunsvicen. 48. saec. 15. — 4, 1 Dic gradum. Das gleiche Lied aus einer anderen Quelle Anal. XXIX, Nr. 289.

107. De sancto Hieronymo.

1. O generose domine,
Sanctissime Ieronyme,
Cor, verba et opus nostrum
Fac Deo beneplacitum.

2. Ipse te intercedente,
Qui vult omnes salvos esse,
Firmet iustos, sanet reos,
Ad se trahat erroneos.

3. Sint omnes rectores mei
Sancti, gnari, pii, iusti,
Nos humiles et subiecti
Omnesque Deo dilecti.

4. Ut nunc taliter vivamus,
Cum vitam hanc exeamus,
Sua misericordia
Nos in caeli ducat regna.

5. Quare nunc clamamus ad te,
Noli nos tunc relinquere,
Festina, ne tardaveris,
Succure nobis miseris.

Orat. ms. Tegurinum anni 1470. Clm. Monacen. 20021. A. — Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20124. B.

108. De sancto Hieronymo.

1. Hymnos, psalmos concinamus
In laudem magnifici
Ieronymi et colamus
Eum corde simplici,
Qui crevit ut cedri ramus
Hic fructu multiplici.

2. Parvo victu refraenavit
Carnis petulantiam,
Sacco tectus et calcavit
Omnem arrogantiam
Et de saevo reportavit
Sic hoste victoriam.

3. Lucta pervenit frequenti
Ad cordis munditiam,
Per quam Deo excellenti
Placuit, qui gratiam
Illius infundit menti,
Lumen et scientiam.

4. Legis interpres divinae
Fidelis enituit,
Ex Hebraeo quam Latine
Discrete transposuit,
Unde laudem sine fine
In templo promeruit.

5. Haereticos expugnavit
Linguae comptae gladio,
Contra pravos et dictavit
Mores zelo nimio,
Quare plures provocavit
Contra se in odio.

6. In Bethlehem consummavit
Cursus sui stadium,
Ubi virgo reclinavit
Dei patris filium,
Et ad id, quod praelibavit,
Assumptus est gaudium.

7. Signis eum illustravit
Miris post interitum
Christus, per quae propalavit
Magnum vitae meritum
Eius et quod ambulavit
Iuxta suum placitum.

8. Perduc, doctor, ad amoenam
Exsulantes patriam,
In qua sancti cantilenam
Canunt luctus nesciam,
Summae trinitatis plenam
Contemplantes gloriam.

Collect. ms. Silvae S. Martini prope Geraldimontem saec. 15. Cod. 7961 der kk. Familien-Fideikomifs-Bibliothek Wien.

109. De ss. Hieronymo, Augustino, Thoma Aquinate.

1. Vos avete, admirandi,
Dulces patres collaudandi,
Flumine scientiae
Super cunctos praeferendi,
Claris donis extollendi
Septiformis gratiae.

2. Plus quam astra nunc fulgetis
Et aeterno nunc gaudetis
Lumine iustitiae,
Quod sperastis, iam habetis,
Credidistis, quod tenetis,
Aeternalis gloriae.

Ad sanctum Hieronymum.

3. Mundi pompam tu sprevisti
Et leonem domuisti
Sanctitatis culmine,
Tu ter linguis transtulisti
Testamenta duo Christi
Uno dans volumine.

4. Ibi patet, quam es plenus,
Doctor sacer et amoenus,
Fugans hostes animae,
Tu ut Petrus sic severus,
Christi fide sic sincerus
Succurre, Ieronyme.

Ad sanctum Augustinum.

5. Velut Saulus tu perversus
Et ut Paulus es conversus
A lapsu ruinae,
Theologiam post professus
Super Cherub ponis gressus
Mirabilis doctrinae.

6. Quam largiflue diffundis,
Robur hostium confundis,
Sunt mille quorum minae,
Nos exaudi de profundis,
Tuis reple rivis mundis
O pater Augustine.

De s. Thoma Aquinate.

7. Tu non impar his duobus,
Sed aequalis es ambobus,
Dives Dei munere
Ut Iohannes tu profundus
Et ut idem ita mundus
Pietatis iubare,
Eloquentia facundus,
Comitum es oriundus
Nobili de genere.

8. Tu, o Thoma de Aquino,
Par decoris Augustino
Dominici ordine,
Te clamamus nos ab imo
Peccatorum, tenens primo
Ecclesiae cardinem,
Nos perfundas, deprecamur,
Propter quod et veneramur
Hanc tuam imaginem.

Scripturis sacris doceamur,
Libris tuis imbuamur
Per tuam indaginem.

Conclusio.

9. O praeclari tres doctores,
Veritatis professores,
Exaudite supplices,
Mundanorum contemptores,
Aeternorum amatores
Confortate flebiles.

10. Qui clamamus deprecantes
Ad vos iam, o triumphantes,
Adiuvate flebiles,
Ut perducti collaetantes
Ad concives iam regnantes
Deo simus habiles.

Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20132. A. — Orat ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 19363. B.

110. De sancto Hugone.

1. Salve, norma monachorum,
Gemma Carthusiensium,
Gloria episcoporum,
Hugo, pater egentium,
Flos decorus puritatis,
Tu castitatis lilium,
Omnis spretor vanitatis
Amorumque carnalium.

2. Caritatis fervens cultor,
Pius cunctis, affabilis,
Delinquentum amans ultor,
Regibus venerabilis,
Humilitatis speculum,
Te ipsum mente spernens,
Honores, pompas, saeculum,
Nil nisi Christum cernens.

3. Pro quo, pater, non abnuis
Leprosos osculari,
Pauperum plantas abluis,
Cunctis scis misereri,
Ut Tobias sollicite
Defunctos sepulturae
Tu munus tradis siccine
Christi vacans culturae.

4. Tu Samuel a puero
Es in religione,
Sed Moyses in studio
Ac contemplatione,
Frugalitas et castitas
Te ornant Danielis,
David sed et humilitas
Ac virtus Misaelis.

5. Prozelaris ut Phinees
Offensas Dei tui,
Per quod probatus dignus es
Pontificatus sui,
Gemmas gestans in pectore
Nomenque salutaris,
Fronte festitus podere
Cum Aaron infularis.

6. Cum Helia miraculis
Clares in veste dura
Non parcisque piaculis
Regum sub mente pura,
Iam assumptus in gloria
Cum sanctis exaltaris,
Transscensa mundi scoria
Cum angelis laetaris.

7. Videns trinum et unicum
Hic multum concupitum
Deo fruens in saeculum
Tenes in infinitum,
Utens caelo deliciis
Ob abstinentiarum
Victum proque ciliciis
Amictu gloriarum.

8. Tu virginum aureolam,
Coronam monachorum
Portas, pater, et auream
Omnium beatorum,
Cadis cum quater senibus
Sex mittens ante thronum
Suis coronam pedibus,
Adoras Deum bonum.

9. Illuc, senior, dignare
Fratres tuos perducere,
Ut possimus Deum clare
Tecum semper aspicere,
Summa frui bonitate
Ac aeternis dulcoribus,
Comprehensa maiestate
Fungi diis amoribus,
Ubi pater vitam confert
Et filius illuminat,
Flamen sanctum pacem adfert,
Sanctos quoque laetificat.

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. — 3, 4 Cunctis sis miserari. — 3, 6 Defunctis. — 7, 4 Quae tenes. — 9, 1 Illic.

111. De s. Iacobo Maiore.

1. Gaude, fili Zebedaei,
Nepos almae matris Dei,
Fruens vita caelibe,
Iesu Christi consobrine
Et Iohannis uterine
Frater, sancte Iacobe.

2. Gaude felix, qui vocatus
Mox fuisti iam paratus
Vana mundi spernere,
Iesum tu transfiguratum
Christumque glorificatum
Meruisti cernere.

3. Gaude, qui ad fidem Christi
Et Philetum convertisti
Simul cum Hermogene,
Turbis Christum nuntiasti
Et reginam visitasti,
Lupam re et nomine.

4. Gaude, Christo valde grate,
Ab Herode decollate
Fidei certamine,
Persequentemque Iosiam
Convertisti ad Messiam
Divino iuvamine.

5. Gaude, qui per miram sortem
Degustasti prior mortem
Ceteris discipulis,
Qui suspensum fornicantem
Liberasti se necantem
Magnis a periculis.

6. Gaude, spes peregrinorum,
Vera salus viatorum,
Dux itinerantium,
Honor, decus Hispanorum,
Liberator et cunctorum
Tibi famulantium.

7. Gaude, cuius laetabundus
Corpus quaerit totus mundus
Pia gratitudine,
Qui post te peregrinamur,
Fac, ut tecum perfruamur
Lucis plenitudine.

Offic. BMV. sec. usum Parisinum saec. 15. Cod. Rossian. VIII, 9.

112. De s. Iacobo Maiore.

1. Iacobe tu maior, gaude,
Praeditus es multa laude,
Christi carus es cognatus,
Cui semper sic tam gratus,

2. Quod ut plus familiaris,
Ad secreta vocabaris
Cum Iohanne et cum Petro
Ceteris dimissis retro.

3. Daemonum tu tortor dirus,
Magorum conversor mirus,
Vitiorum supplantator,
Miserorum consolator.

4. Primus inter fratres Christi
Mortis calicem bibisti,
Sic et primus tu bearis
Et in caelis coronaris.

5. Es sepultus gloriose
Multumque miraculose,
Quasi plus tu invocaris
Ac frequenter visitaris.

6. Plura signa operaris
Opem ferens tuis caris,
Quis nam hinc ut tu ex pari
Potest digne gloriari.

7. Mi patrone specialis,
Ex quo tantus es et talis,
Tege me sub tuis alis,
Serva me a cunctis malis.

8. Tu laus mea, lux et decor,
Spes et honor, dux, te precor,
Vitam meam intus, foris
Rege sic in cunctis horis,

9. Ut cum hinc exire vocer,
Mox ad dextram regni locer,
In quo regnat rex divinus,
Christus, tuus consobrinus,
Quem laudant per iubilamen
Omnes sancti semper. Amen.

Orat. ms. Carthusian. saec. 15. Cod. Capit. Treviren. 116. A. — Orat. ms. Carthus. Erphesforden. saec. 15. Cod. Rossian. VIII. 56. B. — 1, 2 Quia praeditus es B. — 1, 3 carnis es B. — 1, 4 Quia sibi sit tam B. — 2, 1 Qui ut B. — 4, 1 Quia inter fratres B. — Str. 6 und 7 in B:

Quia si plus invocaris
Et ad secreta ducebaris,
Plura signa operaris
Opem ferens tuis caris.

In . . . . gloriose
Ac multum miraculose,
Quis iam huic ut ex pari
Digne potest gloriari?

8, 4 Rege me sic cunctis B. — 9, 5 Quem per consolamen B. — 9, 6 Omnes laudant, dicant Amen. B.

113. De ss. Iacobo et Philippo.

O vos Iacobe, Philippe,
Principes festivi, quippe
Paschalis iucunditatis,
Vernalis amoenitatis,
Combinati estis bene
Causa caritatis plenae.
O Philippe, sidus factus
Mox es fratrem tuum nactus,
Inclitum Nathanaëlem,
Quem fecisti tu fidelem
Sub ficu inveniendo
Et ad Iesum perducendo;
Factus es consiliator,
Quando Christus miserator
Quinque milia virorum
Pastu pavit hordeorum.
Patris vultum tu petisti,
Satis esse tunc dixisti,
Multos aegros tu sanasti,
Mortuos tres suscitasti,
Effugasti et draconem,
Scythiam sic regionem
Tu docendo convertisti;
Tandem obis, ut cupisti,
Ad instar robusti ducis
Equitando sellam crucis,
Quam rex prius equitabat,
Per hanc te perhonorabat.
Iacobe, tu frater Christi,
Similis per totum isti
Vultu, membris, sanctitate
Et in morum honestate,
Iam sub infantili aevo
Liber a mortali naevo.
Infans tu infantis Christi
Conversalis exstitisti,
Virgo manens, sanctus natus,
Iustus dictus, cunctis gratus.
Balnea pro disciplina
Vitans, carnes atque vina,
Totiens geniculatus
Magnis crustis es gravatus.
Tuae magnae sanctitatis,
Nimiae sinceritatis
Omnis plebs tunc erat testis
Tangens oram tuae vestis,
Pro devotione pura
Et pro sanitatis cura.
Ex favore populorum
Prae coetu apostolorum
Templum solus tu intrabas,
Primus missam celebrabas,
Ab apostolis praeclaris
Primus praesul exaltaris;
Arce templi post deiectus
Lapidaris, vix erectus
Super genua petisti
Pro ignaris morte Christi.
Tandem quodam a maligno
Cum fullonum grosso ligno
Super caput verberatus
Dire sic exterebratus,
Cerebrum tunc cum cruore
Fluxit simul cum horrore.
Sic cum palma laureatus
Es in caelum exaltatus.
O patroni ambo clari,
Sitis mihi non amari
Me a malis protegentes
Et in bonis promoventes,
Ut me mortis in agone
Liberetis a dracone.
Nunc et tunc sic tutus morer
Per vos, ne ab ipso vorer,
Sed securum me ducatis,
Ubi mihi ostendatis
Tu, Philippe, vultum patris,
Iacobe, tu vultum fratris,
Ambo vultum sacri flatus,
Quibus visis sim beatus.
Unus trinus hoc optamen
Propter vos det mihi. Amen.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29. A. — Orat. ms. Carthusian. saec. 15. Cod. Capit. Treviren. 116. B.

114. De sanctis Innocentibus.

1. O sugentes Innocentes,
Sanguinem et lac fundentes,
O agnelli tam tenelli,
Vos tirones novi belli,
Primitivi Dei vivi,
Iam cruoris fluunt rivi
Ex vestra militia.
Quid egistis, quid laesistis,
Quem vos unquam offendistis,
Quod tam demens et inclemens
Contra vos Herodes fremens,
Tam pusillos, tam tranquillos
Et omnino imbecillos
Pugnat cum saevitia?

2. Ex quo iacto omni pacto
Carne, corde, ore, facto
Castos, puros, non periuros
Nec mendaces, sed securos
Vos a labe sine tabe
De festuca vel de trabe
Esse purgatissimos.
Hinc in Rama vestra fama
Crescit de Herodis squama,
Nam nunc statis et cantatis,
Cum agno citharizatis,
Canditati, sociati,
Hunc sequentes semper grati,
Hoc vos dat clarissimos.

3. O dilecti mei recti,
Vos patroni hic electi,
Precor tote et devote,
O Christi compatriotae,
Me iuvate et orate,
Pro me coram agno state,
Ut parcat miserrimo.
Et scurriles mores viles,
Omnes actus pueriles
Iam deponam et coronam
Vobis sanctis datam pronam
Vestra prece mox in nece
Sumam sine culpae faece
Fructu saluberrimo.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29. — Das Lied erinnert an das Ursulalied O vernantes caeli rosae. — 2, 2 ore fracto.

115. De sanctis Innocentibus.

1. O beati Innocentes,
Quorum voces neque mentes
Nunquam mala peregerunt,
Quos perversi occiderunt.

2. Pro rege nato trucidati,
In cruore baptizati,
Regnum Dei meruistis,
In quo laeti introistis,

3. Lac fudistis cum cruore
Ac perfusi caeli rore
Culpam Adae extersistis,
Vestem vestram abluistis.

4. Caelum cunctis reserastis,
Nova bella praeparastis
Sanctis, Christus quos redemit,
Quos iniqua gens peremit.

5. Primum gratum Deo donum
Tulistis in caeli thronum,
Quod direxit patri natus
Pra solute nobis datus,

6. O beati Innocentes,
Quos iam colunt omnes gentes,
Quae in Christum pie credunt
Et a fide non recedunt,

7. Vestra prece tueantur,
Quod a malis non laedantur,
Sed vobiscum consequentur,
Quod a Christo coronentur.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29. — Dieses und das vorhergehende Lied sind Anal. XXIX, Nr. 262 sq. aus anderer Quelle mitgeteilt.

116. De s. Iohanne Baptista.

1. Iohannes, vox gratiae,
   Christique baptista,
Exaudi me miserum,
   caeli citharista,
Mihi fer auxilium,
   virtutum sacrista,
Ut sim contra vitia
   fortis agonista.

2. Ovans inter viscera
   matris exsultasti,
Salvatorem omnium
   motu salutasti,
Viam paenitentiae
   turbis praedicasti;
Pro me pie supplica
   agnum, quem monstrasti.

3. Herodem tu arguis,
   quod ius prophanavit
Propter Herodiadem,
   ob hoc amputavit
Tuum sanctum verticem;
   me, quem vinculavit
Hostis, per te liberet
   is, qui me plasmavit.

4. Angelus te nuntiat
   patri veterano,
Qui salutem attulit
   generi humano;
Fac, ut sic renuntiem
   Satanae profano,
Ut nunquam consilio
   me seducat vano.

5. Normam abstinentiae
   in te ostendisti,
Mel silvestre commedens
   corpus refecisti
Et locustas aridas
   cibum tu sumpsisti;
Me concivem patriae
   fac, quam introisti.

6. Natum te ab utero
   praedulcis Maria
Mox a terra sustulit,
   consolatrix pia;
Mihi, pater, subveni
   in lutosa via,
Ut cum sanctis perfruar
   caelesti harmonia.

7. Eliam te nominat
   Iesus benedictus,
Camelorum de pilis
   te texit amictus,
Cum zona pellicea
   parcus tibi victus;
Fac, quod me non superet
   Satan maledictus.

8. Summe natorum omnium
   et mundi lucerna,
Clientem me supplicem
   tuum hic guberna,
Cuncta me fac plangere
   crimina veterna,
Ne amittam gaudia
   in caelis aeterna.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29.

117. De s. Iohanne Baptista.

1. Salve, sacratissime
   Mulierum nate,
Angeli dictamine
   Iohannes vocate,
Matris alvo flamine
   Sacro consecrate,
In lucernam gratiae
   Populis parate.

2. Salve, praeco praedicans
   Christum orbi natum
Et praesentem indicans
   Digito monstratum
Ad Iordanem increpans
   Populi peccatum,
Baptizando praeparans
   Iter Deo gratum.

3. Salve, qui in eremis
Vixeras devotus,
Vestitus ciliciis
Et locustis fotus,
Cunctis carens vitiis,
Unda tibi potus,
A mundi deliciis
Eminus remotus.

4. Salve, qui mortalium
Solus meruisti
Sacrum lymphis tingere
Corpus Iesu Christi,
Patris testimonium
De caelis audisti,
In columbae specie
Spiritum vidisti.

5. Salve, rubens rosula
Proprio cruore,
Redolens ut lilia
Virginali flore,
Sumas haec precamina
De me peccatore
Et defer solamina
Mortis in angore.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Collegii SS. Trinit. Oxonien. 13. A. — Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29. B. — Str. 2 u. 3 umgestellt B. — 4, 3 Sacris A. — 5, 5 Sumens A. — 5, 7 Et feras solatia B. — 5, 8 Nunc et in mortis languore A.

118. De s. Iohanne Baptista.

O Iohannes gloriose,
O baptista generose,
O martyr beatissime,
Eremita sanctissime,
Plus quam propheta diceris
Angelusque praedicaris,
Fulges prae sanctis ceteris.
Indigno famulo tuo
Ne despice vota, quaeso,
Nam post Deum et post matrem
Te elegi mihi patrem.
Illi sunt te sanctiores,
Sed tu post illos prior es,
Quem prae ceteris diligo,
Quem frequentius invoco.
Suscipe me in filium,
Ne repellas me miserum,
Impetra mihi gratiam,
Ut spernam mundi gloriam,
Dulcescat paenitentia,
Placeat sanctimonia.
Cor meum do et animam
Sic in tuam custodiam.
Custodi me a peccatis,
Ne iudicer cum damnatis.
In mei transitus hora
Pro me, precor, Deum ora.
Praesentandus coram rege,
Qui me habet iudicare,
Advocatum te habeam
Sustinendo causam meam.
Me, parentes et amicos
In manus tuas commendo,
Fiat, ut tuis meritis
Caeli fruamur gaudiis
Praestante haec paraclito,
Qui cum patre et filio
Vivit atque regnat unus
Per cuncta saecula Deus.

Orat. ms. Cluniacen. saec. 15. Cod. Parisin. Nouv. acq. 333. — 12 te fehlt. — 36 haec fehlt. — 38 Vivit et regnat.

119. De s. Iohanne Baptista.

O Iohannes gloriose,
O baptista generose,
Fervens praeco veritatis,
Virgo sanctae castitatis,
O martyr beatissime,
Eremita sanctissime,
Plus quam propheta praedicaris
Angelusque nominaris.
O magister prophetarum,
Inter natos feminarum
Maior te nullus surrexit,
Deus te summe dilexit
Et replevit virtutibus,
Ut exemplar sis omnibus.
Tu viam humilitatis
Tenens et asperitatis,
Vestem portans camelorum
Primus martyr es sanctorum.
O pater benignissime,
O Iohannes dignissime,
Qui tantis privilegiis
Sanctis fulges prae omnibus
Me custodi a peccatis,
Ne condemner cum damnatis.
Corpus meum et animam
In tuam do custodiam.
In meae mortis hora
Deum pie pro me ora
Et tempore iudicii,
Precor, recordare mei
Et pro me pius assistas
Ad impetrandam gratiam,
Non ut secundum merita
Condemner ad supplicia,
Sed tuis sanctis meritis
Caeli tunc fruar gaudiis.

Orat. ms. Trudonense saec. 16. in. Cod. Leodien. 395. — 35. sanctis fehlt. — 36. tunc fehlt. — Vgl. die vorhergehende u. folgende Nummer.

120. De s. Iohanne Baptista.

O Iohannes gloriose,
O Iohannes gratiose,
Hoc nomine te vocavit
Angelus, cum nuntiavit
Zachariae nasciturum
Infantem magnum futurum.
Ille, quia non credidit,
Statim loquelam perdidit,
Sed te nascente soluta
Fuit eius lingua muta.
Tu priusquam esses natus,
Fuisti sanctificatus,
Salvatorem agnovisti
Tu, in quantum potuisti,
Adhuc alvo matris clausus
Es honore prosecutus.
Helisabeth hoc testatur
Dicens, quod infans laetatur
In eius clausus utero
Assurgens Iesu parvulo.
In annis pucrilibus
Iam viluit tibi mundus,
Eius gloriam sprevisti,
In desertum cum fugisti,
Mel silvestre et locusta
Fuit cibus, potus aqua,
Cui camelus indumentum,
Pellis omne strophium.
Pretiosum corpus Christi
Baptizare meruisti,
Agnum Dei in aperto
Monstrasti digito sancto.
Tu es, cui testimonium
Praebuit Deus omnium,
Inter mulierum natos
Nemo te surrexit maior.
O martyr beatissime,
Eremita sanctissime,
Plus quam propheta diceris
Angelusque praedicaris.
Tu, qui tot privilegiis
Fulges prae sanctis ceteris,
Indigni tui famuli
Vota, quaeso, ne respuas.

Heu, peccator et immundus
Assim tua prece mundus,
Nam post Deum et post matrem,
Te elegi mihi patrem.
Illi sunt superiores,
Sed post illos tu prior es,
Quem prae ceteris diligo
Et frequentius exoro.
Suscipe me in filium,
Ne repellas me miserum,
Impetra mihi gratiam,
Mundi spernere gloriam,
Dulcescat paenitentia,
Placeat caerimonia,
Et claustralis religio
Non sit mihi fastidio.
Corpus meum et animam
In tuam do custodiam,
Libera me a peccatis,
Ne iudicer cum damnatis.
In mei transitus hora
Pro me Deum, precor, ora.
Praesentandus coram rege,
Qui me habet iudicare,
Advocatum te habeam
Sustinentem causam meam
Adversus hostem impium,
Meae salutis invidum.
Me, parentes et amicos
In manus tuas susceptos
Fac sanctis tuis meritis
Caeli frui deliciis,
Hoc praestante flatu sacro,
Qui cum patre et filio
Vivit et regnat Dominus,
Deus per saecula trinus.

Orat. ms. Italicum saec. 15. Cod. Londinen. Add. 10826. — 32. Tu monstrasti. — 35. Cui inter. — 48. Eius te elegit genetricem. — 56. Et da mundi. — 75. Fac nos. — 76. Caeli fovere.

121. De s. Iohanne Baptista.

Salve, sancte Iohannes, praecursor Christi,
Quem cum vita tum morte praecessisti
Ad dandam scientiam salutis.
A teneris [annis] tuae iuventutis
In animo contemnens hunc nihili mundum
Et nancisci gaudium caeli capiundum,
Hinc puer moriger Christi
Mox indoli indulsisti,
Cum te ad antra recepisti
Et pro deserto coluisti.
Is te unice delectabat incolatus,
In quo es herbis et te locustis delectatus
Dandi exempli gratia
Sic vitanda mundi retia.
O me, perlucida verbi lucerna,
Versantem in tenebris guberna,
Me, quaeso, dona hac prece,
Ne furtiva conficiar nece.
Credo tibi meam animam
Apprime aegram et ferme exanimam,
Ut, ubi me deficiat vita,
Sit per te in aethera sita.
Quantum, quantum usuvenit peccare hominem,

Te flagitante damnarier credo neminem.
Nam talis es et tantus,
Qualis peccator sit et quantus.
Tua intercessio crimina
Reconciliat, quae fecit, omnia
Ex clamantis dulcis auditu
Maxime grata frugi scitu.
Fac, caveam truces reatus,
Ut valeam evadere beatus,
Fac assistam coram sedulo
Deo vel tibi in iubilo
Et pro tuo sancto facinore
Audi memet tantopere
Precantem nec missum facias,
Quem humanitus exaudias,
Et si renuis, fretus scriptura
Plus te afficiam prece mansura,
Tantisper preci vacabo,
Dum te vinciens placabo.
Ego sceleris omnis plenissimus,
Tuae opis appetentissimus,
Clamito similis pulli hirundinis,
Cum in eum animadvertit famis vis.
A parvulo sanctior prae ceteris,
Habe rationem miseraminis,
Nam hae sunt partes sanctorum
Misereri peccatorum,
Et Christus ea gratia
Te elegit ex sententia.
Ergo sis praesto interpellare,
Da copiam Christo laudes dare,
Cui tam laudem paris quam morem geris,
Quanti plus animarum consequeris,
Atque non modo sanctis caeli gaudium
Verum etiam angelis affers tripudium.
Tu inter iuste vivendum
Praedicare paenitendum
Hoc flagitium nefandum,
Hinc te vincit decollandum.
Cadis perinde atque reus
Esses, cum sis Nazareus,
Ceterum pro luxuria
Clares et flores gloria,
Cum virgo tum martyr gloriabunde
Et homo et angele amabunde.
O meum et omnium solacium
Nec non peccatori spei gazophylacium,

Sis mihi auxilio
Migranti in exsilio.
Id demum mihi dari percupio finaliter,
Ne in me Satan minus humaniter
Praevaleat, irrideat,
Glorietur et strideat,
Et orna me, precor, perpetuis gaudiis,
Quae nulla potest consequi lingua hominis.

Cod. Palat. Vindobonen. 4066 anni 1492. — 5. In animo complectens hunc. — 6. Et mancipi gaudium. — 14. vitanda. — 24. Te fragrante. — 54. laudi. — 61. flagitium peccatum. — 62. decollatum. — 65. per luxuria.

122. De ss. Iohanne Baptista et Evangelista.

1. Ave, gemma claritatis
Speculumque sanctitatis,
Mundi decus et lucerna
Dignitate sempiterna,
Virgo, martyr et symmista,
Iohannes, Christi baptista

2. Ave, virgo praeelectus
Et prae ceteris dilectus,
Cui amoris multa signa
Christus dedit laude digna,
Tibi Christus dedit ista,
Iohannes evangelista.

3. O quam pulchrae duae rosae
Et olivae speciosae,
O quam paeclara lumina
Et paradisi flumina,
O caelestes margaritae
Et honore redimitae.

4. Gabriel te nuntiavit,
Ipse Christus praedicavit,
Inter natos mulierum
Nemo maior, o quam verum,
In matre sanctificatus
Christi testis nondum natus.

5. Te custodem matri dedit,
Mors cruenta te non laedit,
Pectus Domini suxisti,
Mira Dei praevidisti,
Carne, spiritu beatus
Sic in caelum elevatus.

6. Tu puer plusquam propheta,
Firmans fidei decreta,
Dei agnum ostendisti,
Vocem patris percepisti,
Spiritum sanctum vidisti,
Trinitatem credidisti.

7. Aquila te figuravit,
Quis sanctorum sic volavit?
Te sol verus illustravit,
Ex te rivus emanavit
Mellifluae suavitatis,
Summae doctor caritatis.

8. O oliva speciosa,
Quorum vita gloriosa,
Columnna caelestis templi,
Expers flores et exempli,
Quorum merita beata
In conspectu Dei grata.

9. Vos virginalis gloria,
Martyrii victoria,
Tam vigens innocentia,
Virtutum excellentia,
Dignos nimis effecerunt,
Summa laude probaverunt.

10. O vasa electionis,
Sidera perspeciosa,
Vestris purgate precibus
Nos a peccati faecibus,
Omne bonum impetrate,
Nos a malis liberate.

11. Mementote miserorum
In valle periculorum,
Ne mergamur in infernum,
Sed vivamus in aeternum
Videntes Deum deorum
In saecula saeculorum.

Cod. Lambacen. 463. saec. 15. — 3, 6 Laude et honore. — 7, 4 manavit. — Dann folgt noch: Item antiphona de praefatis sanctis, uti supra:

Verbum Dei reseravit Iohannes evangelista,
Quod digito monstravit Iohannes baptista,
Hos petimus attentius, Cum nostri sint patroni,
Ut nostrae gratiosius Assint orationi.

123. De s. Iohanne Evangelista.

1. Iohannes, Christo proximus
Natura corporali,
Amore, sicut legimus,
Dilectus speciali,
Mariae custos intimus
Cum cura filiali.

2. Odivit praesens saeculum
Et coniugis amorem,
Parentem, domum, populum
Piscandique laborem,
Professus se discipulum,
Sectatur salvatorem.

3. Hic aeva pudicitia
Est virgo decoratus,
De vivi fontis copia
In cena debriatus,
Ut aquila caelestia
Est clare contemplatus.

4. Ad Christum multas animas
Convertit praedicando,
Hinc passus poenas plurimas
A populo nefando,
Flagella, minas, lacrimas
Devicit tolerando.

5. Non regi cessit impio
In oleo combustus,
Legatus in exsilio
In Christo fit robustus,
Nec famis, sitis taedio
Cessavit esse iustus.

6. Necato liber Caesare
Ad suos remeavit,
Miraculorum iubare
Haereticos prostravit,
Doctrinae sacrae nectare
Fideles roboravit.

7. Expleto cursus tempore
Coronam recepturus
Descendit sano corpore
In fossam moriturus,
Ut mundus est facinore,
Permansit sorde purus.

8. Senator apostolice,
Amice maiestatis,
Devotos tuos respice
Defendens a peccatis,
Ad civitatem caelicae
Nos perduc claritatis.

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521.

124. De s. Iohanne Evangelista.

O Iohannes, vir summi meriti,
Qui tam dignus fuisti provehi
Bibens fluenta evangelii
Ex arcano pectoris Domini,

Cui datum soli est homini,
Ut pro Christo mariae virgini
Merereris proles substitui,
Digne custos sancti sacrarii,
De quo corpus sumpsit agnus Dei,
Quod est nobis sumptus viatici
Per desertum istius eremi,
Donec nos det beatitudini,
Post aerumnas huius exsilii.
O dilecte regis pacifici,
Sancte cultor pudoris nivei,
Audi voces orantis naufragi,
Maris huius qui fluctus petuli
Et Charybdis discrimen incidi,
Qui dum mente non vivo vigili,
Domum meam consensi perfodi,
Ubi vitae thesauros perdidi,
Caritatem Dei et proximi,
Meque hosti captivum tradidi,
Cuius dolo seductus corrui.
Verumtamen nec tunc ingemui,
Cum me eius artarent laquei,
Neque sordes meas erubui,
Postquam gravi vulnere cecidi,
Sed peccatum peccato addidi,
Dum surgere post lapsum distuli.
O patrone meus dulcissime,
Me subleva a tali onere
Et colloca in alto aethere.

Orat. ms. Trudonense saec. 16. Cod. Leodien. 395. — 1. O fehlt.

125. De s. Iohanne Evangelista.

1. Salve, proles Zebedaei,
Tonans tuba terna Dei
Personans praeconia;
Salve, care salvatoris,
Qui amoris amplioris
Obtines insignia.

2. Certe mire te dilexit,
Qui de cruce te respexit,
Cum efflaret spiritum,
Atque matris amorosae
Designavit dulcorosae
Patrem atque filium.

3. O quam purum, Iesu pie,
Ipsum sentis, quem Mariae
Delegas custodiae,
Huic pectus das in cena,
Ipsum servas sine pona
Mortis in examine.

4. Ergo, care Iesu Christi,
Qui dolorem induisti
In planctu salvatoris,
Me dolentem confortare,
Pro me maestum memorare
In istis, precor, horis.

5. Propter plagas tam ingentes,
Quas tu flebas adfluentes
A tam dulci corpore,
Pelle plagas meae mentis,
Tolle, quidquid ibi sentis
Maculatum crimine.

6. Et qui sacra degustasti,
Dum in cena reclinasti
Salvatoris pectore,
Fac, ut praesens mea vita
Ex hoc nunc sit stabilita
Christiano foedere.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Cantabrigen. Ee VI 6. — 1, 5 amore. — 2, 3 afflavit.

126. De s. Iohanne Evangelista.

1. O felix evangelista,
Mihi iugiter in ista
Aerumna subvenias,
Sicut matrem Iesu Christi
Commendatam custodisti,
Precor, me custodias.

2. Confer vitae sanctitatem,
Corpori da sanitatem
Et quieta tempora,
Auge veram caritatem,
Pectoris da puritatem,
Me languentem robora.

3. O lucerna, flos virtutum,
Doctor sternens iter tutum,
Stella lucens sedulo,
Iubar tuae pietatis
Me absolvat a peccatis,
Tollat ab ergastulo.

4. Vitae meae rege cursum,
Post hanc vitam trahe sursum
Animam ad gaudia,
Ubi Deum contemplari,
Iustis semper sociari
Merear in gloria.

Orat. ms. Thosanum saec. 15. Cod. Bruxellen. 4948.

127. De Iesu, Maria, Ioseph.

1. O veneranda trinitas,
Iesus, Ioseph et Maria,
Quam coniunxit divinitas
Caritatis concordia.

2. Mater virgo puerpera
Parit in diversorio,
Cui Iesus sugit ubera,
Gaudet Ioseph obsequio.

3. Hic virgo servit virgini
Humili benignitate,
Sed virgineo germini
Ampliori caritate.

4. Magna laus humilitatis
In Ioseph, sed in virgine
Maior, et in deitatis
Prole laus est in culmine.

5. Hunc humilitatis thronum
Trinis distinctum gradibus
Tantumque gratiae donum
Nunc extollamus laudibus.

6. Ut humilitatis vitam
Suis sequi suffragiis
Donetur et per gratiam
Aeternis frui gaudiis.

7. Amen dicamus singuli
Huic sacro coetui trino,
Laudes canentes servuli
Uni trinoque Domino.

Cod. Parisien. 3639. saec. 15/16, mit der Randbemerkung: Gersonis. — 2, 2 Iacet. — Dieses Lied ist Anal. XIX, Nr. 284 als ein Hymnus aus einer anderen Quelle mitgeteilt.

128. De sancto Ioseph.

Sancte Ioseph, fili David,
Te rex summus honoravit,
Quando tibi commendavit
  Virginem sanctissimam,
Tu cum illa salutatus,
Rogo, sis et exoratus,
Ut det mihi suus natus
  Vitam beatissimam.

Cod. Palat. Vindobonen. (ol. Chimen.) 4724. saec. 14.

129. De sancto Iuda.

1. Sanctum Iudam collaudemus,
Caeli civem celebremus
  Condignis encomiis,
Particeps qui passionis
Dono retributionis
  Gaudet cum apostolis.

2. Lumen erat et dux viae
Caecae genti et Mariae
  Iunctus erat sanguine,
Habuit Alphaeum patrem,
Eius confitetur matrem
  Se Maria Cleophae.

3. Duodenos eligebat
Christus, quibus decernebat
  Munus apostolicum;
Dei nutu deputatus
Est Thadaeus et relatus
  In eorum numerum.

4. Tradidit hic mox divinam
Idololatris doctrinam
  Docens eos impiger,
Per miracla, quae patravit,
Quod docebat, confirmavit,
  Augens fidem fortiter.

5. Clara Iudae sunt portenta,
Quae confirmant instrumenta
  Data ab Abagaro,
Huic a se baptizato,
Falsa fide liberato
  Profuit auxilio.

6. Nec in animo curabat
Regem tantum, quod rogabat,
  Iuvit et in corpore,
Reddita dum sanitate
Facta sibi potestate
  Lepram iussit cedere.

7. Tuus zelus non quievit,
Sancte Iuda, qui non sprevit
  Regionem Persiae,
Hic idola confundebas,
Fidem felix invehebas
  Et Mesopotamiae.

8. Unde turba sacerdotum
Conabatur, ut te totum
  Quovis modo perderet,
Cum te Christum praedicante
Non idolum sicut ante
  Verba prompte redderet.

9. Dum tu cupis propagare
Christi fidem, te fugare
  Dolus vult diaboli,
Cui tamen non cessisti,
Immo cunctis ostendisti
  Vanas fraudes erebi.

10. Quidquid mundi contempsisti,
Quod cepisti, docuisti
  Cum gentis solamine,
Operam non perdidisti,
Christo multos peperisti
  Verbi Dei semine.

11. Quam zelose conscripsisti
Et qua multum profuisti,
Colimus epistolam,
In qua studes nos docere
Viam regiam tenere,
Quae ducit ad patriam.

12. Orbis tibi fert terrarum,
Sancte Iuda, nomen clarum
Praeconis eximii,
Dei te dicunt legatum
Vindicemque veritatum
Venerantur ethnici.

13. Tandem finis est dolorum,
Meta venit et laborum,
Larga tollis praemia,
Virtus tua triumphavit,
Numen mire te ornavit
Martyrum laureola.

14. Nam ab his, quos edocebas
Veram fidem, perferebas
Mortem cadens fustibus,
Vitam Deo reddidisti,
Sed sic polum subiisti
Gaudens cum caelitibus.

15. Apostole lectissime
Et martyr invictissime,
Iuda, preces clientis,
Ut consuevisti, respice,
Devote celer suscipe
Hanc pronitatem mentis.

16. Attende vim certaminis,
Virtutem pete flaminis,
Pro qua has preces promo,
Accedit finis staminis,
Horror venit examinis,
Non titubem in bono.

17. Semper me ad hoc animem,
Ne animam contaminem,
Quae meus est thesaurus,
Tu meus semper doctor sis,
Ne mihi sit cum Deo lis,
Sic mihi manet laurus.

Cod. S. Floriani XI 447. saec. 16. add. saec. 18.

130. De sancto Ivone.

1. O Ivo, consors caelice
Aeternae lucis deicae,
Qua frueris mirifice,
Te requirentem aspice.

2. O Ivo, caeli lucide
Civis, confessor candide,
Menti meae nunc turbidae
Lumen infunde valide.

3. O Ivo beatissime,
Praedicator peroptime,
Quia commendo tibi me,
Sis meae fautor animae.

4. O Ivo, pater pauperum,
Rogo, rege me miserum,
Ut iter eam prosperum
Ad electorum numerum.

5. O Ivo candens aetheris,
Britonibus prae ceteris,
Novis imbutus literis,
Nunc visu Dei frueris.

6. O Ivo, roga Dominum,
Aeternum patrem luminum,
Ut ad sanctarum virginum
Choros habeam terminum.

7. O Ivo, civis caelicus,
Sis meae mentis medicus
Animaeque causidicus,
Qui tuus vivo clericus.

8. O Ivo, absint vitia,
Fastus et avaritia,
Ira, gula, invidia,
Libido et acidia.

9. O Ivo, tua sanctitas
A me pellat illicitas
Sordes et cordis semitas
Faciat Deo placitas.

10. O Ivo, cuncta crimina
A me prorsus extermina
Et in virtutum semina
Mea dirigas germina.

11. O Ivo, me purifica
Meque Deo vivifica,
Ut per tua mirifica
Perveniam ad caelica.

12. O Ivo, tua gratia
Praestet nobis suffragia,
Quae dent in caeli patria
Beata nobis gaudia.

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. — Das Gedicht steht unter einer Folge von Sequenzen, ist aber augenscheinlich keine.

131. De sancta Katharina.

O Katharina regia,
Virgo nimis egregia,
Speciosa, amabilis,
Generosa, laudabilis,
Virgo Christi castissima,
Sponsa eius dignissima,
Mihi esto propitia,
Quem multa gravant vitia.
Mihi, quaeso, compatere,
Ad te compellor fugere,
Per me non possum surgere,
Tu manum mihi porrige.
Vide meam miseriam
Et peccatorum veniam
Mihi confer per gratiam
A Deo tibi traditam.
Qui tibi sapientiam
Donavit et potentiam,
Qua rhetores convincere
Potuisti celerrime
Et ad Deum convertere
In crucifixi nomine;
Hos ad caeli palatium
Praemittis per martyrium.
O invicta constantia,
Blanda vincens et aspera,
Quam non mulcet blanditiis
Nec deterret suppliciis
Imperator Maxentius
Te caedens scorpionibus.
Hinc tenebrosi carceris
In profundo detruderis,
Fame, siti et frigore
Maceranda cotidie.
Hinc te columba candida
Refovebat interea
Carceris fugans tenebras,
Dum dapes defert caelicas.
Cum te regina visitat,
Christus eam illuminat,
Quae cum duce Porphyrio
Coronatur martyrio.
Duces quoque mox milites
Ducenti fiunt martyres,
Quorum felix victoria
Tua laus est et gloria.
Post hoc visus est Dominus
Cum caelorum agminibus,
Turba stipatus virginum,
Hoc tibi dans solacium:
Agnosce tuum, filia,
[Actorem], pro quo gravia
Suscepisti certamina,
Constans esto per omnia.
Tecum sum in exsilio,
Nunquam ego te desero.
O quam magna consolatio
Haec sponsi fuit visitatio.
Bis binae fiunt machinae
Rotarum accutissimae,
Quas spernens oras tacite,
Et mox solvuntur turbine;
Et de plebe incredula,
Quae stabat ad spectacula,
Quattuor perdit milia
Manus vindex angelica.
Post hoc factum miraculum
Turba gaudet fidelium,

Grex terretur incredulus,
Mente dolet Maxentius.
Cum se vinci a femina
Vidit immitis bellua,
Capitali sententia
Te plecti iubet, domina.
Tamen ante martyrium
Preces fundis ad Dominum
Pro cunctis, qui memoriam
Tui agunt mellifluam.
Exauditur oratio
In caelorum palatio,
Vox tibi mandat caelica,
Impetrasse te omnia.
Hinc grates agens Domino
Cervicem subdis gladio
In crucifixi nomine
Lac effundens pro sanguine.
Corpus sumentes angeli
Condunt in monte Sinai,
Ex quo destillat oleum
Infirmis saluberrimum.
Ubi Deus innumera
Per te fecit miracula,
Sic [et] per orbis climata
Tua laudantur merita.
O viva Christi hostia,
Katharina sanctissima,
Tua sit mihi passio
Peccatorum remissio.
Tua meae dilectio
Sit animae refectio,
Iugis commemoratio
Sit mortis reparatio.
O virgo, sole pulchrior
Et omni melle dulcior,
Fac, ut tua memoria
Sit mihi perpes gloria.
Exaudi haec precamina
Mea delens peccamina,
O virgo potentissima,
Post Mariam dulcissima.
O Maria, flos virginum,
Mitem fac mihi Dominum,
Tuum que Dei filium
Per Katharinae mertium.
Katharina, archangeli
Pro me rogent et angeli,
Apostoli et martyres,
Confessores et virgines,
Cuncta caelorum agmina,
Ut pro me rogent, impetra,
Cum quis in sponsi gloria
Felix vivis per saecula.
O Christe, salus unica,
Qui de carne virginea
Pro me nasci dignatus es
Et mortem crucis passus es,
Sis Katharinae precibus
Mihi semper propitius,
Post huius vitae terminum
Aeternae confer praemium,
Cum patre et sancto flamine
Qui regis sine tempore.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Colonien. 7. — 61. Spernans orans tacidè. — 88. Conditur. — 115. O Katharina. — 116. Ut pro me. — 121 Cum quibus. — Vgl. Anal. XV, Nr. 195.

132. De sancta Katharina.

1. Salve, virgo Katharina,
Sponsa Christi eximia,
Corpus meum et anima
Sub tua sint custodia.

2. Benigna patrocinia
Fer tuo servo, domina,
Per te Dei clementia
Expurget mea crimina.

3. O flos et honor virginum,
Amica Dei nimium,
Ora pro me ad filium
Mariae unigenitum.

4. Dilecti aures mulceat
Prex tua et efficiat,
Ut actus meos dirigat
A malisque custodiat.

5. Dulcedo sancti spiritus
Me regat tuis precibus,
Me impleat virtutibus
Tuis sanctis precatibus.

6. Sic tua in hoc saeculo
Me visitet oratio,
Ut Dei in servitio
Cor meum sit in gaudio.

7. Ac dignas laudes Domino
Decantem mentis iubilo,
Ut bona retributio
Mihi detur in ultimo.

8. Tu me fac bene vivere,
Ut in egressu animae
In Dei consolamine
Defungar sine crimine.

9. A morte subitanea
Tu me defende, domina,
Veraque paenitentia
Dones et eucharistia.

10. Et sic post hoc exsilium
Invita tuum famulum,
Caeleste ut palatium
Sit mihi in hospitium.

11. Assit mihi ad obitum
Tuum sanctum auxilium,
Ut laetus queam Dominum
Videre in perpetuum.

Cod. S. Petri Salisburgen. b VIII 1. saec. 15. A. — Cod. S. Petri Salisburgen. a VI 35. saec. 15. B. — Orat. ms. Tegurinum anni 1470. Clm. Monacen 20021. C. — 6, 1 Hic tua AB. — 9, 4 Donet AB.

133. De sancta Katharina.

1. Sponsa Christi, Katharina,
Costi regis filia,
Huius mundi pretiosa
Esse probans vilia,
Rubens martyr inter rosas,
Candens inter lilia,
Virgo, prece sponso tuo
Tu me reconcilia.

2. Sit concessa mihi per te
Castitatis gratia,
Ne obfuscet lumen cordis
Carnalis lascivia,
Semper mundum me conservans
A mundi fallacia,
Mundo calle fac transire
Falsae vitae spatia.

3. Christi sponsa generosa
De regali genere,
Christi virgo speciosa
Fide, forma, facie,
Christi martyr gloriosa,
Fundens lac pro sanguine,
Christi gemma pretiosa,
Es potita foedere.

4. Ora pro me sponsum tuum,
Summi regis filium,
Ut inspiret in cor meum
Salutis consilium,
Et in verbis et in factis
Mihi sit auxilium,
Ne me ducat pro delictis
Hostis in exsilium.

5. Quisquis tuam passionnm
Tenet in memoria,
Te pro eo exorasse
Testatur historia,
Tu me serva in hac vita,
Pro tua victoria,
Ut gaudere tecum possim
In aeterna gloria.

Cod. S. Petri Salisburgen. b VIII 1. saec. 13. A. — Cod. S. Petri Salisburgen. a VI 35. saec. 15. B. — Orat ms. Tegurinum anni 1470. Clm. Monacen. 20021. C. — Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20124. D. — A hat die Bemerkung: „Aliud carmen sub melodia ut supra.“ Diese Melodie ist die des Pange lingua oder Tibi Christe. Damit das Lied auf diese Melodien gesungen werden könne, ist es in A irrtümlich in sechszeilige Strophen eingeteilt.

134. De sancta Katharina.

1. Kosti regis filia, felix Katherina,
Meorum sis vulnerum vera medicina
Meque tuis precibus serves a ruina,
Ne miser intercam cum peccati spina.

2. Adversus Maxentium constanter stetisti
In agone fidei pro amore Christi,
Quem cum satellitibus suis evicisti,
Me consortem praemii fac, quod meruisti.

3. Turbam philosophicam vincis disputando,
Deum vivum et verum ipsis demonstrando
Et eorum cordibus exemplum praedicando,
Fac, clemens, ne maculer scelere nefando.

4. Horrendo spectaculo subdenda rotarum,
Virgo Deum invocas, qui opus earum
Confregit et populum stravit tenebrarum,
Mihi planctum impetra pro culpis amarum.

5. Electos prae ceteris regis oratores
Quinquagenos superas et habitatores
Regni Dei efficis polique cultores,
Fac, ut tecum colligam paradisi flores.

6. Reginam clarissimam fide illustrasti
Cum duce Porphyrio et coadunasti
Deo per martyrium, quod et tolerasti,
Placa mihi misero hunc, pro quo pugnasti.

7. In fine certaminis vis spiculatoris
Tibi caput amputat, locoque cruoris
Lac ex colle profluit nivei coloris,
Pia mater, mihi sis bravium laboris.

8. Non me, clementissima, spernas ob reatum,
Sed virtutum dotibus effice beatum
Cunctorumque iudicem mihi fac placatum
Ac tuae clementiae sit hoc carmen gratum.

9. Angeli obsequium tibi praebuerunt
Tuumque sanctissimum corpus deduxerunt
In supremum Sinai et sepelierunt,
Christo me concilia, ad quem te duxerunt.

Cod. S. Petri Salisburgen. b VIII 1. saec. 15. A. — Clm. Monacen. (ol. Eberspergen.) 7817 saec. 16. B. — 3, 4 macula A. — 6, 1 clementissimam B. — Str. 8. und 9. fehlen B. — A hat zum Liede die Bemerkung: „Et potest cantari sub duplici nota, unâ sub Patris sapientia, aliâ sub nota venerabilis sacramenti: Ave vivens hostia. Et licet prima eius litera secundum regulas orthograhiae debet scribi per C et non per K, tamen sacra theologia non subiacet regulis grammaticalibus et sic primam eius literam volumus ponere K."

135. De sancta Katharina.

1. Karismalis Dei cella,
Virginalis tu puella
Digne appellaberis,
Amorosa, veneranda,
Virtuosa, exaltanda
Iuste praedicaberis.

2. Trinitatis insignita
Diva luce margarita,
Martyr, virgo regia,
Honestate gratiosa,
Castitate gloriosa
Formaque egregia.

3. Ex amore es electa,
Summa morum es perfecta
Plena sapientia,
Regi regum desponsata,
Piis cunctis multum grata,
Praedita clementia.

4. Insignis tu generosa
Atque nimis speciosa,
Candens velut lilium,
Nobis patrem fac placatum,
Sacrum flamen, Dei natum
Virginis et filium.

5. Ad superna Dei dona
Ac aeterna caeli bona
Duc nos, decus virginum.

Cod. S. Petri Salisburgen. b VIII 1. saec. 15. A. — Legenda S. Katharinae imp. Argent. 1499. B — Ioan. Iusti Lanspergii Opusc. Spirit. (Colon. 1693) I, 457. C. — 1, 3 appellaris A. — 1, 5 sublimanda C. — 1, 6 praedicaris A. — 3, 1 Ab amore C. — Aus B bei Schade, Geistl. Gedichte vom Niederrhein, p. 117.

136. De sancta Katharina.

1. Claritatis speculum,
Illustrasti saeculum
Virtutum decore,
Signis et prodigiis,
Nos tuis vestigiis
Fac sequaces fore.

2. Nos hic dona gratiae,
Quae es pulchra facie
Sollerter fac sentire,
Nam reginam convertisti,
Eruditos tu fecisti
Domino servire.

3. O Katharina nobilis,
In fide immobilis,
Nos a sorde libera
Et in hora mortis
Ad locum tuae sortis
Voca voce libera.

4. Deprecare regem caeli
Pro me, virgo Katharina,
Adiuvare, quaeso, veni
Et salvare me festina.

Cod. S. Petri Salisburgen. b VIII 1. saec. 15. A. — Cod. S. Petri Salisburgen. saec. 15. a VI 35. B. — Orat. ms. Tegurinum anni 1470. Clm. Monacen. 20021 C.

137. De sancta Katharina.

O beata Katharina,
Tuum corpus monte Sina
Ab angelis terrae datum

Aegris sudat rorem gratum.
Gloriosa tua prece
Nos ab omni munda faece,
Ut nos, qui te veneramur,
Per te sursum rapiamur.

Cod. Parisin. 11343. saec. 15.

138. De sancta Katharina.

O pia regina, laesi cordis medicina,
Cernere divina concede mihi, Katharina,
Ut de sentina vitiorum carne supina
Elever ad trina, quo mortis nulla ruina.

Cod. Parisin. 11343. saec. 15.

139. De sancta Katharina.

1. Ave, venerabilis
Virgo Katherina,
Omnibus laudabilis,
Haec tibi propina
Pro me sit et clericis
Et cunctis litteratis
Et omnibus christicolis,
Quos iunge cum beatis.

2. Memor sis martyrii,
Quod sustinuisti
Ob amorem nobilis
Sponsi tui Christi,
Statim quando corpus est
Capite decollatum,
Tunc fuit per angelos
Sinai translatum.

3. Ex quo sanctum oleum
De tua tumba manat,
Quod ibi sine termino
Minime emanat,
Ibi et infirmitas
Per oleum curatur
Quaelibet, in Domino
Si firmitus credatur.

4. Nobilis huius olei
Tribue liquorem,
Ut possimus [effugere]
Quemlibet pudorem
In anima et corpore,
Ut simus securi
Post vitae huius terminum
Ad te transituri.

Orat. ms. Augustanum anni 1469. Clm. Monacen. 3702. — 1, 5 et fehlt. — 4, 8 te transire. — Nach dem Akrostichon Amen zu schliefsen, dürfte man im Vorstehenden den Schlufs eines längeren Liedes vermuten; aber welchen Liedes?

140. De sancta Katharina.

1. Ave, virgo, micans rosa,
Katharina speciosa
Vernansque virtutibus;
Ave, virgo generosa,
Sponsa Christi speciosa,
Regnans in caelestibus.

2. Ave, felix et beata,
Ex illustri procreata
Principum prosapia,
Per Maxentium detenta
Superasti argumenta
Oratorum omnia.

3. Summe lucens, nubens Christum,
Despexisti mundum istum
Eiusque immania
Tormenta non formidasti
Et ad fidem tu vocasti
Corda infidelia.

4. Ave, pia decollata,
Turbis caelicis translata
Sinai cacumina,
Praebens olei linimen
Infirmis aufers dolorem,
Maestis dans solamina.

5. Ave, rosa paradisi,
De qua caeli sunt gavisi
Et sanctorum agmina,
Quando mortis instat hora,
Pro nobis Deum implora
In perenni gloria.

Orat. ms. Tegurinum anni 1470. Clm. Monacen. 20021. A. — Cod. S. Petri Salisburgen. b VIII 1 saec. 15. B. — Cod. S. Petri Salisburgen. a VI 35. saec. 15. C. — 1, 2 Katharina formosa BC. — 1, 3 Vernas quae A. — 3, 3 inania A. — 5, 5 Deum tunc implora ABC.

141. De sancta Katharina.

1. Ave, virgo Katherina,
Ave, martyr et regina,
Ave, sponsa Christi vera,
Ave, mitis et sincera.

2. Virgo Dei, Deo digna,
Christo prece me consigna,
Preces audi peccatoris
Et me munda intus, foris.

3. Preces audi, praesta votum,
Cor in bono fac immotum
Confer mihi cor contritum,
Rege visum et auditum.

4. Rege gustum et olfactum,
Virgo sancta, rege tactum,
Ut in cunctis te regente
Vivam Deo pura mente.

5. O beata Katherina,
Babylonis de sentina
Mihi tutum da ducatum,
Plasmatorem fac placatum.

6. Esto mihi consolatrix,
Pro me sis interpellatrix,
Pro me Christum interpella,
Salva mortis a procella.

7. Superare fac me mundum,
Ne demergar in profundum,
Ne me sinas naufragari
In peccatis in hoc mari.

8. Virgo Dei, nunc memento,
Quo labore, quo tormento
Regnum Dei meruisti,
Quae sic caelum conscendisti.

9. Potens in conspectu Dei
Memor esto, precor, mei,
Memor esto supplicantis,
Memor esto, quod in tantis

10. Sum peccatis constitutus,
Memor esto, quod pollutus
Faece culpae nimis foedor;
Memor esto, quantis laedor

11. Intus, foris culpae spinis;
Fac securum me de minis
Corruentis huius mundi;
Iuva, virgo, ne obtundi

12. Ictu sinas me draconis
Infernalis Babylonis,
Sed da locum et solamen
In caelesti Ierusalem.

13. Agonista Dei fortis,
Esto praesens hora mortis,
Decumbentem fove, leva
Et de morte solve saeva,

14. Ut te duce, Katherina,
Migrer tecum hinc, regina,
Et caelesti fruar dono
Iubilando dulci sono,

15. Laudans Iesum voce digna,
Per quem mira fiunt signa;
Mors me duplex non infestet,
Iesus Christus illud praestet

16. Prece tua exoratus,
Idem pater, idem natus,
Idem utriusque flamen,
Qui vivit et regnat. Amen.

Orationale ms. Lehninen. anni 1518. Cod. Berolinen IV° 29. A. — Orationale ms. Franciscan. saec. 15. Cod. Darmstadien. 2772. B. — 2, 2 assigna B. — 2, 4 et ut mundet B. — 4, 2 Virgo pia B. — 4, 4 sancta mente B. — 6, 4 Ut me salvet a procella B. — 7, 3 Me non sinas B. — 8, 4 caelos B. — 9, 2 Miserere precor B. — 10, 3 nimis foetor A; Foedus culpae sorde foedor B. — 11, 2 Me securum fac B. — 11, 3 Et tormentis B. — 11, 4 Virgo sancta ne confundi A; obtundi B. — Statt Str. 14 u. 15 in B:

Ut resurgam novus homo,
Civis in caelesti domo,
Duplex mors ne me infestet,
Iesus Christus illud praestet.

Vielleicht ist der betreffende Text in A eine spätere Erweiterung. — 14, 3 domo. — 14, 4 dulci modo; gegen den Reim. — 16, 3 Utriusque idem B. — 16, 4 et regnat in saecula. Amen. A; et regnat Deus. Amen. B. — Mone (III, S. 373) teilt das gleiche Lied aus einer Mainzer und einer Strafsburger Hs. mit.

141a. De sancta Katharina.

1. Gemma Dei pretiosa,
margarita fulgida,
Sponsa Dei gloriosa,
paradisi viola.

2. Virgo Dei, Katharina,
prudens et mitissima,
Quae pro Christo detruncata
aula regnas caelica.

3. Ora pro me peccatore
apud regem gloriae,
Cuius fulges claritate
ut sol in meridie.

4. O beata, benedicta,
dulcis et piissima,
Pulsa prece indefessa
Christi pia viscera,

5. Ut me salvet et gubernet sua semper gratia,
Ut post huius vitae cursum ducat ad caelestia.

Orationale ms. Carth. Erphesfurten. saec. 15. Cod. Rossian. VIII 56. A. — Aus einer Mainzer Hs. des 15. Jahrh. bei Mone (III, S. 374). B. — 1, 3 Speciosa Dei A. — 1, 4 paradisi ianua B. — 2, 1 Virgo martyr Katharina B. — 2, 4 in aula A. — 3, 3 Cuius claritas fulget A. — 4, 1 et benedicta A. — 4, 2 pia A. — 4, 4 pia Christi B. — Als Abschlufs ist angehängt in B: Ubi tecum, virgo sancta, gaudeam in saecula; in A: Ubi tecum, virgo sancta Katharina, gaudet in saeculorum saecula. Amen.

142. De sancta Katharina.

1. Ad laudem tui nominis
Et Katharinae virginis
Assis huic principio,
Ut digna loqui valeam
Et loqui tibi placeam,
Iesu, nostra redemptio.

2. Decora nimis facie,
Vocata gemma Graeciae
Et inspirata caelitus
Est, quam laudare cupio,
Sed spirans huic initio
Veni, creator spiritus.

3. Regnante dudum impio
Sub iudice Maxentio
Perpessa est martyrium
Haec virgo tibi dedita
Et ope tua praedita,
Christe, redemptor omnium.

4. Exorta natalitiis
Non infimis, sed regiis,
Ut Costi regis filia,
Regi se dedit omnium,
Qui conferat in praemium
Beata nobis gaudia.

5. Dum patris in palatio
Sederet, congregatio
Fit generalis populi,
Ut libaretur idolis
Ab his, non tuis incolis,
Iesu, salvator saeculi.

6. Quod Katharina audiens
Surrexit locum adiens
Et obstans constantissime
Cultum talem redarguit
Teque colendum astruit,
Caeli Deus sanctissime.

7. Imbuta liberalibus
Ita florebat artibus
Adhuc aetate tenera,
Quod licuit advertere
In ea relucescere
Aeterna Christi munera.

8. Nam non insipientiam
Huius mundi scientiam
Suumve fingens studium,
Hunc scire solum asserit,
Qui solus cuncta noverit
Primo dierum omnium.

9. In tantum autem profuit
Scientia, qua floruit,
Conclusis ut rhetoribus,
Doctores qui gentilium
Erant, passis martyrium
Exsultet caelum laudibus.

10. His adplicatis ignibus
Non adustis corporibus
Pro fide Christi nominis
Dat mori mirabiliter
Et vivere feliciter
Consors paterni luminis.

11. Cum esset in ergastulo,
Cuiusvis adminiculo
Ne potiretur penitus,
Pro confortanda virgine
De caeli venit culmine
A patre unigenitus.

12. Agnosce, inquit, filia,
Pro quo pati supplicia
Non defers carni propriae,
Age fiducialiter,
Tecum ero perenniter
Splendor paternae gloriae.

13. Completoque certamine
Hoc mox pro meo nomine
Eris, quo nox non nubilat,
Sed dies fulget celebris,
Et semper sine tenebris
Aurora lucis rutilat.

14. Regina cum Porphyrio
Eius freta colloquio
Sic adquievit virgini,
Ut et ipsa relinqueret
Deos vanos et fieret
Iste confessor Domini.

15. Insanit prae angustia
Maxentius, suspiria
Trahens et cordis gemitum
Ex eo, quod Porphyrius
Cum ducentis fit socius,
Deus, tuorum militum.

16. Rotarum moles igitur
Terribilis erigitur
Pro discerpenda virgine,
Sed positam in medio
Salvas ab hoc [exitio],
Salvator mundi, Domine.

17. Interea disrumpitur
Haec moles et conteritur
Inde pars turbae pessimae,
Cumque vindicta cernitur,
Haec pars ad te convertitur,
Aeterne rex altissime.

18. Rex nequam iram concipit,
Caput aufferri praecipit
Demumque regis filiae,
Quam collocat in Sinai
Per angelos Adonai,
Magnae Deus potentiae.

19. Praetereundum etiam
Non est, quod lactis copiam
Spiculatoris rabies
Effudit, dum occubuit,
Ita nam tibi placuit,
Christe, qui lux es et dies.

20. Superna providentia
Quibusdam specialia
Sanctis dat signa munerum,
En, ista privilegia,
Quae sunt ex tua gratia,
Conditor alme siderum.

21. O Katharina, regia
Virgo, nos tuos expia
A livione vitii,
Ut te laudantes iugiter
[Nos] praemiet sublimiter
Summi largitor praemii.

22. Hoc enim donum adnuit,
Tibi dum vox intonuit
Ab arce lapsa supera,
Rex Christe, colunt, praedicant,
Adorant et magnificant
Quem terra pontus aethera.

23. Age proinde, domina,
Ut nostra scripta nomina
[Sint] in libro viventium,
Ubi perennis gloria
[Et] omnibus est omnia
Deus, creator omnium.

24. Nec procul absis, quaesumus,
Te invocantes assumus
Nos peccatores quotiens,
Descenderit pro talibus
Cum de supernis sedibus
Verbum supernum prodiens.

25. Quinimmo carnem induit
Et in ea sustinuit
Mortalis et corporeus
Mortis amaritudinem
Sicque redemit [hominem]
Plasmator hominis Deus.

26. Ecce, quam carum habuit
Ipsum, pro quo succubuit
Vita mortis sententiae,
En, pro eo, [quem] condidit,
In mortem semet tradidit
Summae Deus clementiae.

27. Hoc te felicem moveat,
Ut per te [ei] placeat
Cursus nostrae militiae,
Quo demum iuncti coetui
Sanctorum eius vultui
Hymnum canamus gloriae.

28. Tu felix es, nos miseri,
Tu sancta, nos ex veteri
Fraude fefellit proditor,
Sed tuam ad instantiam
Nostram iuvat miseriam
Telluris ingens conditor.

29. Nos quidem recognoscimus,
Quod nimium peccavimus
Et indigemus venia,
Sed tuis interventibus
Detur te diligentibus
Aeterna caeli gloria.

30. Ad quam caelestem gloriam
Post vitam transitoriam,
Qui te laudamus Dominum,
Duc nos expertes criminis
Huius obtentu virginis,
Iesu, corona virginum.

Cod. Londinen. Reg. 7 A VI. saec. 14/15. — 2, 4 Et quam. — 2, 5 Sed spirans adhuc initio. — 4, 5 conferret. — 6, 5 colens. — 11, 2 adminisculo. — 13, 3 quo vox non iubilat.

143. De sancta Katharina.

1. O Katharina nobilis,
Virgo gloriosa
Martyr et immobilis,
Florens velut rosa.

2. Costi regis filia
Fuisti procreata,
Sed divina gratia
Salubriter renata.

3. Aetate iuvenili
Christicola fuisti,
Ingenio subtili
Frequenter studuisti.

4. Corpus tuum nobile
Deo obtulisti,
Donum ineffabile
Te ipsi tradidisti.

5. Castitatis annulo
Te Christus subarrhavit,
Qui te amoris vinculo
Dulciter amavit.

6. Sponsa sponso iungitur,
Fovens mente pia,
Neutrum quoque fallitur
Hic a recta via.

7. Cum pudoris lilio
Fuisti famulata
Sponso tuo supplice,
Cui eras grata.

8. Hoc idem cum senserat
Maxentius praeceptor,
Ad eum te vocaverat
Perversae legis lector.

9. Mox cum te cognoverat
Vernam esse Christi,
Te carcere recluserat
Sicque permansisti,

10. Donec a tortoribus
Educi te mandavit
Ac legis perversoribus
Te examinavit.

11. Sed virgo constantissima
Omnes superasti
Omniumque doctissima
Eos profanasti.

12. Fidem sponsi incliti
Ferventer praedicando
Iniquique Maxentii
Deos blasphemando

13. Eius nuptam perfidam
Ad Deum convertisti
Atque turbam maximam
Sequentem legem Christi,

14. Porphyrium, familias
Christum profitentes
Multasque plebeculas
Sibi adhaerentes.

15. Maxentius cum sensiit
Tanta te fecisse,
Animo tristi doluit,
Se nihil perfecisse.

16. Ergastulo te reddidit
Custodibus armatis,
Te fame mori credidit
Panibus non adlatis.

17. Cibisque angelicis
Mire pascebaris
Gaudiis ac caelicis
Laute laetabaris.

18. Imperator impius
Credidit te morti datam,
Sed sponsus eximius
Te paravit sibi gratam.

19. Videns hoc perfidus
Te morti condemnavit,
Quam potuit celeriter
Rotam ordinavit.

20. Rotam cum perfecerat
Rallis adornatam,
Te subire voluit
Deo dedicatam.

21. Amore sponsi incliti,
Virgo, inflammata,
Tormento supplicii
Fuisti praeparata.

22. Sed tuam continentiam
Sponsus demonstravit,
Per machinae sententiam
Tortores devastavit.

23. Tandem sponso patuit
Nuptias sacrare,
Cum tyranno placuit
Te capite truncare.

24. Pie flectens genua
Christum exorasti
Emittensque suspiria
Spiritum commendasti.

25. Lictor fert gladium,
Sed virgo genuflexa,
Ictum duxit validum,
Ab angelis est amplexa.

26. Duceris ad nuptias
Ingenti cum honore,
Ad paradisi portas
Sponsuli cum decore.

27. Corpus tuum digne
Mirifice portatur
Sepeliturque benigne,
Ut nobis praesentatur,

28. In montis pinnaculo
Sinai vocati,
Nobis pro signaculo
Prae cunctis elevati.

29. Passionis tuae gloriam,
Virgo, decantantes
Per daemonis victoriam
Fac nos triumphantes,

30. Ne redemptoris gratia
A lapsu relevatos
Temptatoris retia
Reddant condemnatos.

31. Literarum studiis
Fac nos militari
Earumque industriis
Te semper imitari,

32. Castitatem floridam
Christo praesentare,
Tremendam atque horridam
Poenam evitare.

33. Ad sponsi tui nuptias
Valeamus famulari,
Post huius mundi tenebras
Te dein contemplari,

34. Humanas contumelias
Patienter sustentare,
Ut paradisi portas
Dignemur visitare.

35. A vinculis nos protege,
Virgo gloriosa,
Ne valeat nos laedere
Mens opprobriosa.

36. Nulla morte celeri
Permittas nos perire,
Nusquam poenam tartari
Hostiliter subire.

37. Quousque in hoc exsilio
Sumus duraturi,
Mariae matris filio
Vivamus sorde puri.

38. Cum instat dies horrida
Ac necis inest hora,
Virgo, prece florida
Pro nobis implora,

39. Ut nuptiis sponsalibus
Valeamus interesse
Atque commensalibus
Asscribi stirpis Iesse.

Orat. ms. Pollingense saec. 15. Clm. Monacen. 11917. — 6, 1 iugiter. — 6, 4 Hic fehlt. — 7, 3 offenbar verderbt; l. tuo, supplica? — 9, 1 noverat. — 12, 4 Deos fehlt. — 14, 1 Porphyrio. — 16, 4 non alitis. — 25, 1 Lies: adfert gladium? — 30, 4 Reddat. — 33, 4 Te in contemplari. — 36, 3 poenam temeri.

144. De sancta Katharina.

1. Katharina, o regina,
Virgo, martyr diceris,
Alexandrinalis civis
Tu regalis crederis,
Sponsa Christi principalis
Digne veneraberis.

2. Ab avis et atavis
Alta stirpe genitis,
Regali, imperiali
Dignitate praeditis,
Rege Costo, Sabinella,
Orta ab ingenuis.

3. Tu es filia novella,
Cella eloquentiae,
Simplex, clara columbella,
Stella excellentiae,
Ornans stipem tu agnella,
Fiscella clementiae.

4. Haec puella septenalis
Optimi ingenii
Omnis artis sericalis
Gradu magisterii
Fit perfecta curialis
Ens et magni animi.

5. Est in aula paternali
Docta liberalibus
Cum honore virginali
Cunctis mundi artibus,
Arte summa magistrali
Sublimata caelitus.

6. Repertus non est orator
Huic comparabilis,
Aut omnis doctrinae lator
Ei coaequabilis,
Victus cedit disputator,
Stat insuperabilis.

7. Intenta sic studiosis
Fixum tenens animum,
Occupatum virtuosis,
Mundum spernit lubricum,
Fructuose tempus suum
Expendit ad studium.

8. Nuptui tandem habilis
Regni a baronibus
Pulsaris, matre rogaris,
Intendas sponsalibus,
Ne regnum pateat patris
Gladiis hostilibus.

9. Ab his semel, bis rogata,
Ter quatterque, pluries,
Multorum regum oblata
Tunc magna congeries,
A te indigna putata,
Spreta, ne acciperes.

10. Respuensque fidem Christi
Tumens tunc scientia
Baptizari noluisti,
Luctans eloquentia,
Matris verba neglexisti
Tunc expedientia.

11. Eras tamen nocte una
Cum matre tu dormiens,
Admirandam visionem
Utraque conspiciens,
Nam beata virgo mater
Multos sanctos offerens.

12. Gratiosum inter omnes
Monet, ut eligeres,
Omnes a te refutati
Sunt tamquam degeneres,
Es a matre increpata,
Cur ita desiperes?

13. Iesum Christum, suum natum,
Virgo mater obtulit,
Sponsum verum destinatum
Ipsum tibi protulit,
Sed hunc prorsus praesentatum
Tua mens non respuit.

14. Nam allecta ex inspecta
Eius pulchritudine,
Vita, moribus, virtute,
Forma, fortitudine,
Scientia ac aetate,
Status magnitudine.

15. Ad habendum corde toto
Hunc et nullum alium,
Eum cernis celsiorem
In natis mortalium,
Matri suadens omni voto,
Eius quaerat animum.

16. Generosam Christi matrem
Tua mater adiit,
Natus eius desponsetur
Suae natae, petiit,
Christus eam, baptizari
Nisi vellet, respuit.

17. Ergo fide christiana
Imbui desiderat
Et a quodam eremita
Plene docta fuerat,
Tunc et sacro fonte lota
Christo sic placuerat.

18. Novo annulo arrhata
Amore tunc arserat
Et mundanam omnem artem
Pleno postposuerat,
Sese ad scripturam sacram
Animo transtulerat.

19. Egenis res temporales
Erogare coeperat
Et in regno sui patris
Vice-domnum linquerat,
Urbem ad Alexandrinam
Cum matre perrexerat.

20. Regni matris pars haec erat
Et quieti congrua,
Sed in brevi est defuncta
Eius mater credula,
Hinc clientum turbam magnam
Rexit Dei famula.

21. Omnia honesta, recta
Coepit tunc disponere,
Virtuosis, fructuosis
Ferventer insistere,
Nec sacrarum scripturarum
Studium relinquere.

22. Sed cum die quadam rite
Audisset per nuntium,
Quod in templo idolorum
Grande sacrificium
Per pessimum idolatram
Fieret Maxentium,

23. Accensa fervore zeli
Ad tyrannum abiit,
Inter brutorum caesorum
Strages illum adiit,
Absque Ave condecenti
Vehementer arguit.

24. Virgo ait: Tibi Salve
Congruenter fieret,
Si honestas tui status
Perfecte cognosceret,
Ut vel spreta creatura
Creatorem coleret.

25. Ipse solus Deus verus,
Cui honor, gloria,
Fide, spe et caritate
Habitat in anima,
Dii sunt autem idolorum
Pessima daemonia,

26. Regem regum inhonorant
Summam per superbiam,
Homines sic inducentes
Dei ad iniuriam,
Ut deceptos et abiectos
Trahant ad miseriam.

27. Generosam imperator
Puellam respiciens
Gratiosa eius verba
Audivit impatiens
Et e contra replicavit
Multa ut insipiens.

28. Omni dolo hic versutus
Plenus fraude simulat,
Ad regalem secum aulam
Ire hanc insinuat
Donis magnis munerandam,
Si deos non respuat.

29. Manet autem virgo sacra
Arta sub custodia,
Donec ab extremis terrae
Viri magna copia,
Idolorum defensores
Magna zelotypia

30. Advenirent sapientes,
Famosi scientia,
Gloriantes ut pomposi
Omni eloquentia,
Universosque spernentes
Stulta extollentia.

31. Reducta est ad conflictum
Docta Christi famula,
Confitetur verum Deum
Christum voce sedula,
Obmutescunt quinquaginta,
Fiunt corda tremula.

32. Tandem credunt et affirmant
Christum Dei filium,
Deos falsos detestantur
Nec timent supplicium;
Indignatur et minatur
His hostis incendium.

33. Ignis ergo copiosus
Praeparatur ocius,
In quem draco furiosus
Hos mittit velocius,
Sic cremati, coronati
Regnant gloriosius.

34. Repromittit post haec Caesar
Virgini magnalia,
Post reginam ut sit ipsa
Secunda, non alia,
Totum regnum gubernare,
Haec et multa talia.

35. Sponsa Christi universa
Contempsit ut vacua
Nec curavit de honore,
Nec de vana statua,
Sed derisit promittentem
Atque verba fatua.

36. Porro spretus imperator
Coepit in hanc furere
Ac ministris statim iubet
Vestibus exuere,
Lacerare corpus eius
Scorpionum verbere.

37. Omnia tormenta minans
Clausit in ergastulo,
Ter quaternis hanc diebus
Absque cibo, poculo
Cruciandam, macerandam,
Abit ipse clanculo.

38. Non remansit locus iste
Absque claro lumine
Neque carens angelorum
Dulci consolamine,
Sed refecta caeli cibo
Est et medicamine.

39. Sed et a regina visa
Est et a Porphyrio,
Quibus multa de futuro
Praedixit martyrio,
Quos instructos Christi fide
Dimisit cum gaudio.

40. Ab extremis regionis
Caesar tunc revertitur
Ac pro tribunali sedens,
Virgo nunc adducitur;
Pulchriorem ipsam cernens,
Valde hinc concutitur.

41. Christi testem tunc inquirit,
Quid deliberaverit,
Unum certe e duobus
Dicat, quod elegerit,
Tura si non obtulerit,
Sciat, quod perierit.

42. Respondens tyranno virgo
Voce ait libera:
Neque verba blanda curo
Nec tormenta aspera,
Mori nunc amore Christi
Res est mihi prospera.

43. Ipse leo frendens ore
Extra se tunc rapitur,
Atque horrenda rotarum
Machina construitur,
Ut per eam discerpatur,
Christi martyr ducitur.

44. Statim autem sic adducta
Erectis luminibus
Deum orat, destruatur
Supernis fulminibus,
Nullam tamen laesionem
Agat in hominibus.

45. Tunc virtute vehementi
Machina dissolvitur
Et confracta super gentes
Impetu dispergitur,
Turba quadriges millena
Hominum occiditur.

46. Ista videns imperatrix
Prosilit in medium
Reprobando sui viri
Impium iudicium,
Cernens hanc fidelem factam,
Damnat ad supplicium.

47. Gladio percussa ergo
Migravit ad Dominum,
Tumulata cum honore
Fuit per Porphyrium,
De quo facto diffamatus
Se dat ad martyrium.

48. Laetus hic electus miles,
Prudens, dives, strenuus,
Inter milites ducentos
Primus et praecipuus,
Coram rege profitetur,
Quod sit Christi famulus.

49. Omnes tunc commilitones
Ad fidem converterat,
Quibus et aeterna regna
Consequi promiserat,
Hos hinc omnes Caesar simul
Gladiari iusserat.

50. Rursus infernalis leo
Virginem interrogat,
Haec constanter ante dictam
Vocem veram iterat,
In eam tunc mortis legem
Imperator fulminat.

51. Ista sic damnata morti
Extra urbem ducitur,
Turba magna mulierum
Ei tunc compatitur,
Haec earum vanos fletus
Prohibere nititur.

52. Orandi tunc petit dari
Virgo sibi spatium
Oculisque elevatis
Orat patrem luminum,
Gratias devote agens
Clamat sic ad Dominum:

53. Salus, honor, gloria sit
Tibi, o altissime,
Quod me ad agonis finem
Ducis dignatisssime,
Corpus tibi spiritumque
Reddo fidentissime.

54. Ad choreas virginales,
Da, ut iam perveniam,
Mala, rosas triumphales
Tibi, Christe, colligam,
Aspectus tuos solares
Nunc et semper videam.

55. Oro, Deus, corde toto
Pro me diligentibus,
Passionem pleno voto
Meam recolentibus
Atque spiritu devoto
Mihi congaudentibus,

56. Rogo, Christe Iesu bone,
Pro tua clementia,
Quisquis suo in agone
Sua indigentia
Mea orat passione,
Defer indulgentiam.

57. A fame, infirmitate,
Ab omni molestia,
A clade, necessitate,
Ab omni angustia
Liber sit et sanctitate
Conscendat caelestia.

58. Dum haec verba Christi martyr
Pia mente dixerat,
De sublimi nube caeli
Vox ad eam venerat:
Veni nunc, electa mea,
Te caelum desiderat;

59. Omnes sancti, sponsa mea,
Chorusque virgineus
Te exspectant in chorea
Cantantes serenius,
Rubra stola ac nivea
Ornent te amoenius.

60. Mentibus illi cernuis
Qui te invocaverint,
Passionem quoque tuam
Hic qui celebraverint,
Sciant, quod optata vota
Per te reportaverint.

61. In hac voce consolata
Virgo martyr plurimum,
Collum lacteum sub spata
Tendens orat Dominum;
Sic regina decollata
Consummat martyrium.

62. Nam statim de gleba sacra
Lac fluxit pro sanguine,
Sicca terra sic rigata
Fit fecunda germine,
Fructum ferens non arata
Multa plenitudine.

63. Virtus adest supernalis
Magna multitudine,
Caput, massa virginalis
Transfertur cum lumine,
Pape, montis caelicalis
Sepelitur culmine.

64. Monumentum virgineum
Angelorum opere
Factum exstat marmoreum,
Et de sancto corpore
Morbi sanat aculeum
Fluens sacrum oleum.

65. Porro sacro hoc unguento
Fiunt laudabilia,
Membra hoc medicamento
Sanantur debilia,
Fidei ex fundamento
Fiunt mirabilia.

66. Rursus passa est beata
Anno tricentesimo
Sexto Christum imitata
Menseque Novembrio,
Cum quo regnat elevata
In sublimi solio.

67. Omnem artem doctrinalem
Virgo ista obtinet,
Vitam sapientialem
Haec in summo continet
Gloriamque clericalem
Nunc in caelo possidet.

68. Nam haec virgo gratiosa
Multa privilegia
In se tenet speciosa,
Sanctis singularia,
Ipsi tamen gloriosa
Sunt et generalia.

69. O beata Katharina,
Dei patris natula,
O amabilis regina,
Nati Dei sponsula,
O columba amantina,
Spiritus tu cellula.

70. Bene Christus te dotavit,
Qui fructu centesimo
Te bis terque exaltavit,
Throno praeclarissimo
Coronatam sublimavit
Statu beatissimo.

71. In hoc facto fine tracto,
Virgo amantissima,
Dei ad laudem peracto
Peto te, sanctissima,
Vase luteo confracto
Duc me ad laetissima.

72. Sit beatae Trinitati
Decus, salus, gloria,
Simplae sit et unitati
Honor, hymnus, latria,
Sit aeternae Deitati
Amor, laus in patria.

Cod. S. Petri Salisburgen. b VIII 1 saec. 15. A. — Cod S. Petri Salisburgen. a VI 35 saec. 15. B. — Legenda S. Katharinae imp. Argentinae 1499. C. — 2, 1 et ab aviis C. — 5, 5 Arce C. — 14, 3 virtutibus C. — 17, 5 fonte sacro C. — 32, 6 hostium A. — 35, 4 una statua A. — 60, 2 te nominaverint A. — 67, 5 celicalem C. — 71, 1 finem BC. — Akrostich: „Katherina, regina, generosa virgo martyr, sponsa Christi generosa, ora Dominum pro nobis.“ — Aus C bei Schade, Geistl. Gedichte von Niederrhein, S. 118 ff.

145. De sancta Katharina.

1. Sertum tibi plectitur,
Auri filo nectitur,
Flore fronde comitur,
Prona mente promitur
Tuae laudi consonum.

2. Ave, virgo Katharina,
Te dotavit vis divina
Singulari formae dono,
Grandi castitatis bono,
Te candens decet lilium.

3. Non est in te macula,
Nec sunt in illo iacula
Coloris sorditati,
Hoc ergo sertum vividum
Exornet album lilium
Candoris non foedati.

4. Cerne, virgo, quid adpono,
Tuae sanctitatis dono
Hoc debetur, ut adverto,
Unde tali iungo serto
Nobile solsequium.

5. Tu verum solem es secuta
Et a mundi labe tuta,
Sic flos ille tenet metam
Solis semper ad dietam,
Hoc phoebo dans obsequium.

6. Addo plantas floribus,
Gratis cum odoribus
Hysopum inflecto,
Te virens decet hysopus,
Quam bonae famae titulus
Odore pavit recto.

7. Katharina gloriosa,
Dispensatrix operosa,
Quinquagenos oratores
Tu vicisti, quos honores,
Laurus decet inclita.

8. Argumentis quos vicisti,
Hos ad Christum convertisti,
Gaude semper et laetare,
Infideles quae beare
Virtute nosti caelica.

9. Tantae sapientiae
Victricique scientiae
Est gloria promissa;
Hinc est, quod serto florido,
Nunquam futuro torrido
Laurus est immissa.

10. His almis, virgo, floribus
Tam magnisque decoribus
Flos agri mitis iungitur,
Humilitas exprimitur,
Tantae decus gratiae.

11. Ex claris tu parentibus
Divitiis decentibus
Prolata nihil extimas
Vanas gazae copias,
Summae nitens gloriae.

12. Regis dona renuis
Mundique bona fragilis
Prae Christi caritate,
Hinc agri flos humilis
Adponitur prae caeteris
Spreta vanitate.

13. I . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

14. N . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

15. A . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

16. Sambucinos virginali
Flores addimus crinali,
Hic in petris saepe crescit
Atque terrae pastum nescit
In fundo virens arido.

17. Uirgo, gaude, carceraris,
Pastu humano privaris,
Duodenisque diebus
Nullus tibi fulsit phoebus
Duro sub ergastulo.

18. Sed non sic, virgo, vinceris,
Affatu Christi frueris,
Qui te confortavit,
Qui te constantem reddidit,
In atro lucem edidit,
Te dulci verbo pavit.

19. C . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

20. Indo, virgo, violam,
Tuae laudis servulam,
Hanc viator saepe legit,
Remoratur, dum hanc fregit,
Curas linquens arduas.

21. P . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

22. Ecce, rutam nunc adfingo,
Quam ad praesens sertum cingo,
Ruta genus viperinum
Fugat atque serpentinum
Velut pulsum turbini.

23. Hoc te signat, quod mansisti
Ope custodita Christi
Tunc, poenalis quando rota
Fuit a te versa tota
Gentili nocens agmini.

24. O . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

25. Componuntur serto rosae,
Quae designant pretiosae
Tuae mortis gloriosae
Memoranti gratiose
Felix hoc mysterium.

26. Cruorem notat rubicunda,
Alba rosa laetabunda
Lac post ensem fusum notat,
Hac te dote Christus dotat
Pudoris ad indicium.

27. Recte gaudes bravio
Munerata caelico
Martyrio completo,
Rosarum nunc fasciculus
Sit nostri serti titulus
Decore multum laeto.

28. I . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

29. Necto folia cedrina,
Per haec patet vis divina,
Qua tuum corpus, Katharina,
Collocatur monte Sina
Superna per obsequia.

30. Alta cedrus dicitur
Et ob hoc inicitur
Virginali serto,
Nam ad montem tollitur,
Ab angelis conducitur
Iussu Dei certo.

31. Laetare semper et gaude,
Virgo felix, digna laude,
Pace fruens sempiterna,
Vita semper et aeterna
Iuncta Dei filio.

32. Et in terris honoraris
Miris satis atque raris
Dei donis fecundaris,
Illic gaudes et laetaris
In virginum consortio.

33. A liquore fluido,
Qui corpore virgineo
Modo manat miro,
Aeternam pacem denotans
Oliva praestat remicans
In tui serti gyro.

34. Mille modi flosculorum
Denotantes gaudiorum
Tuorum multiformitatem
Aeternamque felicitatem
Iunguntur huic circulo.

35. Ergo, virgo, iam complexum
Et devota mente nexum
Sertum non materiale,
Sed ex animo mentale,
Pia, clemens, suscipe.

36. Nostras preces accipe,
Affectum mentis recipe
Pro plena factione,
Te diligentes dilige,
Conforta, iuva, dirige
Mortis in agone.

Cod. S. Petri Salisburgen. b II 38. saec. 15. — 1, 2 Quos auri. — 17, 2 tu privaris. — 20, 1 Inde. — 20, 2 laudi. — Aufschrift: Sertum seu crinale beatae Katherinae, virginis et martyris almae; Akrostich: Sancta Katherina, suscipe hoc crinale. Amen. Dasselbe zeigt die Lücken des Textes an. — Je 3 Strophen gehören metrisch zusammen; jede dritte ist eine Art Abgesang.

146. De sancto Laurentio.

1. Sublimato laureato
Laus sit nunc Laurentio,
Hoste strato qui stellato
Caeli gaudet solio.

2. Blandimentis vel tormentis
Nec cedit hic Decio,
Nec plumbatis caesus cratis
Uritur incendio.

3. O miranda, praedicanda
Caecorum sanatio,
Quos per crucis signum lucis
Insignivit radio.

4. Martyr pie, me Mariae
Commendato filio,
Prece fusa me excusa
Quem accusat actio.

Cod. Londinen. Arundel 201. saec. 13. — 1, 2 Laudibus Laurentio.

147. De sancto Laurentio.

1. O Laurenti, martyr Christi,
Tu sitisti, occurristi
Et bibisti, ut cupisti,
Dirum haustum, holocaustum
Factus totus, sic fis notus
Toti mundo, cum iucundo
Praeconio laudabilis.
Sixtus dixit ut propheta:
Tibi restat maior meta
Pugnae gloriosioris,
Quod est viri fortioris;
Fili mere, noli flere,
Ecce, vere me sequere
Post triduum spectabilis.

2. Prudens dator thesaurorum,
Quaeris turbas egenorum,
Lavas pedes osculando,
Ore blando consolando
Caecisque per signum crucis
Pie reddis visum lucis,
Post tractus ad certamina.
Quo saeve interrogaris,
[Fustigaris, laniaris,]
Cruentaris cum plumbatis
Laminisque inflammatis
Tuis costis applicatis,
Tandem perfers dirae cratis
Super ignem examina.

3. Heu, heu, vivus ubi discis,
Quomodo necatus piscis
Perassatur, denigratur,
Perforatur, eliquatur
Per nimis ardentes stillas,
Quae urunt tangentes illas,
Et cuncta laete pateris.
Ais namque sensu sano
Ipsis, Decio profano,
Iudici Valeriano
Coetuique horum vano,
Ut gyrarent et vorarent,
Ventres suos satiarent
Ex parte cocti lateris.

4. O Laurenti te colenti,
Servienti, nunc consenti,
Fac sic mecum, ut cor tecum
Illustretur, speculetur
Solum meum verum Deum
Fide pura sine cura
De istis mundialibus.

Martyr bone, mi patrone,
Tua cratis ardens satis
Me defendat et accendat
Dei igne tam benigne,
Ut devictis flammis fictis
Sim immunis sic a prunis
Tremendis gehennalibus.

5. Et duc me post vitae cursum
Ante vultum Dei sursum,
Quo tecum per iubilamen
Deum laudem semper. Amen.

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. — 2, 13 praefers. — 4, 5 Solum verum meum. — Aus anderer Quelle und ohne den Schlufs Anal. XXIX, Nr. 299.

148. De sancto Leonhardo.

Salve, pater pietatis,
Leonharde, desolatis
Singulis refugium,
Febre, morbo fatigatis
Et in partu cruciatis
Celere praesidium,
Vinctis et incarceratis,
Mente rapta consternatis
Singulare gaudium.
Tu, qui tot iam caritatis
Servis confers dona gratis,
Sis nobis solacium
Deprecando pro peccatis,
Ut ad sanctae trinitatis
Ducamur palatium.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Londinen. Harl. 211.

149. De s. Ludovico Alamando.

1. Urbs gratulare nobilis
Arelatensis, praesulis
Tui nova laetitia,
Decorata miraculis,
Gloriosis indiciis
Innumeris, prece pia,
Cardinalis prosapia
Alamandi Ludovici
Insignis et militia
Paradisi magnifici.

2. Arelatis villa, gaude,
Quae diceris digna laude,
Cum paris reformatorem
Sanctae matris ecclesiae,
Unionis pacificae
Possides et amatorem,
Quantam poenam et dolorem
Pro dictae pacis foedere
Sustinuit et laborem,
Nemo posset exprimere.

3. Hic laborans in extremis
Sacramentum unctionis
Sibi dari complacuit,
Minorum ac in ordinis
Conventu castri Salamis
Felix eius finis fuit,
Cito corpus ut decuit
Translatum in Arelate
A clero plebeque fuit
Susceptum honorifice.

4. Non pompose tumulatum,
Sed simpliciter positum
Altaris dextro latere,
Trophimi sancti meritum
Tale quod sit depositum
Credo per regem gloriae,
Qui dat suis sic vivere,
Quod post eorum funera
Caeli fruuntur lumine
Plebique dant subsidia.

5. Anno dicto iubilaeo
Migravit de hoc saeculo
In die quartae feriae
Septembris decimo sexto,
Certum de hoc me teneo,
Quod sit bonae memoriae.
O quantum admirabile
Narrare sit miracula,
Quae fiunt in Arelate
Per ipsius suffragia.

6. O quanto tripudio
Talis vir in saeculo
Debet venerari,
Qui regis palatio
Caelorum solacio
Fruitur perenni.
Ut laete sociari
Secum sine termino
Possimus ac laetari,
Fundat preces Domino.

Cod. Palat. Vindobonen. 3520. saec. 15. — „Prosa de beato Ludovico Alamandi, Cardinali Arelatensi“ († 1426); folgen prosaische Antiphonen und Orationen.

150. De s. Ludovico Alamando.

1. Gaude, praesul sanctitatis,
Inclite Ludovice,
Insignisque civitatis
Arelatis nomine
Cardinalis, deitatis
Praesignite munere.

2. Gaude, pater, caritatis
Fulgens amplitudine
Virtutumque claritatis
Praepollens mirifice,
Donis quippe comprobaris
Praestante tunc numine.

3. Gaude, doctor veritatis,
Canonicae sophiae
Atque splendor castitatis,
Zelator iustitiae,
Gemma nostra clericalis
Factus es dignissime.

4. Gaude, quia lux solaris
Te perfudit gloriae,
Ab omnibus veneraris
Miraculorum ordine,
Nunc in caelis collocaris
Cum sanctorum agmine.

5. Gaude, stella salutaris,
Lumen fundens gratiae,
Portus viae tutus maris
Praedicaris benigne,
Sic pro nobis deprecaris
Iesum, natum Mariae.

Clm. Monacen. 4423 anni 1481. A. — Cod. Palat. Vindobonen. 3520. saec. 15. B. — 2, 4 Praepollenti AB. — 2, 6 nemine A, neupmine B.

151. De sancta Margareta.

1. Ave, virgo gloriosa,
Ave, rosa [speciosa],
Margareta nobilis,
Ave, plena caritate,
Ave, pollens castitate,
Columna immobilis.

2. Ave, sponsa salvatoris,
Ave, puteus pudoris
Magnus altitudine,
Ave, splendens margarita,
Ave, pia, redimita
Mira pulchritudine.

3. Ave, martyr Christi grata,
Ave, summi Dei nata,
Regale palatium,
Ave, virgo Deo grata,
Ave, Christi advocata,
Ora patrem omnium.

4. Cum sis virgo laude digna,
Pia martyr et benigna,
Os meum non sufficit
[Tuas laudes] enarrare
Nec dolores explicare,
Quos tibi tortor intulit.

5. Tamen memor dulci prece,
Quam tu in instanti nece
Feceras ad Dominum,
Ut, qui tuae passionis
Memor esset et doloris,
Sentiret auxilium;

6. Hinc ego te defleo
Suspensam in eculeo,
Percussam virgis acriter,
A quo caesam deponentes
Carceri te recludentes,
Ibi visibiliter

7. Hostis nequam apparebat,
Devorare te volebat,
Sed crucis auxilio
Suas minas evasisti,
Cuius caput contrivisti
Dante Dei filio.

8. Carceri demum emissa,
Vasi aquae es immissa
Colligatis manibus,
In quo Deus te servavit
Et illaesam praesentavit
Tuis tribunalibus.

9. Sed praefecto hoc vidente
Visus est stridere [dente]
In te claram genere,
Decollari te praecepit,
Animam tuam suscepit
Angelus in aethere.

10. Quare tuum venerandum
Nomen atque adorandum
Rogito summopere,
Quatenus me, virgo pura,
Liberes ab omni cura
Et a cuncto scelere.

11. Ac in mea mortis hora
Assis mihi sine mora
Nec me sinas laedere
Potestates damnatorum,
Sed in locum beatorum
Me colloca propere.

Orat. ms. Scotorum Vindobonen. 52 d 11. saec. 15. — 8, 2 Vasi autem es. — 10, 3 Rogito meo in opere. — 11, 6 collocare. — Die Hs. ist unrichtig eingebunden und so die Folge der Blätter gestört. — Bei Mone (III, Nr. 1049) aus einer Karlsruher Hs. — Vgl. unten Nr. 155.

152. De sancta Margareta.

1. Gaude, felix Margarita,
Quod ab aevo sis praescita,
Ut in terris stares ita,
Quod aeterna tibi vita
 Praeparatur iugiter.
Gaude, quae per crucis signum
Hostem vincis praemalignum,
Ex cuius fauce resilisti,
Nil doloris tunc sensisti,
 Sed triumphans fortiter.

2. Gaude, quia superasti
Mox secundum, quem calcasti
Pede gravi, quod clamavit,
Tibi, pia, revelavit
 Secreta, quae nesciveras.
Gaude, virgo, et memento,
Quod tibi datur sub stramento
Olybrii caput, qui tormento
Te necavit trunculento,
 Quod totum tu contriveras.

3. Gaude, gemma pretiosa,
Margareta generosa,
Quae per tormenta dolorosa
Rubricata stas ut rosa
 Tis sponsi coram facie.
Qui caeli te perfudit rore,
Dulci confortavit ore,
Suam sponsam miro more,
Quae stetisti in decore
 Non apparente macie.

4. Gaude, tibi pollicetur,
Qui te in terris veneretur,
Quod mala morte non laedetur,
Nisi prius procuretur
 Viatico salvifico.
Ore fulgens Margarita,
Hanc ad cenam nos invita,
Peremptorie nos cita,
Post te curramus via trita
 Conductu deifico.

5. Succurre cunctis tu oppressis
Paupertate, cum dives sis,
Quae recusare quidquam nescis
Et ditare homines scis
 Providens necessaria.
Da, ut tibi corregnemus,
Creatori laudes demus,
Qui sua carne nos cibavit
Pro nobis cunctaque creavit,
 Caelum, terra, maria.

6. Ductrix gregis tu fuisti,
Cum nutrici oboedisti
Humiliter oves minando
Et per prata spatiando
 Floresque colligere,
Forte tibi plectens sertum,
Contemplando sponsum certum,
Quem toti mundo praeponebas
Et pura mente disponebas
 Hunc solum diligere.

7. Ad sponsi ruis tis amplexum,
Qui tibi per amoris nexum
Coniunctus erat hic in terris,
A quo virgo nunc transferris
 Laetanter super sidera.
Mei per hoc tu memento,
Ut cibatus sacramento
Nullo crimine retento
Post te vadam passu lento
 Ad aeterna gaudia.

Clm. Monacen. 8394. saec. 15. — 4, 4 procreetur; lies procuretur oder recreetur. — 7, 3 erit hic.

153. De sancta Margareta.

1. O Margarita splendida,
Quae castitatis gratia
Pertulisti immania
In corpore supplicia.

2. Audi preces cum lacrimis,
Terge sordes libidinis,
Tuis me mundans meritis
Cunctis ab immunditiis.

3. O decus Antiochiae,
Paganorum progenie
Ortus de spinis roseus
Flos, prae cunctis pulcherrimus.

4. Te ad incestum flectere
Verbis nequit nec verbere,
Dum carnem cruciatibus
Dilacerat Olybrius.

5. Te orante in carcere
Draconis in effigie
Auctor adit libidinis
Tuis se monstrans meritis.

6. Ungularum et omnia
Poenarum vincis genera
Mox extinctis lampadibus
Per rorem sancti spiritus.

7. Aquae poenalis dolium
Baptismi facis lavacrum
Fusa prece ad Dominum,
Qui solamen est tristium.

8. Terra tremuit subito
Tuo stupens martyrio,
Columba caput caelica
Corona cingit aurea.

9. Paganorum plebs maxima
Dei cernens magnalia
Vana sprevit idola
Et credunt quinque milia.

10. Stans in mortis articulo
Preces fundens altissimo,
Ut tuae mortis memores
Vitae fiant participes,

11. Exaudita a Domino
Cervicem subdit gladio,
Sed consummans martyrium
Percussor reddit spiritum.

12. Membra ruunt virginea,
Felix recedit anima,
Velut columba candida
Regna petens caelestia.

13. O virgo memorabilis,
Sis mihi exorabilis,
Omne malum removens,
Bona cuncta tribuens.

14. O viva Christi hostia,
Margareta sanctissima,
Tua sit mihi passio
Peccatorum remissio.

15. Tua meae dilectio
Sit animae refectio
Iugis commemoratio
Sit mentis reparatio.

16. O virgo, sole pulchrior
Et omni melle dulcior,
Fac, ut tua memoria
Sit mihi perpes gloria.

17. Quae perpetravi scelera
Et mala, sunt innumera,
Ab eorum me sarcina
Tua prece exonera,

18. Ut post hoc triste saeculum
Insertus choro virginum
Per tua sancta merita
Vita fruar perpetua.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Londinen. Harl. 2882. — 14, 3 mihi fehlt. — 15, 1 O quae meae. — Zu Str. 14—16 vgl. Nr. 131, Vers 95—106.

154. De sancta Margareta.

1. Theodosii filia,
Virgo fragrans ut lilia,
Beata Margareta,
Sana sumens consilia,
Christi servans eloquia,
Spiramine repleta.

2. Gentilium de semine
Hanc inflammante flamine
Puella baptizatur,
Quae vincit cum certamine
Olybrium, iuvamine
Christi fide firmatur.

3. Haec nutrici serviebat
Oves suas et pascebat
Virgo cum virginibus,
Quam formosam ut videbat,
In amorem mox ardebat
Infelix Olybrius.

4. Ad praefectum accersitur
Et de fide convenitur
Haec fide galeata,
Sed non cedit blandimentis
Emollitur aut tormentis
Christi cruce signata.

5. Virgo sudat in agone
Spe mercedis et coronae
Ad mortem oboediens,
Morte Christum imitata,
Fide firma roborata,
Firmo gressu gradiens.

6. Puella comprehenditur,
In carcere recluditur
Non devicta precibus,
Flagitiis consumitur,
Virago cuncta patitur
Non cedens tortoribus.

7. Suppliciis conteritur,
Diris poenis affligitur
Columba nobilis,
Sed stabilis efficitur
Et angelo reficitur
Turris in vinculis.

8. De carcere extrahitur,
De novo crucifigitur,
Ut aqua de rivulis,
Caeditur et recaeditur,
Eculeo suspenditur,
Manat rivus sanguinis.

9. O inaudita scelera,
Saeva poena mortifera,
Iudex detestabilis
Comburi iussit latera
Sanctae puellae tenera,
Serpens perterribilis.

10. O quam tristis, dolorosa
Stabat plebs et lacrimosa
Virgini compatiens,
Non devicta, gaudiosa
Stabat virgo virtuosa
Tot tormenta sustinens.

11. O res mira, quae est ista
Pugnans vincens agonista,
Pugillans viriliter?
Magni regis est legista
Stans pro fide decretista
Allegans subtiliter.

12. Haec draconem superavit
Saevum hostem et prostravit
Trusa in ergastulo,
Daemon victus ululavit,
Pede dextro quem calcavit
Crucis cum signaculo.

13. Tunc ense quinque milia
Cadunt, sed per auxilia
Liliosae virginis
Laeti fulgent cum gloria
In paradisi curia
Fonte loti sanguinis.

14. Haec de novo praesentatur
Ad tyrannum, quam hortatur
Adorare idola,
Sed reluctans spoliatur,
Saevis poenis cruciatur
Invicta christicola.

15. Denudatur, flagellatur,
Dulce corpus verberatur
Virgis, scorpionibus,
Ad os caro concrematur,
Trucidatur, laniatur
Ferreis pectinibus.

16. Post in vase collocatur
Aqua pleno et ligatur,
Sed terra concutitur,
Et tyrannus superatur,
Virgo Christi confortatur,
Illaesa egreditur.

17. Virgo Christi collaetatur,
Quod tyrannus expugnatur,
Gaudet victoriosa,
Ad certamen animatur
Et vincendo gratulatur
Puella gratiosa.

18. Sicut aurum repurgatur
In fornace, sic probatur
Haec virgo gloriosa,
Multis poenis haec vexatur,
Nunquam tamen violatur
Certatrix generosa.

19. Pharaonis induratur
Cor ferocis, inflammatur
Furoris incendio,
Et lictorem exhortatur,
Ut puella moriatur
Peracuto gladio.

20. A lictore postulatur
Et pro suis deprecatur
Haec orandi spatium,
Mox de caelis revelatur:
Quod petisti, impetratur.
Vadit ad supplicium.

21. Furor ingens debacchatur,
Ense caput amputatur
Gloriosae virginis,
Paradiso collocatur
Et pro nobis deprecatur
Regem summi numinis.

22. Virgo martyr, tuam genti
Passionem recolenti
Desuper irradia,
Impetrata da petenti,
Partum laetum parienti
Dona prece praevia.

23. Qui pendes ab ubere
Virginis puerperae,
Margaretae precibus
Miseris compatere,
Fac nos tecum vivere,
Iesu, in caelestibus.

Clm. Monacen. (ol. Emmeramen.) 14343. anni 1351. — 8, 3 ist dem Sinne nach mit 8, 6 zu verbinden.

155. De sancta Margareta.

Ave, virgo nobilis,
Gloriosa Margareta,
Quae divinae subolis
Amore repleta
Mundum istum respuisti
Et tormenta pertulisti
Multa, magna atque mira,
Quae tibi iniqui iudicis ira
Saeviendo intulit,
Quae, si non, ut sufficit,
Valeo edicere,
Tamen memor tua dulci prece,
Quam tu instanti nece
Fecisti ad Dominum,
Ut tuae passionis memores
Sentirent auxilium,
Ego te defleo
Suspensam in eculeo,
Percussam virgis acriter
Et depositam eculeo,

Carceri inclusam immaniter,
Ubi visibiliter
Hostis nequam apparebat,
Qui devorare te volebat,
Sed crucis signaculo
Minas eius evasisti
Atque caput contrivisti.
Deinde carcere dimissa
In ferventem aquam es immissa
Et ardorem non sensisti
Per virtutem Iesu Christi.
Sed praefecto haec vidente
Visus est stridere dente
In te claram genere;
Decollari te praecepit,
Animam tuam suscepit
Angelus in aethere.
Ergo tuum venerandum
Nomen atque adorandum
Recolens et passionem
Tibi, sancta virgo, supplico,
Ut in omni meo opere
Me serves ab omni scelere
Ac in mea mortis hora
Assis mihi sine mora
Nec me sinas laedere
Potestates daemonum
Vel eorum versutiam,
Sed emissam animam
In tuam tutelam
Digneris recipere
Et illuc deducere,
Ubi tecum gaudere
Valeat perenniter.

Cod. S. Petri Salisburgen. a VI 35. saec. 15. — Zu Vers 12 ff. vgl. Nr. 151, Str. 5 ff.

156. De s. Maria Magdalena.

Salve, Magdalena mundo veneranda Maria,
Quam Deus ex imo duxit ad alta poli.
Porta salutis, ave, via vitae, spes miserorum,
Felix peccatrix, hospita digna Deo,
Semita iustitiae, pia consolatio lapsis,
Exemplum veniae, lux imitanda reis.
Quae dum maesta pedes Iesu lacrimando lavares,
Mox animae maculas diluit ipse tuae.
Unguentum capiti devota mente dedisti,
Unde repletur adhuc mundus odore bono.
Ore, manu, lacrimis, unguento, mente, capillis
Dans holocausta Deo victima tota manes.
Unde resurgentem meruisti prima videre
Christum, discipulis gaudia certa ferens.
Qui te pro meritis hodie super astra locavit,
Hic nobis tecum vivere praestet. Amen.

Cod. Guelfenbyteran. Helmst. 1392. saec. 15.

157. De s. Maria Magdalena.

Salve, dulcis Magdalena,
Praenobilis et serena,
Quae amore Iesu Christi
Peccati sordes horruisti,
Devota rigans lacrima
Ipsius sancta vestigia
In Pharisaei convivio,
Dolore repleta nimio.
Ob hoc meruisti audire
Verbum pietatis mirae:
Dimissa tibi sunt peccata.
Exhinc tota inflammata

Nunquam redis ad peccata,
Sed virtute cummulata
Manes semper copulata
Christo tuo Domino
Tam in vita quam in morte.
In sanctarum mulierum sorte
Salvatoris passioni
Toti eius et agoni
Interesse meruisti
Et dilectum aspexisti
Virgis caedi, palmis trudi,
Probris, sputis et illudi,
Cum iniquis deputari
Atque spinis coronari,
Cruci tandem conclavari
Atque morte confirmari.
Unde vehementer saevit
Dolor atque planctus crevit,
Luctu crucis occupari
Da cor meum salutari
Una matre cum beata,
Nati morte sauciata.
O Magdalena inclita,
Dehinc mane tu venisti,
Salutare corpus Christi
Ut unguentis perlustrares
Tumbae maerens et astares.
Saevae mortis tunc victorem
Verae vitae et auctorem
Prae cunctis prima aspexisti,
Vitam pandens turbae tristi
Mane prima sabbathi.
Post hoc caelos ascendentem
Patrisque dexteram petentem
Regem immortalitatis
Cernis oculis beatis.
Angelorum cum regina,
Multa turba cum divina
Redis in cenaculum
Expectans miraculum
Doni sancti spiritus,
Quem misit pater et filius
In unionem congregatis.
Mens devota tua tota
Dum caret praesentia,
Cuius beneficia
Cum recolebas sedule,
Tempus ducebas flebile
Et suspirans post dilectum
Mundum spernis et supernis
Frueris decentius.
Carnem annis tu ter denis
Fame, siti atque poenis
Dum adfligis incessanter,
Per contiones tunc laetanter
Septenis horis elevaris,
Pura mente satiaris
Visione deifica.
Post hoc caelum dum ascendis
Et ad terram sanctam scandis,
Psallit chorus angelorum,
Gaudet turba beatorum,
A dilecto salutaris,
Sibi quoque copularis
Per amplexum caritatis
Sociarisque beatis
Angelorum coetibus.
O beata Magdalena,
Dulcis, mitis et amoena,
Mei memor esto, pia,
Dum consisto in hac via
Vitae huius periturae,
Et caelestis ac futurae
Vitae donum degustare
Tecum fac et corregnare
Per cuncta aevi saecula,
O beata Dei famula.

Cod. S. Petri Salisburgen. b VI 3. saec. 15. — 62 spernens.

158. De sancta Maria Magdalena.

O piissima peccatrix,
Pedum Domini lavatrix,
Non de fontibus aquarum,
Sed de guttis lacrimarum,
Ut te multis a peccatis
Fons lavaret pietatis.
O praeclarum Deo templum,
Paenitentium exemplum,

Quae beatos pedes Christi
Sacris crinibus tersisti,
Ut meretricalis usus
A te fieret exclusus
Tergeretque tuas sordes
Manus per misericordes.
O solamen peccatorum,
Certa spes erroneorum,
Quae unguentum pretiosum
Super regem gloriosum
In tugurio leprosi,
Lepra mente scabiosi,
Sacris manibus fudisti,
Neminem erubuisti,
Ut foetori tuae mentis
Bonus odor recumbentis,
Spirantis per unctionem
Faceret abiectionem.
Audi me non exprobrantem,
Sed te magis exorantem,
Per eundem verum Deum
Fac mollescere cor meum,
Fac, ut saxum meae mentis
Fletus adfluat fluentis,
Ut per lacrimationem
Habeam remissionem
Atque bonum per odorem
Perdam criminum foetorem,
Ut purgatus a peccatis
Iungi merear beatis
In sacro regno polorum
Per saecula saeculorum.

Orat. ms. Scotorum Vindobonen. 54 h 8. anni 1410. — 23 foetorem. — Aus einer anderen Quelle in kürzerer Fassung Anal. XV, Nr. 204.

159. De s. Maria Magdalena.

1. O dilectrix Iesu Christi,
Magdalena, quae flevisti
Culpas tuas et lavisti
Pia pedes Domini;
Maculas erubescebas,
Quia Deum offendebas,
Dum te ream cognoscebas,
Te prosternens homini.

2. Amans multum foris ploras,
Corde Christum intus oras
Et pedes eius irroras
Lacrimis uberrime;
Regis caput, pedes ungis,
Te ipsam corde compungis,
Christi gratiam emungis
Puniens asperrime.

3. Inspector mox oculorum
Miseratus est tuorum
Fletuum et peccatorum
Dedit indulgentiam;
Audis: tibi remittuntur
Peccata nec ulciscuntur,
Sed dimissa conteguntur
Per Dei clementiam.

4. Manes sancta pace vadens,
Nunquam mortaliter cadens,
Bona docens, iusta suadens
Toto vitae tempore;
A daemoniis mundatam
Te laetaris et salvatam
Et gratiae reparatam
Anima et corpore.

5. Gaudens Christum imitaris,
Morte fratris conturbaris,
A Domino consolaris
Vivo fratre reddito.
Dei verbum audiendo,
Ad pedes Christi sedendo,
Summam partem eligendo
Felix es hoc addito.

6. Ad crucem Domini stabas,
Cum matre Christi plorabas,
Sepulcro te sociabas
Cunctis recedentibus;
Luges iuxta monumentum,
Fers, quod emeras, unguentum,
Ploras corpus non inventum
Cum feminis flentibus.

7. Nuntiabas surrexisse
Christum fratribus, misisse
Gallilaeam, te vidisse
Redemptorem hominum,
Ascendentem conspexisti
Ultra mare transivisti,
Gentes multas convertisti,
Speluncam ingrederis.

8. Ibi diu paenitebas,
Asperam vitam agebas,
Humano cibo carebas,
Fame tunc non laederis.
Omni die septem horis
Es ab angelorum choris
De spelunca vecta foris,
Sic refecta crederis.

9. Hinc salvator te vocavit
De mundo, quam hic amavit,
Maximinus ministravit
Sacramenta gratiae;
Anima tua caelorum
Regna petit, beatorum
Regem vides angelorum
Laeta clara facie.

10. Nos doce peccata flere,
Commissa semper dolere,
Committenda praecavere
Delicti piacula;
Nobis fletuum da rivum,
Culpae malum ne per clivum
Nobis paret recidivum,
Solve retiacula.

11. Esto nobis advocata,
Speculum veniae data,
Omnis nostra sit laxata
Poena culpae scoria;
Sacram per orationem
Tuam Dei visionem
Habeamus tentionem
Felices in gloria.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29. — Eigentümlich ist das Akrostichon: O Maria Magdal[e]na. Iohannes. Letzteres dürfte der Name des Autors sein. War dies Iohannes Betken von Lehnin, der dies Gebetbuch geschrieben? Es heifst nämlich am Schlusse der Hs. fol. 331 b:

Completo libro sit laus et gloria Christo,
Hunc qui scribebat, Iohannes nomen habebat.

Dann: „Eidem praemium praestet, qui aeternaliter vivit et regnat. Completus est liber iste in monasterio lennyn anno Domini 1518 sabbato ante primam dominicam adventus Domini per fratrem Iohannem Betken, sacerdotem et monachum ibi professum.“ Entspräche diese Vermutung der Wirklichkeit, so dürfte Betken Verfasser noch anderer Lieder dieser Handschrift sein. Leider sind aber weitere Indicien, die eine solche Annahme stützen könnten, nicht vorhanden, so dafs es bei Aufwerfung der Frage leider sein Bewenden haben mufs. — Wie das Akrostichon beweist, ist vor 7, 1 eine Halbstrophe ausgefallen.

160. De sancta Maria Magdalena.

1. Maria, spes veniae,
pia Magdalena,
Quae cum Iesu possides
caelorum amoena,
Servum tuum respice
facie serena,
Ne post mortem crucier
gehennali poena.

2. Ad fontem clementiae
aestuans venisti
Pedesque dominicos
lacrimis lavisti,
Cum devotis osculis
capillis tersisti,
Sicque indulgentiam
culpae meruisti.

3. Regi nunc piissimo
reconciliata,
Per multas es lacrimas
ipsi facta grata,
Fac, ut sordes abluam
cunctaque errata,
Ne me Styx tartareus
glutiat post fata.

4. Invenisti gratiam
apud redemptorem,
Qui tuum gratissime
curavit languorem,
Me foedum concilia
sibi peccatorem
Tuumque, piissima,
fove servitorem.

5. Angelorum dominus
te iustificavit,
Cum te a reatibus
gratiose lavit,
Meque scelus multiplex,
proh dolor, prostravit,
Per te Iesus erigat
cum beato David.

6. Memor sis, quod fueris
famosa peccatrix,
Nunc vero peccantium
clemens mediatrix,
Mihi sis propitia,
dulcis miseratrix,
Meae quoque animae
iugis consolatrix.

7. Acta tua pristina
nunc rememorando
Ipsa, mater, replico
non improperando,
Sed Dei clementiam
inde collaudando,
Quam benignam mihi fac
pro me supplicando.

8. Gratia per saecula
te fecit famosam
Nec non peccatoribus
cunctis gratiosam,
Plantans in caelestibus
te clementem rosam,
Me audire dignum fac
tecum caeli prosam.

9. Deus tuis fletibus
per potentem manum
Suscitavit Lazarum
iam perfecte sanum,
Fac me, pia, vincere
hostem veteranum,
Qui, heu, multipliciter
cor seduxit vanum.

10. Ad te, benignissima,
recurro peccator,
Intercede supplicans
pro me, ut salvator
Mea purget scelera,
suus ut amator
Iugiter permaneam
tuusque laudator.

11. Lacrimarum gemitum
Mihi impetrare
Digneris, mitissima,
ut nunc deplorare
Mea possim crimina
teque sic amare,
Ut dignetur Iesus me
tecum coronare.

12. Eia, beatissima,
miserere mei,
Mea fer suspiria
ante thronum Dei,
Fac, ut iungi merear
eius faciei
Tuaeque consocier
sanctae requiei.

13. Nunc ergo, sanctissima,
pensa, quid fuisti,
Quam Dei clementia
tunc indiguisti,
Tu misericordiam
nobis placa Christi,
Sicut eam fieri
tibi voluisti.

14. Amen dico rogans te
Iesu dilectricem,
Meam, quaeso, animam
praevaricatricem
Tuis fac precatibus
hostium victricem
Et aeternis sedibus
tecum assistricem.

Orat. ms. Sigismundi Span de Bernstein anni 1477. Cod. Pragen. XIII H 3 A. — Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29. B. — Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20001. C. — 1, 5 Me servum tuum B. — 1, 7 perimar B. — 2, 7 Et sic B. — 3, 2 nunc fehlt B. — 3, 2 tunc reconciliata. — 3, 6 cunctaque peccata B. — 3, 7 u. f. Ne mea pauper anima fiat condemnata B. — 4, 7 Tuum, sancta refove B. — 4, 8 Maria servitorem B. — 5, 8 et per beatum David B. — 7, 1 Acta praecedentia B. — 7, 2 tua memorando B. — 7, 3 Tua, mater, recolo B. — 7, 5 Fidei constantiam B. — 7, 6 in te B; collocando A. — 7, 7 Hanc mihi statim impetra B. — 9, 7 Quem heu A. — 10, 3 Te petens ut flagites B. — 10, 5 Meam salvet animam B. — 11, 4 ut nunc contemplare B. — 11, 5 scelera B. — 11, 7 Ut dignetur Dominus B. — 11, 8 me tecum B. — 12, 2 recordare mei B. — 12, 5 Fac, quod B. — 12, 6 ipsius B. — 13, 1 sacratissima B. — 13, 2 quod B. — 14, 1 dico rogitans. — 14, 3 Meam foedam animam B.

161. De s. Maria Magdalena.

1. Gaude, felix Magdalena,
Crucifixi zelo plena,
Nos perducas ad amoena
Paradisi gaudia;
Dona nobis cor amarum,
Fac repletum lacrimarum,
Sit lamentum nobis carum,
Planctus sit laetitia.

2. Magdalena, nos plorare
Fac, nos tecum supplicare,
Crucifixum fac amare
Cordis desiderio;
Magdalena, nos tuere,
Affectantes tecum flere
Fac, ardere et languere
Amoris incendio.

3. Magdalena, quae fuisti
Sic amica Iesu Christi,
Fac nos flere, quae flevisti,
Sit in fletu gaudium;
Quod audisti, fac audire,
Quod sensisti, fac sentire,
Fac cor nostrum introire
Lugubre suspirium.

4. Istae laudes Magdalenae
Quasi dulces cantilenae
Sint suaves et amoenae
Cordibus fidelium;
Magdalenae cor ardebat,
Suspirabat et gemebat
Nec quiescere valebat
Plorans Dei filium.

5. Propter magnam vim amoris
Plena maximi doloris
Aestuabat intus, foris
Voce lamentabili;
Stabat iuxta monumentum,
Eius cor erat intentum
Circa planctum et lamentum
Corde miserabili.

6. O quam felix tu fuisti,
Lacrimando quae lavisti
Christi pedes et terristi
Tuis sacris crinibus;
O discipula beata,
Quae fuisti Deo grata,
Christi pedes osculata
Tuis ungens manibus.

7. O exemplar paenitentis,
In qua fuit ardor mentis,
Quae gaudebas in lamentis
Anxia doloribus,
Magdalena, manda zelum,
Quem habebas sic anhelum,
Quod perducat nos in caelum
Tuis semper precibus.

8. Magdalena, mala dele,
Tui planctus sint medelae
Semper nobis, sint tutelae
Contra carnis vitia;
Magdalena, dele mala,
Nos tua salva sub ala,
Esto via, dux et scala
Nobis ad caelestia.

Cod. S. Petri Salisburgen. a III 10. saec. 15. A. — Orat. ms. Scotorum Vindobonen. 54 h 8 saec. 15. B. — 1, 8 Planctus et laetitia B. — 4, 4 fidelibus B. — 6, 2 tersisti A. — 6, 3 lavisti A. — 7, 5 manda Deum B. — 7, 6 Nam placatum habes eum B. — 7, 7 fehlt B; spätere Hand hat ergänzt: Carnis et compesce bellum. — 8, 3 fehlt A. — In B schliefst sich an dies Lied unmittelbar an: O piissima peccatrix; s. Nr. 158.

162. De s. Maria Magdalena.

1. Felix, quae caeli solio
Regnas cum Dei filio,
Sponsa Christi beata,
Ad te, mater, confugio,
Me suscipe, refugio
Excelso sublimata.

2. O Magdalena domina,
Mea sume precamina,
Matrona pietatis,
Per te, beata femina,
Tergantur mea crimina,
Lucerna sanctitatis.

3. Manum indigno porrige,
Me peccatorem erige,
Summi regis filia,
Actus et vitam corrige,
Me redemptori dirige
Fragrans velut lilia.

4. A tormentis crucis poenae
Me conserva Magdalenae,
Iesu, sanctis precibus,
Me sub tua manu tene,
Ne involvant me catenae
Hostis cruciatibus.

5. O benigna, laude digna,
Magdalena, lux serena,
Mortuum vivifica,
Per amorem Iesu Christi,
Cuius pedes tu lavisti,
Me sibi iustifica.

6. Lux solaris, o Maria,
Stella maris, mater pia,
Misero compatere,
Caeli throno sublimaris,
Quae cum Christo gloriaris,
Noli me deserere.

7. Iuva, mater, me dolentem
Pro commissis et petentem
Summi patris gratiam,
Ut me solvat a peccatis
Fons totius bonitatis
Et mihi det gloriam.

8. Mater sancta, gemma cara,
Ne me trahat mors amara,
Pium fer auxilium,
Immolatum crucis ara,
Ut me ponat luce clara,
Ora, post exsilium.

9. Mater, ora et implora,
Quem extrema mortis hora
Crucis in patibulo
Verberatum, vulneratum,
Flagellatum, cruciatum
Sic pro suo populo
Et videbas et dolebas,
Et lugebas et gemebas
Astans vultu quaerulo.

10. Ora reginam virginum,
Quae nulli claudit hominum
Gremium pietatis,
Ut interpellet filium,
Qui salus est humilium,
Ne damner pro peccatis.

11. Per te cives angelici
Cum ierarchia triplici
Orent unigenitum,
Simul sanctorum cunei
Et conventus virginei,
Ut me salvet perditum.

12. Per te caeli militia
Mihi fiat propitia,
Maria Magdalena,
Qui tot commisi vitia,
Me, Dei plena gratia,
Iuva prece serena.

13. Qui de Maria virgine
Carnem pro nostro crimine,
Rex omnium creator,
Dignatus es assumere,
Mala velis dissolvere,
Supernae vitae dator.

14. Mundi salvator Domine,
Qui pretioso sanguine
De caelo descendisti
Peccatores redimere,
Digneris mihi parcere,
Qui mortem pertulisti.

15. Per illa salutifera,
Quae te portarunt, viscera,
Precor, fili virginis,
Et per materna ubera,
Quae suxisti fructifera,
Laxa pondus criminis.

16. Iesu, misericordiae
Fons et largitor gratiae,
Rex summae bonitatis,
Per Magdalenae merita
Mea dimitte debita,
Qui regna das beatis.

Clm. Monacen. (ol. Emmeramen.) 14343 anni 1351. — „Sequentia de s. Maria Magdalena", was irrtümlich ist, wenn Sequenz im liturgischen Verstande genommen wird.

163. De s. Maria Magdalena.

1. Ave, dulcis Magdalena,
Peccatorum spes amoena,
Lumen paenitentium;
Ave, salutaris vena,
Rore caeli vere plena,
Rigans vitam gentium.

2. Ave, hospes gratiosa,
Quam elegit generosa
Proles cum discipulis;
Ave, victrix gloriosa
Summi regis ac famosa
Memoranda saeculis.

3. Ave, testis crucis Christi,
Iesum cernens mente tristi
Mortis pati taedia;
Ave, digna quae fuisti
Prima resurgentis Christi
Mundo ferre gaudia.

4. Ave, digne veneranda,
Quam laudavit adoranda
Dei sapientia;
Ave, cunctis admiranda,
Quae ter denis annis blanda
Hausisti caelestia.

5. Ave, dulcis melodia,
Iuncta sponso propter pia
Amoris obsequia,
Memor esto mente pia
Nunc tuorum, o Maria,
Plena caeli gratia.

Orat. ms. Thosanum saec. 15. Cod. Bruxellen. 4948.

164. De s. Maria Magdalena.

O Maria Magdalena,
Quae quondam fuisti plena
Criminibus universis,
Peccandi modis diversis,
Invenisti fontem David,
Qui te omni sorde lavit
Et mundavit a fluente,
Qui sic manat a te flente,
Quando tua mala luis,
Apparet oculis tuis,
Per quos fluunt duo rivi
Velut aquae fontis vivi.
Hauri mihi inde potum
Et riga me siccum totum,
Ut ille fons pietatis,
Qui te lavit a peccatis
Lavet meum cor obscurum,
Inquinatum et impurum.
O Maria, Dei templum,
Paenitentiae exemplum,
Audi me non exprobrantem,
Sed te magis adorantem.
Tu olim, domina mea,
Eras peccatrix et rea
Et nosti tuo dolori
Quid expedit peccatori.
Pro me tristi fletum quaere,
Qui non possum paenitere
De tot et de tantis malis.
Mihi nullus est aequalis
Fur, meretrix neque praedo,
Non est peior me, ut credo;
Sed si mea mala vigent,
Piget me, quia non pigent.
O Maria Magdalena,
Sicut fuisti egena
Misericordia Dei,
Obsecro, sis memor mei
Et sicut, domina mea,
Ego reus et tu rea,
Fuimus pares in malis,
Fac in bonis sim sodalis.
O solamen miserorum,
Spes et gaudium eorum,
Qui perirent, si non esses,
Pro me rogare non cesses.
Tuus doctor fuit Deus,
Utinam et esset meus,
Ut sic possem paenitere
Et peccata mea flere
Sicut tu paenituisti
Flendo mala, quae fecisti.
Tu es illa, quae vidisti
Totam passionem Christi,
Captum, ductum, accusatum
Ante Pontium Pilatum,
Sputum, caesum, verberatum,
Clavis, lancea foratum,
Caput spinis coronatum,
Nudum in cruce levatum,
Opprobriis saturatum,
Multis spinis oneratum.
Sed propter nostrum peccatum
Ascendit in patibulum.
Non est dolor par dolori,
Quando vides eum mori,
Ubi maior vis amoris,
Maior est poena doloris.
Mirum est, quod non partitur
Tuum cor, cum sepelitur.
Mortuum videre tamen
Erat aliquod solamen.
Sed tu doluisti multum,
Quando relinquis sepultum.

Mox vadis ad institores,
Unguentorum venditores,
Murram et balsamum emis,
Dans in aloes carenis.
Sed tibi videtur parum,
Nam si tua esset Roma,
Totam dares in aroma.
Cito ad sepulcrum redis,
Ubi eum fore credis,
Unguere corpus iacentis
Cum pretiosis unguentis;
Non est mirum, si terreris,
Cum angelum intueris,
Sedentem albis indutum
Super saxum revolutum;
Obstupescis viso vultu
Et non alio tumultu.
Qui dixit: noli timere,
Surrexit Dominus vere,
Voca Petrum et Andream,
Ut eant in Gallilaeam,
Ibi nam videbunt Deum
Omnes credentes in eum.
Sed tu, quem diligis, quaeris
More bonae mulieris,
Perscrutaris monumentum
Et miraris non inventum.
Non inventum quaeris rursum
Et inferius et sursum,
Tantum quaeris et quaesisti,
Donec illum invenisti.
Sed inventum non cognoscis,
Unde ab eodem poscis:
Tulerunt Dominum meum;
Si tu sustulisti eum,
Dic mihi, et ego tollam
In brachiis et in collum.
Iesus pius voce pia
Respondit tibi: Maria.
Hoc est multum bonum omen,
Quando audis tuum nomen.
Citius ad illum vadis
Et ad pedes eius cadis
Credens et adorans eum
Sicut Dominum et Deum.
Ergo, apostola Christi,
Quae prius Christum vidisti
A mortuis resurgentem,
In vera carne viventem,
Pia, dulcis et decora,
Pro me ora, pro me plora,
Ut me servent omni hora
Deus et virgo Maria,
Et non videam infernum,
Sed et gaudium aeternum.

Cod. Parisin. 11343. saec. 15. — 14 me situm. — 78 Donans in aloes carmis. — 111 et in cellam.

165. De sancta Martha.

1. Gaude, Martha laudabilis,
Prosapia spectabilis,
Moribus affabilis,
Famulatrix mirabilis,
Dum Deum recepisti.

2. Gaude, virgo eximia,
Quae puero salubria
Sitienti in maria
Submerso tu prece pia
Vitam restituisti.

3. Gaude, quae magnum draconem,
Ferocem quasi leonem,
Genti danti laesionem,
Per tuam orationem
Mitem fore fecisti.

4. Gaude, fulgens bonitate,
Spe, fideque caritate,
Circumfulta pietate,
Gaudens hospitalitate
Amore Iesu Christi.

5. Gaude, cuius obsequio
Fuit cum Frontone pio
Exercens in officio
Christus verus opilio,
Cui sedule servisti.

6. Tu, quae tot bonis affluis,
Subsidiis continuis
Ora Deum pro famulis
In tua laude sedulis,
Ut non fel Acherontis
Influat, sed mel vivi fontis
Exuberet.

Orat. ms. Libehardi prioris Reichenbacen. anni 1476. Clm. Monacen. 2990.

166. De sancta Martha.

1. Martha, Iesu hospita,
ei praedilecta,
In virtutum culmine
semper stans erecta,
Gressus meos dirige
hic in via recta,
Ut post mortem subeam
paradisi tecta.

2. A caelorum pascuis
ovem me errantem
Respice misericors
te nunc invocantem,
Pro me Iesum obsecra
tecum hospitantem
Et benignum mihi fac
virginis infantem.

3. Rex tuum omnipotens
Lazarum germanum
Tuo fletu suscitat
iam quatriduanum,
A me longe facito
daemonem profanum
Et languenti graviter
piam praebe manum.

4. Tartaricum horridum
draconem stravisti
Et ab eius faucibus
multos eruisti,
Ad tribunal ultimum
dum compellar sisti,
Per te iungar superis,
quibus consedisti.

5. Hora mortis Dominus
te pie visitavit,
Ornando tuam animam
secum deportavit
Ad aeterna gaudia,
quae ipse praeparavit,
Fac, ut Deo socier,
qui te invitavit.

6. Ad te reus propero,
dulcis advocata,
Mea fiat anima
per te Deo grata,
Tua prece transeat
hinc immaculata
Et post finem evolet
ad regna beata.

Orat. ms. Libehardi prioris Reichenbacen. anni 1476. Clm. Monacen. 2990.

167. De sancta Martha.

1. O Martha, Christi hospita,
Pro ipso quam sollicita,
Ad plurima turbata,
Nimirum nedum angelum
Sed angelorum dominum
Suscipere parata,

2. Excellens in hoc Abraham,
Loth, Raguelem et Saram
Et quosque veteranos.
Fratrem vides suscitari,
Christum quoque lacrimari
Affectus ob germanos.

3. Si domui Aegyptii,
Ioseph sui emptitii,
Dominus benedixit,
Obededom propter archam,
Laban Iacob patriarcham,
Iniuste quem afflixit,

4. O quae pax tuae domui
Introitum ob Domini
Provenit, pacis filia?
Requievit et implevit,
Salus quia in te crevit
Totaque familia.

5. Inde vitae caelibatum
Agis et post incolatum
Vocaris ad gloriam,
Non in domum manufactam,
Luto glebisque compactam
Neque transitoriam,

6. Sed in latas mansiones
Caelique papiliones
Et in tabernacula
Quam dilecta, quae cupiscunt,
Qui cum Deo esse gliscunt
Et agno sine macula.

7. Si non frustra in praesenti
Datur cuique sitienti
Calix aquae frigidae,
Si non dantem, hospitantem
Non cibantem nec potantem
Iudex ferit rigide,

8. Quid meretur, qui cibavit,
Hospitavit et potavit
Regem caeli pauperem,
Non habentem, ubi caput
Reclinaret, sed te apud
Invenit sibi requiem?

9. O quam felix et quam laeta
Iuste iusto de propheta
Mercedem iusti recipis!
Prophetarum et iustorum
Omniumque electorum
Summum Deum respicis.

10. Iam in domo ubertatis
De torrente voluptatis
Divinae debriaris,
Iam mensura effluente,
Sinum tuum adimplente
Abunde praemiaris.

11. Eia, verna Christi cara,
Ea dona nobis para
Largo Dei munere,
Ut iam diu tumulati,
Saxi mole praegravati
Peccatorum funere

12. Christi voce respiremus,
Actus vitae iteremus,
Fructus paenitentiae,
Quibus tenebris abiectis
Detur lumen corde rectis
Et spes indulgentiae.

13. Ad nos Christus mox intrare
Mentemque inhabitare
Dignetur per gratiam,
Ob auditum praeceptorum
Derivetur fons donorum
Quasi in Bethaniam.

14. Fac, ut semper satagamus,
Ei digne peragamus
Frequens ministerium,
Interpella, ne lacescat
Manus, tamen non torpescat
Mentis desiderium.

15. Actioni sic instemus,
Sessionem ne frustremus
Aut verbi esuriem,
Sed utraque vita freti
Exhinc transeamus laeti
Ad futuram requiem.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29.

168. De sancto Martino.

Ave, gemma sacerdotum,
Gloriosus es per totum
Et laudandus sine fine,
Sancte pater, o Martine.
Et licet laus peccatoris
Nil fecerit, heu, decoris,
Quidquid tamen mihi deest,
Tua virtus supplex praeest;
Tuae laudi hic instabo,
Semper te magnificabo.
O Martine, gaude, gaude,
Nam es dignus omni laude;
Nemo tantum te laudabit,
Dum in laude claudicabit.
Patriarchis comparatus,
Largitate es praelatus,
Nam vestisti deitatem
Tegens nudi paupertatem.
Compar factus es prophetis
In futuris et secretis
Diu mortem praesciendo,
Hanc amicis praedicendo.
Consors es apostolorum,
Quod est magnum et decorum,
Propter donum hoc insigne:
Apparenter nam in igne
Sanctum pneuma suscepisti,
Dum levasti corpus Christi.
Quamvis non sis vi mactatus,
Martyr tamen es probatus
Stricte corpus affligendo,
Multa dura patiendo.
Es confessor confessorum,
Dux virtutum, splendor morum,
Triplo statu admirandus,
Invitandus et laudandus:
Scilicet in militari,
Monachali, praesulari,
Es lux ita laicorum,
Monachorum, praelatorum.
Post haec virginalis decor
Te exornat. Ergo precor,
Da, ut sim in cunctis horis
Mundus intus, castus foris.
Adhuc pietatem laudo,
Quam fecisti caeco, claudo,
Quos sanasti contra velle.
Ergo, pater, rogo, pelle
Omnem morbum malum a me,
Mentis, corporisque famae.
O patrone summe pie,
Sis dux meus huius viae
Et duc me post vitae cursum
Ante vultum Dei sursum,
Quo tecum per iubilamen
Ipsum laudem semper. Amen

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29. A. — Orat. ms. Carthusian. saec. 15. Cod. Capit. Treviren. 116. B. — Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. C. — 8. supplex adest A. — 49. malum fehlt A.

169. De sancto Martino.

1. Confessorem veneremur
tanto laeti praeside,
Qui vestitum vidit Christum
bipartito chlamyde.

2. Usum linguae mutae dedit,
gressum paralyticae,
Celebrantis globus ignis
effulsit de vertice.

3. Tres defunctos vitae dedit,
lepram mundans osculo,
Solo canes verbo ligat
compassus lepusculae.

4. Pinum quandam signo crucis
avertit opposito,
Sic Martinus praecellenter
vitae pollet merito.

5. Tibi canto nunc pro tanto
laudis beneficio,
Supplicando me commendo
tuo patrocinio.

6. Solve moles, sicut soles,
Quibus pressus iaceo,
Et excusa, quod confusa
mente factum doleo.

Cod. Londinen. Ar. 201. saec. 13.

170. De sancto Martino.

O virum ineffabilem,
Virtute inaestimabilem,
Martinum, Dei praesulem,
Precor, ut me flebilem
De somno mortis suscites,
Qui mortuos suscitasti tres
In trinitatis nomine.
Sacro tuo precamine
Pellens et daemonia,
Membra curans omnia,
Te quaeso medullitus,
Ut sanes in me caelitus
Prae ceteris quam maxime
Morbos languentis animae.
Tuo namque imperio
Erunt in refrigerio,
Quos impugnant daemones
Et mali premunt homines.
Pietate, quaeso, solita
Crebro iuvando visita,
Qui pares post apostolos
Gratiae tenes titulos,
Faciens prodigia et signa
Multa Deo digna.

Orat. ms. Libehardi prioris Reichenbacen. anni 1476. Clm. Monacen. 2990.

171. De sancto Martino.

1. O Martine, flos praesulum,
O conculcator zabuli,
O monachorum speculum,
O vani spretor saeculi,
Quem in mundi climatibus
Tot admirantur populi,
Audi preces cum fletibus
Te venerantis servuli.

2. Alter ego Sulpicius
Me tuo patrocinio
Commendans specialiter,
Te venerari gestio,
Si te velim attollere
Singulari praeconio,
Prae cunctis confessoribus
Iusta fiet laudatio.

3. Tu polles sanctimoniae
Totius privilegio,
Totus caelestis gratiae
Perfusus stillicidio,
In terra manes corpore,
Sed in caeli palatio
Conversaris mente pia
Cum sanctorum consortio.

4. Datum est tibi caelitus
Donum vere mirabile,
Donum ignotum ceteris,
Donum nimis laudabile,
Qui in tumultu populi
Facis sine gravedine,
Quod facere non praevalet
Latens in solitudine.

5. Martine, martyr inclite,
Sed non lictoris gladio,
Qui pro Christo viriliter
Decertasti in stadio,
Te fecit esse martyrem
Corporalis afflictio,
Bellum carnis ac spiritus
cinisque cum cilicio.

6. O Martine dulcissime
Implora pro me Dominum,
Ut ad ipsum perveniam
Post huius vitae terminum,
Rex Christe clementissime,
Domine dominantium,
Esto mihi placabilis
Per Martini suffragium.

7. O praesules et monachi,
Caveamus insidias
Versipellis Leviathan
Sustinentes molestias,
Cum Martino pontifice
Semper inter angustias
Benedicamus Domino,
Deo dicamus gratias.

Cod. Bruxellen. (ol. Gemblacen.) 5397—5407. saec. 13. — Cfr. Catal. Codd. Hagiograph. Bruxellen. I, 506 sq.

172. De sancto Mauritio.

1. Salve, sancte martyr Dei,
O Mauriti, memor mei
Funde precem,
Ne in necem
Corruam vel crimina.

2. Ave, forma vitae rectae,
O Mauriti, mi dilecte,
Tis cor mite,
Verba vitae
Sunt paradisi flumina.

3. Nexus culpae tu recide,
O Mauriti, nunc me vide,
Cor tu lava,
Ne qua prava
Conetur post perficere.

4. Causa subest te rogare,
O Mauriti, tu scis quare,
Non sum fortis
Et in portis
Mortis cogor sistere.

5. Tibi totus sum devotus,
O Mauriti, sis tu totus
Meus, oro,
Qui nunc ploro,
Quod sum nimis aridus.

6. Et tu meus es patronus,
O Mauriti, quia bonus
Es tu multum,
Hinc ad cultum
Tis sum semper avidus.

Miss. ms. Belisianum saec. 15. Cod. Bruxellens. 9786—90. — 2, 4 Verba dire. — 6, 5 semper agilis; gegen den Reim. — Dem Inhalte und der

Aufschrift „Metrum aliud“ nach ein Reimgebet; der Form nach der im selben Meſsbuche vorkommenden Sequenz „Florem mundus protulit“ entlehnt. Das Akrostichon „Sancte“ scheint darauf hinzuweisen, daſs ein zweites Lied von gleichem Verfasser mit dem Akrostichon „Mauriti“ sich diesem anzuschlieſsen habe, höchstwahrscheinlich der Hymnus „Multorum militum dux bone martyrum.“ (Anal. XXIII, 243), welcher der gleichen Hs. entnommen ist. Aus dem Grunde und weil der 2. Vers der 1. Strophe jenes Hymnus in der Einzahl spricht „Mauriti, te cano, te modo veneror“, dürfte derselbe eher den Reimgebeten als den Hymnen einzureihen sein.

173. De sancto Mauritio.

O dux Mauriti, qui clarior ab Oriente
Nostras ad partes occiduas veneras,
De quo lux fidei processit ad omnia mundi
Climata, te laudo, te colo, te veneror.
Se tibi praeclara coniunxit turba Thebaea,
Christo devota, fida Deo legio.
Hostes, ut Caesar praecepit Maximianus,
De regno terrae pellere debueras.
Quique viris multis accinctus iussit: Adoret
Omnis bellator idola, turificet,
Et qui contemnet regis mandata, cruore
Purpuret et satiet regia tecta suo.
Qui statuas statuit. Accurrunt undique laeti,
Congaudent iuvenes, tangere sacra volunt.
Multi turificant verbum regale verentes,
Iussio quos terret et facit esse reos;
Cumque tuis sociis, Mauriti, surgis in illo
Tempore, quosque mones, idola despiciant.
Quibus vallatus vacuos sine laude remittis
Regis legatos consolidasque tuos.
Regius inde furor sic arsit, ut hic moreretur,
Quisquis ex cunctis sorte foret decimus.
Ad mortem quasi delicias sic quilibet horum
Festinat quo sit primus in hoc numero.
Rursum legatos spernit, cui vivere sorte
Contigit, hic rursus ense perit decimus.
Cetera cum post hoc contemneret idola turba
Tota Deo martyr fit ea sacra cohors.
Sicque relinquentes infecta negotia regis
In fide Christi quisque manet stabilis.

* * *

Hinc, o dux magne, pro me, te quaeso, rogate
Cum sociis; tibi nam servio mente libens.
Tu mihi prae multis sanctis exstas specialis,
Raynero fragili, tuque miserto mei.

35. Quem, peto, commendes Christo matrique Mariae,
Illius ut flatum regna Dei foveant,
Nec Styga nec tenebras timeat, sed ad aethera scandat,
Cum venerint fata mortis acerba nimis.

Miss. et. Brev. Belisianum saec. 15. Cod. Bruxellen. 9786—90. — Vers 34 nennt sich der Verfasser, derselbe, der auch die prosaische Passio der Thebäer in ebendieser Hs. verfafst hat. Vgl. Catol. codd. hagiograph. bibl. reg. Bruxellen. II, 368.

174. De sancto Mauritio.

1 a. O felix legio,
Quae sursum regio
Resplendes diademate,

1 b. Vide me miserum
Supplicem famulum,
Carentem mentis schemate.

2 a. Radicem Veneris
Et omnis sceleris
Tuis depelle precibus

2 b. Et mala cordium,
Tot mentis sordium
Sum plenus culpae faecibus.

3 a. Assiste supplici,
Nequaquam duplici
Sensus et cordis sinulo,

3 b. Sis tutor corpori,
Sis custos animi
Et miserere parvulo.

4 a. Per tuam gloriam
Conquiram gratiam
Dei patris piissimi,

4 b. Sim mihi notior,
Christo devotior,
Nato patris altissimi.

5 a. Regentem singula
Cunctaque saecula
Depreceris intentius,

5 b. Effundo lacrimas,
Oro, ne Satanas
In me fremat licentius.

6 a. Orantem Dominus
Audiet comminus,
Cum tu pro me rogaveris,

6 b. Nam multis citius
Is est propitius,
Quapropter mihi faveris.

7 a. Redemptor omnium,
Bonorum hominum
Rogo . . . . .

7 b. Per te suscipiat
Et grata habeat
Has preces atque lacrimas.

8 a. Et scis, quod egeo,
Qui mala sentio
Tam multa sine numero,

8 b. Ergo ne differas,
Sed mihi conferas
Opem, ut dicam gratias.

9 a. In diva facie
Cum mentis acie
Contemplaris feliciter,

9 b. Ego criminibus
Et passionibus
Defoedor multipliciter.

10 a. Non possum surgere,
Nisi porrigere
Dignetur manum Dominus,

10 b. Si tu rogaveris,
Si mihi faveris,
Miserebitur citius.

11 a. Ergo tu venias
Sic, ut subvenias,
Conquiram gratiam,

11 b. Quam si meruero,
Nihil non potero,
Nam bona quaeque faciam.

12a. Reorum timeo
Poenam, quae nimio
Torquet eos supplicio,

12b. Cum ergo moriar,
Rogo, ne sociar
Damnatis in iudicio.

13a. O felix anima,
Quae tunc solamina
Persentiet interius.

13b. Mauriti, venias,
Angorem lenias,
Ne quid fiat deterius.

Miss. ms. Belisianum saec. 15. Cod. Bruxellen. 9786—90. „Aliud metrum sicut Sequentia de sancto Paulo"; also Reimgebet auf ein Sequenzenschema. — 8b, 3 fehlt der Reim zu 8a, 3; vielleicht ist zu ordnen: 8a, 7a, 7b, 8b. — 12b, 2 die falsche Form sociar scheint der Reim zu schützen.

175. De sancto Mauritio.

1. O quam splendifera lampade matrem
Lustras ecclesiam, turba Thebaea,
In qua praecipuae dux legionis
Fulget Mauritius, nobilis heros.

2. Ut vos Caesarea iussa ciere,
Prompti corripitis arma parendo,
Iunctis agminibus Marte secundo
Augusti cupitis iussa tueri.

3. Lorica, clipeo membra teguntur,
Enses ne feriant hostis acerbi,
Sed longe melius pectora munit
Fervens atque fides inviolata.

4. Vanis numinibus Caesar honores
Divinos voluit turaque ferri,
Cui Christo placita turba rebellat,
Vitam non metuens perdere carnis.

5. Mandat praecipiti fervidus ira
Ex vobis decimum Caesar iniquus
Percelli gladio, flectere cet'ros
Quo posset citius ad sua vota.

6. Sed petrae stabili contio iuncta
Astant intrepidi mente benigna
Mortem pro Domino ferre parati,
Quam complere feri iussa tyranni.

7. Ardet propterea Caesar acerbis
Pulsatus furiis perdere totum
Agmen cum capite caede cruenta,
Mandans militibus, iussa facescant.

8. In saltu veluti fetibus ursa
Raptis atra fremit, utque lupi ceu
Agnos innocuos dente lacescunt,
Sic Christi iugulat impius agmen.

9. Certatim gladiis viscera nudant
Nec volvunt tacito pectore questus,
Armis sed positis more bidentum
Caeduntur proprio sanguine tincti.

10. Terris exuvias fonte rigatas
Linquunt sanguineo, sorte beata
Conscendunt animae regna polorum
Turmis angelicis consociatae.

11. Quae vox expediet singula fando,
Quae tu martyribus munera praestas?
Propter supplicia parva coronas
Sumunt innumera luce micantes.

12. Nobis praesidium ferte, Thebaei,
Ut virtutis iter tramite recto
Carpentes iugiter, suscipiamus
Post vitam fluidam gaudia caeli.

13. Hoc fer, cunctipotens, munere divo
Natum per proprium, pneumate sacro,
Qui tecum moderans cuncta creata
Factis distribuit praemia iusta.

Miss. et Brev. Belisianum saec. 15. Cod. Bruxellen. 9786—90. — 6, 4 ferum. — Aus derselben Quelle Anal. Bolland. VI, 371 sq.

176. De sancto Mauritio.

1. Votivis Christum laudibus
Attollamus attentius
Colentes tirocinium
Tam inclitorum pugilum.

2. Ipse pro his piissime
Dignatus est occumbere;
Hinc magnam putant gloriam
Pro ipso dare animam.

3. Tinctis sanctorum vestibus
Ex confratrum sanguinibus
Fit his maior constantia
Fervoris inflammantia.

4. Exhortantes se mutuo
Interfectorum exemplo
Fidem horum constantiae
Inspiciunt pro codice.

5. Implesse vident opere,
Quod legitur in codice,
Cum se dedere gladio
Pro Christi beneplacito.

6. Hinc et arma proiciunt
Neque ferro se muniunt,
Fit horum subterfugium
Ad divinum auxilium.

7. Cruor Christi percalidus
In horum flagrat mentibus,
Hinc his magnae deliciae
Proprio tingi sanguine.

8. Quod gliscunt, en, percipiunt,
Dum diram necem perferunt
Universi et singuli
Horum cohorte reperti.

9. Poenis torti crudelibus
Equorum trusi pedibus
Rubro mittuntur pallio
Sponso rubro et candido.

10. O quanta iubilatio
Martyrum in collegio
Pro adventu tot militum
Tam constantum, tam fortium!

11. Ipsi ineffabiliter
Exsultant ac fideliter,
Quod morte Christi placita
Huius fruuntur gloria.

12. Christo suam dant gloriam
Asscribuntque victoriam,
Ex cuius dono gratiae
Beati sunt perpetue.

13. Gaude, Victor decrepite,
Consors lucis ac gloriae,
Qui constantia fidei
Meruisti his coniungi.

14. Ad lucrum tuum maximum
Venisti super cuneum
Partientium spolia,
Quibus factus es hostia.

15. Quamvis venisti tardius,
Idem tamen denarius
Tibi datur cum ceteris
Militibus emeritis.

16. Maximiane pessime,
Luge, capillos extrahe;
En, hic datus suspendio
Suspenderis perpetuo.

17. Eia, tirones nobiles,
Eia, Thebaei martyres,
Velitis intercedere
Pro pace matris unicae.

18. Ach, eius reformatio
Vestro fiat praesidio,
Ut tam mater quam filii
Resultent laude Domini.

19. Orate et pro omnibus
Vos pie venerantibus,
Quorum vita hic integra
Est bellum et militia,

20. Ut triumphatis hostibus
Tam saevis, tam fallacibus,
Coniuncti vestro coetui
Proclament mente hilari:

21. Honor, potestas, claritas
Tibi sit, summa trinitas,
Et hoc nunc temporaliter
Et post hoc aeternaliter.

Miss. et Brev. Belisianum saec. 15. Cod. Bruxellen. 9786—90. — 20, 4 Proclamant.

177. De sancto Mauritio.

1. Turba Christi fidelium
Veniat ad spectaculum;
En, Thebaeorum legio
Proponitur in medio.

2. Hi testantur constantia,
Quod fides nostra solida,
Pro qua superlaetissime
Decreverunt occumbere.

3. Nec minis nec blanditiis
Neque ullis suppliciis
Separari ab aliquo
Potuerunt a Domino.

4. Christus horum hic vivere
Spesque futurae gloriae,
Pro ipso quisquam perpeti
Optat medullis animi.

5. His fundum dedit fidei
Iacobus frater Domini
Praedicans ductu spiritus
In orientis partibus.

6. Per ipsum Christum noscere
Merentur et induere,
Fide magis quam antea
Urbs Thebaea fit inclita.

7. Quae perfida tam celebris
Rebus, portis ac populis,
Fidelis quidni ditior,
Clarior ac famosior?

8. Quam fideles sunt incolae,
Horum fit notum undique
Per Christo adversarium
Saevum Diocletianum

9. Missis huius epistolis
Singulis in provinciis;
Ut Christi sit negatio,
Miser scribit pro nihilo.

10. Ad haec a Christi populo
Redditur nec responsio,
Nuntios mittunt vacuos,
Fide plus firmant animos.

11. Ast imperans, ut veniant
Romanisque subveniant,
Rebelles fiant subditi
His, ad hoc sunt promptissimi.

12. Docti erant catholice:
Quae Dei, Deo reddite,
Et Caesari, quae Caesaris
In honestis et licitis.

13. Hinc electa ex populo
Clara militum legio
Velut Augusto subdita
Comparet in urbe Roma,

14. Non, ut fidei detrahant
Seu fidelibus noceant,
Sed uti iustis Caesari
In bellis sint praesidii.

15. A Marcellino, inclito
Urbis Romae episcopo,
Monentur mori potius
Quam nocere fidelibus.

16. Dux ipsorum Mauritius,
Signifer erat Candidus,
Armis viri magnanimi
Fideque constantissimi.

17. Hi cum comilitonibus
Probant palam operibus,
Quod mens horum firmissima
In fide sit catholica.

18. Iussi, ut libent idolis
Resistantque christicolis,
Segregant ab exercitu
Se perfidorum ac ritu.

19. Maximiano Caesari,
Collegae Diocletiani
Remandant cum constantia
Se respuere idola

20. Nec posse cruciatibus
Ad hoc flecti aliquibus,
Ut spreto Christo Domino
Sacrificent diabolo.

21. Statim missis militibus
Singulis horum decimus
Viva Christi fit hostia
Spiculatorum framea.

22. Praebentes prompti capita
Cum ingenti laetitia
Contendunt pie mutuo,
Quis prior cadat gladio.

23. Quantoque hoc fit crebrius
Tanto gaudent uberius,
Ut Christo hoc retribuant,
Quod ab ipso acceperant,

24. En, flammescit calidius
In tuis [his] militibus
Ignis, quem terrae mittere
Venisti tu, rex gloriae,

25. Qui nullius astutia,
Suasu, paenis, saevitia
Valet in ipsis minui
Seu extingui seu dirimi.

26. Id tua operatio,
Iesu, nostra salvatio,
Unde laus, honor, gloria
Tibi sonet in saecula.

Miss. et Brev. Belisianum saec. 15. Cod. Bruxellen. 9786—90. — 7, 2 Robus (Robur); vielleicht letzteres richtig mit elliptischem est resp. erat. — 8, 3 Pro. — 21, 2 Lies: Singulus? —

Trägt schon dieses Lied einen vorwiegend epischen Charakter, dann noch weit mehr, ja ausschliefslich, ein anderes Gedicht auf eben diese Thebäische Legion, „Cives Diocletiani“, das in der gleichen Hs. verzeichnet ist; dasselbe kann keinen Platz in der Hymnologie beanspruchen trotz Chevalier's Repertorium Nr. 3273, wo es als „Hymnus“ figuriert.

178. De sancto Michaele.

1. Michaelis interventu,
Quaeso, velis in conventu
Beatorum omnium,
O mi Deus, gaudiorum
Partem dare, praedictorum
Imperator civium.

2. Inter bella mundanorum
Pro me bella, beatorum
Civium praeposite,
Tua prece placa Deum
Et a nece salva reum,
Angelorum inclite.

3. Corporalem procul pelle,
Temporalem mixtum felle
Curam huius saeculi,
Tua cura me involve
Ligaturamque dissolve
Me stringentis vinculi.

4. Hastam, scutum apprehende,
Me fac tutum, me defende
Ab hostis nequitia,
Tolle, princeps angelorum,
Iam deinceps vitiorum
Mortisque supplicia.

5. Aufer morum pravas spinas
Et sanctorum nunquam sinas
Me disiungi coetibus
. . . .
. . . .
. . . .

6. Haustum potus spiritalis,
Fac, ut totus purus malis
In aeternum sentiam,
Matris Christi convivamen
Mihi tristi det solamen
Suam per clementiam.

7. Eius vultus visione
Fac tumultus in agone
Me nigrorum deserant,
Tuo dicti cedant telo,
Quondam victi qui de caelo
Te bellante ruerant.

8. Lotum luctu lacrimarum
Tuo ductu cum tuarum,
Quaeso, precum gratia
In superni choro gregis
Sempiterni vultu regis
Me in aevum satia.

Orat. ms. Scotorum Vindobonen. 54 h 8. anni 1410.

179. De sancto Michaele.

O Michael sancte, precor, ut te mediante
Vincere me facias daemonis insidias,
Hora, qua fortis veniet tribulatio mortis,
Suscipias animam, te precor, ipse meam.

Orat. ms. Italicum saec. 15. ex. Cod. S. Ignatii Londinen. s. n.

180. De sancto Michaele.

1. Inclite caeligena, Michael, fulgoris amoena
Alta colens regna, plus quam dulcedine plena,
Fulmina refraena, pestes, hostes aliena,
Caelica terrena, fac nobis, alme, serena.

2. Tu nimium classis pangentis dies in axis
Tu quia mira facis, fortis pugil, incola pacis,
Tutor in hora sis a dente larvae rapacis
Tu quasi iam passis, archangele, te precor, assis.

3. Te nomine praedit, te nempe ut Deus edit,
Te duce vita redit, a quo prius illa recedit,
Nam tibi concedit Dominus, si quando recedit
Spiritus et credit, Michael hunc ad loca reddit.

4. Fulgens splendore, nimio iam dignus honore,
Praepositi more cunctos praecellis honore,
Angelico flore transcendens cuncta decore,
Daemonis horrore nos prives atque dolore.

5. Signifer o Christi, serpentem qui domuisti,
Mors Antichristi monstrabit, quid valuisti.
Iudicio sisti tua flabit dum tuba tristi,
Per te caelesti patriae iungamur honesti.

6. Ante pericla maris in monte tuba veneraris,
Apuliaeque paris mons est Garganus honoris,
Quae loca praeclaris virtutibus auxiliaris,
Pluribus a caris huc illuc saepe vocaris.

7. Dum Zabulon ussit Michael in monte reluxit,
Divisum duxit fieri mare, dum retro fluxit,
Israel eduxit, Aegypto barbaro cussit,
Sic Deus hoc iussit, qui nobis propitius sit.

8. O primas hagie, paradisi satrapa die,
Dux quoque militiae, ruit ex qua turma Goliae,
Athleta iustitiae, felix assecla Mariae,
Princeps ecclesiae, da nobis dona sophiae.

9. O vos felices per caeli dindima voces,
Gabriel insignes bona qui nova fers super omnes,
Vos cuncti celebres, Raphael, medicina cohaeres,
Nos superum aves reddere, ferte preces.

Cod. Bolonien. (ol. Vedastin.) 97 saec. 15. — Der dunkle Text ist verlockend zu Konjekturen.

181. De sancto Nicolao.

Sancte Dei, flos sanctorum,
Nicolae, fons bonorum,
Te praesumo invocare,
Exaudire me dignare.
Ego miser miserorum,
Pressus mole peccatorum,
Vocans ore te polluto,
Hinc peccare multum puto.
Sed quamvis sim tam indignus,
Tam iniquus, tam malignus,
Semper tamen, dum spirabo,
Nomen tuum invocabo.
Novi, quam sis pius reis,
Et quam clemens semper eis,
Miserator miserorum,
Exauditor peccatorum.
Affuturas tam misellas
Tu ditasti tres puellas,
Ne coactae paupertate
Privarentur honestate,
Deum nimis offensurae,
Per offensam periturae,
Et ne ferrent hunc offensum,
Expendisti tuum censum.

Has puellas sic ditatas,
Castitati foederatas,
Quas inferno abstulisti,
Caelo dignas ostendisti.
Me per carnis incentiva
Facientem tot nociva
Non iam census largitate
Sed fac castum pietate.
Iuvenes tres morituros
Et tres duces perituros
Tua ope liberasti
Et ad vitam revocasti;
Sic ereptum de aeterna
Morte me duc ad superna
Et per terras et per mare
Tua prece me dignare,
Sancte pater, adiuvare,
Post haec Deo commendare.
O amice summe Dei,
Offer pro me preces ei,
Ne me daemon sua fraude
Ab ipsius trahat laude.
O confessor gloriose,
Caritatis copiosae,
In me mitte caritatem
Propter tuam bonitatem;
Meum feci te patronum,
Patrem pium, patrem bonum,
Ergo serva me exilem
Servum tuum, licet vilem.
Nicolae, iam cum sanctis
Portans nomen triumphantis,
Fac me hostes expugnare,
Et pugnando triumphare.
O Israelita vere,
Quam sis pius, fac nitere
In hoc festo, quod tam bono
Commendavi me patrono.
O dulcedo pietatis,
Quis tam mersus in peccatis
De salute desperavit,
Si te pure invocavit?
O miselli, qui peccatis,
Qui peccando desperatis,
Nicolaum invocate,
Nicolaum adclamate.
Nam ex eius tumba manat
Liquor, qui infirmos sanat.
Pietate sic abundat,
Semper fluit et redundat
Ad quoscunque tribulatos
Vel peccatis aggravatos.
O fons pie, cunctis patens,
Ne sis mihi soli latens,
Licet sim offensor Dei
Asto tamen tuae spei.
Totum tibi me subieci,
Dele, quidquid male feci.
O dulcis super mel et lac,
Custodi me in vita hac
Et post huius vitae cultum
Me perduc ad Dei vultum,
In quo summum est solamen,
Ad quod dico semper Amen.

Orat. ms. Carthusian. saec. 15. Cod. Capit. Treviren. 116. A. — Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. B. — Orat. ms. Lehninnense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29. C.

182. De sancto Nicolao.

Salve, praesul gloriose,
Sante Christi pretiose,
Nicolae, castitati
Virginumque paupertati
Copiose subvenisti,
Mari nautas redemisti,
Vita pene desperatos
Atque morti condemnatos
Innocentes tres milites
Totque servasti iuvenes.
Simulacrumque Dianae
Confregisti mox inane.
Christianus suscitatus
Et Iudaeus baptizatus
Tuis exstitit precibus,
Baptizatur theloneus,
Dum fur opes restituit,
Quas tuae figurae tribuit.

His et aliis miraculis
Decoratum innumeris
Te poscimus, piissime,
Ad Christum mentes dirige,
Impetra bene vivere
Nobis et donum gratiae,
Ut delictorum venia
Nobis detur in patria.

Orat. ms. Gallicum saec. 15. Cod. Barberin. XI. 30. — 10 Totque subvenisti iuvenes. — 13 susitatus. — 17 instituit.

183. De sancto Nicolao.

1. Collaudemus digna laude
Nicolai praeconia,
Qui relicta mundi fraude
Vixit in sanctimonia.

2. Hic mox natus declinavit
A carnis desideriis,
Et se semel lacte pavit
Quartis et sextis feriis.

3. Hic virginum infamiam,
Patris earum inopiam
Ademit et vesaniam,
Dum auri dedit copiam.

4. Pietate sic ornatus
Humilitate claruit
Et de caelis ordinatus
Episcopus vix paruit.

5. Hic nautas a naufragio,
Tres iuvenes a gladio
Solvit suo suffragio,
Vinctos in mortis stadio.

6. Dum triticum conceditur,
Remansit integraliter,
Puer mersus nec laeditur,
Cum scypho venit pariter.

7. In bivio suscitatur
Oppressus fraudis vitio,
Et Iudaeus baptizatur
Auri viso indicio.

8. Et sic plenus virtutibus
Vivens in hoc exsilio
Angelicis conductibus
Iunctus est Dei filio.

9. Eius, Christe, nos obtentu
Libro vitae fac inseri,
Ne cum malorum conventu
Poenis subdamur inferi.

10. Sit laus patri cum filio,
Sancto simul paraclito,
In unitatis solio
Horumque sine termino.

Cod. Palat. Vindobonen. (ol. Campen.) 883. saec. $^{14}/_{15}$.

184. De ss. Petro et Paulo.

Petre, Paule, congaudete,
Servo vestro confavete.
Principes excelsi terrae,
O si possem nunc proferre
Vobis laudes deauratas,
Hoc optarem, opes gratas,
Nam vos principales estis,
Ut est Christus ipse testis.
Vos praelati praelatorum,
Principes apostolorum,
Vos columnae columnarum,
Lumina ecclesiarum,
Quarum primi plantatores,
Summi duces et rectores.
Vos estis et patres patrum,
Veri dilectores fratrum,
Clari caeli sine nube
Et doctorum altae tubae,
Fontes christianae legis
Et pastores Christi gregis.
Unus vas electionis,
Alter fons dilectionis,
Unus magnus praedicator,
Alter caeli reserator.
Quid virtutis, quid honoris,
Spei, fidei, amoris,
Quidquid decet paenitentem
Vel in bonis procedentem

Aut in cunctis iam perfectum,
Vos praebetis iter rectum.
O patroni, vobis credo,
Ad vos spero, vobis me do,
Mala cuncta effugate,
Dona cuncta procurate,
Sic ut mihi sint in morte
Mox apertae caeli portae.
Pater, natus, sacrum flamen,
Unus Deus det hoc. Amen.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29. A. — Orat. ms. Carthusian. saec. 15. Cod. Capit. Treviren. 116. B. — Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. C.

185. De ss. Petro et Paulo.

1. Petre, gregis Christi pastor,
Carnis legis, qua infestor,
Sis destructor precibus,
Praedicator Paule gentis,
Elevator sis iacentis
In peccati faecibus.

2. Eia, Petre, tuis donis
Nunquam taetrae visionis
Me terror exterreat,
Ac ut iungar lucis aulae,
Fac, compungar, sancte Paule,
Sic, ut hostis corruat.

3. Tu dignare, Petre, mentem
Mihi dare nunc deflentem
Sordes cunctas vitii;
Vas electum, per lamenta
Fac me rectum, ut tormenta
Evadam suplicii.

4. Rogo, precem pro me funde,
Petre, necem qua confunde
Qua et me custodias,
Largitatem, Paule, patris,
Pietatem Christi matris
Me sentire facias.

5. Vasta spinam peccatorum
Et reginam, Petre, morum
Mihi fac propitiam,
Veritatis doctor bone,
Dictae satis in agone
Fac iuvamen sentiam.

6. Sic moderna fac percurram,
Ut aeterna non incurram,
Petre, loca flentium,
Sed largire finem sanctum,
Tollens dirae mortis planctum,
Paule, doctor gentium.

Orat. ms. Scotorum Vindobonen. 54 h 8. anni 1410. —

186. De sancta Petronella.

1. Salve, felix Petronella,
Florens ut rosa puella
Atque virgo egregia,
Beati Petri filia.

2. Salve, venusta facie
Ac mira pulchritudine,
Qua te comes ad copulam
Cupit, ut daret maculam.

3. Sed tu petis indutias,
Te ut aptes ad nuptias,
Sumpto Christi sacramento
Ipsum adis in momento.

4. Salve, mitis discipula
Mariae et pedissequa,
Cuius mores et opera
Erant tibi vitae norma.

5. Salve, quae sic profecisti
Disciplina matris Christi,
Cuius docta es exemplo,
Semper quod maneres virgo.

6. Salve, agri quae thesaurum
Invenisti pretiosum,
Propter quem et contempsisti
Mundum et quae habuisti.

7. Salve, o negotiatrix
Prudens, mei sis amatrix,
Quae inventam pretiosam
Comparasti margaritam,
Quae te in aeternitate
Sua lustrat claritate.

8. Salve, o prudentum una,
Pura permanens a cuna,
Tua lampas fulgens plena
Oleo ut lux serena.

9. Salve, quae sic te aptasti
Christo, sponso obviasti,
Cum quo nuptias intrasti,
Sicut semper tu optasti.

10. Salve, sancta Petronella,
Comple meum, rogo, velle,
Quod nosti, o virgo bona,
Optans mea sis patrona.

11. Salve, proles, honor patris,
Clarum decus tuae matris,
Ob quam Deum digne laudat
Parens et utrique plaudat.

12. Salve, albior agnella
Super nivem, Petronella,
Agnum sequens Christum regem
Inter puritatis gregem.

13. Salve, virgo mihi cara,
Tuum patrem, rogo, para,
Ut sit meus interventor,
Cum hinc iudici praesentor,

14. Apud eum, quem potentem
Tuum credo sic parentem,
Ut, quodcumque vult rogare,
Possit illud impetrare.

15. Quapropter tibi supplico,
Insta pro me patri tuo,
Quod oret, ut placabilem
Videam Christi faciem,

16. Ac coram eo gratiam
Sua prece inveniam,
Quando suo iudicio
Me praesentare debeo.

17. Hoc des mihi, sancte Petre,
Amore tuae filiae,
Quae tua gaudet gloria,
Et tu eius aureola
Per infinita saecula.

Orat. ms. Libehardi, prioris Reichenbacen. anni 1476. Clm. Monacen. 2990. — 10, 3 o fehlt. — 13, 3 sit fehlt.

187. De sancta Regina.

Ave, felix o Regina,
Virtus quia te divina
Magna ditavit gratia.
Salve, fulgens columbina
Simplicitate, serpentina
Callebas prudentia.
Vale, fervens iam divina
Facie, nos a ruina
Serva Dei gratia.

Orat. ms. Carthus. Colonien. saec. 15. Cod. Colonien. 28.

188. De sancta Rosalia.

1. Ave, flos Rosalia,
Deo dans sponsalia
Silibaldi filia,
Ducis in Sicilia.

2. Quae sub annis teneris
Molles sedes generis
Mutasti cum rigidis
Locis, antris frigidis.

3. Parca somni, taedia
Fugiens, inedia
Corpus iugi macerans
Et flagellis lacerans.

4. Solo suco germinum
Usque vitae terminum
Caeli rore victitans,
Deo laudes dictitans.

5. Crucifixum gnaviter
Contemplata suaviter
Lacrimis frequentibus
Facie fluentibus.

6. Hinc a caeli pueris
Contigit ut fueris
Saepe blande colita,
Consolari solita.

7. Virginis in gremio
Quasi throni praemio
Vidisti caeli lilium
Considere filium.

8. Cuius ad aethereum
Thalamum, sidereum
Migrasti palatium,
Caelitum solacium.

9. Eia, nunc, Rosalia,
Fac, ut pro Italia,
Sic et nostra patria
Fiat peste libera.

Cod. Mus. Lincen. s. n. saec. 17. — Dem Reime zufolge ist man versucht, auf ein höheres Alter des Liedes zu schliefsen.

189. De sancto Sebaldo.

1. Adonai Deus, sis
laudabilis in saecula,
In iustis qui tuis
facis mirabilia.

2. Quorum de collegio
pium tu visistasti
Sebaldum, quem miraculis
deinceps decorasti.

3. Christi nam consilia
sequens se negavit,
Quem parens pridem Francia
delicate pavit.

4. Inflammatur pariter
pneumatis ardore,
Eeremum quod petiit
iuventutis flore.

5. Hinc devote visitat
limina sanctorum,
Iungens in itinere
se coetui bonorum.

6. Quibus patientibus
famem ministravit
Et eos tua gratia
pane caeli pavit.

7. Vacuo de vasculo
propinavit merum
Sitienti populo
te Deum laudans verum.

8. Ratisponam veniens
Birro transfretavit,
Ibi vitrum pauperis
confractum reformavit.

9. Verbum Dei praedicans
frequentius auditur,
Haereticus hoc improbans
ad mentum deglutitur.

10. Perculsus ille protinus
veniam petivit,
Consecutus gratiam
incolumis exivit.

11. Sebaldus vir divinitus
ex glacie creavit,
Ad quod necessarius
se ipsum applicavit.

12. Mulieris animum
hic ut revocaret,
Caseum in lapidem
vertit, quod apparet:

13. Caecus quidam oculis
indebite privatus
Per eum fuit pristinae
sanitati datus.

14. A multis pro virtutibus
crebro veneratur,
Humana laus sed penitus
ab eo refutatur.

15. Per spinas et tribulos
iugiter meavit,
Nudos pedes proprio
in cruore lavit.

16. Suae mortis tempore
Nuremberck inivit,
Septembris quartodecimo
Kalendas obivit.

17. Cuius felix anima
per angelos suscepta
Coronam vitae citius
caelestis est adepta.

18. Iumentis ab indomitis
corpus vehebatur
Sorte data, stant et haec
hic, ubi tumulatur.

19. Ex equis et feminam
in super liberavit
Circulus de feretro,
quae cereum levavit.

20. Barba qui delusit hunc
electum, verberatur
In faciem ab eo tunc,
ocello quod privatur.

21. His es multis talibus
tu, Deus, visitasti
Sebaldum virtutibus
eumque sublimasti

22. Cum sanctis aeternaliter
in aedibus polorum,
Trinus unus per saecula
qui regnas saeculorum.

23. Ergo nunc suppliciter
te, Deus, exoramus,
Maiestati iugiter
et tuae supplicamus,

24. Ut qui tantam gratiam
beato contulisti
Sebaldo, quem in Nurenberck
patronum elegisti,

25. Velis nos defendere
ab universis malis
Tuaeque protegere
divinitatis alis,

26. Ne tentationibus
a Satana vincamur
Et [in] criminalibus
peccatis moriamur,

27. Ut cum bonis operibus
nostra finiatur
Vita et salubrius
a te nobis dicatur:

28. Properate citius
ad vestrum patronum,
Canticum angelicum
cantantes ante thronum.

29. In quo me videbitis
claritate tanta,
Quae non computabitis
qualis sit et quanta.

30. Hoc praesta, Deus genitor,
hoc praesta, unus natus,
Praestet hoc aequaliter,
qui est amborum flatus.

31. Praestet sancta trinitas
solius deitatis,
Ut laetemur iugiter
in aevum cum beatis.

Cod. Palat. Vindobonen. 3301 saec. 16. — 14, 1 per virtutibus. — 18, 3 stans. — 19, 2 in suis. — 24, 3 Sebaldum. — 25, 4 divitis sub alis.

190. De sancto Sebastiano.

1. Ave, dux Sebastiane,
Narbonensi civitate
Corpore progenitus,
Urbis post Mediolanae
Civis, prudens et amate,
Perornate caelitus.

2. Ave, tiro christiane,
Strenue Sebastiane,
Fac nos cuncta mentis sanae
Vincere contagia.
Ave, praecellens athleta
Christi, fac nos mente laeta
Peccatorum labe spreta
Consequi caelestia.

3. Ave, miles laudis mirae,
Cui parem invenire
Nullus tunc praevaluit,
Quando corpore manebas
Terris, cunctos praecellebas,
Et hoc clare claruit.

4. Ave, virtutum patrator,
Veri caelibatus amator
In te et in ceteris;
Ave, Iesu praedicator,
Esto nobis defensator
Animae et corporis.

5. Ave, qui sagittas passus
Ut esses ericio
Similis, nec ob hoc lassus
Perstabas in atrio
Obiurgans imperatores
Impugnantes bonos mores,
Qui tandem te peremerunt
Fustibus et absconderunt,
Ut non honorareris
A christianis veris.

6. Ave, qui es relevatus,
Ut tumulareris,
Sis pro nobis exoratus,
Ut propitieris,
Et pro nobis semper ora,
Quod nunc et in mortis hora
Caeli pane satiemur
Et in Christo gloriemur
Hic et regno caelorum;
Quod da, Deus deorum,
Per omnia saecula saeculorum.

Cod. Palat. Vindobonen. (ol. S. Dorotheae) 4724. saec. 15.

191. De sancto Sebastiano.

O quam mira refulsit gratia
Sebastianus, martyr inclitus,
Qui militis portans insignia,
Sed de fratrum palma sollicitus
Confortavit corda trementia
Verbo sibi collato caelitus.

Orat. ms. Carth. Colonien saec. 15. Cod. Colonien. 28. A. — Orat. ms. Burgundicum saec. 15. Cod. Palat. Vindobon. 1862. B. — Heures a lusaige de Rome imp. Parisiis s. a. [1516] C. — Offic. B. M. V. sec. usum Romanum imp. Parisiis [Kerver] 1501. D. — Offic. B. M. V. sec. usum Romanum imp. Parisiis [Hardouyn] s. a. [1509]. E. — Heures a lusaige de Romme imp. Parisiis [Poytevin] 1502. F. — 5 corda pasentia B, lies paventia B. — 6 Domino sibi B, lies Dono sibi.

192. De sancto Sebastiano.

O sancte Sebastiane,
Semper, vespere et mane,
Horis cunctis et momentis,
Dum adhuc sum sanae mentis,
Me protege et conserva
Et a me, martyr, enerva
Infirmitatem noxiam,
Vocatam epidimiam.
Tu de peste huiusmodi
Defende me et custodi
Et omnes parentes meos,
Qui nos confitemur reos
Deo et sanctae Mariae
Et tibi, o martyr pie.
Tu, Mediolanus civis,
Hanc pestilentiam, si vis,
Potes facere cessare
Et a Deo impetrare,
Quia a multis est scitum,
Quod de hoc habes meritum.
Zoe mutam tu sanasti
Et sanatam restaurasti
Nicostrato eius viro,
Hoc faciens modo miro.
In agone consolabas
Martyres et promittebas
Eis sempiternam vitam
Et martyribus debitam.
O martyr Sebastiane,
Tu semper nobiscum mane,
Atque per tua merita
Nos, qui sumus in hac vita,
Custodi, serva et rege
Et a peste nos protege
Praesentans nos trinitati
Et virgini sanctae matri
Et sic vitam finiamus,
Quod mercedem habeamus
Et martyrum consortium
Ac videre Deum pium.

Orat. ms. Pollingense saec. 15. Clm. Monacen. 11908. A. — Orat. ms. Carthusian. saec. 15. Cod. Capit. Treviren. 116. B. — Orat. ms. saec. 15. Cod. Palat. Vindobonen. 4106. C. — Sequent. ms. saec. 14/15. Cod. Parisin. 17309. D. — Clm. Monacen. (ol. SS. Udalrici et Afrae) 4423. anni 1481. E. — 1. O fehlt CE. — 7. Infirmitatem maximam E. — 15. Mediolonensis A. — 21. Ecce mutam E. — 22. destituisti E. — 23. Inconstricto eius E. — 26. Et martyres promittebas E. — 31. Semper per tua E. — 39. Ut martyrum consortio A. — 40. Caeli fruamur merito A. — In D steht das Lied als Sequenz mit seiner Melodie; es ist aber ursprünglich Reimgebet, wie ganz abgesehen vom Auftreten des Liedes in den Hss. Form und Fassung desselben bezeugen.

193. De sancto Servatio.

1. O praesul mitissime,
Sanctus et benignus,
Servati sanctissime,
Omni laude dignus.

2. Gloria tua redolet
In orbe terrarum,
Mundus iustum te concrepet
Omnium causarum.

3. Tuam doctrinam inclitam
Illaesam servasti
Absque ruga et macula
Sponsamque amasti.

4. Dona nempe, a Domino
Quae tibi collata,
Impertire tuo famulo,
Et sunt Deo grata.

5. Tibi fuerat tradita
Potestas ligandi,
Ut ablueres scelera
Clave absolvendi.

6. Nam balsamo iucundior
Vita tu flagrans,
Ad laborandum pronior,
Totum mundum sanans.

7. Precibus nunc flagito
Tuum consolamen,
Totis viribus rogito
Fortius iuvamen.

8. Cum in hoc mundo degimus
Ab hoste [non] securi,
Iudicio timebimus
Saeculi futuri.

9. Cum hostis accusaverit,
Nobis tunc assistas,
Quousque fugam dederit,
A nobis nec desistas.

10. Sed funde preces iugiter,
Ut tecum laudemus,
Corregnando perenniter
Domino assistemus.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29. — 8, 3 ne timebimus.

194. De sancto Servatio.

1. Salve, pater et patrone,
Servati sanctissime,
Sis protector in agone
Horae mortis ultimae.
Nazaraeus ieiunabat
Omni die strictius,
Quem Servatium vocabat
Summi Dei nuntius.

2. Iesu Christi tu cognatus
Carnis ex propagine,
Tu servator nobis datus
Proprio de nomine,
Adulescens peregrinus
Urbis Ierosolymae,
Factus presbyter divinus
Vivendo castissime.

3. Insignis propheta Christi
Tungrim, urbem regiam,
Destruendam praedixisti
Atque totam Galliam;
In activa stabas vita
Cunctis benefaciens,
Diva carpens eremita,
Totus Deum sitiens.

4. Tu praeclarus propugnator
Fidei catholicae
Et fidelis exprobrator
Tabis avaritiae,
Signa fiunt, fontes scatent
Per te multis vicibus
Et arcana Dei patent
Tuis in sermonibus.

5. Tu apostolus vocaris,
Missus ab Armenia,
Et in omni lingua faris
Docens Christi nuntia,
Ligas, solvis a peccatis
Virtute deifica,
Tibi Petrus clavem gratis
Vi dat apostolica.

6. Quamquam martyr cruentatus
Non sis datus gladio,
Palma martyris privatus
Non es desiderio,
Fustibus et pugnis caedit
Te offendens Tungria,
Et te gens Hunnorum laedit
Captans in Italia.

7. Dum servasti caelibatum,
Virginem te dixerim,
Angelis te conservatum
In hac vita noverim,
Tua vita gloriosa
Resplendet miraculis,
Mors et tua pretiosa
Fiet cunctis saeculis.

Cod. Bruxellen. (ol. Traiecten.) 8404—8409. saec. 16. — 3, 7 Divina carpens. — 3, 8 Toto Deum. — Vor dem Liede befindet sich noch folgende nicht dazu gehörige Strophe:

O patrone,
Pastor bone,
Servati sanctissime,
Pro me Deum
Ora meum
Et a malis redime,
Duc ad vitam
Infinitam,
Ubi salus animae.

195. De sancto Sigismundo.

1. Sanctus hic vir Sigismundus,
Rex Burgundis oriundus
Fulget hic miraculis,
Sanctitate mira claret.
Quis non odas sibi daret
Cordis ac suspiria?

2. Nam dum Christum deprecatur,
A supremis sibi datur
Potestas in infimis,
Morbos sanat et aegrotum,
Caecis visum, claudis motum
Dat claris indiciis.

3. Ergo, sancte Sigismunde,
Preces Christo pro me funde,
Fer, praebe auxilium,
Meae da fragilitati
Modicaeque parvitati
Vires, robur, praemium.

4. Da menti prava vitare,
Corde Christo insudare
Vera mentis latria,
Da post huius vitae mortem
Deum intueri fortem
In caelesti patria.

Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20124. — 4, 2 Toto corde Christo insudare.

196. De sancto Sixto.

1. Ave, pater et Domine,
Sixte, te Dei nomine
Imploro, ne me deseras,
Sed pro me preces offeras
Altissimo, ne peream,
Sed hostibus praevaleam
Cunctis et in virtutibus
Per te perorner omnibus.

2. Ave, pater omnis orbis,
Pie Sixte, altis morbis
Nostris pie miserere
Fac vitaque nos gaudere
In anima et corpore
Nunc et in omni tempore,
Sed praecipue peccatis
A nobis procul fugatis.

3. Ave, doctus Graeciae,
Flos exortus ab Athenis,
Prius philosophiae
Scriptis mundis pompis plenis,
Sixte, qui floruisti,
Sed ipsam reliquisti
Teque subdidisti
Suavi iugo Christi.

4. Ave, dulcis domine,
Tibi cupio placere,
Hinc in Iesu nomine
Te exoro, miserere
Nunc mihi peccatori,
Qui tibi preces fundo,
Non me permittas mori
Peccatorum profundo.

5. Ave, Sixte peroptime,
Post Petrum papa septime,
Per quem septenum numerum
In te virtutum cumulum
Completum esse novimus,
Unde potes, quod petimus,
Nobis et cunctis subditis
Prodesse sanctis meritis.

6. Ave, martyr et pontifex,
Virtutum potens artifex,
Sixte, praesul Romanorum,
Hinc fidelium cunctorum,
Sed nobis specialis,
Qui degimus sub alis
Tuis, quis confovemur,
Adesto, ne damnemur.

7. Ave, Sixte beate,
Praedulcis et amate,
Qui tibi supplicamus,
Fac tecum gaudeamus
In summis caelorum
Per saecula saeculorum.

Cod. Palat. Vindobonen. (ol. S. Dorotheae) 4724. saec. 15.

197. De ss. Sixto et Sebastiano.

1. O patroni venerandi,
Recolendi et amandi
Et laude dignissimi,
Sixte et Sebastiane,
Vobis nos et nostra sane
Conservetis optimi.

2. Vestri sumus, non negamus,
Vobis nostra vota damus,
Ceu valemus et laudamus,
Rogantes, quod placeamus
Vobis, pii domini;
Sixte praesul, alter miles,
Ambo proceres heriles,
Nos peccatis nimis viles
Preces damus, sed exiles,
Audire dignemini.

3. Nos in malo statu sumus
Et deficimus ut fumus,
Iuvate, carissimi,
Et adeste nobis semper
Et salvate nos potenter,
O patroni optimi.

4. Primus pater spiritalis,
Alter tutor temporalis,
Defendatis nos a malis
Confoventes piis alis,
Ut digne laudemini,
O benigni domini.

Cod. Palat. Vindobonen. (ol. S. Dorotheae Vindobonen.) 4724 saec. 15. — Sixtus und Sebastian waren die Patrone von Herrenchiemsee.

198. De B. Stanislao Casimiritano.

1. Contemplator trinitatis,
Recens rosa castitatis,
Flos oboedientiae,
Stanislae, lacrimanti
Assis et te imploranti,
Iubar sanctimoniae.

2. Funde preces, flecte Deum,
Ut illustret pectus meum,
Ad te mentem erigo,
Ut sim salvus tuo dono,
Meam in te spem repono,
Te patronum eligo.

3. Verbi Dei praedicator,
Fervens virtutum amator,
Gemma pudicitiae,
Vagos stringe cogitatus,
Per te in me firmus status
Regnet continentiae.

4. Sensus firma fluctuantes,
Hostes fuga conturbantes,
Comprime daemonia,
Firma mentem, iram frena,
Confer pacem, cor serena,
Aufer adversantia.

5. Praeelecte, tu dignare
Peccatori impetrare
Mihi Christi veniam,
Ut sic possim respirare
Et excessus emendare
Consecutus gratiam.

6. Confer vitae sanctitatem
Corporisque sanitatem,
Da quieta tempora,
Auge meram caritatem,
Cordis tolle pravitatem,
Me languentem robora.

7. O lucerna, flos virtutum,
Nobis praebens iter tutum,
Stella lucens saeculo,
Iubar tuae claritatis
Me defendat a peccatis,
Tollat ab ergastulo.

8. Vitae meae rege cursum
Ac post mortem trahe sursum,
Confer caeli gaudia,
Ubi Deum contemplari
Iustisque associari
Merear in gloria.

Compendium variarum devotionum in ordine Canonicorum regularium Lateranensium Congregationis Cracoviensis absolvi solitarum. Cracoviae typis academicis collegii maioris 1778. Aus den Verhältnissen des Reimes ist auf ein höheres Alter des Liedes zu schliefsen. — In den Acta SS. (Mai VII, 563) als „Hymnus“ u. z. „ex ms. latino“.

199. De sancto Stephano.

Tu qui formam caritatis
Doces in certamine,
Es defensor veritatis
Plenus sacro flamine,
Qui clamas pro sceleratis:
Parce eis, Domine,

Serva tuis a peccatis,
  Protomartyr Stephane.
Funde preces pro dovoto
  Tibi nunc collegio,
Ut tuo propitiatus
  Interventu Dominus
Nos purgatos a peccatis
  Iungat caeli civibus.

Orat. ms. saec. 15. Cod. Collegii SS. Trinitatis Oxonien. 13.

200. De sancto Stephano.

1. Stephanus Israelita,
Legis ordine levita,
Fide praestans, probus vita,
  Plenus septem munerum,
Timens Deum, servus bonus,
Dulce Christi ferens onus,
Ab ecclesia patronus
  Est electus pauperum,
Expers labe vitiorum
Ob prodigia signorum
Praedicans discipulorum
  Augmentavit numerum.

2. Pollens actu, verbo clarus,
Lucens mundo, Deo carus,
Legis Dei non ignarus,
  Constans in iustitia,
Huic dono singulari
Protomartyr appellari
Datum est et contemplari
  Dominum in gloria.
Ad tormentum iudicatus,
Poenis magnis lapidatus,
Christum sequens est precatus
  Pro lictorum venia.

3. Novum psallere concentum
Caeli credimus conventum
Propter martyris adventum,
  Purpurati sanguine,
Ubi cum sanctorum coetu
Semper gaudet absque fletu
Fruiturque sine metu
  Vultus Dei lumine.
Sancte signifer regalis,
Mortis victor triumphalis
Supplica pro nobis malis
  In extremo turbine.

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521.

201. In Inventione s. Stephani.

1. O sanctorum splendor, Deus,
Ecce, plus quam Helisaeus
  Hic virtutum Stephanus,
Cuius ossa pullulare
Facis iam de terra clare
  Saeculi conspectibus.

2. Ad contactum quorum plures
Reviviscunt et odores
  Sunt medelae languidis,
Super pedes stant confracti,
Caeci, surdi, muti, tacti
  Variis incommodis.

3. Recte calatho rosarum
Demonstrantur rubearum,
Nam reflorent denuo,
Mundo paene senescente
In salutem sunt inventae,
Ut spirent continuo.

4. Stillant caeli, terra gignit,
Tua virtus cum insignit
Martyris reliquias,
Quibus erant sociati,
Diu satis occultati,
Nicodemus, Abibas

5. Et Gamaliel, legalis
Doctor, cuius praedialis
Sinus has gestaverat,
Hic persuaso Luciano
Eas loco de profano
Tolli demandaverat,

6. Usquequo non aperiret
Tumulos, cum iam saeviret
Ira Dei in populo,
Praesul, sub quo revelandi
Erant, simul sublevandi
Revoluto loculo.

7. Auditui fit gaudium,
Exsultant in vi plausuum
Ossa humiliata,
Aperiuntur tumuli,
Tolluntur loco humili
In Sion collocata.

8. Sicca licet vehementer,
Vivunt tamen evidenter
Mira rerum gratia,
Insufflavit vis divina
His, ut essent medicina
Per terrarum spatia.

9. Quattuor a ventis venit
Spiritus, qui ossa lenit
Commovens ad sonitum,
Totus orbis ut agnoscat
Sicque spem salutis poscat
Horum ad introitum.

10. Hinc prodigia, hinc signa
Redeunt, quae vivis digna
Fecerat memoria,
Mortuum prophetat corpus,
Non est monstrum neque morbus
Iam non carens scoria.

11. Tua virtus est haec, Christe,
Tuus grandis honor iste
Tuaque dignatio,
Qua dilectum sic sublimas,
Ut tironum ipse primas
Sit mundi gloriatio.

12. Dum non solum laureatus
Spiritu, sed declaratus
Corpore claresceret,
Ut virtutum instrumentum
Passionis ob tormentum
Palmamque capesceret.

13. Quod post lustra tot revelas,
Non relinquis neque zelas,
Sed vis palam pateat,
De te martyr glorietur,
Ut hic ibique beetur
Neque usquam lateat.

14. Nos vita tantum vivimus,
Post mortem nihil possumus,
Quo nomen celebremus;
Iste sanctus iam post fata
Magis lucet ope grata
Miraculis supremus.

15. Sit proinde laus immensa
Tibi Deo nunc impensa,
Sit perennis gloria,
Sanctum tuum qui dignaris
Tantum, per quem operaris
Tanta mirabilia.

16. Ipso nobis obtinente
Prece tam indesinente
Atque sacris meritis
Praesta, Deus, ut purgemus
Mala, quae commissa flemus
Dolentes de praeteritis.

17. Hinc certemus mente pura,
Ne sit carnis ulla cura
Acta desideriis,
Sed iam in anteriora
Contendamus omni hora
Spretis saecli feriis.

18. Da, ut Christum, quem monstravit
Plebi, dure qui hunc stravit,
Nobis reconciliet
Et placatum det videre
Comprehensumque tenere,
Unde non exsiliet.

19. Ad amplexus dulces Christi
Constringamur nece tristi
Effugata penitus,
Non in quavis parte sola,
Sed vestiti dupla stola
Iucundemur caelitus.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29. — 3, 1 Recte calcato.

202. De sancto Thoma.

1. Sancte Thoma, princeps mundi,
Fac me, quaeso, non confundi
Ob culparum gravitatem,
Fac me tuam dignitatem
Digne semper exaltare
Et devote invocare.

2. Christum tantum dilexisti,
Mori secum quod cupisti
Dicens: et nos gradiamur
Et cum illo moriamur.
Exquiris nec prius scitam
Viam, veritatem, vitam.

3. Non credendo Christi miris
Veram fidem experiris,
Tangendo humanitatem
Es confessus deitatem,
Inde nobis fortitudo
Crescit et beatitudo.

4. Veritatem sic expertus
Hinc fis Christi testis certus,
Magnus mundi praedicator,
Trium regum baptizator,
Commendaris Christi ore,
Te fidelem servum fore.

5. Nam quod lucrum acquisisti,
Totum Christo attulisti,
Contemplator o caelestis,
Tu in nuptiarum festis
Semper caelum intuendo
Nil edendo vel bibendo.

6. Tuae carnis es afflictor,
Castitatis benedictor,
Es in donis thesaurorum
Pius pater egenorum
Et palatii fundator,
Fratris regis suscitator.

7. Ipsum regem sic repente
Acquiris cum multa gente,
Omnes aegros hic sanando
Transis inde praedicando,
Lanceis post perforaris
Et sic martyr coronaris.

8. Errorum tu es contemptor,
Perfidorum es peremptor,
Nam nunquam in civitate,
Qua iaces in veritate,
Vivit quis haereticorum,
Iudaeorum, paganorum.

9. Digitis, cum quibus Christi
Sacrum latus tetigisti,
Sacramentum praebes dignis,
Denegando hoc indignis,
Et hoc fit in manifesto
Omni anno tuo festo.

10. Vere signum tale, tantum
Nunquam fit per quemquam sanctum;
O mi princeps tam praeclare,
Praeelecte mihi care,
Quamvis sim peccator totus,
Tibi tamen sum devotus.

11. Te honoro teque amo,
Te requiro, ad te clamo,
Firma me in castitate,
Spe, fide et caritate,
Fac me Deo sic servire,
Ne contingat me perire,
Duc per viam veritatis
Me ad vitam claritatis
Statim, cum amittam flamen;
Verus Deus det hoc. Amen.

Orat. ms. Carthusian. saec. 15. Cod. Capit. Treviren. 116. A. — Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. B. — Miss. ms. Belisianum saec. 15. Cod. Bruxellen. 9786—90. C. — Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen. IV° 29. D. — 1, 1 Gaude Thoma D. — 3, 1 Tunc credendo D. — 7, 3 tunc sanando D. — 7, 4 Transis hinc D. — 8, 1 es fehlt D; O errorum tu contemptor AB. — 8, 2 tu es C. — 10, 1 tale tuum C. — 11, 10 Deus verus A.

203. Mira consonantia sanctorum Thomae apostoli et Thomae archiepiscopi et martyris.

1. Duae stellae claritatis
Verum solem aequitatis
Ambiunt in medio,
Thomas Thomasque sunt stellae,
Sol est virginalis cellae
Proles in praesaepio.

2. Centrum, cum quo laterantur,
Pari tomo contemplantur
Hinc inde dispositi,
Sed hi caelis orientes
Ortum Christi sunt cingentes
In terrenis positi.

3. Militum, qui stipant regem,
Festa servant, cum his legem
Eundem per ordinem,
Primum dedit rex priori,
Postremum posteriori
Iuxta rectitudinem.

4. Lustratores dies bini
Utrique diei quini
Signant praeminentiam,
Hi natales, hic natalis,
Licet aliter sit talis
Causam habens aliam.

5. Sicut temporum nascendi,
Sic locorum patiendi
Consonat distantia,
Ut a multis est assertum
Et videtur scripto certum
Quadam cum historia.

6. Prior Thomas ad aurorae
Limen sitam Indiam,
Alter purpurat cruore
Sub occasu Angliam.

7. Qui, quod crucifixi dico
Propter agni victimam,
In telluris umbilico
Vallant Ierosolimam.

8. Thomas est apostolus
Et patronus caelicus,
Thomas est filiolus
Et vir apostolicus.

9. Hic primorum legatorum
Unus est in serie,
Hic legatus et primatus
Culmen tenens Angliae.

10. Ambo patres est pastores
Oleique filii,
Primus reserat canores
Clausos nece socii.

11. Cantica, quae cessavere
Flente Cantuaria,
Primi contigit patere
Post ad natalitia.

12. Ferro primus perforatur,
Et secundus trucidatur
Ferri saevis ictibus,
Hic in paganorum fano,
Hic in metropolitano
Templo sacro cultibus.

13. Sic natalem salvatoris
Thomae saepit iunioris
Senisque nativitas,
In prioris festo natum,
Nono die coronatum
Reddit immortalitas.

14. Ergo simus mente sursum,
Ut post vitae nostrae cursum
Nobis meta posita
Nos cum coetu angelorum
Christus iungat per amborum
Preces atque merita.

Cod. Trecen. (ol. Claraevallen.) 990. saec. 12. add. saec. $^{12}/_{13}$. — 2, 2 thomo, unter Anspielung auf Thomas.

204. De sancto Udalrico.

Salve, praesul bone, miserorum fide patrone,
Udalrice, grate pugil Christique beate,
Nobilis et miles, actus omnino viriles
Qui perfecisti, pugnans pro nomine Christi
Sub floridis annis cum saevis namque tyrannis,
Quos tu vicisti, licet aspera multa tulisti.
O praesul mitis, palmas verae quoque vitis,
Nomine pro Christi passus qui multa fuisti,
Ecce, triumphasti, cunctos hostes superasti,
Nunc iucundaris aliqua nec mole gravaris,
Corregnans laetus Christo sine fine quietus.
Eia, praedigne, pie, clemens, large, benigne,
Ob Christi nomen, per quod sortitus es omen
Tanti dulcoris et veri culmen honoris,
Me miserum, qui te nunc pulso, respice mite
Iugiter orando pro me semperque iuvando,
Ut mea sit vita virtutum luce polita
Deque malis tuta mundi curisque soluta.
Omnem languorem mentis carnisque dolorem
In me tua cura removeque tua prece pura,
Reprime nocturnos hostes pariterque diurnos,
Ne spolient, tundant, alia mihi vel mala fundant.
Ast obitus hora pietate tu mihi rora,
Gratum solamen mihi sis et dux ad ovamen.
Regni caelorum, gaudens ubi turma piorum
Concinit ante Dei vultum carmen iubilaei.
O flos caelestis, pia dans solamina maestis,

Ora pro cunctis vivis et corpore functis,
Ut vivis detur venia, pax et cumuletur,
Detur et aeterna lux functis aede superna.
O praesul invicte, si quisquam veneratur te
Te prece pulsando vel digne te venerando,
Hic, si turbatus fuerit, languore gravatus
Aut paupertate quacunque vel anxietate,
Per te sanetur, ditetur vel laetificetur.
Praestet plasmator hominum pius et miserator,
Omnipotens Dominus, qui regnat trinus et unus.

Clm. Monacen. 8394. saec. 15. A. — Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20124. B.

205. De sancta Ursula.

1. Uirgo prudentissima,
Ursula regalis,
Decorata sanguine
mortis triumphalis,
O clemens, ab omnibus
me defende malis,
Ne unquam me cruciet
flamma gehennalis.

2. Regi praeclarissimo
Britannorum nata
Filioque Angliae
regis desponsata,
Undecim es milibus
virginum dotata,
Cuncta dele crimina
a me perpetrata.

3. Sanctorum reliquias
Romae visitastis
Papamque cum pluribus
sanctis congregastis,
Cum quibus Coloniae
mortem tolerastis
Et ad caeli nuptias
pariter intrastis.

4. Uirgines sanctissimae,
pro me supplicate,
Domini clementiam
mihi impetrate
Atque omne noxium
a me propulsate
Vestroque consortio
me associate.

5. Laudis huius canticum
a vestro conceptum,
Heu, indigno famulo
vobis sit acceptum,
Et a poenis tartari
me per vos ereptum
Gaudeam et gratia
Dei circumsaeptum.

6. Ad vos felicissimas,
angelis aequales,
Suspiro feliciter,
petens, quod larvales
Facies non videam
neque infernales,
Sed per vos possideam
sedes aeternales.

Orat. ms. Lehninense anni 1518. Cod. Berolinen IV° 29.

206. De sancta Ursula.

1. Uale, Venus Agrippinae,
Cui latae sunt reginae
Vice dotis peregrinae
Clarae bis athletae quinae,
Undena demum milia.
Regis nata Britannorum,
Gaude, victrix tyrannorum,
Theotheca paganorum,
Cephas gregis Anglicorum
Velantium per maria.

2. Salve, turma virginalis,
Vernans Ursulae sub alis,
Gaza ducis immortalis,
Quam necavit gens Hunnalis
Coloniae cis moenia.
Unde coetus Seraphici,
Iubilo canunt Anglici,
Tremiscunt daemoniaci,
Evanescunt barbarici,
Tota gaudet Almannia.

3. Laetare, Sion filia,
Cum hymnis ducens lilia,
Post agnum psallens gloria
In tuba Neomenia
Chorizas cum laetitia.
Ad has choreas gaudio
Nos florens transfer contio,
Ut tecum in tripudio
Fruamur Dei filio
In summi regis curia.

Orat. ms. Franciscanum saec. 15. Cod. Londinen. Reg. 2 A II. — 1, 7 doctrix tyrannorum.

207. De sancta Ursula.

1. O Christi martyr Ursula,
Deo praeelecta,
Quae de stirpe regia
Crederis profecta,
Tu pro Christi nomine
Martyr es effecta,
Mea per te omnia,
Rogo, sint protecta.

2. Tua sancta castitas
Ad te copulavit
Praesules et virgines,
Deus quas optavit,
Sed tyranni feritas
Has martyrizavit,
Christus quas in gloria
Secum collocavit.

3. Hinc te precor, Ursula,
Tua cum cohorte,
Aliquod solacium
Mihi fer in morte,
Contra hostes singulos
Sis tutamen forte,
Ut polorum pateant
Mihi per te portae.

4. O vos almae virgines,
Martyres beatae,
Quae cum ipsa Ursula
Truci morti datae
Estis, non pro crimine
Sed pro castitate,
Mortis in articulo
Vos me visitate.

5. Precor et, ut sentiam
Vestra sancta prece
Largam Christi gratiam
Mihi missam de se,
Ut purgari valeam
A peccati faece
Et salvari merear
Ab aeterna nece.

Cod. Palat. Vindobonen. 4087. saec. 15. — 1, 4 Crederis esse profecta. — 3, 1 sancta Ursula. — 4, 5 Estis fehlt

II.

MORALIA.

208. De Amore Christi.

1. Si mihi vis firmare
Iurato foedere,
Quod nil velis amare,
Me solum quaerere,
Promitto plura dare,
Me tibi iungere,
Cuncta bella domare,
Ut possis superare,
Vires tribuere.

2. Imprimis cor consulta,
Quid vis eligere?
Requirunt, ecce, multa
Tuum diligere,
Sed vide, ne sis stulta,
Cura distinguere,
Si sum eligendus,
Cunctisque praeponendus,
Noli me spernere.

3. Ego natura Deus
De patre prodiens,
Ut mundaretur reus
In matrem veniens,
Factus pauper Ebraeus,
In cruce patiens
Patenter demonstravi,
Quod nimis te amavi
Tam magna faciens.

4. Dicas ad amatores:
Quid pro me facitis?
O carnales amores,
Vos me inficitis,
O vos, mundani flores,
Cito deficitis,
O mali suggestores,
Ad aeternos ardores
Vos me conducitis.

5. De me nihil habebis
Nisi solacium,
Nunc modicum censebis
Mentale gaudium,
Post aeterne ridebis
In regno civium,
Beata quae tenebis,
Cum mihi cohaerebis
Intra palatium.

6. Erras, si reperire
Te putas melius,
Totum debet transire
Bonum exterius,
In toxicum redire,
Quod sapit dulcius;
Ergo vitam acquire,
Quae non potest perire
Vivendo sanctius.

Cod. Londinen. Reg. 7 A VI. saec. 14/15. — 2, 6 Cara distinguere. — 2, 8 proponendus.

209. De Amore Christi.

1. Tu, qui cor tuum furaris
Christo et praebes creaturis,
A quibus forsan nec amaris
Sed fictis falleris figuris,
Heu quantis subdis te pressuris,
Multiplex vae in omnibus,
Circumdaris diversis curis,
Fugae patet introitus.

2. Nonne vides et perpendis,
Quod dolus est in omnibus,
Pro quibus Deum offendis,
Quo nihil est fidelius,
[Quo] nihil [est] sanctius,
[Quo] nil [est] iucundius
Nil denique gratius,
Nil denique felicius?

3. Cur despecto creatore
Vagaris post inania
Humano vinctus amore?
Nonne est insania,
Quod in terrenis delectaris
Et fastidis caelestia?
Vae tibi, qui in his moraris,
Nam brevis horum gloria.

4. Cur refutatur dulcis hospes
Pro mortali creatura?
Quo veniente cedunt hostes,
Pluunt bona, absunt dura,
Succedit pax et fugit cura;
Assunt enim nuptiae,
Hilarescit mens secura
Ab hostium formidine.

5. Cum sponsi tui immortalis
Templum, a quo possidetur,
Nonne plurimum gravaris,
Quod Deus a te separetur?
Qui, ut in te delectetur
Et mansionem in te faciat,
Quod nullus alius meretur,
Cor sibi dari postulat.

6. Ergo, sponsa Dei vivi,
Fuge modernos amatores;
Frequenter legi et audivi,
Quod dolus est in omnibus,
Et quod gratiae destructores,
Salutis sint adversarii,
Turbationis illatores
Et cruciatus varii.

7. O anima, quae [mansura]
Iuberis diligere,
Cur vana et peritura
Christo vis praeponere,
Qui te lavit sanguine.
Quis fecit tibi talia?
Noli parvipendere
Dona tam insignia.

Cod. Palat. Vindobonen. (ol. Campen.) 883. saec. $^{14}/_{15}$. — 1, 6 Multipliciter vae. — 2, 5 nil. — 6, 5 gratiae sint; nach diesem Verse folgt noch überzählig: Summi boni despoliatores. — 6, 6 sint fehlt. — Auf die Schwankungen des Versmafses nach Silbenzahl und Rhythmus braucht wohl nicht aufmerksam gemacht zu werden.

210. Dialogus Papae et Mariae V.

Papa.

1. Ave, sacratissima
Dei creatura,
Simul nobilissima,
Digne te natura
Cessit, beatissima,
In partu quae pura
Es, excellentissima
Praesens et futura.

Papa.

2. Beatorum omnium
Virgo praeelecta,
Deum, deorum Dominum,
Generans perfecta,
Cum regina caelorum
Per eum sis electa,
Nobis per te pateat,
Peto, via recta.

Papa.

3. Cuius condicionis sit,
Sexus vel dignitatis,
Qui devotionis causa
Suis pro peccatis
Te matrem invocaverit,
Hunc absolve gratis
Et mansionem sibi da
In regno claritatis.

Papa.

4. De tua pietate
Credo quod nullus desperet,
Qui cum suavitate
Sua crimina defleret,
Et honestati tuae
Semper inhaereret,
Ad hoc omnis homo, peto,
Fortiter laboret.

Maria.

5. Ecce, nullum derelinquo,
De me qui confidit,
Huic ego adpropinquo
Statim, dum elidit
Crimina per gemitum
Vel confitendo scidit,
Illi mea gratia
Peroptime providit.

Papa.

6. Fundamentum fidei
Mater sis decora
Fiduciaque spei
Ultima in hora,
Relicto hoc exsilio
In caelum duci labora
Et coram tuo filio
Pro nobis exora.

Maria.

7. Gratia sum plena
Summi salvatoris,
Egoque regina
Nuncupor amoris,
Omnibus propino
Pocula dulcoris
Et architriclina
In angelorum choris.

Papa.

8. Honor pulchritudinis
Tuae dignitatis
Et decor magnitudinis
Tantae honestatis
Te decet peroptime,
Ut illa cum gravatis
Velis condividere
More pietatis.

Maria.

9. Illi qui a vitiis
Volunt resilire,
Illos in tristitiis
Non sino perire,
Superfluentem gratiam
Illis impertire
Cupio, quod appetant
Iustitiam sitire.

Papa.

10. Karitatis viscera
Nobis demonstrato
Et honestatis munera
Nobis propinato,
Relicto hoc exsilio
Tibi et tuo nato
In caelo collocemur
Iesu Christo dato.

Maria.

11. Leges cum theologia
Hoc de me fatentur,
Canones et melodia
Vobis congratulentur,
Quod animae fidelium
Per me redimentur
Ac infernales poenas
Nullas patientur.

Maria.

12. Mater ego facta sum
Propter peccatores,
De quibus forent aliqui
Facti meliores,
Illis sum subsidium,
Qui corrigunt errores
Et multos coram filio
Habebunt honores.

Papa.

13. Nobilis et generosa
Christi imperatrix,
Nobis esto fructuosa
Semper advocatrix,
Humilis, quoque formosa,
Nostra reformatrix
Et in te confidentibus
Sis semper reparatrix.

Maria.

14. O dic mihi, famule,
Es aliquem scrutatus,
Qui postulavit veniam
Et qui sit condemnatus?
Multos cum Theophilo,
Qui fuit desperatus,
Saepe consolata sum,
Cum ipse sit beatus.

Papa.

15. Peccata nostra nimia,
Heu, sunt infinita,
Delicta quoque crimina,
Quae, pro dolor, in vita
Vel contra Deum fecimus,
Te peto, redde quita,
Quae nondum emendavimus,
Tu dele, margarita.

Maria.

16. Quaeso, mi dilecte fili,
Verbis cum sinceris
Funde preces sine mora,
Taliter mederis
Cum dolore cordis
Gemitibusque veris
Vitam contemplativam duc,
Sic mecum semper eris.

Papa.

17. Rebus transitoriis
Difficulter cedo,
Poenis castigatoriis
Invitus carnem laedo
Sed praecellenti gratiae
Tuae tantum credo,
Quapropter tuo filio
Semperque tibi me do.

Maria.

18. Serve, serves mea scripta
Et quae tibi dico,
Licet ego benedicta
Sim, non maledico,
Non postponas Deum tuum,
Ne cum inimico
Tibi merces condonetur
Nunc et in antiquo.

Papa.

19. Tanta virtus, simul fides
De te recitatur,
Illum scio non elides,
Qui de te gloriatur,
Sed a tuo filio
Ille coronatur
Et per tuam dexteram
Post hoc condonatur.

Maria.

20. Vita, dilectissime,
Foret tibi data
Et sensibus, carissime,
Quinis adornata,
Nobilem per animam
Sunt membra decorata,
Custodi hanc a vitiis,
Sic erit Deo grata.

Papa.

21. Xriste, tua loquitur
Mater valde dure,
Licet consoletur me,
Tamen valde pure
Mihi dat intellegere,
Quantae sint pressurae,
Quapropter, Iesu Christe, me
Commendo tuae curae.

Maria.

22. Y, mi fili, mater tua
Loquitur aperte,
Cunctis utriusque sexus
Asserendo certe,
Licet meus natus tuus
Frater sit aperte,
Te non locat cum beatis
Gratis, scias per te.

Papa.

23. Zelus nostrum tu celato,
Christus donet (nos) deflere
Nostra possimus scelera,
Nostrique miserere,
Graviter offendimus
Te, taliter medere,
Nos cum caelorum civibus
Fac caelum possidere.

Christus.

24. Congregando congregabo
Illos, qui fecerunt
Mei patris voluntatem
Mihique crediderunt
Et pietatis opera
Quinque compleverunt,
Illos iam certifico,
Quod semper mecum erunt.

Papa.

25. AB hoc qui legerit
Suis pro peccatis
Et gratias exegerit
Matri honestatis,
Ille memor mei sit,
Ut nos cum beatis
Deus collocet simul
In regno claritatis.

Cod. Maihingen. (ol. Faucen.) II 1. 8° 31. saec. 15. A. — Orat. ms. saec. 15. Cod. Sangallen. 485. B. — Orat. ms. Carthus. Hildesheimen. saec. 15. Cod. Iosephini Hildesheimen. 3 (6). C. — Orat. ms. Domus Novae Lucis anni 1477. Cod. Ultraiectin. Scriptt. Eccl. 375. D.

1, 1 Ave, virgo sacratissima BC. — 1, 4 Digne tibi natura ABC. — 1, 5 Cesset B; Testis verissima C; Tu excellentissima D. — 1, 6 In partu quia A; In partu quoque D. — 1, 7 Es fehlt B; Casta beatissima D. — 1, 8 Piis et futura B. — 2, 2 praedilecta BC. — 2, 5 Dum A; regina tu caelorum D. — 2, 7 Nobis ut peto via D. — 2, 8 Via peto recta BC; Pateat per te recta D. — 3, 2 Sexusve sit vel dignitatis D. — 3, 3 causa devotionis C; Qui te causa D. — 3, 4 Suisque pro B; Suis exorat pro D. — 3, 5 fehlt D; invocavit B. — 3, 6 mater gratis D. — 3, 7 Et mansionem praestabis D. — 3, 8 Tis in regno D. — 4, 2 Credo fehlt A. — 4, 4 Sua fehlt A; peccata C. — 4, 5 Sed honestati B; Si honestati D. — 4, 6 Semper ut inhaeret ABC. — 4, 7 Et ad hoc omnis homo hodie D. — 4, 8 Ut peto fortiter D. — 5, 3 Illi mea gratia D. — 5, 4 Sententiam cum elidit B; Peroptime providit D. — 5, 5 Huic ego appropinquo D. — 5, 6 Statim dum elidit D. — 5, 7 Crimina per gemitum D. — 5, 8 Vel confitendo scidit D. — 6, 3 Fiduciaque vel spei B; simul spei AC. — 6, 6 In caelum nos labora A, duci nos C, nos duci D. — 6, 8 Tu pro nobis D. — 7, 1 Gratia repleta sum A, Gratia quod repleta B. — 7, 2 Sum summi B. — 7, 3 Eius quod regina B. — 7, 5 sq. pocula propino D. — 8, 3 Et deitas B. — 8, 6 Ut illa tamen gratis D. — 9, 1 Illis A. — 9, 2 Solent resilire A. — 9, 5 Supereffluente A. — 9, 7 Cupio iustitiam D. — 9, 8 Quod appetant D. — 10, 6 Tibi quoque nato A. — 10, 7 caelis B, caelum CD. — 10, 8 Rite Iesu Christo B. — 11, 1 Lege A. — 11, 3 cum melodia D. — 11, 4 Nobis BD. — 11, 7 Ita quod infernalis ABC. — 11, 8 Nunquam D. — 12, 3 Ex quibus B. — 12, 7 Et fehlt C. — 11, 8 Accipiant D. — 13, 3 Nobilis esto D. — 13, 5 Humilisque D. — 13, 6 informatrix C. — 13, 8 Sis fortis D. — 14, 3 gratiam A. — 14, 4 damnatus D. — 14, 7 Saepius B. — 15, 2 et infinita B. — 15, 4 Quod B. — 15, 5 Vel fehlt C. — 15, 6 redde fehlt BD. — 15, 7 Quae non D; Quod nondum B. — 16, 1 fili fehlt A. — 16, 2 Verbis fehlt B. — 16, 6 Et gemitibus cum veris AC; Et gemitus cum B. — 17, 7 fehlt C; Vitam contemplationem ducas B; Contemplativam ducas D. — 17, 8 semper mecum B; Vitam, sic mecum eris D. — 17, 5 praecellente A; Quaecunque tuo filio D. — 17, 6 Quia semper tibi me do D. — 17, 7 Nam praecellenti gratiae D. — 17, 8 Tuae tantum cedo D. — 18, 1 mea dicta A; Serve fehlt D. — 18, 2 Quae tibi, fili, dico D. — 18, 3 ego fehlt D; sim benedicta C. — 18, 4 Sum ob hoc D; Non tamen maledico C. — 18, 6 in inimico B; Meo vivas cum inimico D. — 18, 7 Tibi mentes condonatur B; Tibi merces tunc donetur D. — 18, 8 Similis cum antiquo D. — 19, 1 fidis B; Tanta simul virtus et fides C: Tanta similis fides D. — 19, 4 De te qui D. — 19, 7 Et per tuam pietatem BC; Ac per tua merita D. — 19, 8 Ad caelestia perducatur D. — 20, 1 dulcissima A, dulcissime B. — 20, 3 Et fehlt D. — 20, 4 Quiris A, quaevis B, quivis D. — 20, 7 Custodo D. — 21, 1 sq. Christe mater tua loquitur AB. — 21, 3 consoletur reos

D. — 21, 5 intellegere dat D. — 21, 7 Iesu fehlt A. — 22, 1 O mi fili B, mater mea BCD. — 22, 2 directe D. — 22, 3 Cunctisque B. — 22, 4 certe fehlt C. — 22, 6 experte C. — 22, 7 Te non licet D; Non te locat cum locis B. — 23, 1 Zelus = Scelus. — 23, 2 Christus fehlt BCD. — 23, 3 ut possimus A; poscimus B; crimina D. — 23, 4 que fehlt D. — Str. 24 u. 25 umgestellt BCD. — 24, 3 Voluntatem mei patris D. — 24, 4 Nec non crediderunt D. — 24, 5 Et opera pietatis D; Et caritatis C. — 24, 6 Omnem compleverunt D; Quandoque compleverunt C. — 24, 7 Illos certifica B, nunc certifico D. — 24, 8 Mecumque semper erunt A: Mecum quoque semper B. — 25, 1 Et qui hoc cum A; Et ob hoc qui B; Z hoc qui D; (AB hoc = Abcedarium hoc.) — 25, 2 Suisque C; Praesens pro D. — 25, 3 gratiam B. — 25, 4 Mariae honestatis A; Maternae honestatis D; Matri pietatis C. — 25, 5 Et ille A, Ut ille BC; mei memor C; Et memor mei D. — 25, 6 nos fehlt B; Ut me cum C; Nec non cum D. — 25, 7 Deus nos collocet B; simul fehlt B; collocet insimul A; insimul collocet D. — Statt der Aufschrift Papa setzt B stets Peccator; vor Str. 21 irrig Maria A; vor Str. 22 Christus BCD; vor Str. 25 Auctor B, Auctor orationis D, letzteres ebenso vor Str. 24. — „Oratio beati Urbani quinti, qui ditavit cuilibet oranti [sic] pro peccatis suis et in laude gloriosae virginis Mariae a qualibet litera Alphabeti duobus annis uno criminalium, reliquo venialium indulgentiae. C; „Istas septem orationes, ut fertur, compilavit summus pontifex Urbanus V, conferens de qualibet litera Alphabeti, quoticus integra sequens oratio fuerit lecta, indulgentiam unius anni criminalium et unius anni venialium peccatorum.“ D. — Vergl. auch Milchsack I, 96 sqq.

211. Alphabetum de bonis sacerdotibus.

1. Ad perennis vitae fontem
   et amoena pascua
Praesul anxio qui corde
   scandere desiderat,
Talem se per omne tempus
   curet ut exhibeat:

2. Bonus pastor ad commissi
   ovilis custodiam
Mente semper circumspecta
   ardenter invigilat,
Pestifer ne lupus oves
   fauce artet improba.

3. Curis nunquam perituris
   mentem piam occupat,
Sed satagit, gregis sui
   numerum ut augeat,
Pro quo metuit nec mortis
   subire discrimina.

4. Dignis semper studiosus
   occupatur actibus,
Aut sacrarum paginarum
   lectione pascitur,
Aut cernendo mente Christum
   ad superna ducitur.

5. Exit et activae vitae
   interdum ad spatia,
Inter cetera et carnis
   praeparat subsidia,
Inquilinis et externis,
   ne desit, quod tribuat.

6. Ferculorum alimentis
   famem pellit carneam,
Mentium suavis verbi
   effugat inopiam,
Gemina relevans ope
   miserorum viscera.

7. Gratis ut redemptor iussit
   munerum charismata
Dignis tribuit spernendo
   tripartita munera
Manus et obsequiorum
   favorumque retia.

8. Honus esse non honorem
   sacri gradus culmina
Mente cernens perituras
   refugit delicias,
Aliorum curam gerens
   postponendo propriam.

9. Iubar solis ut refulgens
noctis fugat tenebras,
Lumine sic verbi lustrat
audientum pectora
Bonus praesul et expellit
vitiorum nebulas.

10. Karitatis quod est Deus,
sic custodit lineam,
Ut potentes et egenos
aequaliter diligat
Et ne minimis se unquam
per tumorem praeferat.

11. Lychnos manibus retentans,
id est bona opera
Proximis monstrare studet,
lumbos super ubera
Cingit etiam, quod cordis
possidet munditiam.

12. Malos congruis terrendo
corrigit affatibus,
Bonos ad perseverandum
blandis mulcet vocibus,
Nova referens de regno,
prisca de supplicio.

13. Non cessat precari Christum
plebis pro excessibus,
In vigiliis se ipsum
mactans et ieiuniis,
Hostia sit viva Deo,
monet ut apostolus.

14. Omnia fit cunctis, gaudet
simul cum gaudentibus,
Cum maerentibus tristatur,
deplorat cum flentibus,
Ceü propriis sic dolet
alienis lapsibus.

15. Prudens ut serpens malorum
devitat astutiam,
Simplex ut columba nulli
rependit malitiam,
Bos est tolerando mala,
leo contra vitia.

16. Quinque vel duo suscepta
talentorum pondera
Reportare redemptori
satagit duplicia,
Timens, ne exteriores
mittatur in tenebras.

17. Rationis freno semper
sensum regit proprium,
Noxia non aure capit,
non cernit luminibus,
Nil olfactu, nil in gustu,
nil peccat in actibus.

18. Sicut tuba vocis suae
exaltat melodiam
Populorum sine metu,
dum coercet crimina,
Miscens asperis fomenta
tristibusque mitia.

19. Talis quisque praesul iustus,
cum iudex advenerit,
Quantos hic sermone suo
Christo acquisierit,
Praemia pro tantis regni
ab ipso accipiet.

20. Vos itaque, magni patres,
praesules egregii,
Imitari tales, precor,
ardenter contendite
Et eorum per exempla
sedule gradimini.

21. Xristi Domini praecepta
gestate sub pectore,
Mundi vana et caduca
perfecte deserite,
Crucem semper baiulantes
magistrum sequimini.

22. Ymnis iugiter et psalmis
Deo laudem pangite,
Plebem Christi boni semper
exemplis imbuite,
Linguae nunquam claustris vestris
damnentur silentia.

23. Zelum hostis praecavete
circumspecte undique,
Possidete, dicat iudex
iustus ut, cum venerit,
Praeparatum vobis regnum
mundi ab origine.

Cod. Sangallen. 573. saec. 10/11. — 2, 5 Fertifer. — 7, 2 numerum. — 10, 6 proferat. — 11, 1 Licinos manibus. — 13, 1 peccari. — 16, 3 redemptoris. — 17, 2 sensus erigit.

212. Alphabetum de malis Sacerdotibus.

1. Aquarum meis quis det fontem oculis
Ad deplorandam pastorum amariter
Reprobam vitam non tenentem tramitem
Mente supernum?

2. Bonus, pro suis qui det vitam ovibus,
Vix reperitur pastor his temporibus,
At mercenariis abundant ovilium
Saepta sacrorum.

3. Curis mundanis pastores inserviunt
Lucrisque cuncti inhiant fugacibus,
Idcirco lupi patet grex dominicus
Morsibus atris.

4. Divinae legis abdita mysteria
Plebibus Christi non est qui aperiat,
Nec est ieiunis mentibus qui praebeat
Pabula verbi.

5. En, adimpletur, quod sagaci spiritu
Propheta dixit: erit sicut populus
Sic et sacerdos tempore novissimo
Cordis egeni.

6. Factum videmus, quod divina sonuit
Vox, vitae nostrae sal infatuatum est,
Quod ne iam foras mittatur timendum est,
Ad nihil aptum.

7. Gratis accepta munerum charismata
Gratis non dantur, expetuntur praemia,
Ne qua sit ictus timetur sententia
Simon iniquus.

8. Honores sacros adipisci cupiunt,
Non ut doctrinis erudiant subditos,
Sed ut stipentur, verbis obsequentium
Plus venerentur.

9. Iuvamen ferre oppressis cum debeant
Et recreare tribulantum viscera,
Hos inde premunt, illos magis sauciant
Flumine verbi.

10. Karitas vera, quod est donum optimum,
Non est in illis, despiciunt subditos,
Pauperes spernunt, peregrinos respuunt
Mente tumenti.

11. Lychnos ardentes, ut praecepit Dominus,
Manu non gestant, ut accendant proximos,
Nec dare laxis curant, heü, pro dolor,
Cingula lumbis.

12. Mundi repleta iugera sunt messibus,
Messores desunt metendi segetibus,
Mitte per fruges tuos operarios,
Christe, precamur.

13. Non est medelam qui praebeat languidis
Quique elisos et confractos elevet,
Nisi nos rector corrigas iustissime,
Nempe perimus.

14. Omnes, quod suum est, pastores quaesitant,
Neglegunt curam gregis et custodiam,
Ideo morbi vis saeva et lurida
Serpit in omnes.

15. Pastorum pastor cito iam adveniet;
Quid vos pastores facietis, dicite,
Commisi gregis qui curam neglegitis
Vana sequentes?

16. Qui terrae datum absondit in scrobibus
Talentum, diris mancipatur ignibus,
Cur non timetur, ne parva sit illius
Poena, sequaces?

17. Resistit nullus oppressori pauperum,
Canes sunt muti, elatrare nesciunt
Nunc sacerdotes, ut librorum veterum
Dicta loquuntur.

18. Si quando forte de scripturis aliquid
Vel vile narrant, vanae laude gloriae
Ut extollantur, non ut prosint animae,
Mente volutant.

19. Terra suetis infecunda frugibus
Hic non ornatur, non est modus aërum,
Diversis mundus hinc malis opprimitur
Iam ruiturus.

20. Vineam patris, o proles altissimi,
Iam bone pastor miseratus respice,
Sana contritos et iacentes erige,
Ne pereamus.

21. eXtolle nomen sacerdotum infimis,
Quod volutatur terra sub negotiis,
Et fac, ut tibi famulentur iugiter,
Rector Olympi.

22. Ymnos psalmosque, da, ut tibi concinant,
Tramitem rectum, concede, ut teneant
Nec iam incedant amplius per invia
Perditionis.

23. Zelo benigno, tribue, ut ardeant
Curamque sui ovilis ut habeant
Et tecum sancta possidere valeant
Gaudia regni.

Cod. Sangallen. 573. saec. 10/11. — 8, 3 stipantur mis obsequentium. — 14, 1 quae suum. — 20, 1 Vinea. — 21, 4 Recta Olympi.

213. Dictamen de Presbyteris.

1. Multi sunt presbyteri,
qui ignorant, quare
Super domum Domini
gallus solet stare;
Quod propono breviter
vobis propalare,
Si vultis benevolas
aures mihi dare.

2. Gallus est mirabilis
Dei creatura
Et recte presbyteri
illius figura,
Qui praeest ecclesiae
animarum cura,
Stans pro suis subditis
contra nocitura.

3. Supra crucem positus
gallus contra ventum
Caput diligentius
erigit extentum,
Sic plebanus, ubi scit
praedonis adventum,
Illi se obiciat
pro grege bidentum.

4. Videmus, quod piger est
gallus aliquando
Sive levis nimium
contra ventum stando,
Sic multi presbyteri
quasi dormitando
Locum dant diabolo,
praedoni nefando.

5. Gallus regit plurimam
turbam gallinarum
Et sollicitudinem
magnam habet harum,
Sic plebanus capiens
curam animarum
Doceat et faciat,
quod sit Deo carum.

6. Gallus granum colligens
convocat uxores
Et illud distribuit
ante cariores,
Tales discat presbyter
pietatis mores
Dando suis subditis
scripturarum flores.

7. Gallus tempus praecinens
horae nocturnalis
Primitus a propriis
se castigat alis,
Castigando primum se
pastor fiat talis,
Tunc dicendo subvenit
subditorum malis.

8. Quasi rex in capite
gallus coronatur,
In pede calcaribus
ut miles armatur,
Quanto plus fit senior,
pennis deauratur,
In nocte dum concinit,
leo conturbatur.

9. Sic pastor, qui bene scit
populo praeesse,
Pigros cum calcaribus
monet indefesse,
Confortando debiles
verbi Dei messe,
Post laborem aureus
ut rex debet esse.

10. Solet leo tremere
de galli canore,
Et fugit diabolus,
solito de more
Gallus cum cantaverit,
sed magis ab ore
Albi galli; reor hoc
in figura fore.

11. Castitas albedine
solet figurari,
Et plebani maxime
solent honorari
Illi, qui luxuria
nolunt inquinari,
Ab hic credo citius
daemones fugari.

12. Gallus suas feminas
solet verberare,
Has, quas cum extraneo
novit ambulare,
Sic sacerdos subditos
debet castigare,
Contra legem Domini
qui solent peccare.

13. Basiliscus nascitur
ovis de gallorum,
Sic crescit diabolus
ex presbyterorum
Magna neglegentia,
qui de subditorum
Non curant sceleribus
nec de spe caelorum.

14. Pullos solet ducere
gallus mutilatus,
Et a mulieribus
per hoc fit amatus,
Sic pro caeli gloria
presbyter castratus
Deo et hominibus
per hoc erit gratus.

15. Gallus nunquam negligit
tempus vespertinum,
Tunc cum suis subditis
volat ad supinum,
Ut in nocte media
tempus matutinum
Servis Dei praecinat
ad opus divinum.

16. Sic et bonus presbyter
respuens terrena
Ducat suos subditos
ex inferni poena
Praebens iter caelicum
caeli per amoena,
Cum Christus advenerit,
turba sit serena.

17. Haec nobis sufficiant
de gallo notata
Et in audientium
corda sint locata
Tenaci memoria,
quasi nux muscata
Plus reddit aromata
bene masticata.

18. Imitator galli sis,
sapiens plebane,
Vivendo sollicite,
consurgendo mane,
Lege, stude, praedica,
horas tuas cane
Et sic in caelestibus
corde, mente mane.

Cant. ms. Engelbergense saec. 14. Cod. Engelbergen. 314. A. — Collect. ms. Campense saec. 14/15. Cod. Vindobonen. 883. B. — Collect. ms. Stiriacense saec. 15. Cod. Stiriacen. L 26 [s. n.] C. — Collect. ms. incerti orig. saec. 15. Clm. Monacen. 641. D.

1, 3 Supra A. — 1, 4 debet stare B. — 1, 5 Hoc propono A; Sed hoc vobis breviter D; fehlt B. — 1, 6 volo propalare D; vobis propellare C; fehlt B. — 1, 7 Aures si benivolas D. — 1, 8 Mihi vultis dare D. — Str. 2 ist Str. 3 D, Str. 4 C. — 1, 3 Et recte sic presbyter A; Et sic bonus presbyter D. — 2, 4 eius fit figura A. — 2, 5 Praeest qui D. — 2, 6 cura animarum B; pastorali cura C. — Str. 3 ist Str. 2 CD. — 3, 5 Sic sacerdos A. — 3, 6 daemonis A. — 3, 7 Illic AC; Illuc D; Illi se obviat B. — 3, 8 grege pro D. — Str. 4 fehlt AD; ist Str 3 C. — 4, 3 lenis B. — Str. 5 ist Str. 9 A. — 5, 4 magnam gerit D. — 5, 5 Sic sacerdos A, cupiens D, copiam B. — 5, 6 habens animarum B. — Str. 6 ist Str. 5 C. — 6, 1 granum repperit AB. — 6, 2 et vocat AB. — 6, 3 illud spargit protinus C. — 6, 4 inter cariores D. — 6, 5 Sic addiscant clerici A; Discant sic presbyteri D. — 6, 7 Doceant et faciant A; Sua distribuere D. — 6, 8 pro Deo et honores D. — Str. 7 ist Str. 8 C; fehlt A. — 7, 5 se fehlt C. — Str. 7 lautet in D:

Gallus nocte media studet personare,
Ante cantum fortiter alas ventilare,
Sic sacerdos providus sera noctis hora
Ad laudandum Dominum surgat sine mora.

Schon der Reim verrät hier die Bearbeitung. — Str. 8—11 fehlen D. — Str. 8 ist Str. 9 C; Str. 4 A. — 8, 5 plus sit A. — 8, 6 decoratur A. — 9, 1 Sic sacerdos, qui debet A; Sic sacerdos, qui bene scit C. — 9, 4 monens A. — Str. 10 und 11 fehlen A. — Str. 10 ist Str. 11 C. — 10, 1 Leo solet C. — 10, 5 Dum gallus cantaverit B. — 10, 6 fehlt B. — Str. 11 ist Str. 12 C. — 11, 3 Et maxime presbyteri C. — 11, 4 debent vicari [l: venerari?] C. — 11, 5 Illum quod luxuria. B. — 11, 6 potest inquinari B. — Str. 12 ist Str. 7 A, Str. 8 D. — 12, 3 extraneis A. — Str. 12 lautet in D:

Gallus fert calcaria more militari
Castigando feminas nutu salutari,
Sic sacerdos corrigat legis transitores
Verbis et flgitiis [sic], ut sint meliores.

Str. 13—18 fehlen D. — Str. 13 ist Str. 8 A. — 13, 2 ex ovis gallorum B. — 13, 3 Sic crescit vis daemoniorum A; sic surgit vis daemonis C. — 13, 4 de presbyterorum A. — 13, 5 Multa negligentia AC. — 13, 6 quia subditorum B. — 13, 8 nec regnum caelorum B. — Nach Str. 13 hat B noch folgendes: In pede fert calculum gallus mutilatus, Quando diu vixerit et inveteratus. Damit bricht das Lied in B ab — Str. 14 ist Str. 10. A. — 14, 2 mulitatos A; maritatus C. — 13, 3 Ut in mulieribus C. — 13, 4 semper est amatus A. — 14, 5 Sic procedit gloria A. — 14, 8 semper erit gratus C. — Str. 15 ist Str. 6 C; Str. 11 A. — 15, 3 Et cum suis A. — 15, 7 Dei servis C. — Auf diese Str. folgt [als Str. 7] in C die folgende, die eine Verschmelzung von Str. 15 und 16 in eine zu sein scheint:

Quando solis radius ad occasum tendit,
Gallus ad cubiculum altius ascendit,
Sic sacerdos, qui vere Deum apprehendit,
Perituri saeculi decus parvipendit.

Str. 17 ist Str. 6. C. — 17, 2 narrata C. — 17, 4 sint dictata A. — 17, 7 Plus reddunt A; Pios reddit odoratus C. — Str. 18 ist Str. 15 C, Str. 9 D. — 18, 7 Possis ut cum subditis D. — 18, 8 caeli frui pane D. — Aufser diesen Str. hat C noch [als Str. 14] die folgende:

Cappo senex lapidem solet enutrire,
Qui est inter principes dignitatis mirae,
Sic sacerdos, qui caste se scit custodire,
Calculum recipiet, qui nequit perire.

Eine Singweise zu dem Liede bietet A:

Aus einer Handschrift der Stiftskirche in Öhringen steht das Lied mit weiteren Lesarten und Fehlern in Serapeum I, 107 und daraus bei Duméril II, 12 ff. Neuerdings aus einer Lenneper Handschrift des 18. Jahrh. im Kölner Pastoralblatt 1898, 56 u. f. — In B steht am Schlusse des Gedichtes: „Wilhelmus Nan, sacerdos in Leyden."

214. De Statu Sacerdotali.

1. Viri beatissimi
   sacerdotes Dei,
Praecones altissimi,
   lucernae diei,
Caritatis radio
   fulgentes et spei,
Auribus percipite
   verba oris mei.

2. Vos in sanctuario
   Deo deservitis,
Vos vocavit palmites
   Christus, vera vitis,
Cavete, ne steriles
   aut inanes sitis,
Si cum vero stipite
   vivere velitis.

3. Vos cepistis vineam
Dei procurare,
Quam doctrinae rivulis
debetis rigare,
Spinas atque tribulos
prorsus exstirpare,
Ut radices fidei
possint germinare.

4. Vos estis catholicae
legis protectores,
Sal terrae, lux hominum,
ovium pastores,
Muri domus Israel,
morum correctores,
Iudices ecclesiae
gentium doctores.

5. Si cadat protectio
legis, lex labetur,
Si sal evanuerit
in quo salietur?
Nisi lux appareat,
via nescietur,
Si pastor non vigilet,
ovile frangetur.

6. Vos estis in area
boves triturantes,
Prudenter a palea
grana separantes,
Vos habent pro speculo
legem ignorantes
Laici, qui fragiles
sunt et inconstantes.

7. Quidquid vident laici
vobis displicere,
Dicunt procul dubio
sibi non licere,
Quidquid vos in opere
vident adimplere,
Credunt esse licitum
et culpa carere.

8. Cum pastores ovium
sitis constituti,
Non estote desides
sicut canes muti,
Vobis non deficiant
latratus acuti,
Lupus rapax invidet
ovium saluti.

9. Grex fidelis triplici
cibo sustinetur:
Corpore dominico,
quo salus augetur,
Sermonis compendio,
quod discrete detur,
Mundano cibario,
ne periclitetur.

10. Ovibus tenemini
Vestris praedicare,
Sed quid, quibus, qualiter,
ubi, quando, quare,
Debetis sollicite
praeconsiderare,
Ne quis in officio
dicat vos errare.

11. Spectat ad officium
vestrae dignitatis
Gratiam petentibus
dona dare gratis,
Sed, si cuiquam fidei
munera vendatis,
Incursuros Giezi
lepram vos sciatis.

12. Gratis eucharistiam
plebi ministrate,
Gratis confitemini,
gratis baptizate,
Secundum apostolum
cunctis gratis date,
Solum id, quod fuerit
vestrum, conservate.

13. Vestra conversatio
sit religiosa,
Munda conscientia,
vita virtuosa,
Regularis habitus
mensque gratiosa,
Nulla vos coinquinet
labes criminosa.

14. Nullus fastus deprimat
signum vestrae vestis,
Gravis in intuitu
habitus sit testis,
Nihil vos illaqueet
curis inhonestis,
Quibus claves traditae
regni sunt caelestis.

15. Estote breviloqui,
ne vos ad reatum
Protrahat loquacitas,
nutrix vanitatum,
Verbum, quod proponitis,
sit abbreviatum,
Nam in multiloquio
non deest peccatum.

16. Estote benevoli,
sobrii, prudentes,
Iusti, casti, simplices,
pii, patientes,
Hospitales, humiles,
subditos docentes,
Consolantes miseros,
pravos corrigentes.

17. Utinam sic gerere
curam pastoralem
Possitis et ducere
vitam spiritalem,
Ut, cum exueritis
chlamydem carnalem,
Induat vos Dominus
stolam aeternalem.

Collect. ms. Augustanum saec. 15. Clm. Monacen. 3594. A. — Collect. ms. Stiriacense saec. 15. Cod. Stiriacen. L 26 [s. n.] B. — Praecordiale devotorum imp. Argentinae 1489 C. — 1, 1 Viri venerabiles C. — 1, 4 lucerna Dei C. — 1, 6 atque spei C. — 2, 1 in sacerdotis B. — 2, 5 nec inanes A. — Str. 3 steht hinter Str. 5 AC. — 3, 4 rogare B. — 3, 6 procul exstirpare AC. — 4, 2 sq. sind 4, 5 sq. C. — Str. 5 fehlt B. — 5, 2 lex habetur A. — 5, 7 Nec si pastor vigilet A. — 6, 8 et ignorantes C. — Str. 9 fehlt B. — 9, 7 Mundo C. — 10, 1 Omnibus C. — 10, 6 pie considerare A. — 10, 7 Nequam in A. — 10, 8 dicant A. — 11, 3 Gratiae C. — 11, 5 si unquam C. — 11, 7 Gezi AC; Iesi B. — 11, 8 lepram tunc sciatis B. — 12, 6 cuncta B. — 12, 8 bonum conservate B. — 13, 6 mens quoque A. — 13, 7 coinquinat A. — 14, 2 vestrae mentis A. — 15, 5 apponitis C. — 15, 8 deerit B. — 16, 1 Estote lingua cauti C. — 16, 5 homines A. — 17, 3 Velitis et ducere C. — Vgl. betreffs des Inhaltes weiter unten das Lied: „Tempus acceptabile“ Str. 13 sqq.

215. De Pastore et Mercenario.

1. Ille pastor optimus
Merito censetur,
Qui pro suis ovibus
Mori non veretur.

2. Ille mercenarius
Iure nuncupetur,
Qui, dum venit lupulus,
In fugam vertetur.

3. Vere mercenarii
Multi sunt praelati,
Ad curam dominici
Gregis sunt vocati,

4. Cuius lanam tollere
Semper sunt parati,
Ipsum sed defendere
Raro sunt probati.

5. Hi, dum lupum viderint
Gregem invadentem
Ipsumque perpenderint
Viribus potentem,

6. Parvipendunt ponere
Animam pro grege,
Terga fugae reddere
Sed habent pro lege.

7. Plus augere numerum
Volunt confessorum,
Quam implere martyrum
Candidatum chorum.

8. Sed si lupus fuerit
Viribus minutis,
Pellisque remanserit
Pretiosa tutis,

9. In tantum de pretio
Pellis gratulantur,
De gregis periculo
Quod vix recordantur.

10. De pastoris nomine
Gratulantur multum,
Pecoris sed minime
Sui noscunt vultum,

11. Cuius quando maculas
Sors detur videre,
Ingentes laetitias
Cernuntur habere.

12. Sperantes sunt situlae
De repletione,
Non curantes maculae
De remotione.

13. Sui gregem Domini
Quando vigilare
Deberent solliciti,
Ne posset errare,

14. Intra tecta latitant
Sopore torpentes
Vel, si forte vigilant,
Male sunt studentes.

15. Non student, ut animas
Perditas lucrentur,
Sed carnis delicias
Quomodo sectentur.

16. Ad particularia
Ultra non descendam,
Ne, si dicam singula,
Hos nimis offendam.

17. Deus, cui omnia
Nuda sunt secreta,
Horum novit studia
Perversis repleta.

18. Non abs re cauponibus
Isti comparantur,
Qui licet in domibus
Laute nutriantur,

19. Illos tamen procreant
Filios gallinae,
Hinc fit, ut proficiant,
Dum caxant coquinae.

20. Quis in domo Domini
Lautius nutritur,
Quam praelati singuli,
Sicut vulgo scitur?

21. Si quis videt filios
Horum spiritales,
Utinam non spurios
Gignerent carnales.

22. Ad quem ergo reliquum
Usum deputantur,
Quam ut ad igniculum
Coquinae ferantur

23. Huius, qui diabolus
Idcirco vocatur,
Quod martellus geminus
Ei tribuatur?

24. Unus est materia
In re quavis vilis,
Alter est et anima
Naturae subtilis.

25. Non solum non liberant
Suos ab errore,
Sed eosdem maculant
Pravo suo more.

26. Istos ergo fugere,
Quando bonum sentis,
Et velis corrigere
Librum tuae mentis.

27. Tunc ad exemplaria
Recurras antiqua,
Quoniam recentia
Nimis sunt iniqua.

28. Multa fuit bonitas
Pastorum priorum;
Qualis sed perversitas
Patet modernorum?

29. De quo si metaphoram
Delectat audire,
Carmen tibi proferam
Quod potes sentire:

30. Duplex animalium
Genus reperitur,
Ut ex libris plurium
Sapientum scitur.

31. Uni cibus deficit,
Ubi generatur,
Natura cur praecipit,
Ut hoc moveatur

32. De nativo loculo
Sicque cibum quaerat,
Sicut naturatio
Donat, vitam gerat.

33. Provisum est aliter
In loco nativo
De cibo, qui corpori
Competens sit vivo.

34. Hoc non locum variat
Dilatationis
Motu, sed plus fluctuat
Vi constructionis.

35. Primitus ecclesia
Pauperes habebat
Pastores, ad varia
Loca quos mittebat,

36. Ut gregis dominici
Curam observarent
Sicque suo corpori
Cibum procurarent.

37. Semen evangelicum
Ubique spargebant,
Unde messis plurimum
Pretium metebant.

38. Postquam est ecclesiae
Venenum infusum
Grandis opulentiae,
Hunc mutavit usum.

39. Pastores cur renuunt
Locum variare,
Propter quod incipiunt
Oves deviare.

40. Hi licet localiter
Bene non moventur,
Vere tamen aliter
Moveri videntur.

41. Spiritu superbiae
Moti dilatantur,
Peste avaritiae
Constricti gravantur.

42. Sic demum sufficiat
Malis de praelatis,
Quos de malo retrahat
Mater pietatis.

43. Adhuc habet alios
Grex Dei pastores,
Qui nec gazae cumulos
Quaerunt nec honores,

44. Sed solum desiderant,
Ut sibi commissum
Gregem sic custodiant,
Ne intret abyssum.

45. Ipsum verbo nutriunt
Simul et exemplo,
In plateis instruunt
Simul et in templo.

46. Pro gregis periculo
Vitam levipendunt,
Coram omni populo
Saepe quod ostendunt.

47. Personas offendere
Non curant potentum,
Timeo sed vivere
Horum nusquam centum.

48. Isti, quia populum
Vivi docuerunt,
Post vitae curriculum
Ut poli lux erunt,

49. Et quia iustitiam
Propagabant Dei,
Pure cernent gloriam
Suae faciei,

50. Cum bonis qui satiat
Horum appetitum;
Quae videre faciat
Nos in infinitum

51. Christus Dei filius
Simul et Mariae,
Qui suis doloribus
Nos salvavit pie.

Cod. Palat. Vindobonen. (ol. Campen.) 883 saec. $^{14}/_{15}$. — 2, 2 nuncupatur. — 18, 1 ab re caponibus. — 19, 4 caxat; vgl. Ducange s. v. caxitare. — 32, 2 sic quod. — 36, 3 Sic quod.

216. De Malis Clericis.

1. Trahunt in praecipitia,
Qui nos tenentur regere,
Si, quae docent salubria,
Pravo deformant opere,
Frui gaudent potentia
Honoris sine onere.

2. Onus, quod nobis alligant,
Nolunt movere digito,
Hinc est, quod eos diligant,
Qui palpant in abscondito,
Hos a secretis abigant,
Qui terrent vitae merito.

2. Culpa meretur gratiam,
Quam demeretur meritum,
Nam palponum fallaciam
Plus captant aure divitum,
Quam bonorum prudentiam,
Qui dissuadent libitum.

4. Omne cor maerens hodie,
Caput et omne languidum,
Clerus campo licentiae
Vagus et vulgus sordidum
Semen legis et gratiae
Solum condit in aridum.

Cod. Oxonien. Rawlinson. C. 510. saec. 13. — Das Lied wäre wohl richtiger den Cantiones zugeteilt worden, ist aber dort übersehen worden.

217. De Religione.

Religio sine corde pio non adpretiatur,
Religio, te non sapio, si mens adulatur,
Religio, te despicio, si mundus amatur,
Religio non principio sed fine probatur.

Cod. Palat. Vindobonen. (ol. S. Pantaleonis Colonien.) 4947. saec. 15.

218. De Vita Religiosa.

1. Si vis bonus fieri
moribus et vita,
Quidquid Deo displicet,
sollerter evita,
Esto contra vitia
virilis et ita
Cum bonis angelica
erit tibi vita.

2. De quocunque veniant
climate terrarum,
Dilectionem dilige
rerum honestarum,
Nam sic pater luminum
te habebit carum,
Apud quem acceptio
non est personarum.

3. Omnes innocentia
vitae commendati,
In quacunque fuerint
regione nati,
Tibi sint in Domino
fratres et cognati
Et amoris nexibus
firmis foederati.

4. Aures meis monitis
et mentem inclina,
Malorum consortium
attente declina,
Pedem fige fortiter
in lege divina,
Stando tamen praecave
tibi a ruina.

5. Audi, quid te doceat
ethica Catonis:
Malos vita cautius,
ambula cum bonis.
His et dictis concordant
iussa Salomonis,
Caelestis prudentiae
quae sunt plena donis.

6. Dicam tibi breviter:
nunquam bonus eris,
Si malorum gratiam
et favorem quaeris,
Nam inevitabile
esse arbitreris,
Quin, si attrectaveris
picem, maculeris.

7. Bonorum vestigiis
constanter adhaere,
A bonis consilium
et solamen quaere,
Quamdiu te videro
malis displicere,
Habeo fiduciam,
ut vivas sincere.

8. Sed contra blanditias
hominis deliri
Non minus sollicite
volo te muniri,
Nam seduci saepius
et circumveniri
Contingit blanditiis
mentem boni viri.

9. Haec ergo memoriae
commenda tenaci
Et complenda suscipe
studio vivaci,
Ne a terribilibus
minis, a fallaci
Promisso exorbites
a via veraci.

10. Salubri scientiam
hauri de doctrina
Et, quod inde hauseris,
aliis propina,
Sic cortinam trahere
legitur cortina,
Et curati morbidis
fiunt medicina.

11. Manus, mentem, labia
serva semper munda,
Crebris conscientiam
fletibus emunda,
Exemplo laudabili
alios fecunda,
Sic metes de fertili
semine iucunda.

12. Carnis insolentiam
doma et refrena
Primis eius motibus
adhibendo frena,
Nam in illis latitat
vitiorum vena,
Per quam mens efficitur
virtutis egena.

13. Carnis motus reprime
cibi parcitate,
Cibo cibum vermium
ciba moderate,
Ne ventris ingluvies
mentem castitate
Privet et destituat
morum levitate.

14. Nam qui desideria
carnis amplexatur,
Per quae verus animae
vigor enervatur,
Hostem armat gladio,
quo percutiatur,
Atque in se suscitat
flammam, qua uratur.

15. Animae imperio
caro castigetur
Eique ut dominae
semper ancilletur,
Ut tua legitime
domus ordinetur,
Dum suo officio
utraque fungetur.

16. Vide, quam sit flebilis
praesens mundi status,
Homo quod continuum
ad laborem natus,
Quam sit miserabili
pondere prostratus,
Addictus miseriae
huius incolatus.

17. Tuos ergo dirige
in Deum conatus
Et in terris dilue
lacrimis reatus,
Ut ad summi nuptias
regis invitatus
Decenti compareas
veste adornatus.

18. Curam ne adhibeas
vel cor tuum vanis,
Ecce, mundus deperit
cum rebus mundanis,
Mors rapit cotidie
iuvenes cum canis,
Fortes cum debilibus,
aegrotos cum sanis.

19. Te mortis memoria
revocet a malis,
Te timor corripiat
poenae gehennalis,
Ubi ponit impios
dolor aeternalis,
Maeror indeficiens
et mors immortalis.

20. Cum ad cordis ostium
coeperit pulsare
Prava cogitatio,
statim repugnare,
Artes et insidias
hostis propulsare,
Nam sic debes colubri
caput conculcare.

21. Ecce, dies Domini
tamquam fur venturus
Hortatur, ut viliget
homo moriturus,
Ubi sit, consideret,
et quo deventurus,
Rationem operum
Deo redditurus.

Collect. ms. incertae originis saec. 15. Clm. Monacen. 641. — 4, 5 finge. — 18, 3 mundus perit. — 19, 3 corripiet. — 20, 5 Aures.

219. De Vita Religiosa.

Qui crucis in ligno fera mortis iura subisti
Et miseris vitam defunctis restituisti,
Perpetua nos pace tua, rex Christe, guberna.

Ad patriam caeli suspirans mente fideli
Omnia postponat, quae mundus munera donat,
Mundum devincat, mundum, sua seque relinquat,
Se mundo mundumque sibi pariter crucifigat,
Se Domino Dominumque sibi sumpta cruce iungat,

Nulla re tractus penitus nullaque coactus
Ad laevum deflectat iter dextrumve sequatur,
Sed medium virtutis iter semper gradiatur,
Ne per multa vagans Dominum sibi promereatur.
Rebus in adversis constans humilisque sed erit,
Nullo prava modo faciat bona transgrediendo,
Nullo recta modo postponat prava sequendo.
Quae Domino placeant, ea cogitet et meditetur
Et pro posse suo constanter agens operetur,
Impulsu nullo faciens contraria Christo.
A se deficiat, quo gratior hostia fiat,
Suave Deo munus cum Christo spiritus unus,
Ipsi coniunctus dono charismatis unctus,
Sic circumspectus homo, non per plurima sectus,
Omne, quod effatur, quod agit vel quod meditatur,
Ut bene sit placitum Domino, concurrit in unum,
Per callem rectum vir iustus redit ad unum.
Hic igitur talis summae cultor deitatis
Omine veracis censetur simplicitatis.
Fratribus optatis bona dando simplicitatis,
Per quam mundatis species claret deitatis,
Simplicibus, non duplicibus requies tribuetur,
Nam Dominus cum simplicibus fari perhibetur.
Simplicitas recta devitat devia secta,
Pluribus abiecta salvandis est via recta.
Non quaerens rimam sedem sibi collocat imam,
Dando stolam primam regionem reddit opimam,
Incautos munit, discordes ipsa counit,
Quos socians unit, contra temptamina munit.
Elevat ex undis mundi nos ipsa profundis,
Spiritibus mundis mundi quoque iungit in undis.
Fallere non novit, procul a se nova removit,
Lites submovit, quia pacis gaudia novit.
Lampas calcata nunc est fulgore parata,
Quando die grata pax fiet multiplicata.
Ergo Deo grati, per aquam flatumque renati.

Cod. Zwettalen. 70. saec. 14. in. — Das Gedicht trägt die Aufschrift „Versus de sancta cruce“, ist indes ein moralisierendes Lehrgedicht. Vers 1—3 bilden sichtlich eine Invocatio als Exordium.

220. De Forma vivendi Monachorum.

1. Christus nobis tradidit
formam hic vivendi
Et exemplo docuit
viam gradiendi,
Ut mundana vanitas
possit vilipendi,
Et aeterna bonitas
queat apprehendi.

2. Christus quidquid fecerat,
nostra est doctrina,
Quidquid ipse pertulit,
nostra medicina.
Omnia patrata sunt,
nos ut a ruina
Salvaret clementius
pietas divina.

3. Eia, ergo, monache,
verus miles Christi,
Qui te spreto saeculo
Deo spopondisti,
Age nunc viriliter,
sicut incepisti,
Ipse te non deserit,
cui te dedisti.

4. Quidquid tibi accidit,
quidquid patieris,
Christum semper respice
ipsumque sequeris,
Forma vitae tuae sit,
sicque semper eris
Patienter sustinens,
ut tu coroneris.

5. Cum in choro steteris
laude in divina,
Vagam mentem erige,
ne ruat supina
Cogitando vanius,
de mundi sentina
Ad laudis dulcedinem
mentis cor inclina.

6. Longis in vigiliis
choro stans ligatus
Cogitabis, qualiter
Christus flagellatus
Pro tuo peccamine
sitque morti datus,
De tali spectamine
sit tuus cogitatus.

7. Quando in capitulo
eris proclamatus
Et propter invidiam
forte accusatus,
Durusque tibi fuerit
praesidens praelatus,
Patienter sustine,
et eris beatus.

8. Christi patientiam
volve tunc in mente,
Qui damnatus fuerat
pessima a gente,
Turpiter adloquitur
ipso nil loquente,
Ut agnus obmutuit
coram se tondente.

9. In labore manuum
quamvis tu graveris,
Omni patientia
fac, quod tu iuberis,
Et hoc voluntarie
dono ne priveris,
Sic perfectus monachus
coram Deo eris.

10. Laborando cogites,
quod Christus non quievit,
Suae carnis commoda
otiando sprevit,
Portans crucem propriam
mandatum implevit,
Sic exemplum exhibens
omnia complevit.

11. Dum in refectorio
non bene condita
Dantur necessaria
languescente vita,
Benedicas Domino,
a quo sunt largita,
Patienter sustinens
cogitabis ita:

12. Brevis erit terminus
Huius malae vitae,
Christus hoc sustinuit,
sustine tu rite,
Magnum erit praemium,
quies sine lite,
Dulcis vox: ad gaudium,
dilecti mi, venite.

13. Dum in tuo lectulo
sunt stramenta dura,
Et labore lassa sunt
genua et crura,
Nihil vani cogites
pensans mente pura,
Et de rebus saeculi
non sit tibi cura.

14. Tua meditatio
sit de cruce Christi,
Omnibus quae durior,
quae tu pertulisti,
Qualiter redemptus sis,
quod non meruisti,
Inque tuo lectulo
sint tractatus isti.

15. Si te temptat Dominus
per infirmitatem
Vel dolorum gravium
per diversitatem,
Habe patientiam
atque pietatem,
Dominus te visitat
ad utilitatem.

16. Christus personaliter
pertulit dolores
Et dolere patitur
suos cariores,
Ut dolendo iugiter
fiant puriores
Et cum caeli civibus
habeant honores.

17. Cum praelatos videris
splendida in mensa
Delicate vivere
plurima expensa,
Pauperum penuria
illic vilipensa,
Caveas a murmure
et in corde pensa:

18. Pro tuis miseriis
habebis tu mercedem,
In caelesti gaudio
claritatis sedem,
Hic vivendo misere
impetrabis aedem
Angelorum, ideo
siste tuum pedem.

19. Abbas si te diligit
una cum priore,
Hoc servare studeas
summo cum timore,
Hos turbare caveas
mente, corde, ore
Et sincere diligas
omni cum honore.

20. Ioseph Christi fuerat
pater putativus,
Quem Christus dilexerat,
quamvis genitivus
Ipsius non fuerat,
tamen subiectivus
Esse sibi voluit
formam positivus.

21. Summe tamen caveas
esse adulator,
Falsum verum dicere,
et falsificator,
Ne placendo ipsis sis
pauperum damnator,
Mortem prius elige,
quam sis criminator.

22. Talis Iudas exstitit
dispensator Christi,
Quem mercando tradidit,
sic sunt omnes isti,
Qui pro gula pauperes
damnant voce tristi,
Hos in poenis pessimis
Deus iubet sisti.

23. Si non habes gratiam
forte praelatorum,
Manus tunc incidere
timeas eorum
Et Christo adhaereas
frequentando chorum,
Ipse te custodiet,
qui spes est iustorum.

24. Christus, Dei filius,
doctor veritatis,
Reclamavit publice
viam falsitatis,
Propter hoc displicuit
scribis et praelatis,
Talia si sustines,
hoc non erit gratis.

25. Si pro neglegentia
fueris argutus,
Habe patientiam,
tace quasi mutus,
Respondendo frivole
non sis dissolutus,
Sciens linguam regere
eris semper tutus.

26. Iesus, puer parvulus,
salus nostrae spei,
Virgam matris timuit
oboediendo ei,
Non loquendo moritur,
impii Iudaei
Dum cruci affigerent
verum natum Dei.

27. Quando tu ab aliquo
fueris turbatus,
Tu debes ignoscere,
quamvis non rogatus,
In bono malum vincere
semper sis paratus,
In tali patientia
felix monachatus.

28. Sic te Christus docuit,
verus rex caelorum,
Patienter tacuit,
quando Iudaeorum
Pertulit opprobria,
nihil servans horum
Patiendo supplicat
memor miserorum.

29. Si quemquam de fratribus
videris errare,
Hunc in mansuetudine
debes increpare,
Tua propter monita
si non vult cessare,
Tibi sit sicut ethnicus,
et hoc dico quare.

30. Christus multos docuit,
qui non sunt salvati,
Quibus pie profuit,
non fuerunt grati,
Caute arguendi sunt,
qui non sunt sensati,
Ne te tractent turpiter,
qui nil volunt pati.

31. Si in vehementia
aliquem turbasti
Signo, verbo factoque,
quidquid perpetrasti,
Roga, ut dimittat hoc,
in quo tu peccasti,
Et emendare studeas
instar viri casti.

32. Quem Christus non laeserat,
habuit placatum,
Inimico blandiens
efficit beatum,
Hoc exemplum exhibens
ob tuum reatum,
Tuum adversarium
duc ad bonum statum.

33. Si arrident prospera,
tu non exalteris,
Semper te humilia,
caute glorieris,
Deus dat haec omnia,
quem tu depreceris,
Quid sis, qualis, intra te
Semper memor eris.

34. Christus, rex altissimus,
non se exaltavit,
Sed pro te humiliter
se humiliavit,
Quidquid es, ab ipso es,
ipse te creavit,
Illi te humilies,
qui te sic beavit.

35. Si praecellis alios
aliqua virtute,
Noli hos despicere
te regendo tute,
Sed collauda Dominum
tua pro salute,
Non spernendo aliquem,
sic servabis tu te.

36. Non sprevit altissimus
viles peccatores,
Hinc nos docens clarius,
quod inferiores
Non debemus spernere
neque viliores
Exhibendo iugiter
omnibus honores.

37. Si tuo iudicio
iam simpliciores
Praeferuntur aliis
et sunt digniores,
Quorum tibi displicet
tam vita quam mores,
His, si Deum diligis,
exhibe honores.

38. Qui sua potentia
caelum, terram rexit,
Regi a simplicibus
pro te non despexit,
Crucis mortem pessimam
pro te non neglexit.
Quid pro illo sustines,
qui te sic dilexit?

39. Illud semper cogita,
ad quid tu venisti,
Cui servis, propter quid,
quae tu quaesivisti;
Et labores maximos,
quos tu pertulisti,
Noli gratis perdere
stans in laude Christi.

40. Quid ad te, si alii
currunt indirecte?
Gressus tuos dirige,
ambula perfecte,
Christus viam docuit
ambulandi recte,
Quem sequendo iugiter
cor et crura flecte.

41. Christus pro te pertulit
plurima tormenta,
Et ei compassa sunt
cuncta elementa,
Quae in tuo saepius
corde repraesenta,
Patienter sustinens,
pauca temptamenta.

42. Si commotus fueris,
ille perturbatus,
Verbera si sustines,
ille flagellatus,
Iuste si argueris,
hic male tractatus,
Quidquid mali sustines,
ille plus tristatus.

43. Deo semper servias
cum stabilitate,
Stabiliri expetas
sua pietate,
Ne perdas miserias,
quas cum gravitate
Acquisisti longius,
has non move a te.

44. Nil valet incipere,
nisi compleatur,
Laus in fine canitur
et corona datur,
Christus post miserias
caelo coronatur,
Noli retrospicere,
merces ne perdatur.

45. Tua consolatio
sacra sit scriptura,
In qua saepe studeas
perlegendo plura,
Multa tu invenies,
quae sunt placitura,
Quae te a multiplici
liberabunt cura.

46. Nihil est utilius
sacra lectione,
Vel orare saepius
cum devotione,
Ista reddunt monachum
habilem coronae,
Ergo tuum studium
in istis compone.

47. In perturbationibus,
pauper monachelle,
Invoca auxilium
inclitae puellae
Mariae, ut adiuvet,
ne laedant procellae,
Ipsa te eripiet
a doloris felle.

48. Quidquid facis, ubi sis,
claustro vel in via,
Illa semper tecum sit
dulcis vox: Maria.
Haec est custos pauperis
et matrona pia,
Haec tuum viaticum,
tua melodia.

49. Deum patrem gloriae
lauda omni hora
Et credendo firmiter
debite honora,
Qui te sibi similat
specie decora,
Cui ut tu placeas,
sedule labora.

50. Eius quoque filium,
nostrum consolamen,
Prece pia invoca
atque sacrum flamen,
Ut nos omnes adiuvet,
qui timent turbamen,
Et a malo liberet
in aeternum. Amen.

Cod. Altovaden. 31. saec. 15. A. — Cod. Sangallen. 925. saec. 15. B. — Cod. Sangallen. 933. anni 1401. C. — Cod. Sangallen. 930. saec. 15. D. — Clm. Monacen. (ol. Augustan.) 3594. saec. 15. E. — Clm. Monacen. (ol. Pollingen.) 11724 saec. 15. F. — Clm. Monacen. (ol. Emmeramen.) 14793. anni 1488. G. — Clm. Monacen. (ol. Roten.) 15611. saec. 15. H. — Clm. Monacen. (ol. Emmeramen.) 14357. saec. 15. I. — Clm. Monacen. (ol. Tegurin.) 19902. saec. 15. K. — Cod. Valentianen. (ol. Spanheimen.) 244. saec. 15. L. — Cod. Palat. Vindobonen. (ol. Lunaelacen.) 3848. M. — Cod. Palat. Vindobonen. 4121. saec. 15. N. — Clm. Monacen. 641. saec. 15. O. — Cod. S. Petri Salisburgen. b IV 3. saec. 15. P.

1, 2 formam hanc O; hanc formam BE; formulam vivendi C; regulam vivendi P. — 1, 5 Ut humana BE. — 2, 1 quidquid fecit A; quidquid docuit O. — 2, 2 nobis est O. — 2, 3 Et quod ipse O. — 2, 4 est medicina C. — 2, 5 parata O. — 3, 1 ergo clerice BE. — 3, 2 verus gerres B, heres E. — 3, 4 Deo spopondisti C. — 3, 5 fideliter A. — 3, 8 te dedisti A. — Str. 4 fehlt O. — 4, 1 Quidquid acciderit C. — 4, 5 Norma C. — 6, 3 Cogites tu O. — 6, 4 fuerit flagellatus O. — Nach Str. 6 Si per negligentiam etc. O. cfr. Str. 25. — 7, 4 forsan O. — 7, 5 Durus quoque tibi sit O. — 8, 3 damnatus exstitit BE. — 8, 5 illuditur C, Korrektur wegen der falschen Passivform? — 8, 8 coram praesidente C. — 9, 3 Fac cum patientia A; Omni cum patientia C. — 9, 4 uti tu iuberis A; tu fac quod B. — 9, 5 Sed et voluntario A. — 9, 6 dono ne C — 9, 7 Sicque A; perfectus clericus B. — 10, 2 quod fehlt BC. — 10, 3 Vilis carnis ABC. — 10, 4 occidendo O. — 10, 8 facere consuevit O. — Str. 1–10 fehlen D. — 11, 1 Cum in C; Cumque in A. — 11, 2 bene non O. — 11, 7 sufferens A. — 12, 4 Sustinebis rite. — Str. 13—16 hinter Str. 36. O. — 13, 1 Cum in BC. — 13, 6 pausans O. — 14, 3 quod durior C; Omnibus opprobriis O.— 22, 4 quam tu O. — 14, 7 In tuoque BC; In tuo quoque O. — 15, 1 Dominus temptat E. — 15, 6 senti pietatem A. — 16, 3 pariter B. — 16, 4 quos scit cariores B. — 16, 6 clariores B. — 17, 1 Dum praelatos D; Cum praelatum E. — 17, 5

praesentia A. — 18, 4 claritatum BCE. — 18, 5 sq. Illic tuum protinus colloca sic pedem O. — 18, 7 sq. Hic vivendo misere impetrabis aedem O. — 19, 1 Praelatus si te BCE. — 19, 3 Hos servare BE. — 19, 4 cum honore O. — 19, 5 Hoc turbare A. — 19, 8 cum timore C. — Str. 20 hinter 48 C. — 20, 2 palatinus E. — 20, 5 sq. Ipse non tamen fuerat subicativus B; Ipse non fuerat CDE. — 20, 8 exemplar positivus B; positivus = ponens, proponens. — 21, 3 Falsam rem dicere BC. — 21, 5 Et placendo impiis O; Ut placendo ipsis sis A. — 21, 8 quam talis sis truncator AO. — 22, 1 Iudas dicitur A. — 22, 3 Cum mercando A. — 22, 4 Sicut omnes isti O. — 22, 5 pauperem O. — 22, 6 Damnant vultu Christi A. — 22, 7 in poenis tartari O. — 22, 8 iudex iubet A. — 23, 2 tuorum praelatorum ABC. — 24, 4 caveas eorum O. — 24, 8 qui est rex caelorum O. — Str. 24 fehlt BCO. — Str. 25. fehlt O. — 25, 2 redargutus B. — Str. 26 fehlt O. — 26, 1 Christus puer B. — 26, 7 affixerant A. — 27, 3 Ignosce illi subito A; Debes ei ignoscere BC. — 27, 5 In bonum malum vertere A. — 27, 8 Verus monachatus C; est sanctus monachatus O. — Str. 28 fehlt O. — 28, 3 doluit BC. — 28, 6 nil servans B, nil reservans C. — 29, 1 Si aliquem de ABC. — 29, 3 cum mansuetudine O. — 30, 3 Quibus ipse profuit O. — 30, 4 manserunt ingrati O. — 30, 5 Qui redarguendi sunt O. — 30, 6 qui sunt insensati B; non bene sensati O. — 30, 7 te tradant O; turpiis O. — Str. 31—34 incl. fehlen O. — 31, 6 in quem A. — 32, 2 ut habuit BC. — 32, 6 optimum reatum B. — 34, 3 propter te A. — 34, 5 ab eo es BC. — Str. 35 und 36 stehen hinter Str. 23. O. — 35, 3 despernere O. — 35, 4 regendo te A. — 35, 6 de tua virtute O. — 35, 8 sic salvaberis ABC. — Str. 37 und 38 fehlen O. — 37, 7 diliges B. — 37, 8 magnos exhibe C. — 38, 1 Quia sua E. — 38, 7 pro isto A; sustinens C. — 39, 2 propter quod venisti O. — 39, 4 quem tu A; vel quae quaesivisti O. — Str. 40—43 incl. fehlen O. — 40, 6 ambulando A. — 40, 7 Quam A. — 41, 3 sunt compassa A. — 41, 5 Quae in corde saepius BC. — 41, 6 tuo repraesenta C, repensa B. — 42, 3 sustinens B. — 42, 7 male sustinens B. — 43, 3 exspectes A. — 43, 8 moveas a te A. — 45, 2 sit sacra A. — 45, 6 quae sint O. — 45, 8 liberant A. — 46, 3 orare Dominum A. — 46, 7 Crucem tuum studium A. — 46, 8 in illis BC; ministerii sic A. — 47, 1 In tribulationibus BC; In tribulatione tua E. — 47, 2 pauper tu clerice B, clericule E. — 47, 3 Implora tu O. — 47, 5 ut te adiuvet AO. — 47, 6 te laedant A. — 48, 5 pauperum O. — 48, 6 patrona O. — 48, 8 tua fehlt O, sit melodia O. — 49, 5 simulat O. — 49, 7 Cui tu ut O. — 50, 1 Huius quoque E. — 50, 2 nostrumque solamen O. — 50, 3 Pia semper invoca O. — 50, 5 Ut et omnes O.

Der Str. 1 gehen in A folgende zwei Strophen vorauf:

Qui transitis, monachi, omnes huc venite
Et virtutum floribus caput redimite,
Si audire cupitis nobile Venite,
Cum in fine dicetur reprobis Abite.

Haec doctrina instruit cor humiliare
Et in schola Domini caute ambulare,
Hanc tabulam tu, monache, noli declinare,
Sed perlege iugiter atque meditare.

In M geht dem Gedichte die Bemerkung vorauf: „Incipit formula domini Petri, abbatis Aulae Regiae [Königssaal oder Zbraslaw a. d. Moldau bei Prag], composita ad aedificationem fratris et monachi devoti.“ Dann folgen die Verse:

O bone claustralis, Christi protectus sub alis,
Per celerem cursum properans ad praemia sursum,
Nulla sinistrorum te flectant, nulla retrorsum
Gaudia terrena, licet haec videantur amoena.
Moribus insiste, vitiis orando resiste,

Motibus resiste pravis, bonus est labor iste.
Despice ridere, cum psallis, ne tibi digne
Cum reprobris barathri ardere contingat in igne.
Dum cantas hymnos, noli proferre cachinnos,
Non vult, quem quaeris, ut eum ridendo preceris,
Fletum ridenti promittit, gaudia flenti.
Flentes exaudit, pietatis viscera claudit
His, qui non plorant, vel eis, qui segniter orant.

Daran schliefst sich „Christus nobis tradidit“ etc., welches mit der Angabe schliefst: Explicit formula domini Petri, abbatis Aulae regiae, composita in aedificationem monachi devoti. Diese Angabe scheint sich wohl nur auf obige gereimten Hexameter beziehen zu können, da als Verfasser der „Forma vivendi“ Henricus de Hassia genannt wird: „Hainrici de Hassia versus de forma vivendi“ E; „Hainrici de Hassia dicta“ G. — Vgl. F. W. E. Roth, zur Bibliographie des Henricus Hembuche de Hassia, dictus de Langenstein. Leipzig 1888, p. 13.

221. Exhortatio ad Monachos de contemptu saeculi.

I.

1. Si vis esse coenobita,
Huius vitae vitam vita,
Ut sis re et nomine,
Tuae mentis sordes munda,
Ut sit Deo laus iucunda
In utroque homine.

2. Solus Deus diligatur,
Cui soli relinquatur
Omnis laus et gloria,
Honor, virtus et potestas
Ipsi sit, cuius maiestas
Replet regit omnia.

3. Non est tuum honorari,
Non affectes hoc laudari,
Cum sis vitae miserae;
Quidquid hic honoris captas,
Si non Deo totum aptas,
Perdis tuum vivere.

4. Non tam facile honores,
Si sentirent et labores,
Affectarent clerici,
Qui praeesse non prodesse
Quaerit, perdit suum esse,
Poena dignus duplici.

5. Ad honores sunt parati,
Dono Dei sunt ingrati
Iuvenes cum senibus,
Totum datur dignitati,
Parum aut nil sanctitati
His nostris temporibus.

6. Sicque vita laicorum
Parum distat a porcorum
Consuetudinibus,
Supra modum epulantur,
Intus foris excaecantur,
Pleni malis moribus.

7. De salute animarum
Rarus sermo, sed terrarum
Amplitudo quaeritur;
Qui nunc potest plus ditari,
Vel in altum sublimari,
Hic beatus dicitur.

8. Mundus finem iam minatur,
Qui tot malis inquinatur,
Quod praedixit veritas;
Caritas iam refrigescit,
Omnis sanctus obmutescit,
Abundat iniquitas.

9. Potens ridet impotentem,
Sic astutus innocentem,
Adulescens veterem,
Vir a fratre supplantatur,
Puer patri adversatur,
Dives spernit pauperem.

10. Sanctus hodie putatur,
Qui non nimis inquinatur
Malis criminalibus,
Normam vitae si requiris,
Non hanc quaeras iam in viris
Sed in voluminibus.

11. Perit lex a sacerdote,
Pereunt virtutes totae,
A sene consilium;
Multos habemus doctores,
Sed paucissimos factores
In vita mortalium.

12. Hanc vitae captivitatem,
Si manentem civitatem
Hic haberem, plangerem;
Fertur plane captivitas,
Ubi nescitur veritas;
Vae, si semper viverem!

13. Heu, heu, homo cur creatur,
Qui tot malis captivatur,
Velit nolit moritur?
Quod est malum, hoc vitare,
Vel, quod bonum, hoc amare
Vix infelix cogitur.

14. Unde nemo iam gravari
Debet, si sic consolari
Omnis iustus renuit;
Immo satis est dolendus
Et a Deo respuendus,
Qui non mundum respuit.

15. In hoc tamen consolatur
Vere sanctus et laetatur,
Quia mundus transiet;
Flere de occasu mundi
Debent peccatis immundi,
Quorum dolor veniet.

16. Ad te ergo revertere,
Homo, prostratus misere,
Cur sis factus, considera;
Te Deus sibi similem
Fecit, sed tu dissimilem
Te facis augens scelera.

17. Consors quondam angelorum
Legem tenes iumentorum
Ipsis factus similis;
Esca ventri, venter escis
Hunc et has frenare nescis,
Propter quod es fragilis.

II.

18. Surge, miser, quid dormitas?
Imitare coenobitas
Antiquorum temporum,
Qui tenentes viam vitae
Contempserunt non invite
Opes, vires corporum.

19. Erant mundo crucifixi,
Mundus ipsis, et transfixi
Caritatis gladio,
Vitam hanc parvi pendebant,
Nam caelesti adhaerebant
Magno desiderio.

20. Corpus satis castigabant,
Lectionibus vacabant,
Et orabant iugiter,
Nunquam erant otiosi,
Omnibus affectuosi;
Vade, fac similiter.

21. Et conserves te devotum,
Quidquid vides, fuge totum,
Paupertatem elige;
Non te locus vilitatis
Angat vel extremitatis,
Sed nesciri dilige.

22. Te praelato subiugabis,
Quidquid iubet, observabis,
Et hoc voluntarie;
Noli facta iudicare
Praelatorum, sed vitare
Debes fel invidiae.

23. Temet ipsum reprehende
Diligenter et attende,
Ne quem unquam iudices,
Pro te reddes rationem,
Nunquam proferas sermonem,
Ut te ipsum vindices.

24. Erit tibi salutare,
Si amari et amare
Omni hora studeas;
Quidquid facis, reprobatur
Apud Deum nec laudatur,
Nisi pacem teneas.

25. Diligantur iuniores,
Venerentur seniores,
Esto carus omnibus,
Non accipies personam,
Sed amabis vitam bonam
In cunctis hominibus.

26. Sic gaudere cum gaudente
Bonum est Paulo dicente
Et flere cum flentibus,
Ordinatus ordinatis,
Patiens inordinatis
Eris tuis fratribus.

27. Corporum infirmitates,
Sed et morum paupertates
Patienter tolera,
Neque velis apparere
Magnus nec laudem habere
In hac vita misera.

28. Cave, ne sis singularis,
Sed, quodcunque operaris,
In communi facias;
Lege, canta, psalle, ora
Sicut omnes et labora,
Vive et non alias.

29. Primus eris ad laborem,
Tardus autem ad honorem
Et ad iram ultimus,
Omnibus subiciaris,
Nunquam aliud loquaris,
Quam quod habet animus.

30. Omnem horam occupabis
Hymnis, psalmis, et amabis
Claustrale silentium,
Super hoc orationem
Diliges et lectionem,
Nutricem claustralium.

31. Habens victum et vestitum,
Quale fuerit largitum,
Nihil quaeras amplius,
De colore non causeris,
Si sit vilis, tunc laeteris,
Et sic eris sobrius.

32. Cave, ne sis curiosus
In vestitu vel gulosus
In diversis epulis,
Sic non eris somnolentus
Nec in potu vinolentus
Nec vacabis fabulis.

33. Nimis est periculosum
Esse monachum verbosum,
Cum silere debeat;
Ioci quidem sunt ferendi,
Nunquam tamen referendi,
Quos proferre pudeat.

34. Omne fugias peccatum,
Si videre vis pacatum
Salvatorem omnium;
Ipsum corde, ore ora,
Ut in tuae mortis hora
Tibi sit auxilium.

Cod. ms. Palatin. Matriten. 2 N 4. saec. 13/14. A. — Collect. ms. Campense saec. 14/15. Cod. Palat. Vindobon. 883. B. — Collect. ms. incert. orig. saec. 15. Clm. Monacen. 641. C. — Str. 1—6 fehlen A. — 1, 6 utroque hodie B. — 2, 2 Cui solus C. — 2, 5 cuius potestas C. — 2, 6 Replet et C. — 3, 2 Velle bono vel laudari C. — 5, 2 Ad labores sunt ingrati C. — 6, 1 Sic a vita C. — 6, 2 distat aut porcorum C. — 6, 6 malis omnibus B. — 9, 4 a pari C. — 9, 5 Puer matri B; Patri puer C. — 10, 2 Qui nunc AC. — 10, 4 Formam BC. — 11, 6 In terra B. — 12, 4 Datur plane B; Hic est plane C. — 12, 5 In qua BC. — 13, 1 homo cum A. — 13, 2 malis inquinatur C. — 13, 4 Hoc quod malum est vitare A; Quod sit B. — 13, 6 sqq. fehlen A. — 13, 6 Vix infidelis B. — 14, 1 iam mirari C. — 14, 2 si hic C. —

15, 4 De hoc casu flere B. — 16, 4 sq. Sibi te fecit similem Deus tibi dissimilem B; Deus te sibi similem Sed tu sibi dissimilem C. — 17, 2 tenens C. — 17, 4 Esca venter ventri B. — 17, 5 Has et hunc C.

Mit Str. 18 beginnt ein neues Lied C. — 18, 1 Ergo surge qui dormitas B. — 18, 2 Meditare A. — 18, 3 Antiquorum operum B. — 18, 6 viresque C. — 19, 2 In vitiis necnon B; Cum vitiis et C. — 19, 6 sqq. fehlen A. — 21, 1 conserva C. — 23, 2 Et diligenter B. — 28, 2 Venerentur et priores B. — 28, 4 psalle canta C. — 30, 2 Psalmis hymnis C. — 30, 3 Tenere silentium B; Habere silentium C. — 39, 1 vestitum et victum A. — 39, 2 Secundum apostoli dictum A; Ut fert apostoli dictum C. — 39, 5 Qui si vilis A. — 33, 2 Esse claustralem C. — 34, 2 vis paratum A. — 34, 6 Sit tibi B.

In B am unteren Rande die Aufschrift „Dictamen cuiusdam monachi Claraevallensis ad monachos de contemptu saeculi."

222. Speculum Claustralium.

1. Ad vitam claustralium
quilibet vocatus
A saecli miseriis,
ut purget reatus,
Sit, quae dicam breviter,
implere paratus,
Et fruetur gaudiis
summis laureatus.

2. Primo transitoria
plene refutare,
Nil de pompis saeculi
debet cogitare,
Ad caeli delicias
semper anhelare,
In sancto proposito
mentem radicare.

3. Sic mores et opera
curet ordinare,
Ut his regem gloriae
valeat placare
Et exemplum proximo
sanctae vitae dare,
Sic magnus vocabitur
in supremo lare.

4. Tamquam miles strenuus
ad bellum paretur,
Hostes tres nequissimos
vincere conetur,
Mundum, carnem, daemonem,
contra quos armetur
Optimis virtutibus,
et palma fruetur.

5. Daemonis tyrannidem
vincit humilitas,
Et carnis lasciviam
ciborum parcitas,
Spernit mundi gloriam
perfecta caritas,
Quia solum quaerit haec,
quae zelat deitas.

6. Debet ergo primitus
sic humiliari,
Quod nunquam superbiam
sinat dominari
In gestis, in actibus,
nec superba fari
Quaerat ullo tempore
neque meditari.

7. Si multis virtutibus
fulgeat praeclare,
Ut forma, scientia,
cantu, se levare
Inde super ceteros
neque se iactare
Debet, immo Domino
gratias libare.

8. Virtutes destruit
cunctas superbia,
Ad horribilia
ducit supplicia,
Vehit humilitas
ad caeli gaudia,
Virtutes congregat,
consumit vitia.

9. Oboedientiam
superioribus
Semper exhibeat
et senioribus
Honorem maximum,
simul et paribus
Placere studeat
in bonis omnibus.

10. Confratres singulos
amet communiter,
Nullum despiciat
neque carnaliter
Haerebit cuiquam,
dico salubriter,
Quod Deo displicet
zelare taliter.

11. Pro cunctis fratribus
legere, cantare
Devote studeat
atque ministrare,
Quod monet regula,
iugiter servare,
Salutis monita
nunquam reprobare.

12. Opus caritatis
impendat omnibus
Atque pietatis
puris affectibus
Precetur pro malis
et persequentibus,
Glorificetur
sic in caelestibus.

13. Caritas virtutum
tenet principatum,
Illa reddit hominem
salvatori gratum,
Cum qua quod facimus,
erit approbatum,
Sine qua non proderit
opus consummatum.

14. Saepe confiteri
peccata levia
Debet, nec scrupulum
in conscientia
Ullum permaneat,
sic cum fiducia
Tractare poterit
Dei mysteria.

15. Vitae puritatem
teneat sincere,
Spernat hominibus
sanctus apparere,
Nullus hypocrita
Dominum videre
Valebit, qui solum
his studet placere.

16. Diebus et noctibus,
cum debet psallere,
Quod profert labiis,
mente revolvere,
Divinis laudibus
debet intendere,
In quibus caveat
fictus exsistere.

17. Quaecunque poterit,
instanter agere
Conetur, optima
studens perficere;
Ignorat quilibet,
si diu vivere
Vult eum Dominus
an mori propere.

18. Ubique velit se
mature gerere,
Quietem diligat,
spernat discurrere,
Piis affectibus
salutem quaerere
Et preces Domino
devotas fundere.

19. In bonis in claustro
quaerat occupari,
Cantum repetere
vel quid operari,
Multi per otium
feruntur damnari,
Virtutum quod solet
noverca vocari.

20. Instructus ad plenum
nitatur discere,
Ut sacra doctrina
possit instruere
Alios et sancte
tempus expendere,
De quo rationem
se sciat reddere.

21. In locis debitis
servet silentium,
Quod pacis nutrix est
et custos mentium,
Ubique caveat
garrire nimium,
In multiloquio
non deest vitium.

22. Sit in capitulo
quandoque clamatus,
Defendat aut neget
proprios reatus
Nunquam, sed veniam
postulet prostratus,
Ibi cavillator
nec sit advocatus.

23. In refectorio
corpus reficere
Sedens, quod legitur,
debet attendere,
Allatis sobrie
de cibis sumere,
Quae fratres fercula
habent, nec quaerere.

24. Devitet crapulam,
gulam per omnia,
Quae trahunt homines
ad multa vitia,
Furores suscitant,
lites et odia,
Ducunt ad inferos,
claudunt caelestia.

25. In dormitorium
pergens quiescere,
Antequam dormiat,
a Christo petere,
Ne sibi daemones
sinat illudere,
Et somnolentiam
nitatur fugere.

26. Si magna deprimat
corpus infirmitas,
Christo persolvere
non cesset gratias,
Quem zelat filium,
castigat deitas,
Quem placat nimium
cordis suavitas.

27. Si quibus de causis
animus turbetur
Recurrat ad Christum,
qui tristi medetur,
A quo remedium
pronus deprecetur,
Et mentis dulcore
statim potietur.

28. De claustro veniens
iocandi gratia
Linguam custodiat,
ne fetur turpia,
Nociva, frivola
neque scurrilia,
Nam mores optimos
corrumpunt talia.

29. Nulli detrahere,
nullum depravare
Nec in absentia
quemquam iudicare
Nec linguam noxiam
velit auscultare,
Haec Deus et homines
norunt reprobare.

30. Nullum deridere,
nullum provocare
Nec se de propriis
gratiis iactare,
Omnibus minorem
debet se putare,
Commmotos leniter
conetur sedare.

31. In corde, labiis
non sit invidia,
Mordax detractio,
nulla superbia,
Multos diabolus
per ista vitia
Mortales pertrahit
ad gehennalia.

32. Si videt socium
magis honorari
Et ad solacia
saepius vocari,
Non inde dolere
debet, sed laetari
Tunc gloriosius
sciens coronari.

33. Auscultans aliquem
fratri detrahere
Festinet comminus
aurem avertere,
Vel eum moneat
pie quiscere
Addens, quod animam
sic potest perdere.

34. In corde nunquam
sinistra machinetur,
Optima de cunctis
semper suspicetur,
Sed cordis latebras
proprii rimetur
Nunquam, fratris quia
cor Deus intuetur.

35. Si fratrem quempiam
videt delinquere,
Secrete leniter
debet corripere,
Et si renuerit
sese corrigere,
Superioribus
haec innotescere.

36. Si dicat aliquis
multa convicia,
Sibi respondeat
commoto dulcia,
Eius sedabitur
mox iracundia,
Et coronabitur
pro patientia.

37. Ira si movetur,
non hanc procedere
Sinat ad odium,
sed mox dimittere
Ut homicidium;
non debet spernere,
Si laedat, veniam
non tardet petere.

38. Habere cum bonis
gliscat consortia,
Qui bona praedicant
et spiritalia,
Malorum penitus
vitet colloquia,
Ipsum ne maculent
sua malitia.

39. Submisse rideat,
nolit cachinnare,
In loquendo vocem
nimis exaltare,
Vultumque paululum
curet inclinare,
Nec sinat oculos
undique vagare.

40. Dicta iuramento
spernat confirmare,
Nam Christus prohibet
omnino iurare,
Nulli maledicat,
nullum flagellare
Debet, sed in cunctis
sese moderare.

41. Adulationis
verba devitare
Pravum consilium
nulli debet dare,
Veritatis tramite
nunquam declinare,
Ad bonum patrandum
cunctos animare.

42. Nil donet nec sumat
sine licentia
Neque desideret
quaeque munuscula
Ut bursas, knipulos
et consimilia,
Paulatim decidunt
quaerentes talia.

43. Non exteriora
captet officia,
Non equos scandere
pulchros, donaria,
Diversa gaudia,
nam sunt inania,
Elongant eminus
a vera gloria.

44. In his occupatos
multos torpescere
Scimus in divinis
et ficte psallere,
Venire tardius,
redire propere
Carnis solacia
cuncta perquirere,

45. Vagari nimium,
corrupte dicere
Dei servitium
pluraque facere,
Quae Deo displicent,
quae cesso promere,
Ergo vitabit haec,
qui vult proficere.

46. Si roget praelatus,
in his deservire,
Ut corvus ab arca
non debet exire,
Sed velut columba
clementer redire,
Sic securus erit
in diebus irae.

47. Hinc bene consideret,
quam brevis gloria
Est mundi miseri,
quam deceptoria,
Ut fimum foetidum
contemnat omnia,
Haerebitque claustro
summa laetitia.

48. Nam claustrum separat
a vanitatibus
Saecli, multimodis
foedis affectibus,
Pravis auditibus,
malis faminibus,
Multum glorificat
in summis sedibus.

49. Hanc brevem scedulam
qui vult inspicere,
Discet, se qualiter
in cunctis gerere
Intus, exterius,
beate vivere,
Quid sequi debeat
et quid neglegere.

50. Si mens erigitur
usque caelestia
Et quanta cogitet
fruentur gloria,
Qui Deo serviunt
magna constantia,
Hanc normam sequantur
tota potentia.

51. Si haec non sapiunt,
saltem supplicia
Inferni terreant
ineffabilia,
In quibus regularis
quaerens carnalia
Magis torquebitur,
mundique gaudia.

52. Conemur igitur
illa sic spernere,
Ita spiritui
carnem subicere,
Ut caeli possimus
cives exsistere,
Quod nobis tribuat
regnans in aethere.

Cod. Palat. Matriten. 2 N 4. saec. $^{13}/_{14}$. — 5, 7 Quae solum. — 8, 1 sq. cunctas destruit. — 23, 8 non habent. — 29, 8 nolunt, l. volunt? — 41, 7 Et ad bonum.

223. De Habitu et Conversatione Monachorum.

1. Adeptus quisque munere
Locum virtutis culminis
Cautus debet conscendere,
Vanam cavere gloriam.

2. Bellator contra vitia
Tumorem mentis deprimat,
Per quem elatus zabulus
Caeli reliquit sedibus.

3. Carne devicta anima,
Magnum laborem dedita,
Timenda semper vanitas,
Ne bonum perdat misera.

4. Donum, quod Christus tribuit
Suisque servis subditis,
In Dei vertant gloriam,
Ne magna perdant praemia.

5. Expertus quoque monachus
Sanctis delectet habitus
Tantumque fiat humilis,
Ne mundi quaerat laudibus.

6. Fractus a fame teneat
Amator abstinentiam,
Relinquat vita perdita,
Hypocrisis exempla.

7. Gravis, in mente quietus,
Religione deditus,
Aptus in vultu clareat
Placabilisque omnibus.

8. Humilis in vestibus,
Sanctis ostendat moribus,
Ne foris quidem simplicis
Intus recludat maculas.

9. In bonis currat actibus,
Qui dudum fuit reprobus,
Dolens compunctus ambulet
Et plures fundat lacrimas.

10. Kartarum lector paginis
Frequenter oret saepius,
Malis commutet moribus
Et multum sit pacificus.

11. Lapsus in tactus criminum
Laudare debet Dominum,
Non sit securus nimium,
Ne turbas iungat daemonum.

12. Minus perfectis meritis
Iugis implorent precibus
Deumque caeli ditius,
Qui pius fuit parvulus.

13. Non sit linguosus monachus,
Sed paucis verbis deditus,
Suis refrenet labiis
A pravisque eloquiis.

14. Obscena verba, turpia
Et risumque moventia
Tantum vitemus plurimum
Velut venenum aspidum.

15. Pauper pro Christo subditus,
Nullum detrahant fratribus,
Ne post exitum animae
Possideatur inferus.

16. Quicumque sumptus saeculo
Pro Christo caret munere,
Non sit in corde murmurans,
Ne bonis perdat omnibus.

17. Religione cupidus
Non multum miret virgines,
Suos avertat oculos,
Ne sibi tradat laqueos.

18. Suspecti sint et vigiles
De suis sanctis meritis,
Puri, confessi cordibus
Suis allidant parvulis.

19. Tempusque brevi praestitum
Nullum ducamus vacuum,
Finem ornemus operis
Nostrum pensantes temporis.

20. Uita vilescat saeculi
In sensu quoque monachi,
Non sit in rebus cupidus,
Ne mundi quaerat laudibus.

21. Xristus nobis prae omnibus
Orandus saepe Dominus,
Ut nos infirmos protegat,
Suos conservet famulos.

22. Ymnisque Dei plurimis
Mente rogemus humili,
Ut taetris quoque daemonum
Sub nostris subdat pedibus.

23. Zelo amoris proximi,
Fratres in unum conditi,
Hostem vincamus invidum
In caritatis vinculo.

24. Gloria tibi, Domine,
Gloria unigenito
Una cum sancto spiritu
In sempiterna saecula.

Cod. Bruxellen. 8860—67. saec. 10. — 3, 1 Carmen devicta. — 5, 1 sq. Lies Expertum quoque monachum sanctus delectet habitus oder Expertus quoque monachus sancto delectat habitu? — 6, 1 Factus a fame. — 6, 2 abstinentia. — 6, 3 Lies vitam perditam? — 6, 4 Lies Hypocrisisque? — 8, 3 semplicis. — 18, 4 parvolis; lies parvulos? — 21, 2 orando. — 23, 1 proximus. — An der eigenartigen Latinität sind vielleicht die wenigen Änderungen schon zu viele.

224. De Patientia habenda in Capitulo.

1. Tu, qui digne vel indigne
Hic fueris proclamatus,
Tam benigne velut igne
Caritatis inflammatus
Respondeas et gaudeas
Tuis culpis emendatus.

2. Pro te Christus accusatus,
Flagellatus obmutuit,
Ad extremum dulce latus
Aperiri voluit,
Ut intrares ad cor eius,
Iter tibi praebuit.

3. Te nunc precor, ne ingratus
Tantis donis sis fraudatus,
Tui memor sis reatus,
Pati semper praeparatus,
Cum pro te sit morti datus
Qui pro se nil meruit.

Collect. Cistercien. Hemmeroden. saec. 15. Cod. Vindobon. Palat. 4781. A. — Collect. ms. saec. 15. Clm. Monacen. 641. B. — Collect. ms. saec. 15. Cod. Graecen. 1294. C. — 1, 1 digne ut indigne A. — 1, 2 hic stas B. — 1, 3 Tu benigne BC; velut fehlt C. — 1, 4 Claritatis A. — 1, 5 Rem videas A; et fehlt C. — 1, 6 De tuis A. — Nach 2, 2 schiebt A ein: Opprobriis saturatus Clavos, crucem sustinuit. — 2, 6 Iter sic A. — 3, 2 Tanti doni A; Cunctis fraudatus sis bonis C. — 3, 4 semper sis A; Atque pati sis paratus B. — 3, 5 Cum sit pro te C. — 3, 6 nihil A. —

In A steht vor dem Liede, in B (unmittelbar) und C (etwas später) nach demselben: „Stetit Iesus ante praesidem inclinato capite, defixis in terram aspectibus, vultu placido, sermone raro, paratus ad opprobia, promptus ad verbera; dieses mit einigen unwesentlichen Varianten. Daran schliefst sich in C:

Sic stemus et nos in capitulo
Sicut Christus in praetorio,
Sustinete hic virgam corripientem,
Ne sentiatis malleum percutientem.

Statt dessen in B:

Tu quotiens haec toleras,
Diabolum colaphizas.

Der gleiche Gedanke in C vor dem Rhythmus:

Totiens diabolum percutiemus,
Quotiens sic humiliter respondemus.

Die Aufschrift des Liedes ist nach B. In A lautet sie: „Venerabilis pater noster sanctus Bernhardus haec metra composuit;“ in C: „Beatus Bernhardus de reverentia capituli. Statt dessen hat B die Aufschrift Ieronymus.

In der „Vita Thomae a Kempis, Francisco Tolensi canonico regulari authore“, vorgedruckt den „Opera omnia Thomae a Kempis. Coloniae Agrippinae 1788.“, heifst es p. 29: „Habebat [Thomas] pro more certis in septimana diebus se flagro affligere cantilando Hymnum illum „Stetit Iesus“. Ob damit vorstehender Rhythmus nebst der Einleitung eben dieses Anfanges, die in Reimprosa ausläuft, gemeint ist? Daniel (V, 406) citiert die genannte Stelle aus einer Quelle zweiter Hand; Chevalier macht im Repertorium auf dieses hin einfach den Thomas a Kempis zum Verfasser des Hymnus.

225. Oratio dicenda in introitu lecti.

I.

Deprecor, ut damnes phantasmata, sancte Iohannes,
Dum dormito, meus sis custos, sancte Matthaeus,
Huic animae praesto defensor, Luca, adesto,
Quae sunt in felle, procul omnia, Marce, repelle.

II.

Angele, qui meus es custos, pietate superna
Me tibi commissum salva, defende, guberna.

III.

Ore tuo, Christe, benedictus sit thorus iste,
Dormiat in Christo, qui lecto dormiet isto.
Per crucis hoc signum fugiat procul omne malignum
Et per idem signum salvetur omne benignum.

Brev. Arremarense saec. 15. Cod. Parisien. 1363.

226. De bonis operibus.

1. Unicus, ob Christum vivus quem porrigis, assis,
Cui gravis incumbit pauperies, misero,
Gratior est Christo, tibi reddituosior ipsi,
Quam si post mortem mille talenta sinas,
Vel solidum ex auro tangentem vertice caelum
Legares montem pauperibus moriens.

2. Passio lacrimulam si Christi evulserit unam
   Plenaque peccatis magna crumena tuis,
Gratior est Christo, tibi reddituosior ipsi,
   Quam si pro mundo fluxeris in lacrimas,
Vel si profusis aequaret flumina plorans
   Lacrimulis mundi turbine pressus homo.

3. Verbum, quod nequam dicet tibi proximus ore
   Asperum, si Christi victus amore feras,
Gratior est Christo, tibi reddituosius ipsi,
   Quam si discrucies omnia membra tibi,
Vel tot percusso frangas in corpore virgas,
   Quos campus vel quot frondea silva gerit.

4. Somnum rumpe tuum, quo Christum pervigil ores
   Nocte sub obscura, cum magis grata quies,
Gratius est Christo, tibi reddituosius ipsi,
   Quam si sanctorum mille sepulcra petas,
Vel si bis saevus miles tua tolleret ossa
   Proque anima peteret trans mare templa tua.

5. Si tua pauperibus peregrinis tecta patebunt,
   Ac eis in cunctis obsequiosus eris,
Gratius est Christo, tibi reddituosius istud,
   Quam si ieiunes tempus in omne tuum,
Vel si castiges per singula sabbata ventrem,
   Ut ter ieiunum panis et unda cibet.

6. Si pro te supplex animam corpusque rogando
   Committes Christo voce, fide, gemitu,
Gratius est illi, tibi reddituosius istud,
   Quam pro te mater si sua sancta roget,
Vel pro te sanctus rogitaret et angelus omnis
   Orans pro culpa proque salute tua.

7. Adversum, quodcunque tibi contigerit, omne
   In dextram partem si tuleris patiens,
Gratius est Christo, tibi reddituosius istud,
   Quam si nota foret pagina sacra tibi,
Vel si pro meritis multis virtutibus auctis
   Lux tua se Pauli sublevet usque polum.

8. Laeto fer animo, quaecumque ferre necesse,
   Et tibi sit libitum, quod secus esse nequit,
Gratius est Christo, tibi reddituosius istud,
   Quam mundo centum visere templa pede,
Vel peregre errantem fontes liquisse cruoris,
   Qua se cumque pedis verteret umbra tui.

9. Mundanum, quodcunque iuvat, quod praeterit omne,
Abice nec rebus talibus adde fidem,
Gratia sola Dei tibi perquiratur, ab ipso
Quae datur his, illam quaerere qui satagunt,
Donec inveniant, quoniam non sufficit illam
Quaerere in extremo, limite tenta venit.

10. Gratius hoc Christo, tibi reddituosius ipsi,
Quam si concisus vulnera mille feras,
Vel, si quae ad caelos consurgeret usque columna
Passim vel clavis obsita vel gladiis,
Percurrenda tibi noctesque diesque perennet
Sanguinis exspergens larga fluenta tui.

Orat. ms. Italicum saec. 15. ex. Cod. S. Ignatii Londinen. s. n. — 2, 5 aequarent. — 6, 1 per te. — 10, 5 diesque permanet. — Aufschrift: „Albertus magnus episcopus rogans Dominum, ut sibi revelaret, quae ei essent placita et homini proficua, infrascripta revelavit Christus.“

227. De Paupere reficiendo.

Ad mensam resides sumens epulas potiores,
Et pauper clamans esurit ante fores;
Eiusdem carnis, eiusdem conditionis,
Quae tu fastidis, indiget ille bonis.
Non tibi quaerit opes nec delicias epularum
Exspectans modicum, sufficietque parum.
Da sibi vel modicum, Deus hoc in paupere clamat;
Ni misereris, odit, si misereris, amat.
Pauperis esto memor, quia, ni miseri misereris,
Iudicis ante thronum non miserandus eris.
Divitis et Lazari memor inter fercula vive,
Ne sit perpetuo perpetuum tibi vae.

Clm. Monacen. 14343. saec. 14.

228. De Humilitate.

1. Cor tumens superbia,
disce non inflari,
Non te, quaeso, pigeat
Iesum imitari,
Quem indigne conspicis
viliter tractari,
Qui caeli agminibus
scitur honorari.

2. Disce falsam promere
gloriam honoris
Laudesque contemnere
humani favoris,
Dum te vilem reputat
homo videns foris,
Tu te vilem oculis
penses creatoris.

3. Ut quid ergo murmurans
   miser indignaris,
Si coram hominibus
   vilis reputaris?
At magis in oculis
   Dei reputaris,
Coram quo pro meritis
   vilis comprobaris.

Orat. ms. saec. 15/16. Cod. Sangallen. 517.

229. De Vitiis Capitalibus.

1. O vos, quos antiquus hostis
Fallit, nec errorem nostis,
   Invalidi in lite,
Qui peccatis adhaeretis
Et a vobis removetis
   Aeternae regem vitae,
Ad mea, decepti
   iuvenes, praecepta venite.

2. Quamquam decor imperitus
Homo tu, qui irretitus
   Es sagena doli,
Aurem praebe meis dictis
Et docebo dolis lictis
   Perfectam vitam poli.
Utile consilium
   proborum temnere noli.

3. Pro peccatis ingemisce
Fletu fuso et addisce,
   Quantum peccatum olet,
Deo supplex semper esto,
Qui est paenitenti praesto,
   Dum pro culpa dolet,
Per lacrimas flecti
   principis ira solet.

4. Confitendo te mundato,
Convertendo cor culpato,
   Quod unquam mala gessit,
Nisi tu mundatus fias
Per confessionem, scias
   Nil boni in te crescit,
Sincerum nisi vas,
   quodcunque infundis, acescit.

5. Qui tu offendisti Deum
Arrogando, te da reum,
   Superbiam minores,
Quae est radix peccatorum
Portas clauditque caelorum
   Et dirimit honores;
Inquinat egregios
   adiuncta superbia mores.

6. Avaritiam fugato,
Tuas res partificato
   Illi, qui egescit;
Miser est, cuius cor rodit
Cupiditas, quam Deus odit,
   Quae satiari nescit;
Crescit amor nummi,
   quantum pecunia crescit.

7. Gaude, noli invidere
Proximo, cum sit in aere
   Saluteque sublimis,
Illorum fuge pravitatem,
Qui propter felicitatem
   Bonorum dolent nimis.
Invidus alterius
   rebus marcescit opimis.

8. Ad iram noli provocare
Aliquem nec irascare,
   Nam Deus amat mites,
Pax in cellis est protecta,
Unde ira est proiecta,
   Hinc iram, homo vites;
Utile sit nobis
   nullas componere lites.

9. Fuge crapulae foetores,
Quia perdit bonos mores,
Virtutis est mendica,
Gentem Deus odit plane,
Quae vacat gulae, caro mane
Nam raro est pudica;
Indulgere gulae
noli, quia ventris amica.

10. Tu luxuriam obscenam,
Quae aeternam infert poenam
Toto vites conatu,
Honor, vita syncopatur,
Bursa nummis vacuatur
Luxuriae reatu,
Nunquam luxuria
parvo contenta paratu.

11. Non acidia graveris,
Ad virtutes velox eris
Tamquam volans pennis,
Qui acidia detenti,
Ad virtutes somnolenti,
Mergentur in gehennis;
Nullus homo segnis
vitae fert dona perennis.

12. Caveas, ne converseris
Fatuis, sed imiteris
Consortia bonorum,
Nam cum sancto sanctus eris,
Cum perverso perverteris
Consortiis eorum;
Semper iniquorum
scelus impedit acta bonorum.

Cod. Palat. Vindobonen. (ol. Campen) 883. saec. $^{14}/_{15}$.

230. De Avaritia.

1. Pratum vidi spatiosum,
In aspectu speciosum,
Quod nondum ab aestu rosum
Florem gessit generosum
Et decorem varium;
Pascebantur in hoc prato
Adam, Abram, Noe, Plato,
Legislator, David, Cato,
Tam Herodi quam Pilato
Id erat solacium.

2. Nulla deerat creatura,
Quae terrena colit rura,
Et quam rursum dicam plura,
Vates et qui norant iura
Inibi convenerant;
Lingua graeca, plebs Hebraea,
Innocentes, turba rea,
Publicanus, Cananaea,
Iuno, Venus, Pallas dea
Cum praemissis aderat.

3. Legebantur prophetiae
Danielis, Malachiae,
Visiones Isaiae,
Dulcis clangor symphoniae
Resonabant iugiter,
Quod Susanna criminatur,
Ioseph in Aegyptum datur,
Quod Iesus transfiguratur,
Romae Petrus exaltatur
Est auditum pariter.

4. Monialis, exorcista,
Praesul, abbas et artista,
Musicus cum citharista,
Scriba doctus et sophista
Hic gerebant placita.
Vasa pulchra, recens merum,
Auri cultus, gemma rerum,
Forma decens mulierum
Et aroma specierum
Illic erant posita.

5. Laudula cum philomena
Voce concinunt amoena,
Non sentitur ibi poena
Cunctis animantibus plena
Inerat laetitia;
Unicornis, cervus, leo
Ludos exercebant eo,
Recitare tam non queo,
Quae creata sunt a Deo
Plura animalia.

6. Inter ista sitibundum
Monstrum vidi, et rotundum
Ventrem gessit et profundum,
Quasi rodens totum mundum,
Nulla sibi caritas;
Venter eius tumefactus,
Venenosus et distractus,
Odoratus, gustus, tactus,
Principalis alter actus,
Vanitatum vanitas.

7. Per odorem resitivit,
Quod per gustum concupivit,
Tactus lucra non odivit,
Omne, quod in mundo vivit,
Nitebatur rapere.
Esse reor hoc avarum,
Qui tam dulce quam amarum
Alienum putat carum,
Sive multum sive parum,
Nihil volens spernere.

8. Qui tot coacervat marcas
Et recondit has in arcas,
Deus, illi nunquam parcas,
Sed fac voret illum varcas
Sua propter vitia;
Quanto magis illi datur,
Tanto minus satiatur,
Satan illud operatur,
A quo tandem suffocatur
Derelinquens omnia.

9. Sunt custodes idolorum,
Caeci, duces sunt caecorum,
In conspectu angelorum
Corda nunquam psallant horum,
Desinit cupiditas,
Semper gaudent esse pleni;
Vade dicunt et non Veni,
Cum auditur vox egeni,
Compar est naturae foeni
Eorum iniquitas.

10. Flos et foenum virent mane,
Vespere marcescunt plane,
Sic tales in vita sane
Transeunt in vas inane
Cum eorum gloria;
Sicut arbor resecatur
Et in ignem deportatur,
Et ut cinis vento datur,
Ita puto suffocatur
Ipsorum memoria.

Collect. ms. Stiriacense saec. 15. Cod. Stiriacen. L 26 [s. n.]. — 2, 2 colit iura. — 5, 7 in eo. — 8, 4 foret. — 9, 4 Corda nunquam psallat ut horum. — 10, 6 Sicut ergo arbor. — Dies Lied steht fol. 16 b; fol. 19 b steht folgende einzelne Strophe gleichen Versmafses, die vielleicht der Schlufs zu obigem Gedichte:

O custodes animarum,
Pastores ecclesiarum,
Imperitum et ignarum,
Precor, auscultate parum
Et verba attendite;
Vos, qui vero insudatis,
In ardore caritatis
Incorrecta corrigatis
Et si dictum non est satis
Dictatori parcite.

231. De Malo Exemplo.

Mundus errat, ut apparet,
Nam si mundus non erraret,
Et nostrorum esset fides
Vera nunquam, sicut vides.
Clerus gente laicali
Viveret vita in tali
Sicut facit tota die,
Nam usurae, simoniae
Nec non species ipsarum,
Quas colere nolunt parum,
Alieno palliare
Et sic iustas nominare

In peccatis sunt adfixi,
Crebris usibus obnixi,
Quod vix usquam invenitur
Custos vel sacerdos scitur
Seu persona laicalis,
Quin sit in his partialis.
Hoc mirandum hac de gente
Est vulgari, nesciente
Textus evangeliorum,
Nam cum facit dux eorum,
Qui sit iustus et devotus
Et perfectus ferė totus,
Hoc, quod solet increpare,
Arguit et dicit: quare
Nos non illud faceremus?
Rationem non videmus,
Cum sacerdos literatus,
Qui ad hoc est ordinatus,
Ut serviret Deo caeli
Puro corde et fideli
Ut peccataque vitaret
Et nos rudes informaret,
Hoc non timet operari,
Non est illud criminari.
Et sic peccant plus praelati
Clericique literati
Isti quam simpliciani,
Qui scientiis sunt vani.
Nam in se et in vulgares
Isti peccant et in pares;
Multi enim non peccarent,
Isti si non inchorarent.
Ergo, clere praeelecte,
Dei sorte vivas recte,
Sis ne Simon vel usurans,
Harum species nec curans,
Ne damneris et perdantur,
Qui te in his imitantur.

Cod. Palat. Vindobonen. (ol. Campen.) 883. saec. 14/15. — Aus derselben Quelle Huemer, Wiener Studien V, 153.

232. Lessus Paenitentis.

1. Parce flenti et dolenti,
Summe rerum arbiter,
Nam mandata per te data
Sum transgressus nequiter.

2. Erubesco et tabesco
Tuam timens faciem,
Dum meorum delictorum
Perpendo congeriem.

3. Ingens metus atque fletus
Meam turbat animam,
Pavet sensus, dum suspensus
Horam timet ultimam.

4. Quis futurus est securus
In illo examine,
Quando patent, quae nunc latent,
Arguente lumine?

5. Deo cara, viam para
Nobis ad caelestia,
Ubi frui Christi tui
Mereamur gloria.

Cod. Londinen. Ar. 201. saec. 13.

233. Lessus Paenitentis.

1. Vitae dator et plasmator
Ac redemptor hominis,
Clavis David, quem portavit
Venter almae virginis.

2. Benedicte rex, dimitte
Mihi cuncta debita,
Quae contraxi, nam haec auxi
Semper agens vetita.

3. Heu, quam male spiritale
   Bibendo mysterium
Violavi, nam foedavi
   Me per omne vitium.

4. Male feci, quod subieci
   Pravis me spiritibus
Serviendo et favendo
   Sceleratis actibus.

5. Fili Dei, cordis mei
   Dissipa caliginem,
Ne descendam in horrendam
   Inferni voraginem.

6. Interventu et obtentu
   Matris tuae virginis
Me timore et amore
   Tui reple nominis.

7. Pius esto, memor esto,
   Quid pro nobis feceris,
Pro indignis et malignis
   Quanta sustinueris.

8. Preces audi et custodi
   Nos a cunctis hostibus,
Exoratus et placatus
   Matris tuae precibus.

9. Intercedat haec et reddat
   Nobis te placabilem,
Quae portavit atque pavit
   Lacte factum humilem.

10. Propter eam, quaeso, meam
   Munda conscientiam,
Ne offendam reverendam
   Vultus tui gloriam.

11. O beate, pietate
   Tua me iustifica,
Quid agendum, quid dicendum,
   Mihi semper indica.

12. Deus homo, fac de domo
   Nos exire carceris
Et iam dones mansiones,
   Quibus ipse cerneris.

13. Tuum vultum inoccultum
   Tuis iam fidelibus
Manifesta atque praesta
   Pacem te colentibus.

14. Fac intrare nos praeclarae
   Tuae domus atria
Atque bonis mansionis
   Nos supernae satia.

15. Tibi nato cum beato
   Patre laus et gloria
Flaminique, qui utrique
   Compar est per omnia.

Cod. Londinen. Ar. 201 saec. 13.

234. Lessus paenitentis.

1. Clamat, ecce, supplex mea
   Nunc ad te miseria
Petens, ut digneris tua
   Me misericordia
Hac respicere in hora
   Torpentem socordia.

2. Age, iam mei mollita
   De cordis duritia
Educ, quaeso, modo multa
   Lacrimarum flumina
Ad facinora deflenda
   Simul et flagitia.

3. Graviter peccavit mea
   Nam tibi dementia,
Fortiter succurrat tua
   Sed mihi clementia,
Quoniam est tibi tanta
   Ceu nulli potentia.

4. Tu es trinus, tu es unus,
   Tu es potentissimus,
Ob hoc meis da dignatus
   Flumina luminibus
. . . .
   . . . .

5. Tu petram in stagna dudum
Convertisti laticum
Atque rupem in aquarum
Fontes multiplicium,
Tu potes cor ita meum
Emollire ferreum,

6. Tu pectus adamantinum
Reddere ut carneum,
Tu mutare hunc belvinum
In humanum animum
Veteremque vel antiquum
In iam novum spiritum.

7. Ad cadendum sola mea
Sufficit miseria,
Ad surgendum eget tua
Sed misercordia,
Quia inest mihi multa,
proh dolor, vecordia.

8. Porrige iam lapso manum,
Da luctum, da gemitum,
Dona fletum, dona planctum
Ploratumque plurimum
Facque cor humiliatum,
Conturbatum spiritum.

9. Plorem, pater, vehementer
Te donante iugiter,
Plorem, fili patris, semper,
Flagito suppliciter,
Plorem, spiritus o sacer,
Te favente impiger.

10. Lacrimer indesinenter
Et incessabiliter
Lamenter necnon instanter,
Infatigabiliter,
Ut post perpetim consoler
Tecum et exhilarer.

11. Summe pater, miserere
Ac misericordiae
Miseranter, quaeso, tuae
Clemens reminiscere
Et ad meum me attrahe
Forti Iesum robore.

12. Tuque, Domine, o Christe,
O caput ecclesiae,
Attractum, deposco, ad te
Me dignanter recipe
Et receptum solidare
In te noli spernere.

13. Tuque, o spiritus sancte
Ac dulcis paraclite,
Mei semper meminisse
Noli, rex, contemnere,
Sed da patrem filiumque
Atque te diligere.

14. Deus trine, Deus une,
Deus clementissime,
Trinitas colenda corde,
Mente atque pectore,
Unitas amanda valde
Omni nobis tempore.

15. Qui es quadri diligendus
Orbis in climatibus,
Sed mei plus irritatus
corporis, heu, sensibus,
Quam sis mundi a totius,
Credo, peccatoribus.

16. Miserere, quaeso, Deus,
Miserere concitus,
Succurre, deposco, prius
Quam inferni abyssus
Me absorbeat, quo nullus
Utilis est gemitus.

17. Respice quapropter prius,
Filius et spiritus,
Trinus Deus atque unus,
Pereat quam famulus,
Quem plasmasti tuis pius
Miserando manibus.

18. Manuum tuarum opus
Respice clementius,
Si respexeris, ploratus
Sequetur uberrimus,
Immo simul ululatus
Erit amarissimus.

19. Ego, pater, ille tuus
Prodigus sum filius,
Abs te procul exsul factus,
Qui fui diutius
Meretricibus coniunctus
Et consumptis omnibus,

20. Quae tu, bonus, es largitus,
Panis miser indigus,
Effectus fui subulcus,
Saturari cupidus
Siliquis, sed dedit nullus,
Quae dabantur suibus.

21. In me autem nunc reversus
Cum sim mendacissimus
Cumque tuae sciam prorsus
Multos penetralibus
Mercenarios in domus
Abundare panibus,

22. Reminiscens, quod benignus
Es atque piissimus,
Pietate tua fisus,
Quamvis indignissimus
Nomine servi misellus
Filiique penitus,

23. Advolutus clamo tuis
Eiulans vestigiis:
Pater mi, peccavi meis
In caelum miseriis
Atque coram te delictis
Gravibus et nimiis.

24. Non sum dignus dici tuus
Servus necdum filius,
Sed iamiam dignetur meus
Pater clementissimus
Tractare suam benignus
Pietatem citius.

25. Eripe de portis mortis
Me, pater amabilis,
Pereat ne tui iuris
Suis plasma meritis,
Abest panis, adest famis,
Pestis miserabilis.

26. Nemo panem habet vitae
Praeter te, altissime,
Quem nunc cernor esurire
Indignus percipere,
Sed gratuito largire
Tu, pius, hunc munere.

27. Saginatus est occisus
Fratri meo vitulus,
Qui fuit peregrinatus
A patre diutius,
Cum multis luxuriatus
Miser meretricibus.

28. Qui ad te ubi reversus
Fuit mendicissimus
Consumptis paternis rebus
Atque bonis omnibus,
Indigens suilis victus
Sed carens hoc funditus,

29. Inops panis, dives famis,
Ut est patris oculis
A longe respectus, priscis
Est donatus osculis,
Amplexatus et benignis
Vehementer brachiis.

30. Aliud nil fuit fessus,
Quod esset et filius
Eius ultra iam indignus,
Servis a fidelibus
Prima stola est indutus,
Inde manu annulus

31. Est confestim sibi datus,
Tegumenta pedibus,
Pariterque saginatus
Est occisus vitulus,
Sicque fuit epulatus
Tecum, pater, filius.

32. Ergo, quia est inventus,
Fuerat qui perditus,
Rediit resuscitatus
Et revixit mortuus,
Gaudio magno gavisus
Est cum servis dominus.

33. Igitur ego ipsius
Nunc ad te fraterculus
Clamo tuis advolutus,
Pie pater, pedibus,
Tuus, fateor, indignus,
Nihil minus filius.

34. Ecce, petit miser Hugo
Veniam sceleribus
Pro suis, offensum quibus
Te tristatur pluribus,
Quam polus ipse depictus
Splendeat sideribus.

35. Ergo, sicuti tunc pius
Nihil eras amplius,
Tam clementer es misertus
Nato currens obvius,
Miserere sic dignatus
Modo mei ocius.

36. Et quidem nil eo minus,
Verum multo amplius,
Peccavi tibi protervus
Diebus ac noctibus,
Ad bonum, proh nefas, tardus,
Ad malum promptissimus.

37. Iustificavi misellus
Meis facinoribus
Peccatores omnes, mundus
Quos tenet quadrifidus,
Proinde peto prostratus,
Miserere citius.

38. En, Iesu, quatriduanus,
Bone pastor, Lazarus
Mortis in sepulcro situs
Iamque nimis foetidus,
Monumento quamvis pressus,
Iamiam scatens vermibus;

39. Ecce, iacet interemptus
Multis pro criminibus,
Quae gessit e contra stultus,
Segnis, hebetissimus,
Privatus velut ambobus
Cum sensu luminibus.

40. Freme, freme, bone Iesu,
Ac turbare spiritu,
Lacrimare pio fletu
Servi pro interitu,
Propria qui semet manu
Interemit iamdiu.

41. Clama, clama, Iesu Christe,
Voce magna, Domine:
Prodi foras, tumulate,
Veni foras, Lazare,
Exi, exi ac procede
Iam mortis de carcere.

42. Si clamaveris me, Christe,
Redemptor piissime,
Exibo leto repente
Ac procedam propere,
Quin vita servum vocante
Fugiet mors rapide.

43. Ligatus pedes et manus
Faciemque Lazarus
Prodiit ille antiquus
Voce Dei excitus;
Sic ego, plus licet vinctus,
Non prodibo tardius.

44. Fili Dei, Christe, vivi,
Iube tui Lazari
Pedes, manus, ora solvi
Et abire desini
Et vestigiis advolvi
Sui sacris domini.

45. Tam tibi tuoque patri
Quam sancto spiritui,
Trino Deo atque uni
Corde, ore supplici
Grates ago, voce tali
Honore sub triplici:

46. Benedictus sit excelsus
Genitor et genitus
Spiritus necnon et sanctus,
perdulcis paraclitus,
Per quem suus est secundus
Suscitatus Lazarus,

47. Manicis qui magnis vinctus,
Constrictus compedibus,
Flammiferis destinatus
Poenarum ultricibus,
Quae tormentis exstant prorsus
Plenae multiplicibus.

48. Gloriam cantabo sane
Omni tibi tempore,
Si digneris evocare
Mortis me de limine,
Cui est vita cum patre
Et regnum cum flamine.

49. Tange, tange, Iesu Christe,
Meos clementissime
Oculos et squammas inde
Serpentinas abice
Fluminaque multa valde
Lamentorum elice.

50. Factor, terge et reterge,
Quo plus fluant lacrimae,
Fluant nocte, fluant die,
Ut possint restringere
Flammas, quae sunt mihi iure
poenis meis debitae.

51. Spiritus o sancte, pia
Respice me gratia
Et mersum mortis in ima
Me, precor, vivifica
Ac vivificatum tua
Luce iam illumina.

52. Gratis nam fecisti tua
Me misericordia,
Gratis, flagito, reforma
Demum et resuscita;
Gratis tua dantur dona,
Hinc dicuntur gratia.

53. Memento, Domine Deus,
Quod gignens ac genitus,
Ut est potens atque pius,
Sic tu nihilominus
Ante saecula benignus,
Mitis, potens, validus;

54. In quemcunque enim spiras,
Statim hunc vivificas,
Cum patre, cum prole tonas,
Regis et illuminas,
Gratiam cuivis donas,
Solidas et vegetas.

55. Quos placet, benigne vocas,
Vocatos sanctificas,
Humiles pius exaltas
Et altos humilias
Immundosque quosvis mundas,
Impuros purificas.

56. Quid plura? leprosos mundas,
Impios iustificas,
Cum patre proleque cunctas
Quasvis mentes recreas,
Insuper et recreatas
Pariter glorificas.

57. Quam ob rem te, Deus pie,
Postulo humillime,
Cito mihimet succurre
Cum patre, cum subole
Et ovi nimis infirmae
Gratiam iam tribue.

58. Da, precor, in te clamare
„Abba, pater, Domine“,
Necnon atque „Iesu Christe“
simul, quaeso, dicere,
Quin et te, o flatus alme,
Vocare humillime.

59. Da timere, da amare,
Da frequenter colere
Patrem, prolem sanctum atque
Da flatum diligere
Toto corde, tota mente
Toto necnon pectore.

60. Esto mihi timor ingens
Atque amor vehemens,
Diligam te nimis timens
Timeamque diligens
Serviamque contremiscens,
Contremiscam serviens;
Exue me, peto, meis,
Domine, flagitiis.

Collectaneum ms. Bernen. AA 90 I. saec. 10. — 2, 6 flatitia. — 5, 3 rupim. — 6, 1 adamentinum. — 6, 3 nunc beluinum. — 6, 5 Veteramque. — 13, 1 o sancte spiritus. — 17, 3 Trine Deus atque une. — 17, 5 plamasti. — 21, 5 domos mit überschriebenem u auf der Endsilbe. — 22, 5 serve. — 23, 4 In fehlt. — 28, 5 Indigens sumilli iunctus (oder vinctus?). — 29, 2 est panis oculis. — 29, 3 pristinis. — 29, 5 Amplexans. — 37, 1 misella. — 37, 5 prostrata. — 38, 1 En fehlt. — 42, 3 loeto. — 43, 1 manus et pedes. — 47, 3 Flamiferam. — 47, 6 Plena. — 49, 6 elue. — 50, 5 Flamma, — 53, 3 Ut es. — 57, 1 Quem. — 59, 6 Tete (oder Tote?). — Das Lied scheint unvollendet zu sein. Ob der 34, 1 sich nennende Hugo der Verfasser ist, wird dadurch zweifelhaft, weil der Name den Reim stört, vielleicht also nur dem Schreiber angehörte. — Vgl. Huemer in Wiener Studien V, 145 ff.

235. Lessus Paenitentis.

1. O Deus omnipotens,
 rex archangelorum,
Tu creator omnium,
 dominus caelorum,
Tua magna gloria
 sit desuper thronum,
Dona mihi veniam
 scelerum meorum.

2. Vaeh, vaeh mihi misero,
 multum nam deliqui,
Vitae innocentiam
 penitus amisi,
[Atque multa] scelera
 turpiter commisi,
[Haec agendo per]didi
 viam paradisi.

3. Vitiorum totus sum
 sordibus pollutus,
Multis malis vitiis
 multum sum imbutus,
Unde meus animus
 intus est confusus,
Coram tuis oculis
 non appareo tutus.

4. Vaeh, vaeh mihi misero,
 quis me adiuvabit
Nisi Christus Dominus?
 quis humiliabit
. . . .
 . . . .
Mortuus sum, impium
 hostem superabit.

5. Vaeh, vaeh mihi misero,
 multum sum turbatus
Propter prava opera,
 in quibus sum lapsus;
Unde meus animus
 multum est gravatus,
Quia dono Domini
 factus sum ingratus.

6. Lingua, manus, oculi
 Deum offenderunt,
Pedes, crura, viscera
 equidem fecerunt,
Aures impiissimae
 mala audierunt,
Membra quidem omnia
 valde peccaverunt.

7. Dignus sum omnimodo
 poena infernali
Propter opera huius
 prava mundi [mali],
Que dilexi nimium,
 studio carnali
Vixi tamquam pecudum
 mente bestiali.

8. Nosco certe, Domine,
 nosco mea mala,
Qui sum malus nimium
 multum et avarus,
Ipse iam confiteor
 tibi voce clara,
Ut dimittas omnia,
 quae commisi vana.

9. Sis mihi remedium
in confessione,
Ut valeat confessio
in oratione
Florere, o Domine,
pro devotione,
Fac me tecum vivere
in regno [Sione].

10. O redemptor omnium,
actor pietatis,
O salvator omnium
(et) dator sanitatis,
Lava meas maculas
. . . .
[Et] salva me miserum
a meis peccatis.

11. Tu de caelis veniens
pie descendisti,
De Maria virgine
carnem suscepisti,
Et crucis patibulum
[libens subiisti],
Pretiosum sanguinem
tu pro me fudisti.

12. Ergo, sancte Domine,
plenus bonitate,
Dona mihi veniam
tua pietate,
Imple meam animam
tua sanitate,
Fac me tecum vivere
in regno beate.

13. O vos sancti angeli
et virtutes caeli,
Adiuvate miserum
vos, amici Dei,
State in auxilium
peccatoris mei,
Ut per vos inveniam
locum requiei.

14. (O) vos sancti apostoli,
Iesu Christo cari,
Martyres, scholastici,
confessores clari,
Rogo a periculis
per vos liberari,
Ut in caelis merear
semper coronari.

15. O vos sanctae virgines,
castae purissimae,
Mihi quoque misero
pie subvenite,
Me indignum famulum
vestrum custodite,
Facite participem
gloriosae vitae.

Cod. ms. Univ. Bononien. 2825. saec. 15. — 1, 1 O fehlt. — 1, 3 Deus caelorum. — 1, 8 scelerum horum. — 2, 1 ein vaeh fehlt. — 2, 2 me deliqui. — 2, 3 Vitam. — 2, 6 amisi. — 3, 1 sum fehlt. — 3, 2 sum pollutus. — 4, 1 ein vae fehlt. — 4, 8 hostium. — 9, 5 Flore o Domine. — 9, 8 in regno pro oratione. — 11, 7 Pretiose. — 12, 8 in regno sanctae trinitatis. — 14, 4 Dei confessores. — 14, 5 Rogo, ut a. — 15, 5 Me dignum. — 15, 7 Facite me.

236. Lessus Paenitentis.

1. O pater Deus aeterne,
De caelis altissime,
Respice iacentem multis
Perforatum iaculis,
Singultibus in extremis
Suspirantem ultimis.

2. Invoco te, Iesu Christe,
Fili patris unice,
Cui est substantialis
Deitate similis,
Pietate factus homo
Virginis ab utero.

3. Advocatum te subnixe,
Spiritus paraclite,
Procedentem ab utroque
Flagito sanctissime,
Per te patrem filiumque
Credam omni tempore.

4. Unus es in trinitate,
Trinus unus, Domine,
Fabricator sempiterne
. . . .
Lapsum stude reformare,
Prostratum erigere.

5. Heu, miser per peccatum
Attraxi exordium,
In peccatis sum conceptus
Parentum sceleribus,
Huic natus luctuosae,
Proh dolor, miseriae.

6. Ex quo natus visum cepi,
Auditum obtinui,
Tactum, gustum, odoratum
A te, factor omnium;
Talibus ditatus donis,
studui lasciviis.

7. Beneficium accepi,
Non servans, ut debui,
Sed perverse errabunda
Defluxit infamia,
Quod ad bonum datum fuit,
In malum se contulit.

8. Sicque crescendo decrescens,
Multa mala peragens,
Quae me vexit cum perversa
Gravitas infantia,
Hanc post sibi effrenata
Rapit pueritia.

9. Adulescens perpetravi
Mala quaeque potui,
Verbis, factis, totus foedus
Cogitationibus,
Vitia sic sum lucratus
Miser pro virtutibus.

10. Iuventute iam constrictus
Peccatis, sceleribus,
Catenatus sum inductus
Servus ut emptitius
Volens, nolens per diversa
Reatus facinora.

11. Unde magna cum virtute,
Heu, cepi deficere
Amans malum, vitans bonum
Deserensque optimum,
Mensque fuit ruitura
Per quaeque flagitia.

12. Iam tunc coepi cogitare
Saeculo me tradere,
Delectari atque eius
Oblectationibus,
Adversa nec ulla timens,
Salutem despiciens.

13. Hierusalem linquens sanctam,
Civitatem optimam,
Verae quae est pacis visio,
Descenderam Iericho,
Huius mundi ad defectum
Totum dedi animum.

14. Insperate laqueatus
Cecidi improvidus
In manus tandem latronum
Dire saevientium,
Me quaerentium devorare
Leonina rabie.

15. Captum, caesum, vulneratum,
Spoliatum miserum
Reliquerunt semivivum
Ad terram depositum,
Duris flatibus spirantem
Paeneque exanimem.

16. Sic et omnis male captus,
Saeculo qui deditus
Sanctae pacis visionem
Dimittit Hierusalem,
Iericho lunae defectum
Adhuc tenens noxium,

17. Inde cadet in latrones
Videlicet daemones,
Vitiis misellum plagant,
Virtutibus spoliant,
Immortalitatem demunt,
Rationem nequeunt.

18. Iam velut ille captivus,
Cui nullus proximus,
Parens, notus et amicus;
Doloris quis conscius,
Nisi pius Deus meus,
Super omnes providus?

19. Sacerdos currens transivit,
Viso me praeteriit,
Perdidit compassionem,
Non sciens se hominem,
Pietatem habens nullam
Seu misericordiam.

20. Ut sacerdos, sic levita
Ipsa tenens devia,
Minor gradu, par in actu,
Simili exhibitu,
Mente transit ipse prava
Cordis cum duritia.

21. Transiens Samaritanus
Visum flexit placidus
Et respexit me iacentem,
Lividum et debilem,
Magna sua pietate
Accessit humillime.

22. Custos qui Samaritanus,
Christus Dei filius,
Peccatores sauciatos
Respexit ut filios,
A respectu pio cuius
Recreatur spiritus.

23. Secum ducens in iumentum
Corpus quidem carneum,
Ecclesiae quo sanandum
Ducimur ad stabulum,
Plagis aptans legis vinum
Gratiaeque oleum.

24. Respice nunc, Iesu Christe,
Pietatis unicae
Flecte visum tuum ad me,
Flagito, piissime,
Ut respectus queam mea
Plangere facinora.

25. Respexisti quondam Petrum
Peccato obnoxium,
Qui respectus flevit dure
Divino ex munere,
Ad gratiam restauratus
Permansit apostolus.

26. Respexisti et latronem
Sceleratum hominem,
Ut te Deum maiestatis
Fateretur humilis,
Meruit sic paradisi
Portas tecum ingredi.

27. Respexisti et Mariam,
peccatricem animam,
Quae compuncta sub momento
Haud se dedit nuntio,
Pedibus sed provoluta
Deflevit flagitia.

28. Lacrimis eos rigavit
Et capillis abluit,
Frequentibus stillans guttis,
Ut careret maculis,
Perunxitque pretiosi
Fomento antidoti.

29. Multum est sibi dimissum,
Quod dilexit plurimum,
Passionem veneratur
Huius, a quo diligitur,
Eius capiti unguentum
Superfundens pisticum.

30. O sancta tua voluntas,
Creator, et bonitas,
Respicis qui te sperantes,
Ut a morte revoces,
Bonus pastor, oves tuas
Reportas in umeris.

31. Sic, sic, pastor nunc iacenti
Languido ac debili
Elevandum manum praebe,
Velis me erigere,
Ut erectus possim stare
Coram te, dulcissime.

32. Plagas meas simul omnes,
Novas atque veteres,
Studeas sic tu curare,
Quaeso, bone medice,
Sim ut per te hinc securus,
Sanatus languoribus.

33. Oleum infundens sanctum,
Vinum simul optimum,
Tuum ponens in iumentum
Perducas ad stabulum,
Pellens mortem, donans vitam,
Fac, tecum ut veniam.

34. Duobus largitis nummis
Donis fulto mysticis
Stabulario committe
Mei curam gerere,
In tua reversione
Respice me, Domine.

35. Hoc Deus, pater ingenite,
Natus unigenite,
Par spiritus ab utroque
Procedens paraclite,
Deus unus, sempiterne
Regnator per saecula.

Cod. Admonten. 664. saec. 11. — „Rhythmus papae Leonis IX". — 11, 5 fit ruitura. — 15, 5 suspirantem. — 16, 5 Hierusalem lunae. — 18, 1 ille fehlt. — Interessant ist die Endassonanz der katalektischen und akatalektischen Verse.

237. Lessus Paenitentis.

„Confessio Imbriconis episcopi Wirceburgensis."

Cum bene perpendo, quid sim, mala semper agendo,
Nunquam cessando sed prisca novis cumulando,
Tunc me praeteritae confundit ineptia vitae,
Et lacrimas fundo sic ore loquens tremebundo:
Summe Deus, quid agam, quid agam, quia sentio plagam,
Plagam feralem, plagam, Deus, exitialem?
Nam, quod me laesit, penetrali cordis inhaesit.
Cuius plaga mali nisi cedat ab hoc penetrali,
Quis me curabit, quis saucia cordis levabit?
Tu solus, Domine, cuius praestant medicinae,
Ut desperatis redeat vigor integritatis.
En, ego confusus antiquos cogito lusus
Quaeque per aetates varias feci levitates.
Nil non temptavi sed nec fore dulce putavi,
Nilque fuit blandum, nisi quod patet esse nefandum.
Gustus et olfactus, auditus, visio, tactus

Nil mihi fecerunt aliud, nisi quod nocuerunt.
Nam, dum per gustum gula ventrem replet onustum,
Impletus venter mala suggerit impatienter,
Et Veneris telum pectus transfigit anhelum;
Dumque libido furit ac me velut ignis inurit,
A turpi Venere me non posset cohibere
Transfodiens hasta Phinees male corpora casta.
Sed nec odoratus caret in me labe reatus,
Quo sic erravi, quod ut Dathan superavi,
Qui luit erratum terrae subito per hiatum.
Insuper auditus semper peccare peritus
Uno tam diram verbo mihi concitat iram,
Ut pacis foedus non redderet hic citharoedus,
Qui tangendo lyram regis compescuit iram.
Quando per historiam lego caecatum Sedechiam,
Miror, tam vani quod sunt oculi mihi sani;
Sed quia iustitia tunc usus es in Sedechia,
Nunc me clementer supportas et patienter.
Si tactus modicus in Oza reputatur iniquus,
Arcam, ne caderet, dum sustentando teneret,
Dicere quid possum, quoniam miser inter eos sum,
Qui sacramenta tua tractant mente cruenta?
Num talis laicus merito non esset iniquus?
Ast, ego peccator videor legis fore lator
Et sublimatus per honorem pontificatus,
Cuius honoris onus multo fero crimine pronus.
Quippe quod iniunctum mihi sit scio per caput unctum,
Et quia lege data mihi sit manus ista sacrata,
Cur per ornatus, cur scandaliis decoratus?
Sed quae praetendo specie cultuque verendo,
Non ago, non operor super hoc ergo mihi metor
Et dolor est mentis magnus quasi percutientis.
Verbum doctrinae si tali claudere fine
Assidue cuperem, quod ego bona cuncta docerem,
Ipse prior facerem, tibi sic fortasse placerem.
Sed neque dicendo placeo tibi nec faciendo,
Verbo non prosum, reus autem si taceo sum;
Sic miser ignoro, quid agam, dubiusque laboro.
O quam mole gravi premitur mens conscia pravi!
Hei mihi, quid feci, quae qualia semina ieci!
O, quales messes meterem nisi tu pius esses!
Nullus damnatus fuit unquam tam sceleratus,
Sed neque damnandos adeo reor esse nefandos;
Nemo meis igitur par peccatis reperitur.
Nec despero tamen, sed adhuc exspecto iuvamen
Voce loquens humili: fer opem, patris unice fili,

Ad te suspiro, Deus, et tua dona requiro,
Qui desperatis confers tua munera gratis.
Tu condemnasti merito crimen protoplasti,
Sed licet iratus fueris, tamen es miseratus,
Quippe videns hominum genus ad mala quaeque supinum
Ire sub inferna pro traditione paterna,
Ut nos eligeres caeloque locare valeres,
Caelo descendis homo factus pro redimendis,
Natus mirifice de virginea genetrice,
Quae vitae porta, quamvis sit regibus orta.
Quando narratur stirps regia vel numeratur,
Thamar in hac serie censetur et uxor Uriae,
Utique peccatrix, legis sacrae violatrix.
O quam prudenter factum, quam convenienter,
Ut peccatores habuisses progenitores,
Per quem salvandus peccator erat miserandus!
Numquid, flos Iesse, non vis huius memor esse?
Annon et memor es, quantos in carne labores
Propter me tuleris? Non ergo mei misereris,
Pro quo sudasti, flagra, sputa, crucem tolerasti?
Ne, quaeso, Domine, me proicias sine fine,
Quem moriens redimis de mortis faucibus imis;
Et memor esto satis, precor illius pietatis,
Qua latro salvatur, cum discipulus reprobatur.
Haec etiam, care Iesu, pariter memorare,
Quod, cum vicisti mortem victorque redisti,
Quam tu mundasti, de qua prius ipse fugasti
Septem daemonia, te vidit primo Maria.
Quo facto pandis, quod iniquis iustificandis
Omnia fecisti, Iesu, quaecumque tulisti,
Quidquid fecisti, nobis factum voluisti.
Natus, passus obis, surgis, subis aethera nobis,
Ut nos eligeres lapsos caeloque locares,
Sed cum descendas, ut iusta quibusque rependas.
Iudex venturus, sua praemia cuique daturus,
Sola redemptorum tunc spes et vita tuorum,
Tunc commissorum pariter memor esto meorum.
Ne sit cum reprobis in abysso portio nobis,
Immo largire tecum simul astra subire,
Quo praecessisti, pretium mundi, caro Christi.

Collect. ms. Voraviense saec. 12/13. Cod. Voravien. 33 (111). A. — Collect. ms. inc. orig. saec. 13. Cod. Vindobonen. 878. B. — 1 mala semper B. — 7 adhaesit B. — 15 nisi constitit esse A. — 18 Nam cum B. — 20 Et ventris B. — 21 Cumque B. — 22 possit A. — 23 mala corpora B. — 24 sorde reatus B. — 26 subito terrae per B. — 33 Sed qui B. — 38 pertractant B. — 39 Cum talis B. — 40 Quis ego B. — 45 l. sandaliis? — 50 ego bona sique docerem A. — 56 damnandus B. — 68 pro condicione B. — 72 porta

quamquam A. — 81 mihi misereris A. — 83 Te quaeso Domine ne proicias B. — 85 Et memor esse satis potes A. — 89 pius B. — 97 fehlt B. — 99 Tunc subiectorum pariter memorare meorum B. — 101 tecum super astra B. — Imbrico v. Leiningen war Bischof von Würzburg 1125—1146.

238. De Accusatione hominis erga Deum.

1. Audi me, Deus piissime,
Impie vivendo peccavi
Nimis,
Mortem consecutus sum,
Oboediendo satanae
Captus sum.

2. Bone plasmator, audi me,
Longe factus sum a te,
Piissime,
Peccata mea ligant me,
Ut revertar ad te,
Adiuva me.

3. Coepi servire Domino,
Invidia diaboli
Vicit me,
Donum Dei habui,
Dies meos neglexi,
Heu me!

4. Deus invisibilis,
Qui sursum sedes, vide
Humilem,
Cor contritum, plango ad te,
Miserere super me,
Quia plasmasti me.

5. Exeant peccata,
Quae sunt in me confixa
Misero,
Abrenuntio diabolo
Et omnibus eius actibus
Adiuvante te.

6. Fiant mihi lacrimae
Panis die ac nocte
Cotidie,
Omnia mea crimina
Veniant in memoria
Ante te.

7. Gravia enim delicta
Gravia quaerunt lamenta,
Sic et in me,
Incesti quoque oculi
Fluunt mihi amariter
Undique.

8. Haec erat lamentatio
In alienis opibus
Et non in meis,
Aliena congregavi,
Caeli thesaurum perdidi,
Heu me!

9. Infra sancta regula
Nutritus fui dulciter,
Postmodum
Omnia mala perfeci,
Te solum non negavi
Omnipotens.

10. Kalumnia super calumnia,
Fui super omnia
Ego miser,
Si peccavi graviter,
Iam flebo amariter
Indulge me.

11. Lux desiderabilis,
Scio me longe a te,
Piissime,
Si avertis faciem.
Ubi peto veniam,
Nisi a te?

12. Mihi lamentatio
Plura fiat prae omnibus
Pro delictis meis.
De tuis quod perdidi,
In quo mihi recuperem,
Nisi per te?

13. Non mereor, ut mihi,
Parcas, nisi fuerit
Pietas tua.
Hoc precor, ut memineris,
Quod pretium me emisti,
Redemptor vitae.

14. O mira exspectatio
Et cordis lamentatio
Pro delictis meis,
Omnia mea crimina
Reduco in memoria
Coram te.

15. Peccavi cum peccantibus,
Nullus est, qui adiuvet
In planctibus,
Qui mihi sunt consimiles,
Planxi incessabiliter
Apud me.

16. Quare non fui mortuus,
Dum fui in sacris fontibus
Ego miser?
Vel cui sum consimilis
In tam malis criminibus
Ego miser?

17. Revertere ad me, Domine,
Ne pereamus invicem,
Succurre nobis,
Redemptor vitae maxime,
Quid sum dicturus ante te,
Domine.

18. Sancte et immortalis,
Indulge meis peccatis,
Altissime,
Omnia mea crimina
Reduco in memoria
Ante te.

19. Tibi refero gloriam,
Qui me exspectas per tempora,
Domine,
Porrige auxilium,
Eripe me de exsilio,
Quo captus sum.

20. Uni Deo per omnia
Agimus paenitentiam
Vivendi,
Ut maior iracundia
Culpa inquirit gratiam,
Indulge me.

21. X Y et Z
Concludunt ista verba
Simplicia.
Omnes intente audite,
Paenitentiam agite
Et vivite.

22. Gloria Deo coaevo,
Cui honorem semper do,
Altissime,
Una cum Dei filio
Et cum sancto spiritu.
Amen.

Cod. Bruxellen. 8860—67. saec. 10. — 5, 5 Et omnes eius actibus. — 6, 2 dies ac nocte. — 18, 6 Ante te Domine.

239. Modus confitendi.

I.

1. Recognosco, quod erravi,
Deus pater, et peccavi
Ultra, quam possum fari;
Verum dico, cum meorum
Nullus possit peccatorum
Horrorem meditari.

2. Tam sum rea, tam maligna,
Quod revera non sum digna
Te patrem appellare,
Tamen his conabor verbis
Dolorosis et acerbis
Me tibi accusare.

3. Inde est quod confitendo
Universum reprehendo
Statum mei temporis,
Omnes motus, voces, actus,
Sensus, gustus, nutus, tactus
Cordis, oris, corporis.

4. Post haec damno, quod negavi
Factis te et recusavi
Tuis subdi legibus,
Fidem primam non servavi,
Baptismale violavi
Votum multis vicibus.

5. Feci ac si possiderem
Bonum a me vel tenerem
Meis datum meritis,
Quod ex miserationis
Tuae purae datum donis
Habui gratuitis.

6. Singularis apparere
Volens dixi me habere
Bonum, quod non habui,
Sic et magnam intus cernens
Me et meliores spernens
Dilatata tumui.

7. Ut excellens apparerem,
Sum conata, ut haberem,
Per quod magna crederer,
Me defendens cum clamosa
Voce sum contentiosa
Facta, ne devincerer.

8. Facta mea enarravi
Glorianter et foedavi
Vitio iactantiae,
Per hypocrisim monstravi
Bona foris et celavi
Intima nequitiae.

9. Inoboediens meorum
Saepe sprevi praelatorum
Preces et imperia,
Veris aliorum dictis
Discors argumentis fictis
Posui contraria.

10. Pertinax et obstinata
Mea defendi peccata,
Nes cirer erravisse,
Bona veterum reieci,
Rara dixi, nova feci,
Ut scirer sapuisse.

11. Pannos indui subtiles,
Regulares, grossos, viles,
Me decentes horrui,
Christi, pulchra volens dici,
Signum tollens, inimici
Super caput posui.

12. De carnali parentela,
Gazis mundi et sequela
Fastuosa plurimum
Sum inaniter inflata
Et in istis delectata
Super caeli gaudium.

13. Alienis intendendo
Propriaque neglegendo
Sum facta mente levis,
Modo tristis, modo laeta,
Mobilis et inquieta,
In uno statu brevis.

14. Corpus foris redimivi,
Intus honores quaesivi,
Paribus me praetuli,
. . . .
. . . .
. . . .

15. Aliorum reprehendi
Facta, propria defendi
Magis culpabilia,
In capitulo clamata
Concitavi stomachata
Lites atque iurgia.

16. In superbia erecta
Turris Babel sum effecta
Comparque daemonibus,
Qui sunt ausi impugnare
Me et gloria privare
Improbis conatibus.

17. Deus, tibi movi bellum,
Tuum ponens in castellum
Signum daemoniorum,
Hoc infelix acceptavi,
Quando caput decoravi
Ornatu mundanorum.

18. Per hoc stultam me monstravi,
Quando carnem adornavi,
Animam deturpando
Meque tam rem pretiosam
Deoque tam gloriosam
Pro vili laude dando.

19. Proh dolor, quod non attendi,
Summe Deus, quod offendi
Sic tuam maiestatem,
Heu, mecum sic superbivi,
Vae, vae, cur non resilivi
In meam parvitatem?

20. Multis aliis foedavi
Vitiis me, quae patravi
Sordens per superbiam,
Deus pater, miserere,
Fac confessam obtinere
De his indulgentiam.

II.

1. Per invidiam caecata
Sum de bonis contristata
Gavisaque de malis
Adversatrix boni Dei,
Imitatrix Caïn rei,
Daemonibus aequalis.

2. Heu, per odium nolebam
Bonum, malum cupiebam
Natura renitente
Et perverti rerum statum
Per hoc pessimum peccatum
Deordinata mente.

3. Vestimenti aliquando
Praelatorum susurrando
Fimbriam praecidebam
Hoc peccato, sed et multis
Mordens odiis occultis
Et detrahebam aperte.

4. Vindicare cum irata
Me non possem, veterata
Ira traxit odium,
Per quod alios correxi,
Quorum bonum non dilexi,
Sed prodebam vitium.

5. Me in bonis praecellentes
Quando vidi vel habentes
Dona, quae non habui,
Gratiarum vel naturae,
Literarum vel scripturae,
Contabescens dolui.

6. Bona certa minoravi
Dubiaque iudicavi
Saepe in deterius,
Famam bonam supprimebam,
Malum autem deferebam
Undique celerius.

7. Per istius corruptelam
Morbi opem et suadelam
Denegavi pluribus,
In praelatos murmuravi,
Pacem turbans concitavi
Iram coaequalibus.

8. Sic de bono sum turbata
Quasi noctua caecata
De solis claritate
Atque mortua de vita,
Sicut aeger de mellita
Cibi suavitate.

9. Ista tibi confitendo,
Deus clemens, reprehendo
Fomitem invidiae,
Irae gladium suspende,
Reae fletibus intende,
Praebe locum veniae.

III.

1. Deus, mundi fabricator,
Mitis, clemens miserator,
Suavis, dulcis, patiens,
Pium patrem te per iram
Meam irritavi diram
Ultionem capiens.

2. Saepe mentis per tumorem
Sprevi minas et terrorem
Me maiorum hominum,
Immo furens nec te Deum
Reverebar, verum meum
Patrem atque Dominum.

3. Indignata crebro signis
Vindicavi me malignis,
Quibus extra patuit,
Quod intus deordinata
Fueram et effrenata
Super id, quod decuit.

4. Rixans multos conturbavi,
Quando factis vindicavi
Illatam laesionem,
Quam debebam portavisse
Ac per tuam remisisse
Benignam iussionem.

5. Fui contumeliosa,
Me per verba exprobrosa
In secreto vindicans,
Rea facta sum clamorum,
Mala auribus multorum
Per clamorem implicans.

6. Blasphemavi tibi Deo
Vivo, creatori meo,
Dicens improperia,
Per quod rea et maligna
Nimis sum aeterna digna
Perpeti supplicia.

7. Per hanc iram malum feci
In cubili cordis caeci
Anhelans ultionem,
Post hoc ore promulgavi
Ac per manus consummavi
Crudelem actionem.

8. Cedens irae stimulanti
Saepe conquassavi sancti
Spiritus palatium,
Hoc effeci concitando
Lites pacemque turbando
Quietorum cordium.

9. Irae vitio subacta
Sacrorum templorum facta
Sum incendiaria
Et quodammodo irata
Deo fregi dedicata
Saepius altaria.

10. Sic per iram deliravi,
Quod divinum usurpavi
Temere iudicium,
Per quod patet, quam horrendum,
Quam sit provide cavendum
Talis irae vitium.

11. Hac infecta passione,
Non frenata ratione
Feci, quod non debui,
Tamquam stolida effecta
Fui, quod videre recta
Neque vera potui.

12. A quo iuris lex absolvit,
Ira praeceps me involvit
Metu indiciorum,
Per quod iuste condemnabor
Per te, Deus, et privabor
Consortio iustorum.

13. Haec me ira peccatricem
Nimis facit infelicem,
Nam fornax commutavit
Mihi aurum in aes vanum,
In culmum, flagellum, granum,
Me luna inquinavit.

14. Irae scelus confitenti,
Iesu bone, reae menti
Pande sinum veniae,
Cor per iram inquinatum
Lava, unge induratum
Oleo laetitiae.

IV.

1. Deus, qui vis creaturam
Laborare per culturam
Primarum actionum,
Carnis commoda quaesivi,
Per acidiam omisi
Spirituale bonum.

2. Heu, de tuis diffidebam
Viribus et metuebam
Aggredi salubria,
Sic in turpibus fovebat
Et a probis cohibebat
Me tenens acidia.

3. Per hanc saepius dolebam,
Quando poenam providebam
Boni exercitii
Et proclivis residebam
Ad quietem, quam quaerebam,
Carnalis solacii.

4. Per hanc malum machinando
Aliis vel cogitando
Incidi malitiam,
Quam ex ea dicunt nasci
Viri docti atque pasci
Tamquam primam filiam.

5. Hac invidente desperavi
Saepe, quando cogitavi
Tot mala me fecisse,
Per quod fateor maiorem
Culpam atque graviorem
Me poenam meruisse.

6. Pravitatem intuendo
Operum et sentiendo
Meam fragilitatem,
Velut stupida effecta
Mente incidi deiecta
Pussillanimitatem.

7. Hac rancorem enutrivi,
Quo meorum exquisivi
Laesorum nocumenta,
Quos consuevi clam odire
Neque potui punire
Vindicta violenta.

8. Ex hac incidi torporem,
Per quem renui suasorem
Audire praeceptorum
Atque viam vitae nosse
Et incendere pro posse
Saluti proximorum.

9. Per acidiam tristata
Intus, foris evagata
Quaesivi consolari
Et caelestium oblita,
Mundi sordibus nutrita
Consuevi delectari.

10. Per hanc spreto praeceptore
Deo vesci in sudore
Vultus pane nolui
Atque murmuris afflicta
Vitiis ut maledicta
Ficus fructu carui.

11. Isto vitio naturae
Usum atque creaturae
Quodammodo turbavi,
Cum a Deo constitutum
Et a brutis exsecutum
Laborem recusavi.

12. Nugis vacans otiosa
Tempora per pretiosa
Perdere non timui
Et, cum culpam abolere
Poteram et obtinere
Gratiam, evanui.

13. In plateis circumspexi
Vagabunda et neglexi
Lucrum spirituale,
Vanis gaudiis intendi,
Quod amisi, non perpendi
Solamen aeternale.

14. Velut aqua nunquam mota
Ex quiete sedens tota
Indui putredinem
Et ut ferrum quiescendo,
Sic per otium torpendo
Attraxi rubiginem.

15. Mundi ludicris intenta
Vigil fui, somnulenta
In bonis operibus,
Sacra meditatione,
Missa, precibus, sermone
Atque Dei laudibus.

16. Stans in choro dissoluta
Fui gestu, cantu muta
Ut idolum Iunonis,
Gravis corde, silens ore,
Sine Domini timore
Expers devotionis.

17. Sicut porcus, qui servatur
Ad mactandum, impinguatur
Per quietem otii,
Sic quiescens per torporem
Me nutrivi ad dolorem
Ultimi supplicii.

18. Per quietem et torporem
Provocavi temptatorem,
Qui ut musca tepidam
Ollam intra labris sugit,
Bullientem procul fugit
Praeteritque frigidam.

19. Pigra morem pervertebam,
Quia metere volebam
Non semen terrae dare,
Sum ut cactus, qui non gerit
Curam capere, sed quaerit
Salmones manducare.

20. Contra furem fodientem
Et cotidie tollentem
Unum domus asserem
Opportune vigilare
Nolui neque instare,
Furem ut repellerem.

21. Sicut navis in carina
Ex concursu fit sentina
Plurimarum sordium,
Sic per otii teporem
Lutum traxi et foetorem
Vitiorum omnium,

22. Quod est instabilitatis,
Fraudis et malignitatis
Saecli et tristitiae,
Luxus et mollitiei,
Raptus alienae rei
Firmiter malitiae.

23. Famis, sitis, egestatis,
Erroris, garrulitatis,
Nugarum et nequitiae,
Horum omnium fomentum
Solum intus est retentum,
Vitium acidiae.

24. Per haec stultam me prodebam,
Deus, quando non surgebam
Tuum ad clamorem,
Qui tot excitas doctrinis,
Donis, monitis et minis
Acidiae torporem.

25. Stultus fui sicut ille
Piger, qui ad lapsum stillae
Distulit avertere
Aperturam oculorum
Sive facilem membrorum
Medicinam quaerere.

26. Numquid stultus, qui redire
Domum quaerit vel finire
Longae viae taedium,
Et hodie facit passum
Unum et hunc satis lassum,
Vix post annum alium?

27. Sic et ego intellectu
Passum feci, sed affectu
Sequi differebam,
Stulta dedita torpori
Meritorio labori
Me dare metuebam.

28. Iesu Christe, fili Dei,
Precor, miserere mei
Parcendo confitenti
Culpam cordis in dolore
Et de otii torpore
Resurgere volenti.

V.

1. Deus, conditor benigne,
Fac me confiteri digne
Crimen idolatriae,
Quod commisi diligendo
Prae te mundum vel studendo
Lucris avaritiae.

2. Te contempto, Deus bone,
Fide, ope, dilectione
Creatis inhaerendo
Fidem veram denegavi
Et quodammodo peccavi
Ut idola colendo.

3. Te avara irritavi,
Immo legem violavi
Totius creaturae,
Quae compellitur sedare
Gratis et communicare
De naturali iure.

4. Ex hac peste generata
Me constrinxit scelerata
Cordis obduratio
Et recessit egenorum
A me atque miserorum
Debita compassio.

5. Per hoc crimen rapiendo
Violenter et nocendo
Factis palam nocui,
Sic per verba innocentes
Saepe in occulto mentes
Fallere non timui.

6. Mente inhians lucrandis
Inquieta me nefandis
Pollui mendaciis,
Verbis lites excitavi,
Festa factis violavi
Crebris et periuriis.

7. Fallax fraudem committebam,
Factis cum decipiebam
Quemquam in praesentia,
Tam per factum quam sermonem
Intendi perditionem
Nocens in absentia.

8. Heu, quid agam maledicta,
Per hoc scelus tot addicta
Culpis et miseriis?
Nam lucrata cum labore
Iugi servo cum timore,
Perdo cum tristitiis.

9. Mente mergor in profundum,
Terminum perdo iucundum,
Lucrum devotionis,
Curis pungor lacerata
Atque privor excaecata
Splendore rationis.

10. Per hanc intima proieci
Atque vacuam me feci
Ut telam aranea
Texens muscam ad lucrandum
Et ad se eviscerandum
Evomens intranea.

11. Vitio proprietatis
Votum sanctae paupertatis
Amara violavi,
Praetextu necessitatis
Negotium voluptatis
Mendosa obumbravi.

12. Saepe magis concupivi
Et ardentius quaesivi
Rem prorsus otiosam,
Quam fortassis saecularis
Rex palatii regalis
Structuram fastuosam.

13. Peccavi desiderando
Alienum et mutando
Munera muneribus
Sive res pro rebus dando
Et hoc ipsum palliando
Variis ambagibus.

14. Saepe velle praelatorum,
Ad quod volui, meorum
Astuta declinavi
Et, quod facere nolebam,
Fugi, quodque cupiebam,
Iniungi procuravi.

15. Eia, miserator pie,
Fili virginis Mariae,
Praebe locum veniae
Peccatrici suspiranti
Hisque verbis accusanti
Scelus avaritiae.

VI.

1. De gula me reddo ream
Atque confitendo meam
Damno voracitatem,
Per quam limites naturae
Praeterivi et mensurae
Iustae modicitatem.

2. Ventrem cibis oneravi
Vilibus et excitavi
Palatum delicatis,
Dum abusa pretiosis
Ferculis et fastuosis
Arteque praeparatis.

3. Ante tempus comedendo
Meum fregi ac bibendo
Saepius ieiunium,
Tam per mensae venustatem
Quam per cibi suavitatem
Sum laetata nimium.

4. Sine facibus accensa
Verba saepius in mensa
Protuli scurrilia,
Vana, nimium iocosa,
Detrahentia mendosa
Et adulatoria.

5. Extra habui ineptam
Laetitiam, qua conceptam
Prodidi lasciviam,
Cibo potuque repleta
Pretioso sine meta
Fovi immunditiam.

6. Sum oblita irae Dei,
Mortis atque status mei,
Amisi rationis
Usum, hebes sum effecta
Verbis turpibus illecta,
Expers compassionis.

7. En, quot malis me infecit
Gula, quae Adam deiecit
De loco voluptatis,
Evam pomo sauciavit
Lente Esauque privavit
Iure primaevitatis.

8. Facta prima inter Deum
Foedera et Adam reum
Hoc vitium destruxit,
Mortem culpae ac naturae
Poenaeque non finiturae
Viventibus induxit.

9. Heu, gulosa totum dedi
Cibum ventri, cum comedi
Oblita cibum mentis,
Mortem non consideravi
Neque famem cogitavi
Christi esurientis.

10. Multo amplius peccavi,
Quam his verbis ennarravi,
Gulae inquinamentis;
Pater pie, curam gere,
Pereuntis miserere
Sui non miserentis.

VII.

1. Vitae caelibis [sacrator],
Deus, auctor atque dator
Sanctae continentiae,
Me confiteor temptatam
Saepius et inquinatam
Vitio luxuriae.

2. Cui forte si non actu,
Corde, ore, visu, tactu
Tamen dedi operam
Et per aliqualem motum
Contra castitatis votum
Feci, quod promiseram.

3. Per hanc mente excaecata
Levis, inconsiderata
Fui atque garrula
Et amore capta mei
Odium habebam Dei
Praeceps in pericula.

4. Saeculum hoc affectavi,
Ad fruendum desperavi
De futuris gaudiis,
Tota corporis iucundi,
Foedis carnis atque mundi
Dedita deliciis.

5. Tibi Deo hoc infecta
Vitio atque illecta
Feci contumeliam
Templum cordis violando,
Tuum quod inhabitando
Efficis per gratiam.

6. Per hoc studui lenire
Bechmoth, qui solet dormire
Locis in humentibus,
Proximum scandalizavi,
Ipsam me damnificavi
Nocumentis pluribus.

7. Isto volui nocere
Mihi morbo, adhibere
Nolui remedia,
Quae sunt: carnem macerare,
Bonis actibus instare,
Fugere consortia,

8. Hominum et sine mora
Mox temptationis hora
Motibus resistere,
Non occasiones dare,
Pro suffragio rogare,
De se non confidere.

9. Hoc infelix non curavi,
Sed omittens adgravavi
Malignitatem meam,
Quam concordans cum dolore
Confitensque cum pudore
Me culpans reddo ream.

10. O benigne condonator
Culpae, poenae mitigator,
Distributor gratiae,
Dilue, quod inquinavit,
In me redde, quod privavit,
Vitium luxuriae.

VIII.

1. Nunc conabor confitendo,
Quae per linguam committendo
Peccata perpetravi;
Primum ergo reprehendo,
Debitam quod in loquendo
Mensuram non servavi.

2. Saepe contra rationem
Linguam movi ad sermonem
Rationis praevium,
Quod debebat oboedire
Rationi et exire
Eius ad imperium.

3. Linguam cum sit rationis
Organum, contagionis
Expertem decet esse,
Nam hoc membrum qui creavit,
Hominem nobilitavit
Prae ceteris expresse.

4. Multis tamen hanc immersi
Sordibus nec plus peperci,
Quam porcus parcit ori,
Qui ut sordibus includit
Pedem, sic et os intrudit
Cuilibet foetori.

5. Sum et canem imitata,
Qui fert sanguine foedata
De macello labia,
Et, quod plus est, lambo lutum,
Immo diaboli sputum,
Cum loquor nefaria.

6. Membrum datum ad orandum
Et ad Christum manducandum
A Deo deputatum
Organumque Dei vivi
Neglegenter custodivi,
Foedavi per peccatum.

7. Unde iuste recusatur
Meum os seu reprobatur
Orans, laudans, commedens
Deum Dominum cunctorum,
Christum, qui est angelorum
Panis vitam conferens.

8. Sicut nimium peccarunt,
Qui sacratum inquinarunt
Calicem pulveribus,
Sic et ego plus peccavi,
Qui tot meum os foedavi
Verbis indecentibus.

9. Ad laudandum deputata
Deum verba sunt sacrata
Et sanctitatem oris,
Sanctam et devotam mentem
Atque vitam innocentem
Requirunt laudatoris.

10. Ista quia non servavi
Deum laudans, plus peccavi
Nec rogans exaudiri
Digna fui, immo vere
Rea merui severe
Pro laudibus puniri.

11. Portas oris si clausissem,
Animam custodivissem
Ab incursu hostium,
Quae nunc ut urbs immunita
Patet vel platea trita
Pedibus calcantium.

12. Istud gravat culpam meam,
Quod, cum scirem linguam ream
Pronam ad cadendum
In tam multiplex peccatum,
Et eidem cruciatum
Tam durum inferendum,

13. Linguae quoque custoditae
Caute et occultae rite
Fructum tam copiosum,
Tamen tollere neglexi
Sterilem neque despexi
Utile vel damnosum.

14. Bonus esse vel manere
Nemo potest nec placere,
Linguam ni custodiat,
Custodire quamvis onus
Linguam sit, tamen vir bonus
Debet, ne decipiat.

15. Linguam monent custodire
Exempla et quod transire
Verba per iudicium
Dei debent, ponderanda
Ideo sunt et limanda
Nostrum per scrutinium.

16. Haec infelix quamvis nossem
Atque custodire possem
Linguam, tamen renui,
Unde stricte iudicari
Et aeternis poenis dari
Hac pro culpa merui.

IX.

1. Quamvis culpa blasphemorum
Gravi nimis tormentorum
Sit poena compensanda,
Tamen ista non pensavi,
Sed factorem blasphemavi
Per verba detestanda.

2. Conditor quod honoravit
Amplius, inhonoravit
Amplius conditorem,
Lingua cum sagitta fixit
In Deum, quem maledixit
Rapta per furorem.

3. Plus peccavi blasphemando
Quam fur vel quis perpetrando
Quodvis homicidium,
Nam hi rebus sive servis
Dei actibus protervis
Faciunt contrarium.

4. Ego in persona Deo
Propria factori meo
Dico contumeliam
Atque malum, quod impendo,
Principaliter intendo
Eius ad iniuriam.

5. Dolet audiens Iudaeus,
Quando blasphematur Deus
Scinditque vestimenta,
Gravior quam in Iudaea
Ego sum peccati rea
Blasphemiis intenta.

6. Canis renuit mordere
Beneficum, sed mulcere
Vult caudae blandimentis,
Ego verbis mei oris
Iram provoco factoris
Tot bona largientis.

7. Patrem meum blasphemari
Cum audirem, indignari
Blasphemis recusavi,
Per quod me adulterinam
Filiam et concubinam,
Non sponsam demonstravi.

X.

1. Quamvis arguentis dure
Vetent murmura scripturae,
Attamen murmuravi
Et benignum patrem meum,
Omnia scientem Deum,
Per murmur irritavi.

2. Dathan, Abiron et Chore
Murmurantes in furore
Divino arguuntur,
Patientes Iob, Tobias,
Lazarus et Ieremias
Ad regnum assumuntur.

3. Hoc et simile pensatum
Mihi murmuris reatum
Auxit, mitigare
Poenam soleat flagelli
Atque contra metum belli
Electos confortare.

4. Ego murmurans de cibo
Digne satis interibo
In bello spiritali,
Eius primo in congressu
Cadens privor in recessu
Honore triumphali.

5. Victa cessi fuga vili
Querulosa de exili
Solacio subtracto
Voluptatis corporalis
Vel pro rei temporalis
Damno quando[que] facto.

6. Quod vexata murmuravi,
Vacuam me demonstravi
Aquis Dei gratiae,
Plenum dolium non sonat
Ictu, sed inane tonat,
Sic expers patientiae.

7. Ego pro iumenti mei
[Esca] suavitatis Dei
Vendidi delicias,
Quando murmurans supernas
Escas sprevi et internas
Totidem tristitias.

8. Carnis seu boni terreni
Gustum quaerens Galieni
Facta sum discipula,
Stolam Christi abnegavi,
Quando carnis disputavi
Discernendo saecula.

9. Pro me loquens intromisi
Me de me licet illisi
Dominium maiorum,
Dolo et rapina plena
Usurpavi aliena
Ad modum invasorum.

10. Saepe murmurans sequebar
Ducem, per quem seducebar,
Hoc est sensum proprium,
Qui claustrales, quos deludit,
Saepe in horrendum trudit
Culpae praecipitium.

11. Quando queror pro defectu
Temporali vel despectu
Seu pro quovis commodo,
Quasi nihil reputarem
Caelum, terram seu curarem
Facio quodammodo.

12. Vel si modo in his bonis
Causam consolationis
Putarem exhibendum,
Quantum filiis corvorum,
Quibus regnum est caelorum
In fine praecludendum.

13. Procuratio negatur
Servo, cui magnum datur
Pretium in vespere,
Quando illi providetur,
Qui mercedem prohibetur
Aliam recipere.

14. Multum ideo peccavi,
Qui pro eo murmuravi,
Quod mali prosperantur,
Mihi nullae cum in mundo
Nec in caelo his iucundo
Mercedes debeantur.

15. Cum iumentum reputari
Digne possum, admirari
Satores valerent,
Quando loquor murmurando,
Usum tamen si nefando
Opere non haberent.

16. In hoc plurimum peccavi,
Quod medelam recusavi
Murmuri apponere,
Deum poenas inferentem
Neque Christum patientem
Nolui recolere.

17. Gratiae divinae rorem
Contra murmurum ardorem
Neglexi postulare,
Nec a pio conditore
Quanto tangerer amore,
Facta recogitare.

18. Ecce, murmuris peccatum
Reprehendo adgravatum
Istis circumstantiis,
Pro quo peto iudicari
In praesenti, non servari
Ultimis scrutiniis.

XI.

1. Saepe malum, quod patravi
Studiose excusavi
Tegens per astutiam,
Per quod infamavi Deum
Sive criminabar eum
Meam per malitiam.

2. Adae par in pravitate,
Qui cum non in potestate
Par fieri valeret
Deo, contendit, ut eum
Sibi pravitatis reum
Consimilem haberet.

3. Immo omnis creatorem
Boni mali patratorem
Quodammodo monstravi,
Meque culpas tot habentem
Velut agnum innocentem
Deceptrix simulavi.

4. Non sic Christus faciebat,
Qui peccatum non habebat,
Attamen similari
Peccatoribus volebat,
Quando hostiam sinebat
Peccati pro se dari.

XII.

1. Malum feci per sermonem,
. . luctam iurationem
Quotiens violavi,
Vel quia iuravi, quando,
Quod oportet, in iurando
Incauta non notavi.

2. Prona fui et consuevi
Pro re vana sive levi
Assidue iurare,
Sed nunc iurans veritatem,
Iudicium, aequitatem
Nolebam observare.

3. Manu illa cum tangebam
Sancta Dei, cum sciebam
Me falsum affirmare
Vel negare veritatem,
Certum est per falsitatem
Diabolo me dare.

4. Ergo cum benedicebam
Hac me signans faciebam
Cum manu hac maligni,
Per quod pensent pares mei,
In iurando quam sint rei
Quantisque poenis digni.

XIII.

1. Rea nimis coram Deo
Pio conditore meo
Dolenter reprehendo,
Quam per verba, facta, signa
Ego fallax et maligna
Peccavi mentiendo.

2. Per quod Dei adversatrix
Facta sum et imitatrix
Versuti seductoris,
Qui, cum mentiens seduxit
Evam, opera destruxit
Benigni conditoris,

3. Est mendacium iocosum
[Opus] vile ac damnosum,
Quorum quovis genere
Infinities peccavi
Neque miseram expavi
Animam occidere.

4. Adhuc mendax et versuta
Contra iura sum locuta
Falsum testimonium,
Per quod proximum laedebam,
Me occidi, incurrebam
Grave Dei odium.

XIV.

1. Nunc ad pessimum accedo,
Quod plus detestandum credo
Crimen detractionis,
Per quod pluribus nocebam,
Immo nullis deferebam
Nec rebus nec personis.

2. Per hoc surdis maledixi,
Cum absentibus infixi
Male linguae iaculum,
Sic et, quando detrahebam
Insciis, anteponebam
Caecis offendiculum.

3. Detrahendo criminatrix
Facta sum et imitatrix
Serpentis tortuosi,
Nam incipiens a laude
Post hoc ore pleno fraude
Innocuos corrosi.

4. Femori infixum gerens
Telum canis plangit maerens
Studetque removere,
Sic et malum, quod cupivi,
Dum de aliis audivi,
Non potui silere.

5. Sicut porcus intrans hortum
Florem deserit exortum
Recurrens ad foetores,
Sic et ego proximorum,
Bonos deserens eorum,
Sequebar malos mores.

6. Detrahendo sequi volo
Viperam, quae flatu solo
Novit tres interficere,
Ita scio me praesentem
Auditorem et absentem
Uno verbo perdere.

7. Bestia sum, quae gerebat
Circa caput et habebat
Ordines tres dentium,
Nam tres modos detrahendi
In me esse deprehendi,
Quibus innocentium

8. Bona mordens immoravi,
Mala finxi et negavi
Bona talia patrata,
Unde sum pro tam enormi
Culpa bestiae triformi
Satis apte comparata.

9. Recte possem pro foetore,
Qui a [meo prodit] ore
Sepulcro [as]similari,
Ad quod vivi accedentes
Et foetorem sentientes
Deberent detestari.

10. Saepe, quando ieiunavi,
Tamen cornes manducavi
Humanas detrahendo,
Quibus sulsam admiscebam,
Quos detrahere sciebam,
Libenter audiendo.

11. Parum dixi, cum subacta
Huic vitio sum facta
Daemonum dapifera,
Cum humanas offerebam
Carnes simul et edebam
Contra legis foedera.

12. Immo nec peperci patri
Spiritali neque matri,
Quin eos comederem,
Et quod plus est, proponebam
Tali quatenus (con)fidebam,
Eos ut reficerem.

13. Quamvis iuris disciplina
Vetet atque lex divina
Patribus detrahere,
Ego tamen non vetavi,
Immo plures instigavi
Praelatis maledicere.

14. Forsan minus non peccavi,
Cum libenter auscultavi
Narrantem detractorem,
Quia utique sileret
Detractor, si non haberet
Paratum auditorem.

15. Saepe malum adfirmanti
Falso testi vel erranti
Plus credidi de bonis,
Quam [si] decem excusarent
Malum et pro bonis starent
Idoneis personis.

16. Proximis iniuriosa
Facta sum et odiosa
Deo per hoc vitium
Tamque praesens quam futurum
In aeternum duraturum
Merui supplicium.

17. Quod ut possem declinare,
His querelis accusare
Me sponte praeelegi,
Per hoc sperans coram Deo
Iudici debere meo
Peccata mea tegi.

XV.

1. Corde malum cogitavi,
Volui, desideravi,
Consensi temptatori,
Infidelis, indevota,
Odio et ira mota
Invidi meliori.

2. Male me humiliavit
Timor atque inflammavit
Amor inordinatus,
Dolor vanus conturbavit,
Prudor strinxit, excaecavit,
Me rancor obduratus.

3. Praesumpsi et desperavi
Perfidaque exsultavi
In adversis proximi,
Cuius in prosperitate
Marcui et bonitate
Corporis vel animi.

4. Sprevi pauperum personas
Divitumque minus bonas
Plus iusto honoravi,
Bonos atque spiritales
Parvipendi, sed carnales
Parentes affectavi.

5. Tumens fui et elata,
Perplexa et obstinata
Et habebam taedium
Saepe boni spiritalis
Gaudiique mundialis
Iuge desiderium.

6. Per hypocrisim timebam
Displicere et studebam
Excellens apparere,
Humilem contempsi statum
Et ambivi dignitatum
Fastigia tenere.

7. Quod malitia vexabat
Meum cor, hoc adgravabat
Praeceps inconstantia,
Vana gloria foedavit,
Ira movit, induravit
Immisericordia.

XVI.

1. Verbis Deum blasphemavi,
Iuramentis incitavi
Crebris et periuriis,
Murmuravi contra Deum
Saepe et instruxi eum
De aura et aliis.

2. Quando debui laudare
Deum verbis vel orare,
Distracta fui mente,
Atque stabam sine metu
Ad laudandum Deum coetu
Angelico praesente.

3. Veritatem impugnabam
Agmina et propalabam,
Mendacia comperta,
Plus vel minus enarravi
Referens, quod afirmavi,
Dubia vel certa.

4. Alios vituperavi,
Maledixi, infamavi,
Fui contentiosa,
Ante unxi blandiendo,
Quod post punxi detrahendo,
Per hoc proditiosa.

5. Susurrando mussitavi,
Litigando seminavi
Rixas et discordias,
Falsa sum testificata
Aliisque comminata
Dixi contumelias.

6. Verbis asperis conflixi,
Exprobravi, contradixi,
Vacavi conviciis,
Verba dixi otiosa,
Vana, levia, iocosa,
Nocui consiliis.

7. Sum locuta nimis multa
Verba impia et stulta,
Iniqua et dolosa,
Derisoria, polita,
Inconcinna, imperita,
Amara, curiosa.

8. In aliis reprehendi
Verbis, quos in me defendi,
Defectus probitatis,
Plus quam decuit ridebam,
Contumax contradicebam
Magistris et praelatis.

9. Loquens nimium clamavi,
Verbis iram concitavi
Vel inimicitias,
Cantus saeculi cantavi,
Per quos graves excitavi
Mentes ad lascivias.

10. Cum intendere debebam
Feriis, tunc proferebam
Saepius scurrilia,
Verba bonis inimica,
Nocua et impudica
Dixi atque turpia.

11. Haec et alia peccata
Linguae vitio patrata
His arguens conficior,
Malens modo iudicari,
Quam perpetuis servari
Poenis, ad quas teneor.

XVII.

1. Multa scelera patravi
Opere, quia peccavi
Gula et luxuria;
Commisi ebrietatem,
Rapinam, proprietatem,
Furta, sacrilegia.

2. Vota fregi, simoniam
Feci et apostasiam
Atque sortilegia,
Indigne communicavi
Et festorum violavi
Dierum sollemnia.

3. In officio divino
Gravis fui et omnino
Plerumque dissoluta,
Quando Deum invocare
Debui et collaudare
Tacebam quasi muta.

4. Homines scandalizavi
Pluries et molestavi
In rebus et personis,
Traxi, trusi, detrahebam
Et exemplis corrumpebam
Perversae actionis.

5. Aliquando subtrahebam
Necessaria, sumebam
Corpori superflua,
Consuetudine peccavi,
Recidebam, attemptavi
Supra vires ardua.

6. Me minores opprimebam,
Ad quod non suspiciebam,
Tenui officium,
Velle proprium implevi
Et meorum saepe sprevi
Maiorum imperium.

7. Visu, auditu, olfactu,
Gustu, dono, prece, tactu,
Scriptis atque mandatis
Dedi multis digna poenis
Propriis et alienis
Materiam peccatis.

8. Praebui occasionem
Culpae et temptationem
Saepe praeveniebam,
Et, quod minus tolerandum
Est, me ipsam ad peccandum
Quodammodo cogebam.

XVIII.

1. Nunc confiteor peccata
Per multiplicem patrata
Boni omissionem,
Gratiarum nunquam Deo
Egi creatori meo
Condignam actionem.

2. Nunquam Deum cogitavi,
Timui nec adamavi
Digne neque colui,
Nunc ad eum referebam
Omnia, quae faciebam,
Opera, ut debui.

3. Ad divinam capiendam
Gratiam me vel habendam
Neglexi praeparare,
Nec sum bene usa ea
Nec curavi mortis rea
Acceptam conservare.

4. Neque studio sollerti
Meum ad divinum verti
Cor inspirationem,
Pro peccatis non dolebam
Digne satis nec sumebam
Sacram communionem.

5. Blasphematum non defendi
Deum, nec cantans attendi
Vel laudans, quid dicerem,
Nec conabar, disciplinae
Voluntatique divinae
Ut conformis fierem.

6. Ad commissa non respexi,
Vitam moresque neglexi
Sive conscientiam,
Mala mea non deflevi
Digne neque adimplevi
Datam paenitentiam.

7. Propriam conversionem
Culpaeque confessionem
Ultra tempus distuli,
Templa, praedicationem
Fugi nec temptationem
Deum orans reppuli.

8. Parentes non honoravi,
Fidem datam non servavi,
Me nolui cognoscere,
Recusavi congaudere
Laetis, maestis condolere,
Debita remittere.

9. Omittebam visitare
Aegros et lites sedare,
Devios corrigere,
Non volebam tribulari,
Desolatos consolari,
Nescios instruere.

10. Monitis non acquievi,
Imperata non implevi,
Renui consilia,
Non iniurias ferebam,
Lites fugi, subtrahebam
Miseris auxilia.

11. Nunquam poenas infernorum
Neque gaudia caelorum
Nec Christi passiones
Digne satis cogitavi,
Immo nec minas curavi
Neque promissiones.

12. Quid eram, quid sum, quid ero,
Nosse parvam curam gero
Nec magnam adhuc gessi,
Ergo manens in tepore
In propositi fervore
Sancti non processi.

13. Renuebam meditari,
Unde poteram solari
Doloribus subacta,
Unde iuste durae menti
Se a fonte avertenti
Vena manet subtracta.

14. Fugi contemplationem,
Verbum Dei, lectionem
Atque sacra monita,
Per quae poteram armari
Contra mala, detestari
Quaelibet fortuita.

15. Navem imbecillae mentis
Flatibus fortunae ventis
Amplius exposui,
Cum periculum exortum
Fugere et tutum portum
Quaerere plus debui.

XIX.

1. Rea nimis et iniqua
Nova simul et antiqua
Praecepta violavi,
Tam ea, quae vis naturae
Docuit quam lex scripturae,
Nequaquam observavi.

2. Fieri quod non volebam
Mihi, saepe faciebam
Aliis hominibus,
Sic et, quod desideravi
Mihi fieri, negavi
Naturae consortibus.

3\. Quasi novum adoravi
Deum, quando praeamavi
Creaturam creatore,
Sic et, quando periuravi,
Deum frustra nominavi
Non parcens reo ori.

4\. Festa non sanctificavi
Nec parentes honaravi,
Feci homicidium
Vel per linguam detrahendo
Vel mortem non repellendo
Seu per cordis odium.

5\. Forte thorum violavi
Alienum vel peccavi
Carnis per contagium,
Alienum sum furata
Falsum et testificata,
Res cupivi plurium.

XX.

1\. Fidei integritatem
Per errorum vanitatem
Varia violavi,
De credendis et sperandis,
Timendis atque amandis
Quoniam dubitavi.

2\. Multisque superstitiosis
Consensi atque mendosis
Adinventionibus,
Perfidorum per errata
Sum decepta, inquinata
Variis haeresibus.

3\. Credidi falsidicorum
Dictis, vi[sis] somniorum,
Vanis phantasmatibus,
Variis deliramentis,
A daemonibus inventis,
Fatis atque sortibus,

4\. Volucrum atque [brutorum]
Hominumque diversorum
Variis occursibus,
Et in avium garritu
Volatuque sive situ,
Canum ululatibus.

5\. Sum abusa medicina,
Quam ars sive disciplina
Ignorat medicorum,
Tuli scriptis exaratos
Characteres reprobatos
Fide catholicorum.

6\. Quod in nocte equitarent
Quaedam, tempus immutarent
Mulieres credidi,
Per quod turpiter illusa,
Rea nimis et confusa
Veram fidem perdidi.

7\. Annis, horis, aura, ventis
Quattuorque elementis,
Nube, rore, pluvia,
Ac multarum usu rerum
Diversarum specierum
Feci sortilegia.

8\. Et ad cumulum malorum
Multa genera errorum
Incidi contraria
Fidei atque divinis
Legibus sive doctrinis
Veris dissonantia.

XXI.

1\. Baptismale inquinavi
Lavacrum, quando peccavi
Actu voluntario,
Sic reatum contrahebam,
Quando Christum commedebam
Inquinata vitio.

2\. Sumque facta nimis rea
In confessione mea,
Qua debui lavari,
Postquam fui confirmata,
Non cessavi per peccata
Iterum infirmari.

3. Meam consecrationem
Per iniquam actionem
Plerumque inquinavi
Neque copulata Deo,
Immortali sponso meo,
Fidelem me servavi.

4. Et extremam unctionem
Per dignam devotionem
Fortassis non quaesivi,
Adhuc contra sacramenta
Scelerum inquinamenta
Innumera commisi.

XXII.

1. Nunc protestor, quod sum rea,
Peccans singula per mea
Membra corporalia,
Caput collumque erexi
Atque oculis respexi
Nocumenta varia.

2. Facie, qua renitebam,
Forte multa occidebam
Corda intuentium,
Fronte, naso, mento, genis
Rubicundis et amoenis
Excitavi vitium.

3. Forsan laesi intuentes
Per os, labia vel dentes
Vel gutturis alborem,
Feci pluries peccatum
Per linguam atque palatum
Et crinium decorem.

4. Sic per verticem erectam
Atque faciem detectam
Vel expansa tempora
Absque mei cordis cura
Forsan inquinavi pura
Aliorum pectora.

5. Aures meas non saepivi
Spinis, quotiens audivi
Verbum detractionis,
Saepe malum concupivi,
Corda fortia molivi
Voce blanditionis.

6. Malum feci per maxillas,
Pectus, brachia, mamillas
Ac tactus digitorum,
Sum per manus operata
Malum, per pedes portata
Ad locum peccatorum.

7. Ad decorem naturalem
Membris his accidentalem
Adposui ornatum,
Per quod Deum provocavi,
Proximum scandalizavi,
Meum auxi reatum.

8. Per abusum aliorum
Feci plurima membrorum
Peccata similia,
Quorum pro deletione
Assis mihi, Iesu bone,
Domini cum gratia.

XXIII.

1. Virtutibus inserendis
Vitiisque expellendis
Raro dedi operam,
Inchoatum deserebam
Bonum, saepe resumebam
Malum, quod omiseram.

2. Bonam saepius extinxi
Voluntatem, quia finxi
Calvam occasionem,
Quam intenta cum quaerebam,
Boni non inveniebam
Veram perfectionem.

3. Dereliqui caritatem,
Disciplinam, bonitatem,
Ausum, fortitudinem,
Iustitiam, aequitatem,
Timorem, humilitatem,
Usum, gratitudinem;

4. Prudentiam, veritatem,
Virginalem castitatem,
Modum, temperantiam,
Modestiam, pronitatem,
Esum et sobrietatem,
Pacem, patientiam;

5. Ordinem, religionem,
Votum ac confessionem
Ac oboedientiam,
Sanctam consolationem,
Laudem et orationem
Veramque laetitiam;

6. Gratiarum actionem,
Sanctam meditationem
Mentisque constantiam,
Debitam confessionem,
Veracem compunctionem,
Rectam paenitentiam;

7. Culpae satisfactionem,
Studium et lectionem,
Fructum devotionis,
Sanctam contemplationem,
Zelum et correptionem,
Frenum discretionis;

8. Sancti spiritus fervorem,
Mentis robur et vigorem,
Illuminationem,
Providentiam, cautelam,
Consiliorum sequelam
Et circumspectionem.

9. Praeter haec omisi multa
Bona nimis ego stulta,
Quae possunt appellari
Miseratio, affectus
Pius, verus intellectus,
Recte commemorari;

10. Laetis pie congaudere
Tristibusque condolere,
Fides et dilectio,
Bonum velle et prodesse
Omnibus, nulli obesse,
Foederis impletio;

11. Amicitiam servare,
Inimicos adamare,
Malorum oblivisci,
Ultimorum memorari,
Nocumenta detestari,
Debiti redditio;

12. Hospitari, sepelire,
Visitare et vestire,
Totum dare, pascere,
Carceratos liberare
Inopesque defensare,
Inscios instruere;

13. Relaxare, consolari,
Tegere, auxiliari,
Orare, consulere,
Medicinam adhibere
Aegris, mala removere,
Bona introducere;

14. Sancti spiritus habere
Septem dona, possidere
Octo beatitudines,
Bona nostra velle, scire
Deum solum et nescire
Adulantes homines;

15. Iussa Dei adimplere
Et prohibita cavere,
Bona vere facere,
Patriam desiderare,
Mala poenae formidare,
Mala culpae fugere.

16. Haec de arte paenitendi
Acta legant imbuendi
Parvuli hac parvula,
Nam et similis perfectis,
Forte tamen imperfectis,
Proderit doctrinula.

17. Supplex supplico lecturis
Scriptum hoc vel audituris,
Ut laudent creatorem,
Pie corrigant erratum
Inscium et occupatum
Excusent dictatorem.

Collect. ms. Campen. saec. 14/15. Cod. Palat. Vindobonen. 883. — I. 8, 6 intime. — III. 4, 2 Meum possum. — 4, 3 Illetam. — IV. 5, 1 Verschrieben, eine Silbe zu viel; lies Haec videndo? — 10, 4 Et murmuris. — 22, 3 saeculi. — VIII. 2, 3 Rationis praesentium. — 12, 2 Quod cum starem. —

13, 5 Lies: respexi? — IX. 6, 1 Carnis renuit. — 7, 3 Blasphemus. — X. 3, 4 Lies: Poenam solet quod flagelli? — 11, 3 quomodo. — 15, 3 Sathores. — XII. 3, 1 Manumillam quando. — XVI. 4, 5 Quod plus punxi. — 5, 1 Susurrando inusitavi. — 9, 6 Ad mentes lascivias. — XVIII. 3, 1 sq. Ad divinam gratiam me capiendam vel habendam. — 5, 1 Blasphemantum. — 5, 2 nec curans attendi. — XXII. 4, 3 tympera. — XXIII. 9, 5 et intellectus. — 16, 4 Lies: profectis? — 17, 4 Pie arguant erratam corrigant. — Am Schlusse: „Explicit modus confitendi rigmicus."

240. De Commendatione uniuscuiusque animae.

1. Age, Deus, causam meam,
Ne reputes facta mea,
Tibi commendo animam,
Aeterne rex, Deus.

2. Benedicte, sancte pater,
Qui regnas in trinitate,
Tu dona in terra pacem,
Benigne, fortis Deus.

3. Caelos fecisti gloriare,
Domine, per tuum natalem,
Fac nos gaudentes celebrare,
Clementissime Deus.

4. Deus, qui regnas in altum
Et coronas omnes sanctos,
Libera nos a malo actu,
Dominator Deus.

5. Ecce, in die iudicii
Qualis ego ero miser,
Qui tanta peccata feci,
Excelse iudex, Deus?

6. Fortis fuisti in cruce,
Domine, per tuam virtutem
Tu nos perduc ad veram lucem,
Fortissime Deus.

7. Gemma, iudex, iudica me,
Quem peccantem non punisti,
Exaudi paenitentem, Christe,
Gloriose Deus.

8. Hodie redemptor venit,
Ovem perditam requirit,
Quam reportet ad ovile,
Tu nobis veniam concede,
Honor regni, Deus.

9. Immensae divinitatis,
Lapsos revoca a peccatis,
Indulge sceleratis,
Fidem reforma desperatis,
Iuste iudex, Deus.

10. Karitate nos illustra
Iter rectum nobis demonstra,
Gradiamur via angusta,
Klarissime Deus.

11. Lacrimantem consolasti
Mariam, te deprecantem
Indulgentiam donasti,
Misericors, et nobis parce,
Lux et lumen, Deus.

12. Magnam suscepisti in cruce
Latronis confessionem,
Dedisti remissionem,
Aufer nobis peccati molem,
Magne magister, Deus.

13. Ninivitarum pepercisti,
Paenitentes exaudisti,
Iram tuam avertisti,
Et nobis miserere, Christe,
Nec nos derelinquas, Deus.

14. Omnibus auxiliasti,
Prostratum David levasti,
Paenitentem exaltasti,
Sanctum spiritum redonasti,
Omnipotens Deus.

15. Petri luctum acceptasti,
Tu negantem non culpasti,
Demergentem liberasti,
Nobis indulge, pater sancte,
Pater noster, Deus.

16. Quatriduanum iam sepultum
Excitasti de sepulcro,
Pristinum dedisti vultum,
Remitte crimina, indultor,
Qui nos creasti, Deus.

17. Regulum te deprecantem
Filiam resuscitasti,
Sanguinis fluxum constagnasti,
Exaudi nos te deprecantes
Rex et rector, Deus.

18. Surdis auditum dedisti,
Caecis lumen reddidisti,
Claudis gressum direxisti,
Facinora nostra dimitte,
Salvator mundi, Deus.

19. Tolle lectulum, mandasti,
Paralyticum sanasti,
Incredulis fidem donasti,
Misericors et nobis parce,
Trinus et unus Deus.

20. Uiduam audisti flentem,
Filium te prosequentem
Suscitasti rex excelse,
Audi orantes paenitentes
iUstus et misericors Deus.

21. Xriste, qui es venturus iudex,
Audi precem peccatoris,
Libera a temptatione
Et ab inferno inferiore,
Xriste, filius Dei.

22. Ymnum dicant paenitentes,
Laudes canant convertentes,
Tua promissa retinentes,
Qui non vis mortem delinquentis,
Ymmense et nunc Deus.

23. Zelator est invidus draco
Videns gregem liberatum,
Quem ligaverat in peccato;
Adiuva nos, mundi salvator,
Zelotis nomen, Deus.

Cod. Bruxellen. 8860—67. saec. 10. — 1, 3 animam meam. — 1, 4 Rex aeterne. — 5, 1 Ecce in illa die. — 9, 2 Lapsas. — 10, 1 Caritate. — 10, 2 demonstravit. — 10, 4 Clarissime. — 12, 4 Aufert a nobis. — 13, 1 Nenivitarum. — 15, 2 negentem. — 16, 1 Quatridianum. — 17, 4 deprecantem. — 22, 2 canunt. — 23, 1 Zelator et. — Rundreim nach jeder Strophe: Tibi commendo animam meam, tu creasti eam.

241. De Contemptu omnium vanitatum.

1. Vanitatum vanitas
Carnis ingenuitas
Est et fortitudo,
Vana sunt et omnia
Mundi transitoria,
Fallax pulchritudo.

2. Homo miser nascitur
Humo, de qua dicitur
Rectam per figuram,
Semper mortem metuens,
Semper suam intuens
Fragilem naturam.

3. Oppressus miseria
Suspirat ad gaudia
Aeternae salutis,
Mundo languet subditus
Et sub iugo positus
Gemit servitutis.

4. Cum peccato concipit
Mulier et parturit
Natum cum dolore,
Profert cum angustia,
Nutrit cum instantia,
Servat cum timore.

5. Sed cum tanto tempore
Fragili sub corpore
Tenere nutritur,
Quasi flos egreditur,
Crescit, floret, teritur
Et non invenitur.

6. Nudus mundo nascitur
Nudus et regreditur
Pauper et accedit,
Iam pro suo merito
Victurus de cetero,
Pauper hinc recedit.

7. Mortuus deicitur,
Terra circumcluditur,
Luto collocatur,
Foenum sui lectuli
Corrodunt vermiculi,
Quibus pratum datur.

8. O quam fallax gloria,
Quam fallax fiducia
Carnis in decore,
Quae nullum dat alium
Fructum nisi vermium
Massam cum foetore.

9. Ergo, si cor verterem
Et mente revolverem
Stridorem futurum,
Nulla me lascivia
Flecteret aut gloria
Iamiam moriturum.

10. Certe meum gaudium
Ibit velut somnium
A florenti mundo,
Et mea memoria
Transibit de patria
Mecum in profundo.

11. Meum trahit spiritum
Pronum ad illicitum
Dulcedo peccati,
Et subiugant misere
Carnis motus tenerae
Mundi voluptati.

12. Omni turpitudine
Plenus atque crimine
Miser quo parebo?
Iudicem terribilem
Et ignem flammibilem
Undique videbo.

13. Ibi stridor dentium,
Fletus et incendium
Impios torquebunt,
Et iusti per saecula
Post mortis umbracula
Cum Christo gaudebunt.

14. Eia, rivos spargite
Cor meum et tundite,
Fontes lacrimarum,
Ut per vestrum gurgitem
Mearum rubiginem
Purgetis culparum.

15. Tu solus, qui fragilis
Dies carnis stabilis,
Nostri miserere,
Et me prorsus miserum
Pressum mole scelerum
Sicut ovem quaere.

Cod. Palat. Matriten. 2 N 4. saec. 13/14. — 14, 1 Eva rivos.

242. De Vanitate Mundi.

1. Qui rerum considerat
omnium eventum,
Una dies melior
olim, quam nunc centum,
Et hoc multi sentiunt
per experimentum,
Quod, qui vivit hodie,
suffert detrimentum.

2. Ordo rerum vertitur,
sapiens fit stultus,
Et mundus prosternitur
vitio sepultus,
Exsulat iustitia,
cessat Christi cultus,
In omni provincia
oritur tumultus.

3. Mundus ad interitum
vergit his diebus,
Dii facti sunt iterum
Iuppiter et Phoebus,
Nam qui nummos possidet
et abundat rebus,
Hic ut deus colitur
miris speciebus.

4. Loquitur apostolus
cum sermone tali,
Dicens, quod velociter
dies instant mali,
Et nos libro legimus
in proverbiali,
Quod homo nil amplius
habet animali.

5. Iuxta evangelii
vocem sic dicentem
Exsurgit cotidie
gens adversus gentem,
Pauperes superbiunt
erigentes mentem,
Divites exacuunt
in egenos dentem.

6. Secundum veridicam
vocem Ieremiae
Omnis clerus seminat
semen simoniae,
Sed non simul pereunt,
nam quorundam viae
Magis sunt flexibiles
ad vivendum pie.

7. Is[te] sanctus etiam
dicit hos sermones,
Quod omnes desiderant
retributiones,
Nam adoptant homines
plus possessiones,
Quam suorum scelerum
satisfactiones.

8. Et quae theologicae
virtutes vocantur,
Fides, spes et caritas
fere suffocantur,
Fraus et avaritia
et, quae derivantur
Ex istis, in saeculo
toto dominantur.

9. Si sim ortu nobilis
et vultu serenus,
Si benignus, humilis,
moribusque plenus,
Haec mihi nil proderunt,
quod si sim egenus,
Nam sola pecunia
formam dat et genus.

10. Ergo dum sum splendidis
vestibus ornatus
Et multa familia
sum circumvallatus,
Prudens sum et sapiens
et morigeratus,
Ego tuus nepos sum,
tu meus cognatus.

11. Ista cum defecerint,
protinus marcescit
Nostra consanguinitas
et paulatim crescit
Inter nos remotio
ita, quod me nescit,
Qui, dum dives fueram,
surgens mihi cessit,

12. O miranda vanitas,
o divitiarum
Amor lamentabilis,
o virus amarum!
Cur tot viros inficis
faciendo carum
Hoc, quod transit citius
quam flamma stupparum?

13. Si nummus divitibus
tria posset dare:
Iuventutem floridam
et mortem vitare,
Pulchram et durabilem
prolem procreare,
Bene possent divites
nummos congregare.

14. Homo miser, cogita,
mors omnes compescit,
Quis est ab initio,
qui morti non cessit?
Quando moriturus est,
omnis homo nescit,
Sed qui vivit hodie,
cras forte putrescit.

15. Qui de morte cogitat,
miror, quod laetatur,
Cum sic genus hominum
morti deputatur,
Quo post mortem transeat
homo, dubitatur,
Unde quidam sapiens
ita de se fatur:

16. De morte dum cogito,
contristor et ploro,
Verum est, quod moriar,
sed tempus ignoro,
Alterum, quod nescio,
quorum iungar choro,
Ut suis iungi merear
servis, Deum oro.

17. Quando domi summitas
super nasum iacet,
Totum mundi gaudium
velut lutum placet,
Non est, qui tunc frivolis
sive ludis vacet,
Ibi viget bonitas,
et fraus omnis tacet.

18. Non ibi prudentia
dolus reputatur,
Nec voluntas insuper
lex est, nec vocatur
Praeda perquisitio,
sed lex ibi datur,
Quae dat unicuique
prout operatur.

19. Quodsi in cor hominis
scelus occultatur,
Hoc districto iudici
secum declaratur,
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

20. Rogemus propterea
regem supernorum,
Ut det nobis fugere
vitam perversorum
Et, qui mole premimur
scelerum nostrorum,
Mereamur scandere
ad alta polorum.

21. Et, virgo piissima,
natum tuum ora,
Ut ipsius gratia
in meae mortis hora
Relaxentur omnium
peccatorum lora,
Et me velit ducere
secum sine mora,

22. Ut non cruciatus sim
infernali poena,
Mea nec sit anima
Deo aliena,
Sed semper cum angelis
decantet amoena,
Ubi semper cantica
laudibus sunt plena.

23. Quisquis haec audierit,
antequam recedat,
Non ipsius animam
daemon unquam laedat,
Qui cum ferventi baculo
ipsum nunquam laedat,
Ex ipsius labiis
sacrum Amen edat.

Collect. ms. Campense saec. 14/15. Cod. Vindobonen. 883. A. — Collect. ms. Gottscheen. saec. 15. Cod. Vindobonen. 4493. B. — Cod. S. Petri Salisburgen. b VI 3. saec. 15. C. — Clm. Monacen. (ol. Emmeramen.) 14 343. anni 1351. D. — 1, 5 Ex hoc A. — Str. 1 fehlt BCD. — Str. 2 lautet in BCD:

Ecce, mundus moritur vitio sepultus,
Ordo rerum vertitur, cessat Christi cultus,
Exsulat iustitia, sapiens fit stultus,
In omni provincia oritur tumultus.

[1 vitiis suffultus D. — 2 Error, verum vertitur D. — 3 Exuitur iustitia B; est stultus D.] — 3, 1 in interitum BCD. — 3, 3 Dii sunt iterum D; Dum facti sunt iterum B; Cum facti sunt C. — 3, 5 possident C. — 3, 6 abundat et rebus C. — 3, 8 septus aciebus BC; sceptris aciebus D. — Str. 4, 5, 6 und 7 fehlen BCD. — 8, 4 vere suffocantur C; saepe suffocantur B. — 8, 5 Ira, avaritia D. — 8, 6 his praehonorantur B. — 8, 7 Ex his iam in C; Ex hoc iam in D; Et sic iam in B. — 9, 1 Si sis BCD. — 9, 2 si vultu BCD. — 9, 4 moribus es plenus A; moribus et plenus D. — 9, 5 Haec tibi nil CD; nil tibi B: prodeunt D. — 9, 6 si tu sis BC; si factus sis D. — 10, 1 Cum sum modo splendidus B; Dummodo sum splendidis C; Si modo sim splendidis D. — 10, 4 sim D. — 10, 5 Dives sum et A. — 10, 7 Tunc ego tuus A. — 10, 8 et tu D. — 11, 1 Ista dum A; cum deficiunt D. — 11, 4 paulatim decrescit D. — 11, 5 oblivio C. — 11, 7 cum D. — 11, 8 dates mihi cessit A. — 12, 5 tot vires B; tot carnes C; tot caros D. — 12, 7 Id, quod BCD. — 13, 1 nummi BC; Sed mundus divitias D. — 13, 2 tibi possent D. — 13, 5 Pulcrem et amabilem D. — 13, 6 generare C. — 14, 2 oppressit D. — 14, 5—8 fehlen B, lauten in

C: Hic, quisquis sit hodie,
cras forte putrescit,
In hac vita cuiquam
parcere mors nescit.

in D: Hic, qui vivit hodie,
cras forte putrescit,
In hac vita cuiquam
parcere [mors] nescit.

15, 1—4 fehlen B. — 15, 2 mirum, quod C. — 15, 4 morte A. — 15, 6 homo, ignoratur C. — 15, 8 de se ita C. — 16, 1 De morte cum D, Cum de morte C. — 16, 3 Unum est BCD; quod fehlt B; morior B. — 16, 4 et tempus C. — 16, 5 Ultimum, quod nescio A; Secundum, quod B; Tertium, quod C; Tertium est quod D. — 16, 6 iungor C. — 16, 7 Sed ut suis merear B; Sed ut suis mereor C; Sed ut sanctis iubar iungi D. — 16, 8 iungi Deum B; iugi Deum C; Deum semper oro D. — 17, 1 Cum domi D. — 17, 4 Velut pisum placet BC; nihil sibi placet D. — 17, 5 Non est tunc quod frivolis D. — 17, 7 Ibi urget veritas D; Ubi viget veritas C. — 17, 8 et omnis fraus C. — 18, 1 Nam ibi D. — 18, 4 est verum vocatur A; lex est non D. — 18, 5 Praedae A; prosecutio B; persecutio C; Praeclara perquisitio D. — Str. 19 ff. fehlen BCD. In D schliefst das Gedicht nach Str. 18 mit folgender Schlufsstrophe:

O felix condicio pecorum brutorum,
Cadunt cum corporibus spiritus eorum,
Nec post mortem subeunt loca tormentorum;
Talis esset utinam finis impiorum!

In BC folgen auf Str. 18 die folgenden Strophen:

Adamantes Dominum, suum genitorem,
Et eiusdem filium, Christum salvatorem,
Atque sacri pneumatis mellicum odorem
Contemplantes Christi sunt, ut discant rumorem.

Ut refert Ieronymus, hic rumor est verus,
Ad hoc testimonium perhibet Homerus,
Iustis et malevolis hoc exponit clerus,
Sed est peccatoribus hic rumor severus.

Homerus discipulo suo dixit vere,
Dictis meis, fili mi, debes adhaerere,
Diligenter super hoc a me modo quaere,
Sic tibi velociter possum respondere.

Cum finem audieris huius rei verae,
Ut credo, veraciter te docebit flere
Pro angore spiritus et carnis severe,
Huic morbo, Domine, rex regum, medere.

C allein hat noch eine weitere Strophe:

Est mortis haec condicio, qua spiritus separatur
A carne, ne supplicio perpetuo tradatur,
Cuius sic descriptio carnis adnotatur,
Ut ab omni vitio hanc sequens retrahatur.

Mit 2, 1 beginnt häufig ein kurzes Gedicht (4 oder 5 Strophen), das sich unter den Werken des hl. Bernhard befindet, Migne PP. LL. 184, 1313. Vgl. Hauréau, Des poèmes attribués à S. Bernard, p. 25. Zu vergleichen ist auch das Lied Ecce mundus moritur bei Wright, Poems commonly attributed to Walter Mapes, p. 139 sq. und Huemer in Wiener Studien VI, 287 ff. — Hier folgt das kürzere Lied nach anderen Handschriften:

I.

1. Ecce, mundus moritur
vitio sepultus,
Ordo rerum vertitur,
cessat Christi cultus,
Exsulat iustitia,
sapiens fit stultus
In omni provincia
oritur tumultus.

2. Mundus ad interitum
vergit his diebus,
Dii facti sunt iterum
Iuppiter et Phoebus,
Nam qui nummos possidet
abundat et rebus,
Hic ut deus colitur
saeptus aciebus.

3. Et quae theologicae
virtutes vocantur,
Fides, spes et caritas
fere suffocantur,
Fraus et avaritia
et, quae derivantur
Ex his, iam in saeculo
toto dominantur.

4. Si sis ortu nobilis,
si vultu serenus,
Si benignus, humilis
moribusque plenus,
Haec nil tibi proderunt,
si tu sis egenus,
Nam sola pecunia
formam dat et genus.

5. Dummodo sum splendidis
vestibus ornatus
Et multa familia
sum circumvallatus,
Prudens sum et sapiens
et morigeratus,
Ego tuus nepos sum,
tu meus cognatus.

6. Ista dum defecerint,
protinus marcescit
Nostra consanguinitas,
et paulatim crescit
Inter nos remotio
ita, quod me nescit,
Qui, dum dives fueram,
surgens mihi cessit.

II.

7. O miranda vanitas,
o divitiarum
Amor lamentabilis,
o virus amarum,
Cur tot viros inficis
faciendo carum
Hoc, quod transit citius
quam flamma stupparum?

8. Si nummi divitibus
tria possent dare:
Iuventutem floridam
et mortem vitare,
Pulchram et durabilem
prolem procreare,
Bene possent divites
nummos congregare.

9. Homo miser, cogita,
mors omnes compescit,
Quis est ab initio,
qui morti non cessit,
Hic quisquis sit hodie,
cras forte putrescit,
In hac vita cuiquam
parcere mors nescit.

10. Qui de morte cogitat,
mirum, quod laetatur,
Cum sic genus hominum
morti deputatur,
Quo post mortem transeat
homo, dubitatur,
Unde quidam sapiens
ita de se fatur:

11. Cum de morte cogito,
contristor et ploro,
Unum est, quod moriar
et tempus ignoro,
Tertium quod nescio,
quorum iungar choro,
Sed, ut suis merear
iungi, Deum oro.

12. Quando domus summitas
super nasum iacet,
Totum mundi gaudium
velut pisum placet,
Non est, qui tunc frivolis
sive ludis vacet,
Ibi viget veritas
et fraus omnis tacet.

13. Non ibi prudentia
dolus reputatur,
Nec voluntas insuper
lex est, nec vocatur
Praeda persecutio,
sed lex ibi datur,
Quae dat unicuique,
prout operatur.

14. Adamantes Dominum,
summum genitorem.
Et eiusdem filium,
Christum salvatorem,
Atque sacri pneumatis
mellicum odorem
Contemplantes Christi sint,
ut discant amorem.

15. Ut refert Ieronymus,
hic rumor est verus,
Ad hoc testimonium
perhibet Homerus,
Iustis et malevolis
hinc exponit clerus,
Sed est peccatoribus
hic rumor severus.

16. Homerus discipulo
suo dixit vere:
Dictis meis, fili mi,
debes adhaerere,
Diligenter super hoc
a me modo quaere,
Ut tibi velociter
possim respondere.

17. Et finem audieris
huius rei verae,
Ut credo veraciter,
te docebit flere
Pro rigore spiritus
et carnis severae
Huic modo, Domine,
rex regum, medere.

Collect. ms. saec. 15. Cod. Graecen. 1294. A. — Collect. ms. Stiriacense saec. 15. Cod. Stiriacen. L 26 [s. n.] B. — Collect. ms. Carmeli Augustani anni 1474. Clm. Monacen. 3591. C.

1, 2 vitiis A. — 1, 3 tollitur B. — 1, 3 und 1, 5 vertauscht. 1, 5 Exsultat C. — 2, 3 Cum facti sint A. — 2, 5 nummos congregat C. — 4, 1 Si sis coetu A. — 4, 5 Ista nihil proderunt B. — 5, 1 sum fehlt A; Dummodo sim B; Dum sum mundo C. — 6, 4 decrescit C. — 6, 5 nos remtitio A; In nobis dementia C. — 7, 5 vires BC. — 8, 5 Multum et durabilem. B. — 8, 7 Tunc deberent B. — 7, 5 sq. und 7, 7 sq. umgestellt C. — 9, 1 Sed o tu miser B. — 9, 6 Cras quoque putrescit C. — 10, 3 hominis A. — 11, 3 Certum est B. — 11, 5 Tertius B. — 12, 3 Tunc mundi C. — 12, 4 pisa B. — 12, 6 ludis suis vacet B. – 13, 2 nec dolus C. — 13, 6 lac ibi B. — Str. 14—17 fehlen BC.

In A die Aufschrift: Disputatio corporis et animae rhythmice. Incipit disputatio inter corpus et animam composita per magistrum Rudbertum Grossi capitis, Linthomensem episcopum. An dies Gedicht schliefst sich dann

unmittelbar die bekannte „Altercatio“ mit dem Anfange: Vir quidam exstiterat dudum eremita, Pilbertus Francigena etc. Der Zusammenhang dieser Lieder und damit auch die Frage nach der Urheberschaft bedarf noch weiterer Aufklärung.

243. De Vanitate Mundi.

1. Caecus ego sequens caecum
Cogitare coepi mecum,
Prope, procul et profunde
Quaerens, quomodo et unde
Tanta cordis caecitas.
Sic dum diu me dolente
Tota tamen freta mente
Dies intrat, nox discedit,
Sol resplendet, error cedit,
Et apparet veritas.

2. Manifeste monstrat res se,
Cum cognosco verum esse,
Quod dudum est prophetatum,
Quod vanitas vanitatum
Et omnia vanitas.
Res mundanae modo vadunt,
Modo surgunt, modo cadunt,
Iacet homo, regnat homo,
Hic in humo, hic in domo,
Nusquam est stabilitas.

3. Ergo mala sunt mundana,
Vacua sunt atque vana,
Falsi flores, quos praemittunt,
Qui non reddunt, quod promittunt,
Dolus, fraus et falsitas.
Falsitatem flos fallendo,
Fraudem fructum non ferendo,
Dolum facit, sicut patet,
Quod sub flore spina latet,
Mira est calliditas.

4. Foris floret, spem praetendit,
Quo cadente nil rependit,
Flos pro fructu spinam solvit,
Fraudem suam sic involvit
Floris infidelitas.
Nihil valent res mundanae,
Nihil quidem, nihil sane,
Totum vanum et inane,
Aret sero florens mane
Rerum universitas.

5. Finem habent, fide carent,
Vadunt et iam non comparent,
Nil valoris, nil aetatis,
Nil in eis veritatis,
Nec fides nec firmitas.
Mundi cives in honore
Metu vivunt et dolore,
Habent, tenent et amittunt,
Decedentes nil dimittunt,
Brevis est utilitas.

6. Labor longus in habendis,
Timor magnus in tenendis,
In amissis gravis dolor
Et, quid ultra iam praestolor?
Universa vanitas.
Tu, qui lumen habes sanum,
Dic, homine quid plus vanum?
Principatum terrae geris,
Illa manet et tu peris,
Vilis tua dignitas.

7. Ergo, miser, quid laboras?
Cur tu Deum non honoras?
De labore nihil dato,
Deo tibi non placato
Poenas solves debitas.
Precor, ut non glorieris,
Iamiam forte morieris,
Non redibis pulsus foras
Et tu, miser, quid laboras?
Magna est fatuitas.

8. Foras pulsus non redibis,
Non redibis et quo ibis?
Cur non gemis, cur non ploras,
Cur pauperum non imploras
Opem hosque visitas?
Thesaurizas et ignoras
Metas vitae, mortis horas,
Cum nil ferat terrenorum
Praeter pondus peccatorum
Carnis tuae gravitas.

9. Tuus erit huc regressus,
Unde nudus es egressus;
Quod nunc tenes, erogetur,
Morientem te sequetur
Nec aes nec hereditas.
Moriturum te novisti
Et idcirco pedes Christi
Vivens lava, dans egenis,
Quas relinques alienis
Res in morte perditas.

10. Da egenti, dum tibi vis,
Da egenti, dico, si vis
Cum egenis obtinere,
Cum egenis possidere
Mansiones placitas.
Quae relinques venienti,
Da praesenti, da petenti,
Non est nota, non est certa,
Non asserta, non aperta
De futuris veritas.

11. Fodere tunc non valebis,
Quia tempus non habebis;
Nihil pium, quo festinas,
Sed terrores atque minas
Habet taetra civitas.
Non est locus ille lenis
In tormentis et in poenis,
Ubi vermis foetor ignis
. . . .
Et quare non dubitas?

12. Vermis nunquam morietur,
Sed nec ignis extinguetur
Flammis, quibus combureris,
Et nequaquam morieris;
Et quare non dubitas?
Post tormentum aquae, nivis
Infernalis miser civis
Pertrahetur ad calorem,
Cuius nemo scit ardorem;
Et quare non dubitas?

13. Ventus, imbres et procella,
Fames, frigus et flagélla,
Iugis illic nox obscura,
Ubi non est mors secura;
Et quare non dubitas?
O quam tristis est infernus,
Illic horror sempiternus,
Stridor dentis, dolor, fletus,
Semper maeror, semper metus;
Et quare non dubitas?

14. Peccatorum confusio,
Bonorum desperatio,
Remordens conscientia,
Nulla deest miseria;
Et quare non dubitas?
Bonum nullum, mala satis
Aestimanda pro peccatis,
Et in fine dico tibi,
Quidquid mali manet ibi;
Cur ergo non dubitas?

Cod. Parisin. (ol. Victorin.) 15163. saec. 15. — 9, 1 egressus. — 10, 1 degenti.

244. De Vanitate Mundi.

1. Mundus deciduus
et homo fragilis
Totus in dubio,
totus instabilis,
Tam cito labitur
ut aqua labilis.

2. Plus crede literis
scriptis in glacie,
Quam mundi fragilis
vanae fallaciae,
Qui nihil habuit
unquam fiduciae.

3. Credendum magis est
auris fallacibus,
Quam mundi miseri
prosperitatibus,
Falsis insaniis
ac vanitatibus.

4. Dic, ubi Salomon,
olim tam nobilis,
Vel pulcher Absalon,
vultu mirabilis,
Vel dulcis Ionathas,
multum amabilis?

5. Quo Caesar abiit,
celsus imperio?
Dic, ubi Tullius,
clarus eloquio,
Vel dives splendidus,
totus in prandio?

6. Tot mundi proceres
. . . .
Totum evanuit
ut ros, ut nebula,
Ut breve theatrum,
ut brevis fabula.

7. Sicut breve festum
est mundi gloria,
Vel breve somnium
sunt eius gaudia,
Quae totum subtrahunt
aeterna praemia.

8. O esca vermium,
o massa pulveris,
O mors, o vanitas,
cur sic extolleris?
Ignoras etenim,
utrum cras vixeris.

9. Nil tuum dixeris,
quod potes perdere,
Nil longum, poterit
quod finis claudere,
. . . .
. . . .

10. Felix, qui potuit
mundum contemnere,
Felix, qui potuit
summa diligere!
Superna cogita,
cor sit in aethere!

Cod. Luciliburgen. 84. saec. 13. — Bearbeitung oder Vorlage des bekannten Cur mundus militat. Cf. Daniel II, 379 sq.

245. De Contemptu Mundi.

1. Si quis aures habeat
Audiendi, audiat,
Excors in se redeat
Et praesens intellegat
Inter nugas, machinas,
Fraudes et versutias,
Aerumnas, immunditias,
Rixas et insidias:

2. Quid mundus foedi muneris,
Quid vanus cultus corporis,
Quid fastus massae cineris,
Quid aes immensi ponderis,
Avari quid consilia,
Pomposa quid familia,
Quid lata pascibilia,
Tot quid utensilia?

3. Quid splendida stratoria,
Cum iocis deceptoria?
Nonne transitoria
Ut foenum quaeque talia?
O sume sanum studium,
Ab his converte animum
Ad unum necessarium
. . . .

4. Hoc da, Iesu largiflue,
Rex caeli, dator gratiae,
Virtutum doctor optime
Et vitae fons uberrime,
Tu flos de Iesse virgula
Austro perflante gravida,
Cum quoque patris gloria
Gubernas cuncta saecula.

Collect. ms. Franciscan. Augustan. saec. 15. Clm. Monacen. 3941. — 1, 4 et intellegat. — 4, 1 Hoc o Iesu. —

246. Dolus Mundi.

Viri fratres, servi Dei,
Vos non turbant verba mei,
Sed audite propter Deum
Flebilem sermonem meum.
Mundum dolens circuivi,
Fidem undique quaesivi,
Ubicumque fidem quaero:
Vel in plebe, vel in clero,
Vel in claustro, vel in foro.
Ubi fides sit, ignoro,
Fides nullibi apparet,
Totus mundus fide caret.
Filius non servat patri
Fidem neque frater fratri.
Heu, de sua sede ruit
Fides, quae tam firma fuit
Quondam, et pro ea dolus
Triumphat per orbem solus
Tam potenter et tam dire,
Non posset quis contraire.
Quidquid dolus iubet esse,
Hoc complere est necesse,
Clerus populusque totus
Dolo subiacet devotus.

Dolus papam, cardinales
Et episcopos totales
Regit et ubique reges,
Dolus glosat iura, leges.
Dolus omnia pro voto
Disponit in orbe toto;
Qui cum dolo conversantur,
Illi sunt, qui principantur,
Sed, qui vere dolum nescit,
Est abiectus et vilescit
Et vocatur idiota
Nec est dignus unci nota.

Praelati ecclesiarum
Habent dolum valde carum,
Nam per dolum praebendantur
Et potenter dominantur.
Aestimo pro sensu meo,
Quod praebendas non pro Deo
Pure dant, sed est mos sibi:
Da mihi, tunc dabo tibi.
Sic ad invicem colludunt
Atque pauperes excludunt,
Quique donant, illis datur,
De egenis non curatur.
Heu, quam ob rem non attendunt,
Quod sic bona Christi vendunt,
Quae praecepit Deus dari
Gratis et non venumdari.
Simonizant, et est aequum,
Quod mercedem sumant secum.
Miror, quid tunc respondebunt,
Ante Deum dum parebunt
Responsuri de re gesta,
Si sit vilis vel honesta,
Ubi genus, res, honores
Nemini sunt adiutores,
Sed qui bona hic egerunt,
Illi soli salvi erunt.
Advertatis, vos praelati,
Quanta opportebit pati
Post hanc vitam pro peccatis,
Ut, quae iusta sunt, agatis.

Curati et sacerdotes
Possidentes amplas dotes
De salute animarum
Subditorum curant parum,
Nihil quaerunt quam habere
Et hominibus placere;
Non attendunt ad clamores
Pauperum, sed claudunt fores.
Sic nec subditis, ut debent,
Formam bonae vitae praebent,
Sed per pravos suos mores
Multos ducunt ad errores.

Canon regula vocatur,
Hinc canonicus dicatur
Eo, quod sub regulari
Vita debet famulari
Cum devotione Deo;
Modo nil curant de eo,
Sed libentius ad forum
Currunt, quam frequentant chorum.
Vestes militares ferunt,

Nihil quam mundana quaerunt,
Non impertiuntur dignis
Suas opes, sed malignis.
Quidquid eis superesset,
Hoc pro Deo dandum esset,
Modo habent tam avarum
Cor, quod nihil dant vel parum.
Item, qui in claustris degunt,
Iuxta normam se non regunt,
Quam patres instituerunt,
Sed, quae vetita sunt, quaerunt.
Vestes deferunt claustrales,
Sed in mente non sunt tales.
Namque sub religiosa
Veste latet mens dolosa,
Rixas, lites et rancores
Habent inter se maiores
Monachi et moniales
Quam personae mundiales;
Qui vult Satanae servire,
Claustrum debet introire.
Item fratres mendicantes
Fere omnes sunt trufantes,
Parent quasi sint devoti,
Cum sint tamen nequam toti,
Raro complent actione,
Quidquid praedicant sermone;
Metunt, ubi non sparserunt,
Semper plus quam sua quaerunt,
Oves alienas tondunt
Et parochias confundunt.
Dantibus adplaudunt care,
Sed, qui nihil possunt dare
Vel replere eis manum,
Illos mittunt ad plebanum.
Pulchre perorare sciunt,
Qui his credunt, capti fiunt;
Per verborum apparatum
Aures pruriunt magnatum.
Valde diligenter notant,
Ubi divites aegrotant,
Ibi currunt nec cessabunt,
Donec ipsos tumulabunt,
Sed ad casas miserorum
Nullus ire vult eorum.
Puto fere, quod prodesset,
Si nullus in mundo esset
Monachus vel monialis
Sive secta beginalis.
Postquam enim sic creverunt,
Lex et fides perierunt,
Et totius mundi status
Est in malum commutatus;
Utrum culpa sit eorum,
Novit conditor cunctorum.
Caesar, reges, marchiones,
Duces, comites, barones,
Omnes principes terrarum
Possident de fide parum.
Inter omnes vix est unus,
Qui non respicit ad munus
Et iustitiam postponat
Pro eo, qui dona donat.
Per tyrannidem et guerram
Dissipant ubique terram,
Magis quaerunt Christianos
Debellare quam paganos,
Non verentur nec formidant,
Quod innocuos occidant.
Cur tam diu sinit Deus,
Quod occidat iustum reus?
Quondam milites statuti
Erant, ut per eos tuti
Essent viduae, pupilli
Clerusque, nunc autem illi
Tales minime defendunt,
Sed praedantur et incendunt,
Cor eorum magis pronum
Est ad malum quam ad bonum.
Cives nobiles, cummunes
Raro doli sunt immunes.
Nobiles iniuriantur,
Cives vero foenerantur,
Et de omnibus vix ullus
Est fidelis sive nullus.
Nautae maris et coloni,
Qui fuerunt quondam boni,
Sic pervertit eos dolus,
Quod vix iustus unus solus.
Item mundi mercatores
Quid sunt hi quam trufatores?

Sive emunt sive vendunt,
Semper fallere praetendunt.
Deum sanctosque periurant
Et mentiri parum curant.
Quando boni nummi vadunt,
Statim eos igni tradunt,
Sicque manet pagamentum,
Scoria et non argentum.
Sic confundunt mundum totum,
Istud undique est notum.
Pondus, numerus, mensura,
Simul omnis mercatura
Sic per ipsos sunt infectae,
Quod vix unus agit recte.
Nisi opem Deus praestat,
Deperire mundum restat,
Tot et tanti sunt reatus
Et tam gravis nunc est status.
Natus ante annos mille,
Vere felix fuit ille.
O quam venenosa pestis,
Foenerator, falsus testis,
Fur, periurus, latro, maechus,
Homicida tantum decus
Habet, quantum boni viri.
Quidquid potest nunc acquiri,
Sive bene, sive male,
Est hominibus aequale,
Nullus devitatur quaestus
Quantumcunque inhonestus,
Lex et disciplina perit;
Nemo, quod est iustum, quaerit,
Nemo facit id, quod debet,
Nemo alteri hoc praebet,
Quod habere vult ab eo,
Nemo curat iam de Deo,
Nemo curat modo briam,
Nemo tenet rectam viam,
Nemo novit misereri,
Nemo curat confiteri,
Et quamvis confiteatur,
Parum inde emendatur.
Iam nec populus nec clerus
Est in suo facto verus.
Liquet, fratres, quod erramus,
Tempus est, ut redeamus,
Tempus est nunc revertendi,
Tempus est nunc paenitendi,
Tempus est nunc redeundi
Ab errore falsi mundi,
Tempus est nos emendandi,
Vere tempus est plorandi.
Scimus nam, quod transit hora,
Redeamus sine mora,
Redeamus, non tardemus,
Vitam nostram emendemus.
Nemo debet desperare,
Nemo debet dubitare;
Tam misericors est Deus,
Nemo vivit ita reus,
Quin, si veniam precetur,
Deus eius miseretur.

Cod. Berolinen. Fol. 182, anni 1433. A. — Cod. Palat. Vindobonen. (ol. Lunaelacen.) 4117. saec. 15. B. — Collectan. ms. Campen. saec. 14/15. Cod. Palat. Vindobonen. 883. C. — Wattenbach, Monumenta Lubensia, Breslau 1861, p. 26. sqq. W. —

2. Non vos C; Ne vos perturbent B. — Mundum dolosam B. — 8. Vel in populo B. — 13. Filius fidem non servat patri B. — 14. Fidem fehlt B. — 15. Heu, fides deseruit B. — 16. Fides fehlt B. — 17. per eam B. — 18. in domo solus C. — 20. Ne quisquis possit B; Ne quis possit C; Quod nemo possit W. — Nach 20 schiebt C ein:

Si quis dolo non obedit,
Non opime sibi cedit.

21. Quidquid solus A; Quidquid dolum B. — 22. Hoc inflatus est necesse A; lies: Impleatur est necesse? — 18. Clerusque populus totus B. — 26. Et ipsos dominicales B. — 28. glosat sibi leges C. — 32. Hi sunt qui B. — 33. Sicut qui me dolum nescit C. — 36. Nec valet vix unci pota A; Et non est dignus unci nota B; Nec est dignus una iota C. — 39. Nam per eum C. — 41. Et scio pro C. — 42. praebendas fehlt B. — 43. Parum dant sed B. — 44. Da mihi nunc et do tibi A; Da mihi, do tibi B. —

45. concludunt B. — 47. Qui redonant ut datur B; Qui redonant illis C; Qui redonat illi W. — 48. nil curatur C. — 50. Christi bona C; Quae sunt bona B. — 55. tunc quid C. — 56. patebunt B. — 57 sq. fehlen B. — 59. Ubi tibi genus, res BW. — 61 sq. fehlen A. — 63. Attendatis W. — 65. vitam properatis B. — 66. Et quae bona B. — 67. Et curati sacerdotes A. — 71. Nihil curant W. — 72. complacere B. — 73. advertunt W. — 77. suos pravos B. — 78. in errores W. — 79. Canones regulae vocantur W. — 80. Inde B; canonicus gignatur A, generatur B, dilatur C; canonici dicuntur W. — 81. Et quod B. — 82. deberet B. — 84. curant nil A; At officio vacare divino B. — 87. militares quaerunt A. — 91—95 fehlen B. — 92. Deo fehlt C. — 95. Illi qui C; Qui claustrum tegunt B. — 96. Iuxta regulam B. — 97. Patres quam C. — 97 sq. fehlen B. — 99. fetida BC. — 100. in fehlt B. — 101. Nam sub veste religiosa BW; Quia sub religiosa C. — 102. Veste fehlt BW; iacet mens B. — 104. inter se atroces B. — 106. Personae quoque sunt mundanae B. — 107. diabolo servire B; Satan contraire A. — 107 sq. fehlen W. — 108. Debet claustrum BC. — 109. Inter fratres B; Isti fratres C; Item monachi mendicantes W. — 110. Fere omnes sunt turbantes A; Vere omnes sunt triumphantes B; Omnes fere C; Quasi omnes sunt plebem vexantes W. — 111. Parent nam quod sint A; Apparent quod sint B; Apparent quasi sint W. — 112. nequam tamen C; tamen in se nequam toti W. — 113 und 114 umgestellt und hinter 116 B. — 114. Quae praedicant B. — 115. Metunt quod non B. — 121. Vel eis replere C; Vel manus eis implere BW. — 122. Illis non dicent miserere B. — 123. applaudare sciunt W. — 124. Et qui credunt, decepti fiunt B; Qui credunt, decepti fiunt CW. — 126. Aures opprimunt W. — 127. diligentes A. — 130. Donec illos B. — 131. Sed ad corpus A; ad gazas B; ad tumulos W. — 132. Nullus vidit ire chorum B; Non accedit quis eorum C. — 133—142 fehlen hier B und stehen (wohl richtiger) vor 109. — 133. Quod nullus B. — 134. Nunc in mundo quod non esset C. — 135. et monialis B; Ullus ordo mendicalis C. — 136. Omnis secta B. — 137. Postquam enim creverunt B; Postquam in mundo creverunt C; Postquam tantum accreverunt W. — 140. conversatur B. — 142. Noscit conditor A; Noscitur conditor ipsorum B; Novit factor conditorum C. — 143. Caesar, reges marchio A; rex, marchiones B. — 144. Dux, comes, miles et baro A; Dux, comes et baro B. — 146. de fehlt A. — 147. non est unus A. — 148. respiciat B; Quin libenter capit munus C. — 149. postponent A; postponunt W. — 150. Pro eius, qui eius dona donant A; Pro his qui dona B; Pro eis vel dona C; donant W. — 151. Propter tyrannidos A; Pro tyrannide B; Per superbiam et W. — 152. Confundunt ubique A; Disponunt ubique B; Undique disponunt C. — 154. Depopulare quam B. — 155. formidunt W. — 156. Cum innocuos B; occidunt W. — 157. tam dire sinit AB. — 158. occidit C; iustum occidit W. — 159. milites secuti W. — 161. viduaeque puellae B. — 162. Et clerus C; Clerici W; nunc nullus est ille B. — 164. Sed ipsas offendunt B. — 165. magis pravum B. — 168. dolo sunt W; Raro sunt unanimes B. — 169—176 fehlen B. — 171. De quibus vel ullus A; De quibus vix ullus C; De omnibus vix ullus W. — 174. quondam fuerunt W. — 176. vix est iustus W. — 177. Isti mundi mercatores C. — 178. Quid sunt quam defraudatores C; Quid sunt nisi fraudatores W; Quid sunt hi defraudatores B. — Nach 178: Dicuntur tamen mercatores B. — 179 sq. umgestellt W. — 180. Semper vendere A. — 182. Et mentis parum A; Et menti B. — 183 sq. fehlen B. — 183. Cum boni A. — 185. Et quod manet W; Sicque manent per augmentum B; Quod manet est pergamentum C. — 185. et non fit A; Scarra est et non W.; Stagnum mutant in argentum B. — 188. est bene notum B; est ubique notum W. — 189 et mensura B. — 190. et omnis B. — 191. per eos B. — 193. opes B; Deus fehlt B; Deus opem W. — 195. Tot et tantus est A; Quod inchoati sunt reatus B. — 196. est nunc C. — 197. Natos B. — 199. venenata A. — 200. Venedatur falsus B; Veneratur W. — 201. Et fur B. — 202. Homicidaque deditus B; Homicida cui decus C. — 203. Habet

tamquam boni viri A; Hi sunt tamquam boni probi B; Habet tamquam probi viri W; Habent tamquam probi viri C. — 204. Vere quod non potest acquiri B. — 205. Sicut bene sic et male B. — 206. Est omnibus B. — 207. Nullus dicat quaestus B; Nullus dimittit hos gestus W. — Nach 108 schiebt C ein:

Quin accipiunt libenter,
Quamvis fuit indecenter.

209 sq. fehlen W. — 209. Si lex et B. — 210. iustum est C. — 211. hoc quod debet W. — 212. Alteri nemo W; utilitatem praebet B. — 213. haberi A; Quam habere B. — 213. Ne curat A. — 214. Nemo tenet CW; tenet iam Uriam W. — 216. tenet modo rectam A; Nemo vadit rectam CW. — 219. Et quando A. — 220. Inde parum W; Tamen parum B; Modo parum C. — 221. Sicut populus nec B. — 222. in suo statu B; Vult esse in facto suo verus W. — 223. Licet fratres B; Licet perversi fratres erramus W. — 225. est nos revertendi A, nos convertendi C, nunc convertendi W. — 226. nos paenitendi ABC. — 227. nos redeundi ABC. — 228. falso W. — 229. sq. fehlen B. — 231. nam fehlt A, hora fehlt B; transiit B, pertransit W. — 233. Redeamus et non duremus B. — 234. nostramque B. — 238. Quod nemo vivit ita reus B; Nullus vivit tantus reus W. — 239. Cum sibi veniam petatur B. — 240. ei W.

Aufschrift: Nova metra de diversis statibus B; Sequitur dolus mundi W; Explicit dolus mundi per fratrem hiohannem anno 1473 in Guntirszbergk W. — B hat folgende Kapitelsüberschriften: Vor Vers 1: De mundo; vor 25: De Papa; vor 67: De curatis et sacerdotibus; vor 79: De canonicis; vor 95: De religiosis; vor 109: De mendicantibus; vor 143: De magnatibus; vor 159: De militibus; vor 167: De civibus et nobilibus; vor 199: De lenenibus [!]; vor 223: Conclusio totius. — In A geht der Schreibervers voraus:

Duc, pia virgo, manum, ne possim scribere vanum.

247. De Malitia Temporum.

1. Alme Christe, rex immense,
Deus exercituum,
Miserere populorum
fletibus dolentium,
Qui te credunt esse Deum,
conditorem omnium,
Et in fine saeculorum
da vitae solacium.

2. Bona quondam fuit terrae
nobis habitatio,
Sed destructa iam nunc foetet
celeri contagio,
Iam irruit vir in virum,
proximus in proximum,
Unusquisque falsa pace
fratri praebet osculum.

3. Canes tenent caritatem
circa suos dominos,
Flagellati, domo pulsi
insequuntur barbaros,
Homines fide decepti
interimunt socios,
Quorum cibis satiantur,
nec diligunt proximos.

4. Devastant pauperes cunctos
potentes in saeculo,
Violatur domus Dei
magno sacrilegio,
Non est honor sacerdotum
nec fides in populo,
Lex divina non amatur
nec vera religio.

5. Gladiator honoratur
amans homicidia
Plus quam humilis sacerdos
sacrans sacrificia,
Ac in manus peccatorum
data est ecclesia,
In derisum detinentur
Domini altaria.

6. O benigne Iesu, bone,
patris verbum, hagie,
Ne avertas aurem tuam
a nostro precamine,
Qui venisti quondam nobis
regnum dare gloriae,
Da virtutem resurgendi
vitato discrimine.

Collect. ms. Gottwicense saec. 12. Cod. Gottwicen. 112. — 6, 8 vitando discrimine. — Scheint ein verstümmelter Abecedar zu sein.

248. De Malitia Temporum.

1. Tota christianitas
[Nunc] depcioratur,
Modo regnat falsitas
Atque dominatur,
Et in mundo bonitas
Omnis annullatur,
Quare rerum paucitas
Populo donatur.

2. Discordiasque lites
Video regnare,
Reges atque principes
Inter se pugnare,
Burgenses et milites
Saepe litigare,
Satagitque hospites
Hospes defraudare.

3. Nulla fit iustitia
In terra baronum,
Faciunt iudicia
Falsa propter donum
Sustinentque, copia
Magna fit latronum,
Pleni iniustitia,
Nullus facit bonum.

4. Mundus modo ponitur
Totus in errore,
Natus non diligitur
A suo genitore,
Multotiens fallitur
Sponsus ab uxore,
Nullus modo utitur
Fideli amore.

5. Corpus Christi hodie
Parum honoratur,
Et pater per filium
Modicum amatur,
Socius per socium
Saepe defraudatur,
Istud non est dubium,
Fides annullatur.

6. Totus mundus hodie
Caret bonitate,
Plenus est perfidiae
Nunc et falsitate,
Nullus est cum alio
In fidelitate,
Propter hoc miseriae
Sic sunt nobis datae.

Cod. Germ. Berolinen. IV° 1105. „Anno [14]75. Philippi et Iacobi.“ — 2, 7 sq. Hospes satagit hospites defraudare. — 3, 7 Pleni insidie.

249. De Malitia Temporum.

1. Utinam attenderet
Et clerum defenderet
Populum et regeret
Servus servorum Dei.

2. Heu, clerus opprimitur,
Et nefas extollitur,
Vera fides moritur,
Exsultant Philistaei.

3. Plurimi pontifices
Doli sunt artifices,
Cleros rodunt simplices,
Quos perturbant rei.

4. Iudicis malitia
Pervertit iudicia,
Succumbit iustitia,
Nisi detur ei.

5. Quidam semet efferunt,
Cappas amplas deferunt
Et clero se praeferunt
Iudices pharisaei.

6. Hi detractionibus
Clerum pungunt gravibus,
Imitantur actibus
Virum Helizei.

7. Lanam, linum colligunt,
Potiora diluunt,
Commoda non neglegunt
Noctis et diei.

Collect. ms. Campense saec. 14/15. Cod. Palat. Vindobonen. 883. — 5, 2 Et cappas amplas. — Aus derselben Quelle von Huemer in Wiener Studien VI, 289.

250. De Malitia Mundi.

1. Mundi fides iam frigescit,
Sed in fraude recalescit,
Antiquatur et decrescit
In bonis operibus.

2. Mundus formam sui status
Immutavit, ergo datus
Est ruinis et locatus
Iam in suis finibus.

3. Mundus nequam et dolosus,
Perfidus et odiosus,
Vilis et laboriosus
Est in suis actibus.

4. Mundus risum dat sub fletu,
Dat iocosa, sed sub metu,
Sic ludit in suo coetu
Horis iam in omnibus.

5. Mundus mella dat sub felle,
In sua agnina pelle
Morsum ingerit lupellae
Dentibus crudelibus.

6. Mundus antiphrastice,
Quod sit mundus minime,
Dicitur, semper vae, vae
Mundo commanentibus.

7. Mundus huic iam contradixit,
Quod de caelo vox praedixit,
Hunc, qui digne papa vixit,
Signis dans et nutibus.

8. Mundus sedem iam papalem
Ad se traxit et regalem,
Disponendo cardinalem
Suis voluntatibus.

9. Mundus archipraesulatus
Simul et episcopatus,
Abbatias, monachatus
Vendit iam emptoribus.

10. Mundus plebem cum pastore,
Mundus virum cum uxore,
Cunctos locat in errore
Suis voluptatibus.

11. Mundus ius spirituale
Destruxit et saeculare,
Nullis iuste iudicare
Vult, sed falsis artibus.

12. Haec de mundo qui praedixi,
Heu, sub mundo totus vixi
Et mundanam mentem fixi;
Nunc precor flebilibus,

13. Ut tu, mater Christi pia,
Nos de mundi huius via
Transferas, virgo Maria,
Ne peccemus amplius.

Collect. ms. Stiriacense saec. 15. Cod. Stiriacen. L 26 [s. n.]. — 6, 3 vae, vae, vae. — 11, 2 Destruxit iam et.

251. Status Religiosorum Modernus.

1. Olim nostrum ordinem
principes amabant,
Et Romani praesules
ipsum honorabant,
Grata privilegia
gratis nobis dabant
Et praeter suffragia
nihil postulabant.

2. Nunc est tributarius
idem ordo factus,
In communem omnium
sortem est redactus,
Servituti subiacet,
totus est confractus,
Pro subventionibus
ad usuras tractus.

3. Plures domus ordinis
debitis gravantur,
Et ex hoc pericula
magna generantur,
Nam ut debitoribus
debita solvantur,
Oportet, ut redditus
vel terrae vendantur.

4. Nostra bona tradita
ordini iam pridem
Successores filii
auferunt eidem,
In factis eiusmodi
peccant multum quidem,
Patrum elemosynis
non servantes fidem.

5. Olim dum simplicitas
ordinis vigebat,
Nos laudabant homines,
nullus nos laedebat,
Collectas ab ordine
nemo requirebat,
Sed ordo pacifice
Deo serviebat.

6. Nunc videntes homines
grandes apparatus,
Equos et saumarios,
splendidos ornatus,
Dicunt, nisi locuples
esset horum status,
Non valerent ducere
tales equitatus.

7. Propter terras etiam,
vineas et prata,
Quae sunt a fidelibus
quondam nobis data,
Nos rodunt, nos lacerant,
dicunt: nimis lata
Sunt bona, quae possidet
gens haec cucullata.

8. Ipsi non considerant,
quantum laboramus,
Non ut nos tantummodo
sed multos pascamus,
Supervenientibus
bona nostra damus
Et exinde modicum
nobis reservamus.

9. Nos sumus in pluribus
similes iumento,
Cui dantur paleae
excusso frumento,
Sustentamur etenim
pane et pulmento,
Servato hospitibus
lauto nutrimento.

10. Nos sumus agricolae,
sed nostra cultura
Saepe fit inutilis
nobis propter plura,
Nam corrupti aeris
turbata natura
Modo laedit vineas,
modo laedit rura.

11. Ea, quae pauperibus
solebamus dare
Et in usus varios
hospitum aptare,
Cogimur de cetero
nobis reservare,
Ne nos haec benignitas
cogat mendicare.

12. Quid prodest tot vineas,
tot agros tenere,
Laborare iugiter
et semper egere?
Mendicis ordinibus
melius est vere
Quam nobis, qui talia
videmur habere.

13. Papa nihil appetit
ab his sibi dari,
Quia nudus aliquis
nequit spoliari,
In hoc solent ordines
isti gloriari,
Quod possessionibus
nolunt onerari.

14. Ipsi nihil possident
nec sunt indigentes,
Colunt enim divites
frequenter petentes,
Apud eos commedunt
nihil respuentes,
Quae sibi conveniunt,
dapibus utentes.

15. Surgentes a prandio
remotisque mensis
Benedicunt Dominum
manibus extensis,
Retributis hospiti
gratiis immensis
Recedunt nec computant
de factis expensis.

16. De ista materia
plura non loquamur,
Sed ommissis aliis
ad nos revertamur,
Poenas huius temporis
laete patiamur,
Ut bonis caelestibus
frui mereamur.

17. Signum est, quod Dominus
non vult nos perire,
Qui nos tamquam filios
non cessat ferire,
Ipse per haec tristia
det nobis transire,
Quod ad vera gaudia
possimus pervenire.

18. Amen, Amen dicite
Fratres, Benedicti
Patris qui almifici
regula constricti
In claustris ut milites
certatis invicti,
Ut in caeli curia
sitis benedicti.

Cod. Zwethalen. 294. add. saec. 14. A. — Cod. Sangallen. 925. saec. 15. B. — Collect. ms. Campen. saec. 14/15. Cod. Palat. Vindobonen. 883. C. — Clm. Monacen. 4423. saec. 15. D. — Clm. Monacen. 3594. saec. 15. E. — Cod. S. Petri Salisburgen. b VI 3. saec. 15. F. — 1, 3 principes A. — 3, 4 multa generantur C; plurima A. — 3, 5 creditoribus C. — 3, 7 quod redditus A. — 4, 1 Item bona AC. — 4, 6 Omnes peccant quidem C. — 4, 7 Parentum A;

Primis elemosynis B; Primi E. — 5, 2 ordinis fiebat B. — 6, 1 videntes aliqui C. — 6, 3 samarios A; sommarios C; sammarios E; summarios F. — 6, 6 horum esset A; esset eorum C. — 7, 3 Quem sunt F. — 7, 4 Nobis quondam F. — 7, 8 gens haec tonsorata B. — 8, 2 quando laboramus C. — 10, 5 Iam corrupti C. — Nach Str. 10 schiebt A ein:

Sic barones milites nobilesque terrae
Pacem diligentibus [parant malum] guerrae,
Quod dare non possumus, rodunt manus serrae,
Et quod nobis inferunt, dolor est referre.

Von 10, 4 ab fehlt das Weitere C. — 11, 1 Ob hoc quae A. — 11, 5 cogemur B. — 12, 2 possidere B. — 13, 1 nihil appetit A. — 14, 4 potentes F. — 15, 1 a dapibus A. — 16, 6 laeti F. — 17, 1 Dignum est B. — 17, 4 punire B. — 17, 6 det nos hinc transire DF. — Str. 18 nur in F. — Aufschrift: Pulchra metra valde D; Status religiosorum modernus E; Sequuntur versus de statu moderno ordinis Carthusiensis. Cod. Mazarin. (ol. Vallis S. Spiritus apud Gosnam) 1764 (1225). saec. 15.

Wattenbach, Monumenta Lubensia, Breslau 1861, p. 29. überschreibt das Lied: Planctus sancti Bernardi abbatis. Die Unrichtigkeit dieser Angabe mufste schon die Erwähnung der Bettelmönche darthun. Vgl. Hauréau, Des poèmes attribués à S. Bernard. p. 35. Den Verfasser nennt Cod. Guelfenbyteran. 212. (Helmstadien. 185) anni 1471 fol. 200: „Bicinus de statu monachorum non mendicantium.“ Aus dieser Handschrift ging die Angabe über in Leysers Historia poetarum et poematum medii aevi p. 2155 und in Fabricius Bibl. Lat. med. et inf. aetat. (1858) I, 228. Leider wissen wir von Bicinus nichts aufser seinem Namen.

252. Conflictus Mundi et Abrenuntiantis.

1. Tabescentis iam immundi
Fluctuantem huius mundi
Cursum cum inspicio,
Dum me terret timor mortis,
Tam immitis et tam fortis,
Tunc totus deficio.
Quidquid dedit, hoc recepit
Mundus, heu, me decepit
Inconstantes
Et errantes
Fortunae ludens aleas;
Quidquid tuum est, non durat,
Quod infelix homo curat,
Ergo, munde
Tam immunde,
A te recedo, valeas.

2. Dic, amice, cur insanis?
Numquid vivis cum insanis?
Rupto pacis foedere
Absque causa ab amico
More saevo et iniquo
Sic quaeris recedere?
Quis te terret, quis minatur?
Cur inconstans mens vagatur?
Trepidare
Tu quis quare,
Cum te nullus insequitur?
Fugitivam firma mentem,
Nullis causis pavescentem,
Pone metum,
Cor fer laetum,
Te favor noster sequitur.

3. Nihil agas, litus aras,
Detinere si me paras
Tua cum astutia,
Semper stultos sic deludis,
Quibus ex falsis concludis
Permixta versutia,
Syllogizas indirecte
Et subinfers falsa tecte,
Falsitatem,
Veritatem
Nectis ut rem cum fabula.
Certe verus es sophista,
Quis prudens non sentit ista?
Te mendosum
Et dolosum
Scripsi in cordis tabula.

4. Noli, frater, sic errare;
Nam malum pro bono dare
Naturae pro vitio
Digne potes incusari,
Si tu non vis recordari
Sumpto beneficio.
Nonne multis te praefeci
Et multos tibi subieci?
Famam, mores,
Res, honores
Dando te feci dominum;
Omne meum pretiosum
Tibi dedi et formosum;
Flecte lora
Sine mora,
Ut sis dux et rex hominum.

5. Tace, miser, quid blandiris?
Quidquid promittis, mentiris,
Et sunt transitoria
Cuncta, quae tua censentur,
Et quae tam sunt et habentur,
Cadunt a memoria.
Truffis tuis multos necas,
Quorum mores tu excaecas;
Sic pro melle
Potas felle,
Ut amicum decipias;
Unde tecum stare nolo,
Sed et te vitare volo.
Ergo vale,
Cede, male,
Tua tecum recipias.

6. O infelix, an non sentis,
Quod status vitae praesentis
Meo pendet omine?
A me sceptra tenent reges,
Per me magnis dantur leges
Et sub meo nomine.
Praesul, imperator, papa,
Simul monachus in cappa
Vult et audet,
Immo gaudet
Mea esse familia;
Cardinales me sequuntur,
Presbyteri me fruuntur,
Vulgus credit
Et oboedit,
Tu quoque fac similia.

7. Quod tantum tibi servivi
Et in tantis oboedivi,
Fletus cogor fundere,
Nam hunc, qui tibi servire
Semper vult et oboedire,
Niteris confundere;
Nil das tuo servitori
Nisi hic et ibi mori,
Heu, sic stultos
Valde multos
Tuo subdis imperio.
Fraudasti primos parentes
Et post hos multos sequentes.
A me ergo
Dato tergo
Fuge cum vituperio.

8. Iam non prosunt blandimenta,
Ibo ergo per tormenta
Sororum subtilium,
Quas saligia ostentat
Et per literas praesentat. —
Ach, harum consilium,
Heu, me miserum deiecit
Et potu mortis infecit;
Sed, o pia
Tu Maria,
Ne peream, me foveas. —
Frustra potes invocare
Hanc, quam cessa sic turbare,
Non evades
Me, sed cades
In laqueos et foveas.

9. Mihi, ut te magis pungam,
Daemonem et carnem iungam. —
Tunc nequeo subsistere. —
Iamiam, care, hic est finis. —
Certe opto, ut his binis
Valeam resistere

Et a tuo solvi hamo;
Ore, voce, corde clamo:
Tu dignare
Me iuvare,
Ut tibi mente libera
Possim, ut decet, servire,
Dulcor suavitatis mirae,
Iesu bone,
A Plutone,
Carne, mundo nos libera.

Collect. ms. Stiriacense saec. 15. Cod. Stiriacen. L 26. [s. n.]. — 1, 13 Quas infelix homo non curat. — 1, 14 mundus. — 2, 6 Si quaeris. — 3, 2 sic me. — 3, 9 Falsitatem et. — 3, 12 est. — 4, 5 tu fehlt. — 4, 6 de beneficio. — 4, 13 et fehlt. — 5, 8 tu fehlt. — 6, 3 emine. — 6, 8 et monachus. — 6, 3 mei fruuntur. — 7, 12 Sic fraudasti. — 8, 13 quam cessas turbare. — 9, 16 Carne et mundo. —

In der Hs. steht Abrenuntians vor Str. 1, 3, 5, 7, vor 8, 6 dann vor 9, 3 und 9, 5; Mundus vor Str. 2, 4, 6, 8, vor 8, 12, Str. 9 und 9, 4. Wo innerhalb der Strophen 8 u. 9 die redende Person wechselt, ist ein Gedankenstrich gesetzt worden.

253. Canticum, quo incitantur servi Dei ad caelestem patriam desiderandam.

1. Urbs sancta Ierusalem,
In caelis locata,
In te Deus Israel
Ponit adprobata,
Fertilis contrata,
Plena bonis Domini,
Tu promissa homini,
Qui servat mandata.

2. Locat in te Dominus
Adprobatos sane,
Te supremus angelus
Perdidit profane,
Vir ex te Dianae
Levi pulsu corruit,
Reverti non valuit
Ob scelus immane.

3. Expoliti lapides
Truduntur pressuris,
Hi plexi ut iaspides
Tuis insunt muris,
Et assueti duris
Facile te rapiunt,
Hi sibimet faciunt
Vim, de te in curis.

4. Nemo coronabitur,
Nisi qui laborat,
Fera cane capitur,
Qui bene odorat,
Qui illam explorat,
Non dat se inertiae,
Sed plenus saevitie
Ululando plorat.

5. Ave, dulcis regio,
Longe te videmus,
In maris periculo
Dura sustinemus,
Te forsan perdemus,
Stantes in hoc dubio,
Circumdati fluvio,
Sic metum habemus.

6. O beata civitas,
Strictam habens stratam,
Paupertas, humilitas
Hanc capit contratam,
O urbem beatam,
Quam sensus non colligit,
Visus non se porrigit
Ad tuam stimatam.

7. O dies pulcherrima,
O vita beata,
Nulla tibi vespera,
Dies dilatata,
Luce adornata,
Quando te videbimus,
Qui in scaeni gemimus
Foetida contrata?

8. Te securam patriam
A longe videmus,
Tremo, ne ob acria
Plura te perdemus,
Poenam sustinemus,
Timor nos humiliat,
Quia nemo, qui sciat,
Qui in te intremus.

9. Viam habes arduam
Et hostes habemus,
Qui habent saevitiam,
Et eos timemus,
Paucam spem censemus,
Licet fit mens frigida,
Timet sibi ardua,
Quibus cedit scelus!

10. Nisi Dei dextera
Tres hostes prostrabit,
Mens effecta tremula
Nunquam his obstabit;
Rarus, qui intrabit
Regnum tuum, Domine,
Intrans cum dulcedine
Canticum cantabit.

11. Omne bonum in te est
Sine omni malo,
uventus est grata res
Absque sene cano,
Carent veterano
Tui cives floridi,
Gaudent forma candidi
In corpore sano.

12. Aegritudo nulla est
Ibi nec senectus,
Agnus est illorum rex
Mitis et modestus,
A cunctis acceptus,
Vere magna gloria
Videre per omnia
Nuptiis effectus.

13. Christiana anima,
Quaere sacerdotem,
Confitere crimina
Et habebis dotem,
Habet nemo sortem,
Nisi lotus crimine,
Et probus in opere
Capit vivum fontem.

14. Pulchri erunt facie
Socii angelorum,
Qui hic squalent macie
Pro regno caelorum,
Hos Deus deorum
Coronabit gloria,
Fugabit contraria
Protector eorum.

15. Elevatus erit sol
Stans in oriente,
Septuplum splendidior
Propheta censente
Et ab occidente
Pendet luna iugiter
Lustrans septempliciter
Domino iubente.

16. Lux lunae contabitur
Quasi lumen solis,
Lux solis ornabitur
Septemplicis moris,
O quantum honoris
Iusti tunc accipient,
Quando hic propitient,
Sempiternis horis.

17. Et iustorum corpora
Quasi sol fulgebunt,
Propter grata opera,
Dum illustri erunt
Ut sol, nudi erunt,
Qui veste non indiget,
Quae cernit mens, ruminet
Cor, haec quanta erunt.

18. Si sic luna, iusti, sol
Decoris habebunt,
Qualis horum conditor
Erit, quem colebunt?
Tunc omnes videbunt,
Quam est magni muneris
Lux lucis, fons luminis,
Cui inhaerebunt.

19. Nulla maior gloria,
Quam videre regem
Decorum in patria,
Cum tenebit sedem;
O beatam plebem,
Quae videbit Dominum,
Conditorem omnium,
Suum fovens gregem.

20. Haec est dies Domini,
Quam Abraham videbat
Gratam sui animi,
Propter quod gaudebat,
Hinc fidem habebat,
Quod ad hanc perveniat,
Si Deo adhaereat,
Qui mercem spondebat.

21. Merces magna Dominus
Non potest comprehendi,
Si hoc temptat animus,
Dignus reprehendi;
Non licet extendi
Ad impossibilia,
Nam abyssus nimia
Dat causam timendi.

22. Noscitur in hac via
A bonis et a malis
Divina essentia
Patens generalis,
Vis est naturalis
Cunctis nosse Dominum,
Qui creator omnium
Et pater primalis.

23. Videbunt in patria
Dei maiestatem,
Quos ducet ad atria
Monstrans claritatem,
Cernent bonitatem
Patris clementissimi,
Filii altissimi,
Girabunt suum patrem.

24. Sicut est, videbitur,
Et, quod est, scietur,
Sed, quod est, non sequitur,
Quod hoc perscrutetur,
Nam nunquam scietur,
Quod est Deus Sabaoth,
Nemo scit nec sciet hoc
Nec, quantus habetur.

25. Non fuisset Dominus
Magnus et immensus,
Si valeret animus
Hunc capere mensus,
Noster parvus sensus
Quaerens altitudinem
Feret raptitudinem,
Ut arcus stat tensus.

26. Infinitum capere
Res, quae est finita,
Cum temptat hoc facere
Imbibit vetita,
Carebit contrita,
Cadens prae altissimis
Ruptis sibi intimis
Exibit a vita.

27. Reserabis, Domine,
Portam nobis caeli,
Ut sint tutae animae
Ab hoste crudeli,
Fac nos confoveri
In caelesti gremio,
Ubi a daemonio
Nequibimus laedi.

28. Qui cor mundum possidet,
Aditum habebit,
Opes qui non colliget
Et qui nullum laedit,
Nam qui mundus erit
Sine ulla macula,
Hic lucens ut facula
Regnum obtinebit.

29. Sed timendum nobis est,
Ne nos pereamus,
Quia carnis nostrae lex
Negat, quae optamus;
Si hanc stimulamus,
Emittit suspiria,
Cursitat per devia
Studens, ut cadamus.

30. Ad orandum surgere
Caro non permittit,
Si temptamus legere,
Infirma sum, dicit,
Mole mentem vicit,
Claudit vitae ianuam
Nobis per pigritiam
Et gaudet, cum gliscit.

31. Semper vult comdere
Praecellentes escas
Et cogit nos quaerere
Species agrestas,
Nisi illucescas,
Deus, et hanc ferias
Mentique subicias,
Volabit post vespas.

32. Et cum avolaverit,
Nequaquam redibit,
Nam, ritum quem coeperit,
Eo interibit,
Raro usum vicit,
Carne facta stolida
Stulta fit et anima,
Cum non contradicit.

33. Trinitati gloria
Et honor aeternus
Et per cuncta saecula
Et per omne tempus,
Ut dies extremus
Nobis iucundissimus,
Christusque laetissimus
Ac vultu serenus.

34. Si quis cartam rapiat,
Fulmen hunc occidat,
Propter quia appetit,
Quod iustus declinat,
Si cupit, rescribat,
Vetita non rapiat,
Christum mente capiat
Et huic benedicat.

Cod. Wratislavien. II Q 14. saec. 15. — 3, 3 plectis. — 3, 4 Tuis instar muris. — 3, 8 Non detr' in curis. — 29, 2 nosmet pereamus. — Strophe 8 ist eine Art Wiederholung von Str. 5; ob eine von beiden Interpolation?

254. De Morte.

1. Cum sim modo moriturus,
Mihi, Christe, ne sis durus
Mortis in articulo,
Me conturbat timor mortis,
Nam ignoro, quam sit fortis
Et plenus periculo.

2. Hic extinctum corpus iacet,
Decor perit, lingua tacet,
Caro datur vermibus,
Vermes nostri sunt heredes,
Scorpiones et serpentes
Nos corrodunt dentibus.

3. Hinc ignotam regionem
Vadit homo post laborem
Praesentis miseriae,
Adest daemon attractator,
Adest ille seminator
Totius malitiae.

4. Iacet homo in sepulcro
Et nil habet iam de pulchro,
Privatus honoribus,
Putret caro, patent ossa,
Cuncta videns in hac fossa
Repleta foetoribus.

5. Foetor ipse, qui exhalat,
Quis sim ego, nunc declarat
Patenti iudicio,
Visus tuus, quod me videt,
Nisi fallor, multum timet,
Naris claudit padio.

6. Mea tibi sepultura
Semper assit pro scriptura
Et clausura lapidis,
Si, quod dico, bene penses,
Nulli dies, nulli menses
Erunt sine lacrimis.

7. In sepulcro sum inclusus,
Vita mea tamquam fumus
Transiit velociter;
Quis sum ego, et tu eris,
Scito, quia morieris,
Forsitan atrociter.

8. Ubi pater, ubi mater,
Ubi soror, ubi frater,
Ubi sunt confilii?
Dum obissem, doluerunt,
Ad sepulcrum me duxerunt
Voce quadam flebili.

9. Ploraverunt, redierunt,
Ibi me dereliquerunt
Certe multum viliter;
Esca vermis sum effectus,
Cibus eris et electus,
O quam rodunt dulciter!

10. Multi dolent gavisuri,
Nummos meos divisuri
Et domos atque praedia,
Nihil curant de me ipso,
Quando laute stant in disco,
Committunt eusenia!

11. Si affinis sum istius,
Parum dolet, dum totius
Partem solus accipit,
Et si nunc sum praebendatus,
Multis quidem ero gratus,
Quando me mors accipit.

12. Statim currunt ad praebendam
Quasi semper possidendam,
Non pensant pericula;
Clericalem formam sumunt,
Vitam malam semper ducunt
In Petri navicula.

13. Paupertatem detestantur,
Dignitates amplexantur
Et honoris gloriam,
Aurum quaerunt et argentum,
Nullum curant detrimentum
Propter horum copiam.

14. Post hoc autem moriuntur,
Ad ignotos devolvuntur
Cuncta, quae possederant,
Maledicunt eis multi,
Horum bonis errant fulti,
Et mendicos fecerant.

15. Tamquam nihil sunt proiecti,
In sepulcro stant abiecti
Neci dati acriter,
Fluunt crines, cutis scatet,
Frons marcescit, visus latet,
Dentes cadunt pariter.

16. Intestina computrescunt,
Ibi vermes requiescunt
Corrodentes omnia;
Ubi honor huius mundi,
Ubi opes, ubi fundi,
Ubi mundi gloria?

17. Transierunt velut umbra,
Adhuc restat mors secunda
Resurgente corpore;
Ibi cuncta patent cunctis,
Dum resurget omnis cutis
Ad mercedem propere,

18. Caeli regnum acceptura
Vel inferni claustra dura
Attestante Domino:
Veni turba beatorum,
Regnum accipe caelorum
Absque ullo termino.

19. Sed damnatis dicit: Ite,
Maledicti, nunc abite
Ad inferni baratrum;
Prima vox quam laeta erit,
Sed secunda dura ferit,
Dum mittit in tartarum.

20. Primam vocem nos audire
Christus donet, ne in fine
Damnemur cum impiis,
Sed in caelis collocemur
Angelisque sociemur
In aeternis gaudiis.

Collect. ms. saec. 15. Clm. Monacen. 641. — 1, 5 l. Non ignoro? — 4, 4 patunt. — 7, 3 Transit. — 7, 5 Scito quod. — 12, 2 Quam semper. — 14, 4 eis multi. — 14, 5 erant multi. — 18, 5 Veni regnum. — 19, 6 tartara. — Aufschrift: „Bernhardus“.

255. Vado mori.

Vado mori, series ab initio nova non est,
Omne vivens noscat dicere: vado mori.
Vado mori, res certa quidem, nil certius illa,
Hora sed incerta vel mora, vado mori.
Vado mori, sed nescio, quo vel quomodo, quando,
Cum minus puto, tunc dico: vado mori.
Vado mori, videat, quo currat quisque superstes,
Cursor habet memori dicere: vado mori.
Vado mori, praesens transactis aequiparabor,
Sed non transivi, transeo, vado mori.
Vado mori, cinis in cinerem tandem rediturus,
Ordine quo coepi, desino; vado mori.
Vado mori, sectans alios sectandus et ipse,
Ultimus ac primus non ero, vado mori.
Vado mori, rex sum, quid honor, quid gloria regni?
Est via mors hominis regia, vado mori.
Vado mori papa; nam mors, praeparavi diu me,
Non sinit, os cogit claudere, vado mori.
Vado mori miles, belli certamine victor,
Mortem non didici vincere, vado mori.
Vado mori, pugiles doctus superare duello,
Sed mortem nequeo vincere, vado mori.
Vado mori iudex, quia iam plures reprehendi,
Iudicium mortis sentio, vado mori.
Vado mori consul prudens, prudentia mundi
Nulla potest mortem fallere, vado mori.
Vado mori civis, nec opes nec deliciae me
Securum reddent de nece, vado mori.
Vado mori, causas aliorum iuraque fovi,
In me iura fovet mors sua, vado mori.
Vado mori, ceteros mercator saepe fefelli,
Sed mortem nequeo fallere, vado mori.
Vado mori, genitus de sanguine nobiliori,
Nec genus indutias dat mihi, vado mori.

Vado mori pulcher visu, mors ipsa decori
Vel formae nescit parcere, vado mori.
Vado mori medicus, medicamine non redimendus,
Quidquid agat medici potio, vado mori.
Vado mori logicus, aliis concludere novi,
Concludet brevi mors mihi, vado mori.
Vado mori sapiens, sed quae sapientia novit
Astutias mortis fallere? vado mori.
Vado mori stultus, mors stulto vel sapienti
Non iungit pacis foedera, vado mori.
Vado mori dives, aurum vel copia rerum
Nullum respectum dant mihi, vado mori.
Vado mori pauper, nil mecum defero, mundo
Contempto nudus transeo, vado mori.
Vado mori monachus, mundi moriturus amori,
Hunc spernens possum dicere, vado mori.
Vado mori senior, nam finis temporis instat,
Iamque patet mortis ianua, vado mori.
Vado mori iuvenis, quia non valet ipsa iuventus
Ultra metam vitam ducere, vado mori.
Vado mori sperans per longum vivere tempus,
Forte dies haec est ultima, vado mori.
Vado mori gaudens, non gaudens tempore longo.
Mundi dimitto gaudia, vado mori.
Vado mori, non me retinet vitiosa voluptas,
Nec luxus auget vivere, vado mori.
Vado mori epulis variis vinoque repletus,
His utens restat dicere: vado mori.
Vado mori cernens, quod mors cunctis dominatur,
Tensa videns mortis retia vado mori.
Vado mori, non me tenet ornatus neque vestis
Linea nec mollis culcita, vado mori.
Vado mori, quotiens mortem considero certam,
Mortis opus meditor, desero, vado mori.
Vado mori, misero sententia dura, beato
Grata, mori sequitur vivere, vado mori.
Vado mori sperans vitam sine fine manentem,
Spernens praesentem, sic bene vado mori.
Vado mori, miserere mei, rex inclite Christe,
Omnia dimittens debita, vado mori.
Vado mori, rex alme, viam vitae mihi monstra,
Ut vitare queam devia, vado mori.

Orat. ms. Tegurinum anni 1500—1508. Clm. Monacen. 20015. — 52. Iamque pacis mortis. — „Hos versus de morte composuit Dominus Helinandus, qui fuit multum egregius in omnibus dictis suis.“

256. Dialogus Mortis cum Homine.

1. Quis es tu, quem video
hic stare sub figura?
In visu es horribilis
tristisque statura,
In toto tuo corpore
es macies obscura,
Me tua dispositio
perterruit impura.

2. Ego sum, quem metuit
omnis creatura,
Timent me praesentia,
praeterita, futura,
Sum iudex de sententia
strictissima censura,
Non prodest appellatio,
condemno poena dura.

3. Miror, unde venias,
non vidi tibi parem,
Nam habes mentum horridum
et horrendam narem,
Si diu te inspicerem
et approximarem,
In terram forte caderem
nec tandem me levarem.

4. De regione venio
multivariarum
Horribilitudinum,
dolorum et poenarum,
Ubi mihi balneum
Styx parat amarum,
Ministri sunt reptilia
liquorum et aquarum.

5. Quare sic horribilis
deformis et exsistis,
Tuusque intuitus
exstat valde tristis?
Capitis calvitie
et membris inhonestis
Iam inspectis timeo,
ne sequatur pestis.

6. Si non essem horridus,
deformis atque tristis,
Non essetis pavidi;
oportet, quod ex istis
Discernatis exitum,
super quo sum testis,
Eritis consimiles,
qui modo laeti estis.

7. Dic ergo, quae causa est
istius horroris?
Es dentatus turpiter,
(et) labellis cares oris,
Olent tua guttura
plenissima foetoris,
Circumdatus es vermibus
intus atque foris.

8. Quod quaeris, per te poteris
agnoscere profecto.
Nam vitales spiritus
per meam vim resecto
De corpore ex quattuor
humoribus collecto,
Isti sunt vermiculi
corpore tumba tecto.

9. Nunquam nos terrigenae
resistere valemus
Tuis potentatibus
per artes, quas habemus,
Ut in terra iugiter
viventes habitemus,
Nec tuas violentias
omnino formidemus?

10. Stulte quaeris, quia sum
vobis nimis fortis,
Contra me non praevalent,
quae pullulant in hortis,
Sed quodcunque nascitur
in terra, meae sortis
Non evadet laqueos,
quin cissum bibat mortis.

11. Quid est hoc, quod contines
manibus siccatis?
Apparet semicirculus
ab una parte satis
Acutus, sed in reliqua
est plus obtusitatis,
Vellem scire, cuius est
hoc utilitatis?

12. Vidisti nunquam simile
huius instrumenti,
Quod dicitur messorium
et aptum est metenti?
Hoc mitto verus occidens
stans in oriente,
Nunc aquiloni comminor,
nunc australi genti.

13. Si es messor, ideo
non metes nisi messes,
Quae maturae fuerint,
et quandoque cesses?
Contrarium si faceres,
non bonus messor esses
Et meus adversarius
nimium me lacesses.

14. Ne, credas mihi, minime
de hoc ego curo,
Sin mihi placuerit,
in fructu inmaturo
Haec falx operabitur,
in claro et obscuro,
Non obstabunt moenia
dente pro praeduro.

15. Parce, precor igitur,
te nosco iam et vidi
Plures, quos prostraveras,
qui se vix elidi
Crediderant, flebiliter
in tumulos collidi,
Et paene motis pedibus
ego dentes stridi.

16. Non novi vobis parcere,
tamen aliquando
Fit specialis gratia
tempus prolongando
Pro digna paenitentia
pro scelere nefando;
Vigilate itaque,
vos nescitis quando.

17. Qui cunctis animantibus
scis iniuriari
Atque meis subditis
soles dominari,
Sive sit in aere,
terra vel in mari,
Peto mea tempora
modo prolongari.

18. Audisti satis antea,
quod tibi revelavi,
Me fore strictum iudicem
nec ullam perpetravi
Viventibus iniuriam,
sed saepius negavi
Vitam terrae dominis,
nam erant valde pravi.

Cod. Palat. Vindobonen. (ol. Lunaelacen.) 3848. saec. 15. „Explicit altercatio animae et corporis“ [sic!] — 4, 6 parat poenarum. — Dies Gedicht befindet sich auch in Cod. Oxonien. Laud. Miscell. 512. saec. 15 mit der Bemerkung: „Explicit brevis sequentia facta et compilata a S. Bernardo.“

257. Quod homo debet cogitare, qualis erit in sepulcro.

1. O qui sine viribus
Iaces in tormento,
Turpior es turpibus,
Te datur retento
Tua caro vermibus
Morsu violento
Et cum tua fraudibus
Superbia vento.

2. Cum te plus inspicio,
Te nunc plus ignoro,
Fronte signum facio
Crucis, tremens ploro
Dicens: in palatio
Stabas et in foro,
Nuper magno pretio.
Nunc stas turpi choro.

3. Non tibi discernitur
Nasus neque vultus,
Tua forma perditur,
Funa stas sepultus,
Et os tibi panditur,
Si fuisti stultus,
In te verus creditur
Esse Deus ultus.

4. Alternatus penitus
Es et denigratus,
A cunctis praeteritus
Iaces hic prostratus,
Cum tuum intuitus
Sum utrumque latus,
Expavesco territus,
Nollem esse natus.

5. Ubi pulchra facies,
Ubi pulchri dentes,
Quorum superficies
Fugat te videntes?
Responde, quid facies,
Si mundi potentes
Transeunt ut glacies
Cuncta relinquentes?

6. Denudato capite
Colla disiunguntur,
Artus verme comite
Cuncti dissolvuntur,
Rupto ventris limite
Viscera panduntur,
Nescio, quo semitae
Tuae diriguntur.

7. Verum, qui te viderit
In tam turpi lare,
De se ipso poterit
Idem cogitare,
Sed si prudens fuerit,
Hic flebit amare
Commissa, post poterit
Secure cubare.

Clm. Monacen. (ol. Emmeramen.) 14343. anni 1351. — 3, 4 l. vielleicht Fundo oder tumba? 6, 4 solvuntur. — 7, 2 tam turpi loco.

258. Adhortatio „ad terrorem omnium".

1. Ad terrorem omnium
surgam locuturus,
Omnis clerus audiat,
simplex et maturus;
Nihil est, quod timeam,
valde sum securus,
Noster sermo percutit
velut ensis durus.

2. Puniendi praesules
sunt et cardinales,
Abbates et monachi,
sanctimoniales,
Sacerdotes aemuli,
clerici venales,
Congregantes iugiter
opes temporales.

3. Quanto plus adcumulant,
tanto plus marcescunt,
Sunt velut hydropici,
quorum membra crescunt,
Cum plus bibunt, sitiunt
magis, exarescunt;
Sic avari miseri,
nunquam requiescunt.

4. Quid est avaritia,
nisi vilis cultus,
Vanitatum vanitas,
cordium tumultus?
Pereunt divitiae,
perit homo stultus;
Miser postquam moritur,
statim fit sepultus.

5. In sepulcro tegitur
vili tegumento,
Deputatur postea
miser in tormento,
Quatitur suppliciis
ut arundo vento,
Redimi non praevalet
auro nec argento.

6. In mundanis opibus,
quae vos possidetis,
Cuncta transitoria
sunt, quae vos videtis,
Quaerite psalmigraphum
et invenietis:
Nihil horum proprium
est, quae vos tenetis.

7. Plures in hoc saeculo
vidi praepotentes,
Auro, gemmis, vestibus
valde renitentes,
Demum vidi miseros
illos et egentes,
Suis a minoribus
cibum expetentes.

8. Quid in vestris opibus,
miseri, speratis,
Variis induviis
corpus adornatis?
Ecce, pauper postulat
vestem nuditatis,
Quem videre, miseri,
prorsus denegatis.

9. Vos in torreumatibus,
clerici, iacetis,
Cortinis et palliis,
verneis tapetis;
Unum vobis nuntio:
modo si gaudetis,
In futuro saeculo
vae, vae, vae dicetis.

10. Semper carnes carnibus
addere curatis,
Cum pigmentis species
multas madidatis,
Vino meracissimo
sciphis deauratis
Utrem ventris sordidum
saepe recreatis.

11. Quare, dum in prandio,
praesules, sedetis,
Ostia pauperibus
claudere iubetis?
Pauper clamat vocibus
admodum quietis,
Cui vix de reliquo
datur, quod habetis.

12. Homo plus vult metere
quam in agro serit;
Cui plura Dominus
praestat, plura quaerit;
Vitae vobis ianua
semper clausa erit,
Iudicis sententia,
quam tulit, vos ferit.

13. Alios, ut novimus,
scitis admonere,
Lacrimis ut valeant
crimina delere,
Illis paenitentiae
pondus sustinere
Datis, sed non digito
vultis removere.

14. Quid subiectis onera
ferre datis dura?
Acriter authentica
ferit vos scriptura
Ea, qua fueritis
mensi, cum mensura
Metietur Dominus
vobis in tritura.

15. Mundus in discrimine
iacet convolutus,
Norma rectitudinis
totus dissolutus,
Regni sui gloria
rex est destitutus,
Arbiter iustitiae
iacet quasi mutus.

16. Obfuscatur veritas,
legis lux praeclara,
Immolatur puritas
pectoris in ara,
Non perfecta iudicum
fides, immo rara,
Magis amat munera
larga quam avara.

17. O quam detestabilis
res, cum metu flenda,
Res plena livoribus,
res obstupescenda,
Non est in iudicibus
fides adhibenda,
Suffocat iustitiam
modica praebenda.

18. Qui, cum ordinarii
legum sint censores,
Iudicando populos
magnos et minores
Veritati detrahunt
velut proditores,
[Prodi]gentes omnium
pauperum labores.

19. Vertor ad propositum
his decursis ita:
Sit vobis, pontifices,
aliena vita
Doctrix legum omnium,
auro redimita
Ut in caelis portio
nostra sit unita.

20. Vestra lux resplendeat
luce claritatis,
Ut exemplum conferat
omnis sanctitatis,
Nam, dum caecus sequitur
caecum in peccatis,
Pariter in foveam
cadunt caecitatis.

Collectan. ms. Voravien. saec. 13. in. Cod. Voravien. 376 (136). — 2, 5 tutuli (l. cuculi? Die Lesart aemuli nach dem Cod. Voravien. 374 (306). — 4, 7 Miser quisquam. — 14, 6 menssi. — 16, 3 veritas. — 18, 7 ram gentes, die erste Silbe ganz verschwunden. — Die Strophen 1, 2, 4, 5 zusammengeschmolzen mit den Strophen 8 u. 9 aus „Tempus acceptabile" (s. die gleich folgende Nummer) bilden in der Hohenfurter Hs. 42 ein eigenes Lied (s. Anal. I. Nr. 52).

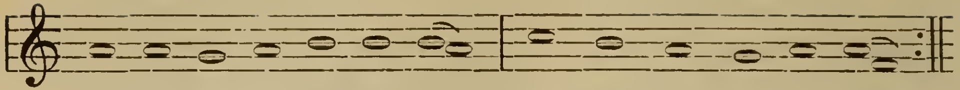
In ähnlicher Weise sind in einem Collectan. ms. Voravien. saec. 14. Cod. Voravien. 374 (306) die 6 ersten Strophen des vorstehenden Liedes mit einer Schlufsstrophe, der ich sonst nirgends begegnete, in ein kürzeres Ganze zusammengefafst. Die Varianten der 5 ersten Strophen sind: 1, 5 timeo. — 1, 7 Sermo meus. — 2, 4 nigrae moniales. — 3, 5 Dum. — 3, 6 et arescunt. — 4, 7 Quando dives moritur. — 5, 3 sqq. Dum mutatur potius vilis in tormento | In tormentis quatitur. — Die 6. Strophe ist aus Str. 6 u. 9 unseres Liedes zusammengesetzt; dieselbe nebst der Schlufsstrophe lautet:

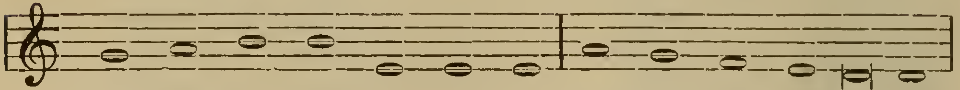
6. Cuncta transitoria
sunt, quae vos videtis,
Quaerite psalmigraphum
et invenietis;
Unum vobis nuntio,
quod percipietis:
In futuro saeculo
vae, vae, vae dicetis.

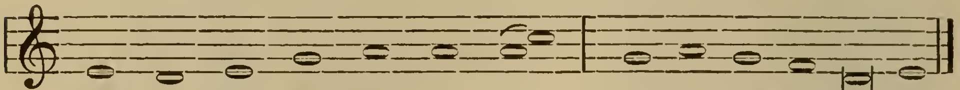
7. Artifex, qui condidit
hominem ex luto
Et linivit oculos
caeci sacro sputo,
Vestras salvet animas
crimine soluto,
Pax sit vobis omnibus,
ego vos saluto.

Unmittelbar daran schliefsen sich ohne jeden Absatz und ohne Überschrift 3 weitere Lieder, von denen das erstere bei der nächsten Nummer zu besprechen ist, die beiden anderen unter Nr. 261 mitgeteilt werden. — Vgl. übrigens die Anmerkung zu Nr. 260.

Cod. Voravien. 374 (306) bietet die Melodie:

259. Adhortatio ad paenitentiam.

1. Tempus acceptabile
 tempus est salutis,
Tempus est excutere
 regnum servitutis,
Accingamur igitur
 gladio virtutis
Resistentes fortiter
 hostibus hirsutis.

2. Quasi leo rugiens
 hostis investigat,
Variis contagiis
 animos fatigat,
Quaerit, quos decipiat,
 et deceptos ligat,
Ut aeternis morsibus
 miseros adfligat.

3. Graviter offendimus
 regem maiestatis
Qui nos per clementiam
 summae trinitatis
Suam nobis gratiam
 conferendo gratis
Sanet a languoribus,
 mundet a peccatis.

4. Res infelicissima,
 cur non confiteris?
Dic tuas malitias,
 ut iustificeris,
Steriles indutias
 et inanes quaeris
Exspectando senium,
 forte cras non eris.

5. Carnis pestilentiae
 restringamus lora,
Si quae bona facta sunt,
 fiant meliora,
Erigamur igitur
 ad honestiora,
Ne nos ad interitum
 trahat ista mora.

6. Forte tamen cogitas,
 vivam decem annis,
Tunc me durioribus
 castigabo pannis
Et induar vestibus
 Pauli vel Iohannis,
Sic exspectat rusticus,
 donec fluat amnis.

7. Quisquis ergo paenites,
 lacrimis abunda,
Et corde et opere
 tua facta munda,
Istos David lapides
 posuit in funda,
Haec est post naufragium
 tabula secunda.

8. Cogitate, clerici,
qui vel quales estis
Et quid in iudicio
dicere potestis,
Non erit alicui
locus in digestis,
Idem erit Dominus
iudex, actor, testis.

9. Iudicabit iudices
iudex generalis,
Nihil ibi proderit
dignitas papalis,
Sed foetorem sentiet
poenae gehennalis,
Sive sit episcopus
sive cardinalis.

10. Nihil ibi dabitur
bullae vel scriptori,
Nihil camerario
sive ianitori,
Sed dabuntur praesules
pessimo tortori,
Quibus erit vivere
sine fine mori.

11. Vobis ergo praecipit
conditor caelorum,
Ut vos sitis quilibet
socii iustorum,
Ut columbae simplices
ad exempla morum,
Consortes si fieri
vultis angelorum.

12. Vestros, ait Dominus,
renes accingatis,
Quod est absque dubio
zona castitatis,
Ac lucernam etiam
manibus feratis,
Ut exemplum populo
bonum praebeatis.

13. Viri venerabiles,
servientes arae,
Vobis iubet Dominus
plebem castigare,
Informare moribus,
in spe radicare,
Ut et vos cum populo
possit laureare.

14. Sacerdoti convenit
legem sacram scire,
Plebem vita, moribus,
verbis erudire,
Ut, cum tandem venerit
illa dies irae,
Piam vocem Domini
possit hanc audire:

15. Sacri vos presbyteri,
sacri vos prophetae,
Quod vobis paratum est,
regnum possidete,
Quod vobis paratum est
sine metu metae,
Benedicti filii,
mecum congaudete.

16. Fertur dies Domini
quasi fur venire,
Hic dies miseriae
atque dies irae,
Ad hanc quisque studeat
sese praemunire,
Ut ad caeli gaudia
possit pervenire.

Collect. ms. Campen. saec. 14/15. Cod. Palat. Vindobonen. 883. A. — Cod. Lipsien. 271. add. saec. 13. in. B. — B hat nur die 7 ersten Strophen u. z. in folgender Anordnung 1. 2. 5. 3. 6. 4. 7. — 1, 8 ictibus resutis A. — 2, 3 Vanis contagionibus B. — 3, 3 Sed nos indulgentia B. — 3, 7 Salvet B. — 4, 8 mundet B. — 4, 7 Exspectas decennium B. — 4, 8 forte morieris A. — 6, 2 refrenemus B. — 5, 5 Erigamur ocius. — 5, 7 Nam ad se periculum B. — 5, 8 trahit B. — 6, 1 Tecum forte B. — 6, 2 cum iam decem A. — 6, 5 Tunc assumam habitum. B. — 7, 3 Ore, corde, corpore B. — Nach Str. 7 folgt in B noch:

Quid dicturi miseri sumus ante thronum,
Ante summum iudicem, ante summum bonum?
Tunc non erit aliquis locus hic patronum,
Cum [nostrarum praemia reddet actionum].

Das weitere fehlt. — 10, 5 Et dabuntur A. — 11, 6 exempla suorum A. — 11, 7 fieri fehlt A. — 12, 5 Hanc lucernam A. —

Im Collectan. ms. Voravien. saec. 14. Cod. Voravien. 374 (306) begegnete ich diesem Liede in folgender Strophenordnung: 8, 9, 10, 12, 1, 2, 3, 5, 4, 6. Als Einleitung sind 2 Strophen vorgesetzt des Wortlautes:

Omnes modo deprecor,
ut me audiatis,
Magni atque minimi,
ut intellegatis;
Si non bene dixero,
vos mihi parcatis
Atque supervacua
verba corrigatis.

Reverendi domini,
rogo vos clementer,
Ne unquam turbemini
nec clam nec patenter,
Sed compatiemini
mihi patienter,
Si quid addam carmini
minus competenter.

Den Abschlufs bildet die Strophe:

O vos omnes clerici, cito properate,
Angelorum Dominum honorificate,
Simul avaritiam omnem evitate
Et diem iudicii semper cogitate.

Im Übrigen vgl. die Anmerkungen zur folgenden Nummer.

260. De Extremo Iudicio.

1. Antequam iudicii
dies metuenda
Veniat, sunt omnia
mundi commovenda,
Nam per dies quindecim
modo sunt videnda
Signa nimis aspera,
signa perhorrenda.

2. Relegens Hieronymus
libros Hebraeorum
Ista signa repperit
et ad posterorum
Scripsit haec memoriam,
ut suppliciorum
Convertantur impii
metu futurorum.

3. Namque mundi vespere
venient portenta
Et haec possunt equidem
dare documenta,
Pravis quam crudelia
veniant tormenta,
Semper qui dilexerant
mundi blandimenta.

4. Prima dies saeculo
tale signum dabit:
Mare surget tumidum
undasque levabit,
Quadraginta cubitis
montes superabit,
Terram nec operiet,
sed ut murus stabit.

5. Signum die postera
tale subsequetur:
Mare petet infima
et sic abscondetur,
Quod vix illud oculis
hominum cernetur,
Sed ad statum pristinum
post haec revertetur.

6. Die pisces tertia
super fluctus stabunt
Et mugitus maximos
contra caelum dabunt,
Congregatae volucres
plangent et clamabunt,
Nec non omnes bestiae
planctu resonabunt.

7. Quarta lux horribile
signum exhibebit,
Mare cum fluminibus
omnibus ardebit,
Omne genus hominum
videns hoc pavebit
Et prae metu nimio
pro se quisque flebit.

8. Non minus crudelia
quinta lux monstrabit,
Totam terram sanguinis
sudor occupabit,
Omnis herbae species
sanguine rorabit,
Omne genus arborum
pariter sudabit.

9. Sexta die moenia
cuncta dirimentur,
Turres, domus, oppida
cuncta destruentur,
Instrumentis bellicis
non sic laberentur,
Immo propter proximum
finem confundentur.

10. Die vero septima
lapides pugnabunt,
Et alternis ictibus
invicem crepabunt,
In cavernis homines
metu latitabunt,
Et, ut eos obruant,
montibus clamabunt.

11. Totam terram motui
lux octava dabit,
Qui sic erit validus,
quod cuncta turbabit,
Non homo, non animal
super pedes stabit,
Cuncta simul stantia
ad solum prostrabit.

12. Montes colles lapides
in terram vertentur
Die nona pariter,
cuncta ut aequentur,
In unam planitiem
cuncta redigentur,
Nullaque superflua
sub caelo linquentur.

13. In cavernis homines
prius delitentes
Ibunt die decima
campos per patentes
Et errabunt undique
veluti dementes,
Prae timore nimio
loqui non valentes.

14. Post terrorem siquidem
talium signorum
Die sub undecima
claustris sepulcrorum
Fractis foras salient
ossa defunctorum
Et terrorem facient
oculis vivorum.

15. De supernis partibus
postea pressurae
Die duodecima
mundo sunt venturae,
Fixae caelo quoniam
stellae sunt casurae,
Et per partes aeris
flammae volaturae.

16. Die terna decima
cuncti morientur,
Qui vivi in saeculo
tunc reperientur,
Cum defunctis aliis
ut resuscitentur
Et secundum merita
sua iudicentur.

17. Ignis quarta decima
die succendetur,
Ut, quod homo polluit,
in mundo purgetur,
Ergo superficies
caeli comburetur,
Atque terrae facies
idem patietur.

18. Dies quinta decima
caelum renovabit
Atque terrae pariter
novam formam dabit,
Et post haec angelica
tuba mox sonabit,
Quae defunctos insimul
omnes suscitabit.

19. Axis post incipiet
totus rutilare,
Nam in luce veniens
Christus nubis clarae
Iosaphat videbitur
super vallem stare,
Vivos atque mortuos
omnes iudicare.

20. Current ad iudicium
omnes qui vixerunt,
Tunc videbunt reprobri,
quem reprobaverunt,
Illis et monstrabitur,
in quem pupugerunt,
Iustique prospicient,
quem concupierunt.

21. Hinc occulta cordium
omnium patebunt,
Opes et pecuniae
nihil tunc valebunt,
Amatores saeculi
flebunt et egebunt,
Caelique divitias
iusti possidebunt.

22. Nullus ineffabilem
gloriam sanctorum
Vel dolorem dicere
potest damnatorum,
Iustis erit omnium
patens fons bonorum,
Illis erit omnium
cumulus malorum.

23. Ergo quisquis properet
reus emendari,
Studeat criminibus
lacrimis lavari
Nec se per diabolum
sinat superari,
Sed venturum iudicem
curet venerari.

Clm. Monacen. (ol. Pollingen.) 11601. saec. 14. A. — Cod. Carolsruhan. Augien. 36. saec. 14/15. B. — Collect. ms. Campen. saec. 14/15. Cod. Palat. Vindobonen. 883. C. — 2, 1 Perlegens B; Beatus Ieronymus C. — 2, 2 libris C. — 2, 4 et apostolorum C. — 2, 5 Describit memoriam BC. — 3, 1 Nam in mundi B; Iam in mundi C. — 3, 3 Certa possunt equidem B; Quae haec possunt C. — 3, 5 quod crudelia BC. — 3, 7 Qui nunc tantum diligunt B. — 4, 3 turgidum B, turbidum C. — 4, 3 surgens BC. — 4, 4 undas elevabit C; sursum se levabit B. — 5, 1 Signum erit postera A. — 5, 2 tale quod sequetur A. — 5, 5 vix ipsum B. — 5, 7 Et ad statum A. — 5, 8 statim revertetur B. — 6, 1 Pisces die tertia BC. — 6, 4 versus caelum BC. — 6, 7 Cunctae quoque bestiae BC. — 7, 7 Et mens metu nimis AC; Ac prae metu nimio B. — 7, 8 per se quisque C; quisque flens stupebit B. — 8, 1 Signum nimis horridum B; Non his minus horridum C. — 8, 3 Herbas cum arboribus B. — 8, 4 sanguis occupabit B. — 8, 5 sqq. in B:

Omne genus avium se coadunabit
Nil gustans, sed nimium pavens formidabit.

9, 3 Domus, turres, moenia A. — 9, 4 castraque solventur BC. — 9, 6 non ita labentur A. — 9, 5 sqq. in B:

Nec machinis bellicis ita destruentur,
Igneaque flumina ubique spargentur.

10, 3 alternis vicibus C; Contra se ad invicem B. — 10, 4 collisi crepabunt B. — 10, 7 Et ut se operiant B. — Str. 11 lautet in AC:

Totam terram tremere lux octava dabit,
Super pedes animal suos nullum stabit,

Cunctis terrae partibus nona lux aequabit
Et defunctos insimul omnes suscitabit.

Str. 12 fehlt AC. — 13, 2 prius latitantes B. — 13, 4 per campos vagantes B. — 13, 6 sicuti B. — 13, 8 non audentes C. — 14, 1 horrorem B; terrorem et fidem A. — 14, 5 foris B, fossis C. — 14, 7 horrorem C. — Str. 15 lautet in B:

Die duodecima stellae sunt casurae
Scintillas[que] flammosas ubique sparsurae,
Cunctae quoque bestiae per campos visurae
Nil gustantes penitus, sed vocem daturae.

16, 1 tertia decima A. — 16, 3 Qui viventes in A. — 16, 5 sq. Et cum ante mortuis mox resuscitentur B. — 16, 7 Et tunc secundum opera B. — 17, 1 Die quarta decima BC. — 17, 2 ignis succendetur BC. — 17, 3 Et quod A; Ut si quid reliquum B. — 17, 5 Caelum nihilominus B. — 17, 6 simul comburetur B. — 17, 7 Terrae quoque facies B. — 18, 1 Die A. — 18, 4 novam formam B. — 18, 6 tuba resonabit B. — 18, 7 Et defunctos C; Et sic omnes mortuos B. — 19, 1 Postmodum incipiet B; Postea videbitur C. — 19, 2 mundus rutilare BC. — 19, 3 Et cum nube veniet BC. — 19, 5 sq. und 7 sq. umgestellt A.

Von Str. 20 an verläuft jede Handschrift anders. Der Text folgt A. — 20, 3 Hic videbunt A. — 22, 7 Iugis frts omnium A. — Nach 22, 8 folgt noch: Et aeternis [sic] cruciatus omnium malorum. — 23, 1 Ecce quisque A. — 23, 7 sq. fehlen A. — Nach Str. 23 in A:

Et nos defendat, qui per omnia saecula regnat,
Amen, solamen Michael dat mihi per Amen.

Verlauf des Gedichtes in B von Str. 20 an:

20. Christus [tunc] cum maxima
veniet potestate
Mirabilisque gloria
atque claritate,
Durus patens reprobis,
iustis lenitate
Placens, [sed] cum omnibus
utens aequitate.

21. Current ad iudicium
omnes, qui vixerunt;
Hic corona, lancea
crux et clavi erunt,
Tunc videbunt reprobi,
quem reprobaverunt,
Iustique prospicient,
quem concupierunt.

22. Iudicis ad dexteram
boni statuentur,
Mali per oppositum
ad laevam ponentur,
Ut ad lucem tenebrae,
sic hi secernentur,
Et quibus(cun)que dabitur
iuste, quod merentur.

23. Cunctis cuncta cordium,
arcana patebunt,
Cuncti conscientias
cunctorum videbunt,
Puritate mentium
iusti tunc gaudebunt,
Sed pollutis mentibus
impii lugebunt.

24. Non hic excusatio,
non hic advocatus,
Planctus, luctus, lacrimae,
fletus ac precatus,
Honor, opes, munera,
genus, potentatus
Non iuvabit miseros
vel cuiusvis status.

25. Audire vel facere
bona nolebamus,
Sed mala peragere
non metuebamus,
Docentes salubriter
nos deridebamus,
Idcirco perenniter
mala toleramus.

26. Olim non putavimus
haec loca subire,
Quando vix credidimus
nos vitam finire,
Sed mox in nos irruit
terror mortis dirae
Et ad ista compulit
tormenta venire.

27. Ibi cum daemonibus
sumus computati,
Qui nos igne cruciant
simul cruciati,
Et, quorum paruimus
semper voluntati,
Cogimur perpetuas
cum his poenas pati.

28. Nunc ergo, carissimi,
Deum diligamus
Et cavendo noxia
bona faciamus,
Ut non post cum impiis
male pereamus,
Sed cum sanctis omnibus
semper gaudeamus.

Verlauf des Gedichtes in C von Str. 20 an:

20. Quid dicturi miseri
sumus ante thronum,
Ante tantum iudicem,
ante summum bonum?
Non erit alicui
locus in patronum,
Dum nostrarum praemia
redde(n)t(ur) actionum.

21. (Dum) ante thronum stabimus
iudicis severi,
Non erit distantia
laici et cleri,
Nulla tunc exemptio
poterit tueri,
Cum perventum fuerit
ad examen veri.

22. Nulli erit licitum
quidquid allegare,
Neque fas excipere
neque replicare
Nec ad apostolicam
sedem appellare,
Reus condemnabitur,
nec dicetur quare.

23. Nihil ibi dabitur
bullae vel scriptori,
Sive camerariis
sive ianitori,
Sed dabuntur divites
pessimo tortori,
Quibus erit vivere
sine fine mori.

24. Iudicabit iudices
iudex generalis,
Nihil ibi proderit
dignitas papalis,
Foetorem quando sentient
ignis gehennalis,
Sive sit episcopus
sive cardinalis.

25. Ad terrorem omnium
surgam locuturus,
Omnis clerus audiat
simplex et maturus,
Nihil est quod timeo,
valde sum securus,
Sermo meus percutit
velu tensis durus.

26. Puniendi praesules
sunt et cardinales,
Abbates et monachi,
nigrae moniales,
Sacerdotes aemuli,
clerici venales,
Congregantes insimul
opes temporales.

27. Quanto plus adcumulant,
tanto plus marcescunt,
Sunt velut hydropici,
quorum membra crescunt,
Dum plus bibunt, sitiunt
magis et ardescunt,
Sunt avari miseri,
nunquam requiescunt.

28. Homo, postquam moritur,
statim fit sepultus.
Quid est avaritia
nisi vanus cultus,
Vanitatum vanitas,
cordium tumultus?
Pereunt divitiae,
perit simul stultus.

29. Apud nostros iudices
iura subvertuntur,
Et qui leges faciunt,
lege non reguntur,
Non attendunt miseri
mala, quae sequuntur,
Nam, qui damnant alios,
primi damnabuntur.

30. In sepulcro tegitur
vili tegumento
Deportatur postea
miser in tormento,
Patitur supplicia
ut arundo vento,
Redimi non praevalet
auro vel argento.

31. Ergo cor aponere
magis non debetis
In mundanis opibus,
quae non possidetis;
Cuncta transitoria
sunt, quae vos videtis,
Quaerite psalmigraphum
et invenietis.

32. Cogitate, divites,
qui et quales estis,
Quid in hoc iudicio
dicere potestis,
Non utemur codice,
libro vel digestis,
Idem erit Dominus
iudex, actor, testis.

33. Semper carnem carnibus
implere curatis,
Cum privatis opibus
multa devastatis,
Vino meracissimo
scyphos vacuatis,
Ventrem ventis sordidum
saepe reseratis.

34. Ut decet presbyterum
sint pudici renes,
Testis est Ieronymus,
testis Origenes;
Tu quoque, qui princeps es
et qui mira tenes,
Dimitte mulieres
veluti sirenes.

35. Vos, qui in cherucibus,
clerici, iacetis
Sericis et palliis,
laneis tapetis,
Unum vobis nuntio:
qui mundo gaudetis,
In futuro saeculo
vae, vae, vae dicetis.

36. Currunt ad iudicium
omnes, qui vixerunt,
Tunc videbunt reprobi,
quem reprobaverunt,
Et eis monstrabitur,
in quem peccaverunt,
Iustique prospicient
quem concupiverunt.

37. Tunc occulta cordium
omnium patebunt,
Opes et pecuniae
tunc nihil valebunt,
Amatores saeculi
flebunt et egebunt,
Sed caeli divitias
iusti possidebunt.

38. Nullus ineffabilem
gloriam sanctorum
Vel dolorem dicere
posset damnatorum,
Illud quod fons omnium
erit his bonorum,
Illis erit cumulus
omnium malorum.

39. Ergo quisquis properet
reus emundari,
Studeat criminibus
omnibus lavari
Et venturum iudicem
curet venerari,
Ut in die valeat
mala liberari.

Der Text von Strophe 20 an stellt sich in B als eine Erweiterung dar, in C als eine Interpollation aus verschiedenen fremden Bestandteilen, die namentlich den Liedern „Ad terrorem omnium“ (Nr. 258) und „Tempus acceptabile“ (Nr. 259) entlehnt sind, und zwar entsprechen sich die Strophen in folgender Weise:

Str. 23 = 259, 10; 24 = 259, 9; 25 = 258, 1; 26 = 258, 2; 27 = 258, 3; 28 = 258, 4; 29 = ?; 30 = 258, 5; 31 = 258, 5; 32 = 259, 8; 33 = 259, 10; 34 = ?; 35 = 258, 9. — Strophe 36 ff. sind die Schlufsstrophen des Liedes in A.

Noch krauser und bunter ist die Form dieses Liedes oder vielmehr dieser Lieder in der Gestalt, wie sie Du Méril (Poésies populaires latines du moyen âge, p. 122 sqq.) nach der Pariser Hs. 7011 anni 1343, und Wright (The latin poems commonly attributed to Walter Mapes, p. 52 sqq.) nach Flacius Illyricus mitteilt. Abgesehen von den Varianten und Umstellungen

einzelner Verse ist dort die Reihenfolge oder vielmehr Vermischung der Strophen aus disparaten Liedern die nachstehende (die erste Zahl bezeichnet die Nummer des Liedes im vorliegenden Bande, die zweite Zahl die betreffende Strophe):

Du Méril, „Quid dicturi miseri“: 260 C, 20; 21; 22; 259, 8; 9; 10; 260 C, 29; ‖ 258, 1; 2; 3; 4 + 5 (zusammengezogen u. verderbt); 6 (umgeändert wie 260 C; 31); ‖ 259, 13; 11; (dann eine wohl anderswoher entlehnte Strophe: Vos qui vultis populo); 14; 15.

Wrihgt, „Tempus acceptabile“: 259, 1; 1; 3; 5; 6; 4; 7; ‖ dann wie bei Du Méril: 260 C, 20; 21; 22; 259, 8; 9; 10; 260 C, 29; ‖ es fehlt alsdann der Passus aus „Ad terrorem omnium“ ‖; darauf 259, 11; 12; (Vos qui vultis populo); 13; 14; 15.

Die angezogene Strophe lautet nach der Pariser Hs:

Vos, qui vultis populo Domini prodesse (l. praeesse),
Immo vultis potius populo praeesse (l. prodesse),
Eius curam agere decet indefesse,
Pios, largos, humiles, dignos, iustos esse.

Vgl. R. Peiper im Archiv für Litteraturgesch. herausg. v. Schnorr v. Carolsfeld, IX, 1880, S. 177 ff. Peiper meint „drei verschiedene Gedichte zu erkennen, von denen das eine das andere zur Voraussetzung hat“ und zwar in der Reihenfolge: I. Antequam iudicii dies metuenda; II. Quid dicturi miseri; III. Tempus acceptabile. Dem steht indes gegenüber, dafs in älteren Hss. die drei Lieder Nr. 158—160 jedes als abgerundetes Ganze ohne nachweisbare Einschiebsel aus älteren Liedern und ohne irgend eine Strophe mit einander gemeinsam zu haben (betreffs Nr. 260 kommt hier selbstredend nur die Hs. A in Betracht), sich vorfinden. Betreffs des Liedes „Quid dicturi miseri“ gesteht Peiper selbst: „Ich kenne noch keine Hds., welche das Gedicht selbsständig enthielte; es erscheint entweder in I (Antequam iudicii) eingeschoben . . ., oder mit III (Tempus acceptabile) verbunden“ (a. a. O. S. 122). Also für selbständige Existenzberechtigung fehlt ein durchschlagender Grund, während vieles oder alles dagegen spricht. — Warum hingegen „Ad terrorem omnium“ nicht als selbständiges Lied anzusetzen sei, läfst sich nicht ersehen. Schon die Aufschrift zum Liede „Tempus acceptabile“, die bei Wright (a. a. O.) lautet: „Praedicatio Goliae ad terrorem omnium“ weist auf einen geläufigen Liederanfang hin. — Nebenbei sei bemerkt, dafs Chevaliers Repertorium hymnologicum über alle diese echten oder zweifelhaften Liederanfänge nichts zu berichten weifs, trotz der reichen Litteratur; nur das einzige „Ad terrorem omnium“, aber in seiner gekürzten und umgemodelten Fassung, wie es Anal. I. Nr. 52 mitgeteilt ist, findet sich registriert. — Vgl. aufserdem Sommer, Zeitschr. f. deutsches Altertum III, 532, und Mone, Schausp. d. MA. I, 320.

261. Exhortatio bona ad clerum.

1. Omnes, qui assistitis,
   senes et periti,
Me audire, deprecor,
   sitis expediti,
Lingua tamquam gladio
   minime muniti;
Nihil enim exsequar,
   quod sit dignum liti.

2. Sed, si audieritis
   quidquam me errare
Sive per ambagines
   vobis insultare,
Vobis erit licitum
   illud emendare
Atque supervacuum
   quidque resecare.

3. Incarnato Domino
propter peccatores,
Ut prophetae memorant
nobis seniores,
Obtulerunt munera
mystica pastores,
Pacis et concordiae
veri sectatores. .

4. Parvum in cunabulis,
plenum sanctitatis,
Collaudarunt angeli
psalmis decantatis:
Gloria in sedibus
summae maiestatis
Atque pax hominibus
bonae voluntatis.

5. Haec pax, dilectissimi,
super vos quiescat
Et ad bona opera
iugiter lacescat,
Si quid crevit hactenus
mali, nunc decrescat
Et ad instar pulveris
prorsus evanescat.

6. Vestris in praecordiis
sit voluntas bona,
Quae virtutum omnium
dicitur matrona,
Ac si temporalia
vos habetis dona,
Date et cingimini
caelibi corona.

7. Non sint, qui remurmurent
intra se dicentes:
Quid solvemus Domino
nihil possidentes?
Cum non tantum munera
quantum puras mentes
Conditor respiciat
dirigens agentes.

8. Invicem diligite,
sicut nos dilexit
Christus, qui pro populo
mori non despexit,
Quod, qui die tertia
postquam resurrexit,
Vectes rumpens inferi
mortua conquexit.

9. Solvite altissimo
hanc humilitatem,
Qui pro nobis induit
carnis vilitatem,
Exhibentes omnibus
veram caritatem
Prout habueritis
rerum facultatem.

10. Hominem famelicum
cibo recreate
Vel, si potum sitiat,
illum sibi date,
Lacrimanti nudulo
vestem erogate
Et infirmos debiles
crebro visitate.

11. Larga vobis tempora
vitae non fingatis,
Ne sub spe ambigua
bonum neglegatis,
Nescientes . . . .
quando corruatis
Aut in quali postmodum
sede quiescatis.

12. Nam si bonum fuerit
penes vos inventum,
Ibitis ad gloriam
et non ad tormentum,
Sed si patiemini
mali detrimentum,
Lividis trademini
dentibus serpentum.

13. In caminum igneum
impii trudentur,
Ubi a tortoribus
saevis punientur,
Nec prece nec pretio
mali redimentur,
Nam clientes Satanae
nulli miserentur.

14. Verum nihil comparo
gloriae divinae,
Ubi nil tristitiae,
ubi nil ruinae,
Sed perenne gaudium,
regna sine fine;
Felix, qui servierit
maiestati trinae.

15. Ergo bono nitite,
fratres, insudare,
Ut, cum princeps venerit
terram iudicare,
Vestra possint opera
iudicem placare,
Ut vos secum faciat
iugiter regnare.

Collect. ms. Voravien. saec. 14. Cod. Voravien. 374 (306). — 2, 3 ambagies. — 2, 5 erat. — 6, 6 non habetis. — 6, 8 caelibi = caelesti. — 15, 1 bonum licite.

Dieses Lied ist in der Hs. an 2 andere unmittelbar angefügt, an „Ad terrorem omnium“ (s. Anmerkung zu Nr. 258) u. „Omnes modo deprecor“ (s. Anm. zu Nr. 259). Bemerkenswert ist die gleichartige Einleitung in allen dreien. — Als viertes reiht sich ebenso unmittelbar an ein scharfes Rügelied, dessen Inhalt an die Schmählieder im Band XX der Analecta erinnert. Hier möge es seinen Platz finden, da es völlig unbekannt zu sein scheint:

1. Lyram, quam suspenderam
carmine sopito
Ritu fretus catuli
cursibus attrito,
Plectro regam pristino
canens imperito
Et perito coetui,
quem invitus vito.

2. Ergo clerum deprecor
tenerae aetatis,
Ut sermonem audiat
meae pravitatis,
Nam stridente cithara
chordis temperatis
Audiet, quid noverim
loqui de praelatis.

3. Vobis tamquam fratribus
referam decreta,
Quae sancivit gentium
pastor et athleta,
Pontifex Honorius,
maior quam propheta,
Rei tamen serie
penes suos spreta.

4. Inito concilio
papa praesidente
Et astante simplici
plebe competente,
Verius ut fatear
ipso me vidente,
Solvitur silentium
papa sic dicente:

5. Dei dilectissimi,
sitis benedicti,
Legem vobis tradimus
facilis edicti,
Quibus in subsidium
sumus hic relicti,
Ut solvamus vincula
veteris delicti.

6. Nostris cardinalibus
et eorum servis,
Nostris ianitoribus
piis, non protervis,
Hospitum res modica
detur a catervis,
Ne servire desinant
dissolutis nervis.

7. Verum quidquid cedere
nobis est consuetum,
Amputare penitus
nostrum est decretum,
Ne quis fiat cupidus
propter rerum metum
Locum nostrum visere
gratia repletum.

8. Unde ad pontificem
sacrosanctae sedis
Ite confidentius
cruentati foedis
Operum contagiis
perpetratae caedis,
Ne vos ulla terreat
quaestio mercedis.

9. Hoc sermone pontifex
clerum consolatus,
Dolo vulpis perfidae
intra se armatus
Terminat concilium
et fit sermo gratus,
Per quem clerus fuerat
caute laqueatus.

10. Istam indulgentiam
vilem et obscaenam
Triplicat, ut omnium
congreget amenam,
Castigare cupiens
divitum crumenam
Et capsellam pauperum
raro nummis plenam.

11. Consulo, ne laqueos
istos incidamus,
Sed hanc indulgentiam
irritam sciamus;
Certe procul dubio,
quod, si nil feramus,
In Romana curia
vane laboramus.

12. Ibi bullae traditor,
ibi ianitores
Reddunt se difficiles
et recludunt fores,
Omni pleni vitio
palam laudatores,
Sed accepto munere
prorsus detractores.

13. Papa, quod reliquerit
veritus pudorem,
Extorquere servulum
iubet viliorem,
Seu spadonis phalerae
sitiens nitorem,
Seu mantellum [cupiens]
propter pennae florem.

14. Cum sic papa caespitet
caput praelatorum,
Fraudem fraude cumulat
propter spem lucrorum,
Et cum per astutiam
nactus non per forum,
Non est tutum credere
verbis Romanorum.

15. Languescente capite
venter cruciatur,
Cui individue
semper copulatur,
Errantem pontificem
clerus imitatur,
Et sic doli species
magis augmentatur.

16. Ergo, cum ad curiam
istam transeamus,
Consulo et moneo,
ut nos muniamus
Vasculis argenteis,
quae distribuamus,
Vel, si desint munera,
domi maneamus.

Zu vermerken sind die Varianten: 1, 5 Plectro regum. — 1, 7 Et peritos. — 8, 3 Ut confidentius.

262. De Novissimis.

1. Homo, Dei creatura,
Cur in carne moritura
Est tam parva tibi cura
De aeterna gloria?
Illa quanta sit, si scires,
Praeter eam nil sitires
Nec post mundi sic abires
Cito transitoria.

2. Et si poenas infernales
Cognovisses, quae et quales,
Tuos utique carnales
Appetitus frangeres,
Et innumera peccata,
Dicta, facta, cogitata
Mente tota consternata
Merito deplangeres.

3. Tot sunt gaudia sanctorum,
Tot tormenta miserorum,
Quod immanitas amborum
Nullo sensu capitur,
Donec anima post mortem
Aut bonorum sumat sortem,
Aut malorum ad cohortem
Improvise rapitur.

4. Quando caro sepelitur,
Heu, de spiritu nescitur,
Utrum gaudet vel punitur,
Non fit magna mentio;
Luctus quidem simulatur,
Sed substantia vastatur,
In propinquis generatur
Zelus et contentio.

5. Mors est bonis, mors et malis,
Sed sors nimis inaequalis
Subinfertur aeternalis
Vitae vel interitus;
Exsequiae celebrantur,
Si vel noti convivantur,
Nil defuncto suffragantur,
Si tunc est immeritus.

6. Nullum tempus paenitendi,
Hora nulla revertendi
Neque locus fugiendi
Miseris supererit;
Si vis sursum, detraheris,
De abyssis extraheris,
Iudicanti praesenteris,
Nec quidquam intererit.

7. Si non Iesum dilexisti
Et Mariae servivisti
Nec patronum quem petisti
Tibi in subsidium,
Quis orabit pro delicto,
Quis spondebit pro convicto,
Quis iudicio tam stricto
Fiet in praesidium?

8. Pacis angeli astabunt,
Sicut scriptum est, plorabunt,
Tamen flignam affirmabunt
Iudicis sententiam;
Et, quod sonat magis dure,
Omnes Dei creaturae
Adgravabunt iusto iure
Malam conscientiam.

9. Sed haec factis ex scelestis
Est ipsius gravis testis
Nullam iudicis in gestis
Intuens iniuriam;
Hinc horrendi mox tortores
Tot incutiunt terrores,
Quod iam sentienes dolores
Vertitur in furiam.

10. Tunc a bonis reprobata,
In seipsa desperata
Et in toto desolata
In profundum mergitur,
Ubi chaos hoc firmatur,
Quod nunquam egrediatur,
Sicut Abraham testatur;
Huc illuc non pergitur.

11. O quae lingua explicare,
Vel quis sensus cogitare,
Quis audet dinumerare
Mala multiplicia,
Quae perversis sunt creata
Et diversis deputata,
Prout singula peccata
Exigunt et vitia?

12. O peccator, vis audire
Et de multis pauca scire,
Quae permisit hic sentire
Quendam Dei gratia?
Qui, cum Deum precaretur,
Ut hic ita purgaretur,
Quod post mortem duceretur
Ad caeli palatia,

13. Quamvis nimium peccavit,
Deus tamen hoc donavit
Et illaesum conservavit
Corpus in certamine.
Nam, cum Satan hoc videret,
Quod conversus paeniteret
Et quod Domino placeret,
Huius pro examine

14. Tecta miscuit tormenta,
Quod ad ipsa temptamenta
Supra mundi elementa
Invisa conficeret.
Aestum, fluxum, flatum talem
Sensit frater inaequalem,
Ex portentis infernalem
Aperte coniceret.

15. Ignem quendam sentiebat,
Cuius flammam non videbat,
Ipsum tamen exurebat
Satis mirabiliter,
Ignem gessit et urentem
Et gravissime prementem,
Velut lapidis urentem (sic!)
Flantem horribiliter.

16. Sub quo iacuit astrictus
Et per grandes eius ictus
Tam potenter est adflictus,
Ut ignis uredinem
Quasi nullam advertebat,
Quia flamma sic fremebat,
Quod calori praeferebat
Plagas et gravedinem.

17. Fratris huius et in cella
Torrens ignis ut procella
Influendo fecit bella
Dura et magnalia;
Flamma quoque hunc obstruxit,
Quae ter ita eius suxit,
Quod mirando non eduxit,
Illius vitalia.

18. Liquor ardens igne pluit,
Et grando in ipsum ruit,
Chaos tale quod non fuit
Videns ab initio.
Ista saepe dum sentiret,
Accidit, quod nil plus sciret,
Quam quod totus interiret
Mundus hoc supplicio.

19. Ut tonitrua tonabant,
Tanta fulgura micabant
Et quam plura his constabant,
Quae carent mundi nomine;
Frater vero sic plagatus
Mox fuisset conquassatus,
Si non Dei sustentatus
Fuisset tunc munimine.

20. Corpus sopor adligavit,
Sed cor suum vigilavit,
Deus enim dispensavit
Hac in paenitentia,
Nunc passurum roborando,
Nunc illaesum relevando,
Poenas semper temperando
Cum sua clementia.

21. Hostes saepe furientes,
Malleis percutientes,
Tamquam laminas cudentes
Ipsum fabricaverant,
Sed ad Deum sic correptus
Cum clamaret, est ereptus
Et post pauca readeptus
Vires, quas hi straverant.

22. Saepe frater praenotatus
Est sub terram transportatus
Et in locis malleatus
Nimis horribilibus,
Ubi tenebrae condensae,
Voces durae et immensae,
Et scintillae sunt succensae
Flantes in fabrilibus.

23. Locus ingens et umbrosus,
Foetor ardens et fumosus
Rumorque tumultuosus
Et abyssus sitiens,
Terror illic assistenti
Nec tormenta patienti,
Tantum monstra haec videnti
Esset crux sufficiens.

24. Ignem vidit praeinfulsum
Velut turbine perculsum
Aut in follibus impulsum,
Flammantem forinsecus,
Qui sic flagrans insanivit,
Quod agnoscere nequivit,
Si purgandasque punivit
Animas intrinsecus.

25. Prunas vivens ibi grunit,
Si quos caput subtus unit
In abysso, sua punit
Non flamma motabiles,
Sed carbones sunt grandaevi
Ad urendum nimis saevi,
Tam profundi, ut in aevi
Saecula durabiles.

26. Idem raptus extra mundum
Tartarum ad gemebundum
Locumque ad sitibundum
Et aestu plenissimum,
Ubi quidam laborantes,
Quidam dure imperantes,
Aestus onera portantes
Et iugum gravissimum.

27. Erant autem viri lassi,
Vultu nigri tamquam assi,
Defluentes pice crassi,
Nec in his contentio,
Nam laboribus attriti
Loquebantur vix inviti,
Arefacti magna siti
Sudabant silentio.

28. Ad haec opera coactus
Frater fuit tabefactus,
Nam ab aestu ipse tactus
Mox coepit destitui,
Invocata vere dia
Matre Domini Maria
Statim eius prece pia
Meruit restitui.

29. Locum vidit et impurum,
Grandem nimis et obscurum
Et ingressum valde durum
Quasi portam inferi,
Quem anhelans hunc allexit
Magis magisque invexit,
Deus tamen hunc erexit
Flagitantem egeri.

30. Tot sunt loca tenebrosa,
Tot occulta monstruosa,
Quod haec terra spatiosa
Et cuncta visibilia
Quasi nulla sunt miranda
Nec ad illa comparanda,
Nam ista quidem narranda,
Sed haec indicibilia.

31. Hostes saepe de profundo
Poenas ferunt exeundo,
Ut praemissi in hoc mundo
Inferant supplicia,
Quia peccatorum multa
In hoc mundo fiunt multa,
Nam abyssus et oculta
Dei sunt iudicia.

32. Multi, qui iam migraverunt,
In hoc mundo mala ferunt,
Quod peccata commiserunt
Nobis ignorantibus.
Plures animae plangentes,
Ad hunc brevi venientes,
Assumpserunt adfligentes
Poenas cum flammantibus,

33. Ut sic ipse purgaretur
Et illis compateretur
Magisque recordaretur
In missis et precibus;
Unde quaedam valde gratae
Sibi visae sunt renatae,
Evolantes ut purgatae
Suis iam a faecibus.

34. Flammam etiam fumantem,
Terram ipsam devorantem,
Fundamenta revelantem
Ab imis emergere,
Ignem nubibus condensum,
Ventum ignibus accensum
Et tremore comprehensum
Populum dispergere;

35. Sacramentum ab altari
Vidit sursum elevari
Et in iudicem mutari
Multum ineffabilem,
Quo ad iudicandum mundum
Fecit iustis se iucundum
Et iniustis iracundum
Necnon importabilem.

36. Haec cum frater ut videret
Et examen hoc timeret,
Rogavit, ut plus paeniteret,
Vitae indulgentiam,
Nam commissa sic deleta
Et omissa sic completa
Sensit, quod iam mente laeta
Spectasset sententiam.

37. Sic a visu revocatus
Adhuc multis est vexatus,
Donec plenius purgatus
Replevit fiduciam,
Nam cotidie punitus
Velut lapis est politus,
In adversis eruditus
Per multam astutiam.

38. Semel multi convenerunt,
In cellam eius irruerunt,
Ipsumque operuerunt
Daemonum tentoria,
Fratre autem his subnixo
Adhaerebat corde fixo
Christo Iesu crucifixo
Cum clara memoria.

39. Unde simili gaudebat,
Quia, quidquid sustinebat,
Hoc ad crucem repellebat
Eundem recurrere,
Illic omnibus a malis
Christi tegebatur alis,
Nec quibat locus hinc talis
Tam tutus occurrere.

40. Quando gessit graviora,
Tanto plus subtiliora
Sibique devotiora
Solebant clarescere,
Tunc maligni fabulosa
Loquebantur vel iocosa,
Ut a prece fructuosa
Hunc possent compescere.

41. Saepe tubae cum clangore,
Venti magni cum ardore,
Hostes multo cum clamore
Loquentes nefaria
Cellam eius adimplebant
Et diversis adfligebant,
Tamquam stipulam vertebant
Potestate varia.

42. Ipsum ferro pupugerunt,
Plagis multis ceciderunt,
Pluries flagellaverunt
Diris scorpionibus,
Ut gigantes quidam stabant,
Comminantes blasphemabant
Et frendentes sic tonabant
Comminationibus.

43. Ita iacuit attritus,
Quod si nullo plus punitus
Suffecisset is auditus
Solus improperii,
Verbis quidem increpabant,
Sed sic ventum agitabant,
Quod verbis ipsum verberabant
Zelo vituperii.

44. Quidquid vero sic ferebat,
Hoc in spiritu fiebat,
Nemo enim audiebat
Istis de rumoribus,
Nisi Deus occultasset,
Fratres omnes dementasset
Et vicinos convocasset
Cum remotioribus.

45. Sed cum mentem paenitentis
Non fregissent, a tormentis
Accesserunt blandimentis,
Ut ipsum deicerent,
Mundi huius vanitatem,
Iuvenum iucunditatem
Rerumque formositatem
Monstrant, ut allicerent.

46. Eius lectulo astabant,
Vasis musicis cantabant,
Chorisales simulabant
Multiplex tripudium,
Multae cantu serenarum
Adfuerunt feminarum,
Paenitentis ut amarum
Permutarent studium.

47. Strato saepe ingesserunt,
Nudi se applicuerunt,
Totum illum infecerunt
Veneno libidinis,
Qui ab eis inflammatus,
Mox fuisset inquinatus,
Non exsistens praearmatus
Virtute formidinis.

48. Sed et incubi nefandi
Gravi corpore tam grandi
Ipsum causa fornicandi
Viribus nequissimis
Oppresserunt amplexantes,
Tamquam virginem amantes,
Illuserunt osculantes
Rostris immundissimis.

49. Pauper vero his punitus
Valde sustulit invitus,
Magnos emisit rugitus
Ad Dei clementiam,
Quem ex corde dum rogavit,
Ipsum cito liberavit
Et malignos effugavit
Suam per potentiam.

50. Quidam vero ut dracones,
Rugientes ut leones,
Non oscula, sed agones
Attulerunt callidas,
Super ipsum incumbebant,
Saevis dentibus frendebant,
Sicut praedam substringebant
Vires iuxta validas.

51. In aures eius clamaverunt,
Guttura dilataverunt,
Fumum foedum spiraverunt
Gutturis et narium,
Corpus vero non portabant,
Sed ex igne, quem gestabant,
Et aere conglutinabant
Corpus voluntarium.

52. Sic figuram bestiarum
Assumpserunt plurimarum
Et naturam singularum
Scierunt rectissime,
Hominum loquacitatem,
Brutorum ferocitatem,
Suam tamen falsitatem
Prodentes novissime.

53. Vocem fratris suffocabant,
Cum oraret, subsannabant
Et post ipsum iterabant
Verba sacratissima,
Simulabant se lugere,
Bona plurima habere,
Pellem ovis induere
Monstra ferocissima.

54. Ex eius capite suxerunt
Et virtutes extraxerunt
Et inanem reliquerunt
In semidementia;
Quod hos posse tunc probavit,
Cum notorie erravit,
Tamquam porcos illos pavit
Sua neglegentia.

55. Ipsum saepe permingebant
Et squalore perfundebant
Et diversa impingebant
In hunc latrocinia,
In ore eius stercosa,
Nausida et foetorosa
Miscuerunt et lutosa,
Plena ignominia.

56. Unde propter foedum lutum
Tota die fecit sputum,
Seque horrens sic pollutum,
Quod ob reverentiam
Corpus Christi non sumpsisset
Neque missam tunc legisset,
Patris sui si audisset
In hoc complacentiam.

57. Semel equus immodestus
Gehennalis et molestus,
Cuius non equinus gestus,
Sed fera grandissima,
Hic os suum dolo plenum
Dilatavit in egenum,
Ipsum lambens ut abenum
Cum lingua amplissima.

58. Canis magnus non canino
Latrans sono sed bovino
Tamquam taeda de camino
Ardescens interius
Ascendebat ex inferno,
Quem hic voto cum interno
Praehortatus a superno
Praevenit celerius.

59. Canem magnum requisivit,
Qui hunc nimium attrivit,
Quidnam vellet, et audivit
Famem illum gerere,
Nil plus tantum esurire
Nisi monachos glutire
Et, quos posset invenire
Magis pingues, quaerere.

60. Canes multi cum latratu
Et voraci apparatu
Sicut ĉurrunt iu venatu
Ad ipsum irruperant,
Qui velocem per occursum
Stantes sursum et deorsum
Amarissimum per morsum
Plus semicorruperant;

61. Sed ad Dominum dum flevit,
Eius gemitum non sprevit,
Sed salvavit, ut assueivt,
Ipsum integraliter,
Sic, quod nusquam devoratus
Visus est aut vulneratus,
Sed nimirum sic plagatus
Erat spiritaliter.

62. Nam et animae pollutae,
Sine carne, sine cute
Lacerantur iam exutae,
Sic huius exsistentiam
Inexperti ne miremur,
Sed in istis recordemur,
Quod divinam confitemur
Plus posse potentiam.

63. Frigus triplex hic probavit,
Quiddam fluxit, quiddam flavit
Et utrumque cruciavit,
Sed plagis attrocius
Frigus ternum praeter motum,
Nec in mundo tale notum,
Ipsum congelasset totum
Non raptum velocius.

64. Saepe ibi scorpiones
Et terribiles buffones
Importunas torsiones
Et taedas intulerant,
Super nudum praereptarunt,
In aures eius coaxarunt,
Nefas suum prolongarunt,
Quod secum attulerant.

65. Et serpentes venenosi
Colubrique tortuosi,
Tam igniti quam amnosi
Erant in temptamine,
Ab his huius incolatus
Multum fuit prolongatus,
Dum ad tempus desolatus
Esset pro examine.

66. Nam et omnia flagella
Reputavit quasi mella
Quoad ingravata bella,
Quae gessit interius,
Cum a Deo dereclitum
Et a malo per conflictum
Formidaret se devictum,
Quo nihil est deterius.

67. Tunc cognovit, quid damnari,
Quid a Deo separari,
Quid sit facie privari
Et Dei clementia;
Cuncta sunt ad istud parum,
Quidquid geritur poenarum,
Nil sentitur sic amarum
Ut Christi carentia.

68. Nam infirma spe dum fuit,
In quamcumque poenam ruit,
Laetabatur nec quid luit
In gratiae prasentia;
Si infernum quis iniret,
Nihil prorsus tunc puniret,
Si divina se sentiret
Frui influentia.

69. Si quocumque quis locorum
Non haberet divinorum
Affluentiam bonorum,
Mox ferret tristissima,
Sicut tempore praefato
Fratri parum desolato
Visum est Deo sublato
Se pati gravissima.

70. Tunc terrae promissionis
Typum, transmigrationis
Novit et regressionis
A terra Babylonia,
Quam bonum hereditare,
Quam amarum transmigrare,
Quam iucundum remeare
Sit in sanctimonia.

71. Tunc in specie draconis
Vidit regem Babylonis
Exeuntem cum coronis
Et suis complicibus,
Vias Sion dissipabant
Et virtutes captivabant,
Sed non diu sic regnabant
Locis in supplicibus.

72. Nam cum frater id sentiret,
Quod malignus introiret
Et interius saeviret,
Dolens amarissime
Coepit angelos rogare,
Sanctos omnes invocare,
Christo Iesu supplicare
Et matri piissimae,

73. Donec virtus sanctae spei
Parva remearet ei.
Tandem bonitate Dei,
Non suo luctamine,
Sensit hostes effugari,
Se in intimis mendari
Et celeriter iuvari
Sacrosancto flamine.

74. Sic flagella peccatorum
Partim patent miserorum,
Quae salute pro cunctorum
Merito sufficerent,
Si non homines caecati
Essent et sic indurati,
Quod in istis excitati
Postrema prospicerent.

75. Eia, homo temporalis,
Audi, pulvis et mortalis,
Qui tam vanis mundi malis
Delectari audeas,
Etsi sensum Salomonis,
Fortitudinem Samsonis
Triumphumque Gedeonis
Te habere gaudeas,

76. Sive formam Absalonis,
Vel sophismata Platonis.
Nil in rebus aut personis
Mortis scit condicio,
Sola merita manebunt
Et humilia placebunt,
Iusti quia vix parebunt
In Dei iudicio.

77. Aeger, pauper et leprosus
Plus quam dives et formosus
Apparebit gloriosus,
Si suam inopiam
Propter Christum baiulavit,
Crucem secum hic portavit,
Quia Christus huic paravit
Gaudiorum copiam.

78. Ut a malis memoratis
In hoc mundo liberatis
Et in caelo collocatis
Aeterna suscipiunt,
Quae nec auris hic audivit,
Nec videre quisquam scivit,
Nisi qui in caelis vivit,
Hi soli conspiciunt;

79. Qui sint angelorum chori,
Et electi quam decori,
Quid vivere, nunquam mori,
Quid aeterna gloria,
Quid perpetue gaudere,
Summo bono inhaerere,
Malum ultra non timere,
Quo mali nec memoria.

80. Sine senio iuventus,
Nullus ibi turbulentus,
Quivis sua stat contentus
Vitae certitudine,
Plenus illic interiectus
Quia Domini conspectus,
Implet omnium defectus
Sua plenitudine.

81. O quam felix ille, cui
Datur conditoris sui
Vultu tam iucundo frui
Ut est, non aenigmate!
Quique crucis hic amorem
Christi portant et dolorem,
Quem videbunt tunc splendorem
Quolibet ex stigmate!

82. Nam mirandam claritatem
Omnes et iucunditatem
Sumunt et suavitatem
De Christi vulneribus,
Sed et plures hic electi,
Quamvis carne sint despecti,
Iam ut angeli electi
Vivunt his muneribus.

83. Sic de corde Christi potus
Manat, quivis ut devotus
Hic praelibat, donec totus
Suis commensalibus
In perenni copuletur,
Ut de cibo satietur,
Quo ad horam hic laetetur
Quasi temporalibus.

84. Hos in poenis adhuc mundi
Saepe spiritus iucundi
Consolantur laetabundi
Miris et obtutibus.
Quam benigni sunt affatu,
Quam praeclari apparatu,
Quam de nostro sancto statu
Gaudent et virtutibus!

85. Adiurati vix testantur,
Qui ab ipsis visitantur,
Nam in Christo gloriantur,
Non plus in hoc saeculo,
Illi quam plures arcana
Carne gustant in humana,
In qua quasi sub membrana
Vident vel in speculo.

86. Suavem quidem organorum
Sonum, dulcem musicorum,
Cantum quidem angelorum
Atque delectabiles
Quosdam caelicos sapores
Ut aromatum odores,
Quasi paradisi flores
Carpunt adamabiles.

87. Sed his notis sic attendunt,
Ut aeterna comprehendunt;
Nam praedicta ni transcendunt
Cuncta mutatoria,
Nutum quendam dum praetendunt,
Formam pulchram dum ostendunt,
Cor videntis plus incendunt,
Quam ulla transitoria.

88. Unde plures his acciti,
Hoc necare hic potiti,
Ut languentes vel sopiti
Suspirant ad aethera.
Quod idcirco post effamur,
Ut post mala, quae testamur,
Bona quaeque prosequamur
Iam nova, iam vetera,

89. Ut utrisque partim notis
Semper meritis et votis,
Verbis, factis, rebus totis
Ac iugi memoria
Abnegemus peritura,
Quod mens singulorum pura
Conversetur absque cura
In perenni gloria.

Cod. Carolsruhan. Augien. 36. saec. 14/15. A. — Strophe 1—11 auch in Thomae Saillii Thesaurus Litaniarum et orationum sacer, Parisiis 1599. fol. 106. sqq. B. — 1, 5 quanti B. — 1, 8 Vana transitoria B. — 3, 2 reproborum B. — 4, 2 nil scitur B. — 5, 5 ff. fehlen A. — 6, 3 Nec tunc locus B. — 6, 7 Iudici ut B. — 6, 8 Nihil tibi proderit B. — 7, 1 Si Iesum non B. — 7, 3 quaesivisti B. — 8, 3 Iustam tamen approbabunt B. — 9, 1 celestis A. — 9, 2 Est tui ipsius testis B. — 9, 5 Tunc horrendi B. — 9, 6 incutient B. — 9, 8 Vertatur B. — 10, 3 Anima sic desolata B. — 10, 5 chaos obfirmatur B. — 10, 6 Ut nunquam B. — 11, 1 lingua vel narrare

B. — 11, 3 Quis vel audet numerare B. — 11, 5 Quae damnatis sunt parata B. — 17, 6. Gemeinsames Obiect. vitalia? — 18, 4 vivens A. — 24, 7 quas A. — 31, 3 promissi A. — 31, 4 Inferunt A. — 32, 6 Ad hunc freni A. — 32, 8 Poenis A. — 36, 6 Nec omissa A. — 37, 2 Dum adhuc A. 41, 1 clamore A. 51, 4 naribus A. — 58, 6 cum fehlt. — 59, 8 pinguis A. — 69, 3 Affluentia A. — 69, 4 ferre A. — 73, 7 se iuvari A. — 77, 7 hic paravit A. — 83, 7 Quoad honorem A. — 85, 5 Hii quam A. — 88, 7 Bonae quaedam A. — Verlauf des Liedes in B von Strophe 12 bis Schlufs:

12. Ignis, frigus procellarum,
Sulphur, foetor tenebrarum,
Iugis luctus animarum
Pars earum calicis;
Sempiterna mors, dracones,
Fames, daemones, buffones
Amarissimos agones
Superaddunt miseris.

13. Tot sunt loca tenebrosa,
Tot lamenta monstruosa,
Quod haec terra spatiosa
Atque visibilia
Quasi parum sint miranda
Nec ad illa comparanda,
Ista quippe enarranda,
Haec indicibilia.

14. Sic laetitia sanctorum,
Iucunditas angelorum,
Dei gloria deorum
Est inenarrabilis;
Eris clare Deum videns,
Fruens et amore tenens,
Potens, sciens, placens, gaudens,
Fulgens, liber, agilis.

15. Ubi conditoris tui
Vultu semper possis frui;
Felix prorsus, illa cui
Visio conceditur,
A qua nunquam separatur,
Sed perpetuo laetatur,
Mali nihil formidatur,
Nec quis ibi laeditur.

16. Illic angelorum chori,
Sancti facie decori,
Vivere et nunquam mori,
Mortis nec memoria,
In aeternum sed gaudere,
Summo bono inhaerere,
Cuncta bona possidere
In aeterna gloria.

17. Nunquam auris hic audivit,
Nec videre quisquam scivit,
Solum, qui in caelis vivit,
Scit experientia,
Quid a malis liberati
Et in gloria locati
Ipsi possident beati
In Christi praesentia.

18. Sed his paucis propalatis,
Partim tactis et narratis,
Quae tum sanctis tum damnatis
Praeparata legimus,
Iam prudentius agamus,
Sanctam vitam eligamus,
In hoc mundo defleamus
Mala, quae peregimus.

19. Non vivamus ut iumenta,
Ne post mortem ad tormenta
Veniamus et lamenta
Intollerabilia;
Modo veniam precemur,
Mortem Christi meditemur,
Ad superna praeparemur
Desiderabilia.

20. Ecce, mundus evanescit,
Decor eius iam arescit,
Et cotidie vilescit
Fallax éius gloria,
Quae demergit ad inferna,
Ergo gloria superna;
Vita nobis sempiterna
Iugis sit memoria.

21. Ut defuncti sublevemur,
Cum caelitibus laetemur
Et in Deo gloriemur
Summo delectabili,
Qui solus glorificandus,
Et amandus et optandus
Laudeque magnificandus
Est interminabili.

Dafs das Gedicht nicht von Dionysius Carthusianus sein kann, beweist A; B schreibt es einem Dominicus Chartusianus zu, was wohl ein lapsus calami für Dionysius sein dürfte. Für Merlo-Hostius (Paradisus animae) war sichtlich B die Quelle.

263. Versus de Adventu Antichristi.

1. Antichriste, quid moraris?
Iam a cunctis tam avaris
Ut Messias adoptaris
More tuo causaque.
Nonne vides iam secundum
Legem tuam totum mundum
Laborare sitibundum?
Tibi praeparavit se.
Veni super certa spe;
Aufer tecum tantum bona
Et his large cuncta dona,
Statim rege cum corona,
Mundus coronabit te.

2. Miror multum, an ignores,
Quod tam male iam maiores
Vivunt et regunt minores,
Nec Christus curatur quid.
Si qui verbo Christo credunt,
Facto tamen iam recedunt,
Plus mandata Dei laedunt,
Legem tuam firmat id.
Veni, cum iam tempus sit;
Simonia cum usura
Iam coluntur tamquam iura.
Si qua poena sit ventura,
De hoc nullus timor fit.

3. Praestolantur te magnates,
Protestanturque primates,
Universae potestates
Te poscunt, ut natus sis.
Si ut monstrum eris natus,
Propter caput eris gratus,
Dando fies exaltatus,
Nec cura, si nihil scis.
Veni, si iam dare vis;
Inter clerum principales,
Cum his omnes laicales
Parva pro re sunt venales
Et tibi credunt, si das his.

4. Times sedem tu Romanam
Atque fidem christianam?
Curam illam linque vanam,
Timor est stultorum mos.
Times fidei praelatos
Atque iuris literatos?
Scias illos iam placatos,
Postquam subrogatur dos.
Veni, cur suspendis nos?
Clero dic, quod simonia
Iusta sit et multum pia,
Fides Christi vana via,
Sicut vis, habebis hos.

5. Antichriste, vis venire?
Scias tibi opus mire,
Mundus novit superbire,
Ad hoc debes sibi res.
Dato, scias divinare
Et defunctos suscitare,
Multo plus te praefert dare;
Ergo vide, quid tu des.
Veni, si venturus es;
Nemo tibi impugnabit,
Et si manus tua dabit,
Totus mundus protestabit:
Huc sit tibi levis pes.

6. Antichriste, huc festina,
Cum sit clerus in ruina,
Sine omni disciplina,
Cuius decet esse vas.
Evangelium ignorat
Nec pro ovibus exorat,
Philargyria laborat,
Favet tibi, si tu das.
Veni, neque differ cras;
Nam, si fiet inter clerum,
Quod, ut debet, noscat verum
Nihil cupiatque rerum,
Si tunc venis, male stas.

Clm. Monacen. 24514. „Modo completum sub anno Domini 1377 feria sexta post Vincentii Martyris.“ — 6, 3 Et sine. — 6, 6 orat.

264. Lessus Damnati.

1. O vos omnes, qui transitis,
   Figuram hanc inspicite
Memoresque mei sitis
   Et mundum hunc despicite;
Hoc considerate templum,
   Quod me mersit in profundum,
Relictum vobis sum exemplum
   Deceptis per hunc falsum
      mundum.

2. Mundus mihi repromisit
   Multis annis vivere,
Nunc in poenis me collisit,
   Sic solet decipere;
Heu, quam male sum deceptus,
   Habens annos iuveniles
Non sum penitus adeptus,
   Quos speraveram, seniles.

3. Multos male hic defellit
   Variis conatibus
Et in mortem sic compellit
   Multis cum reatibus;
Heu, nunc mors me supplantavit,
   Quando minime credebam,
Vitam mihi amputavit,
   Dum securus incedebam.

4. Vitiorum fui cultor,
   De bonis nulla fuit cura,
Sed nunc reddit iustus ultor
   Mihi plus quam cum usura;
Quidquid boni intellexi
   Vel ab aliis audivi,
Plane tamen hoc neglexi,
   Quia carni deservivi.

5. Curam carnis semper egi,
   Vanam gloriam amavi,
Sic in poenam hanc repegi,
   Sero novi, quod erravi;
Quondam eram gloriosus,
   Habens aurum et argentum,
Nunc a vermibus corrosus.
   Quam horrendum testamen-
      tum!

6. Vorax et luxuriosus
   Semper fui in hac vita,
Igitur sic copiosus
   Ignis me torquebit ita;
Nullus unquam comprehendit,
   Quanta patior tormenta,
Nec cor hominis attendit,
   Quanta malis sunt retenta.

7. Heu, quod unquam fui natus,
   Miser, miser miserorum,
Sine fine qui damnatus
   Sum in poenis infernorum;
Heu, quod unquam fui natus
   Recens labe peccatorum,
Qui daemonibus sum datus,
   Factus socius eorum.

8. Heu, quod unquam fui natus
   Particeps daemoniorum,
Desperando desolatus
   In tormentis tormentorum;
Nigriores quam carbones
   Sunt hi pessimi tortores,
Animarum sunt praedones,
   Quas seducunt in errores.

9. Quod damnandis est dicendum
   Magna cum severitate,
Et a vobis sit timendum;
   Vos iam ergo praeparate,
Praeparate vos instanter
   Iamiam in praesenti hora,
Cito, statim, festinanter,
   Nam veniam sine mora.

Orat. ms. Anglicanum saec. 15. Cod. Maihingen. I 2. 8° 19. — 2, 5 quam fehlt, — 4, 3reddat. — 7, 7 Qui de omnibus. — 9, 8 Nam periam sine.

265. De Excidio Hierosolymorum.

1. Plange, Sion et Iudaea,
Plangant, quotquot sunt in ea,
Quod triumphat Idumaea,
Et Aegyptus fert tropaea;
Amalech invaluit,
Ierusalem corruit,
Loca sancta polluit
Proles Cananaea.

2. Infidelis gens et rea
Servos Christi ut Medea
Istos vendit in plataea,
Illos truncat sub romphea;
Probitas evanuit,
Nostra virtus aruit,
Arcam Dei rapuit
Procax Philistaea.

3. Plebs pagana debacchatur,
Nomen Christi blasphematur,
Rachel tristis lamentatur,
Eam nemo consolatur;
Christianus populus
Mactatur ut vitulus,
Senex, virgo, parvulus
Ut bos immolatur.

4. Alathia superatur
Et a pseusti decalvatur,
Aurum Christi conculcatur,
Nomen Dei detestatur;
Pendet in patibulo
Iesus sine titulo,
Ab ignavo populo
Item sauciatur.

5. Evanescit in tormentis
Multitudo nostrae gentis,
Iacet absque vestimentis,
Manus abest miserentis;
Exclamant: Attendite,
Qui tansitis, sistite,
Miseros inspicite
In excessu mentis.

6. Lingua Christum confitentis
Nunc truncatur persequentis,
Ecce, plaga pro pulmentis
Et pro pane stridor dentis;
Mundi reges, currite,
Captivos redimite
Et caput conterite
Christum conterentis.

7. Rex Aegypti, male legis
Flores campi summi regis,
In despectu nostrae legis
Nostri necas oves gregis;
Surge, rector superum,
Fabricator siderum,
Audi preces pauperum,
Rex, qui cuncta regis.

8. Pie Deus, cesset ira,
Verberasti, iam aspira,
Si sit manus adhuc dira,
Quis narrabit Christi mira?
Interfectis fratribus,
Captivatis ducibus
Pendet in salicibus
Organum cum lyra.

9. Peccatorum pro offensis
Telo cadit Aconensis,
Regis pedes et littensis
In compedibus sunt densis;
Impii carnifices
Sunt iniqui iudices,
In sacros pontifices
Debacchatur ensis.

10. Militibus comprehensis
Capitur urbs Peritensis,
Miles, cliens et burgensis
Absconduntur in condensis;
Destructa sic Syria
Suscepit Sicilia
In misericordia
Lacrimas Tharsensis.

Epp. ms. S. Hieronymi saec. 11. Cod. S. Petri Salisburgen. a IX 20. add. saec. 13. c. neumis. — 9, 4 sunt condensis. Zu vergleichen ist die kürzere Fassung dieses Liedes, umfassend die Strophen 1, 2, 3 u. 8 (Anal. XXI, 165) mit dem Anfange Lugent Sion et Iudaea.

266. Threni captis Hierosolymis.

Induc cilicium, sedeas in pulvere, mater
Orba, replens orbem fletibus ecclesia,
Dic vae, dic vae, vae, nec enim tibi talis ab Evae
Est data temporibus materies gemitus.
Filia Ierusalem, lamentum sume super te,
Te cecidisse gemas, virgo decora Sion.
Plangite, perculsi rectores ecclesiarum,
Lugubris hoc famae vos meruisse malum;
Clerus, plebs, monachi, nuptae, viduae, moniales,
Flete gravem Domini vos tetigisse manum.
Ecce, locus, templum, domus, atria, terra redemptrix,
Incola turba cadit gentibus exposita.
Terra salutari cruce, corpore, sede sepulcri,
Montis Oliveti dote beata fuit;
Plena sacramentis, signis, fidei documentis
Gente sub ignota sunt temerata loca.
Humanum si iudicium, rex Christe, subires,
Causari de te plurima posset homo:
Miror, ait, cur dotatam tibi sanguine terram
Caede profanarit barbara nequities,
Teque sinente manum validam princeps tenebrarum
Miserit in sanctos, qui tibi lux fuerant,
Hos feriendo dolis, alios circumveniendo
Et misero mortis illaqueando metu.
Fertur enim fidei prolapsum vulgus ab arce
Te repulisse Deum, conciliasse deos.
Extentas vidisse manus in deditionem
Est dolor, est miserum plasma perire tuum.
Ecce, decus ligni, nostrae quo viva salutis
Hostia pendebas, barbarus hostis habet;
Depopulata iacet structura monasteriorum,
Clerus ubi, monachus, virgo sacrata fuit.
Quid iuga tantorum memorem decursa laborum?
Nocte dieque tuae vim patiuntur oves.
Cladibus his quem quando dabis, Iesu bone, finem,
Cum pius exsistas vel potius pietas?
Tene preces et amara tuae suspiria sponsae
Ad pietatis opem flectere posse negas?
Ipse iubes tibi vota dari, tua dona precari,
Totus opem mundus flagitat, et refugis?
Haec modo non audis, sed et orbi viscera claudis?
Hinc stupor, inde dolor, hinc pudor, inde timor.
Id solum resonat, Babylon rex cuncta subegit,
Opprimit Israel dextera Salathiel.

His ita respondet ratio, Deus in ratione:
„Haud dubie nosti corde, fidelis homo,
Quanta Deus tulerit gratis pro te redimendo
Seque patri pretium morte sua dederit.
Quas super his grates, quae laudis munia solves?
Munere pro grandi grandia debueras.
Sed cum praeter te nihil exquirat Deus a te,
Est breve mandatum: Dilige, salvus eris."
Nunc secus in terris agitur, respersa venenis
Nequitiae est mundi lata superficies.
Viribus, arte, minis, incestu, caede, rapinis
Turpia moliri sunt benefacta viri.
Laudatur, qui nunc fraudes, periuria, furta
Dictat, amat, peragit pectore, voce, manu.
Dic, ubi ius, ubi fas, ubi lex, ubi foedera pacis?
Esse malum decus est, dedecus esse bonum.
Ordo monasticus, ecclesiasticus ordinis expers
Mundo non Christo militat ore, manu.
Talibus, heu, studiis hominum quod vita rotatur,
Nos pater in virga visitat, ut revocet.
Utens ergo malis in opus pietatis et usum
Cepit ab arce Sion nec ratione vacat.
Terra etenim nostrae consummativa salutis
Morbi communis debuit esse parens,
Ut, quibus commune malis instare, sit ipsis
Et commune pati compatiendo bonis.
Constantinopoleos Romanave moenia capta
Sive cremata parem nunc parerent gemitum.
Ergo solum natale suum, loca sancta profanis
Tradita praedari seque secundo pati
Maluit in membris, ut amore Dei redimentis
Viscera cunctorum compatiantur eis.
At, pia si vel nuda vel est obscura voluntas,
Luce vacans operis, luce caret meriti;
Luceat ergo foris interni robur amoris,
Splendeat officium, prodeat in medium.
Evigilate, viri, consurgite, state virili
Pectore pro Domino proque ruente domo!
Unde salutis opem mundo fluxisse videmus,
Unde suas vires sumpsit habetque fides,
Primus et in primis veniat caput urbis et orbis,
Praesul apostolicus consiliis, precibus,
Non armis pugnando quidem sed in arma citando,
Hortatu, monitis eliciendo viros.
Orbis et imperii decus augustum, Fridericus,
Lux, via, dux plebis emicat e tenebris,

Armis, ingenio, titulo virtutis, honore
Inclitus, excelsus, clarus, ubique potens,
Vita placens cuius nostris servata diebus
Muneris e caelo creditur esse genus.
Ipse facultatum redditus fabricasque domorum
Schemate regali contulit imperio.
Maiestatis apex, claris diuturna triumphis,
Praelia concludens lassus hebet senio,
Iamque fatiscentis sunt membra fovenda quiete,
Militis haec ratio postulat emeriti.
Res miranda, senex Christi iuvenescit amore
Tam re quam signis ora ferens aquilae,
Non sibi, non partis opibus natisve paratus
Parcere, sed laetum carpere mortis iter.
Hic vir, hic hostiles numeroso milite fines
Instrans innocui sanguinis ultor erit.
Quo duce prudenti populum spes tanta sequetur,
Partis ut adversae colla subacta putet.
Signifer ipse Dei cum stabit in arce tropaei,
Luminis aetherei porta patebit ei.
Quae poterit vox, Christe, tuas recitare cohortes,
Reges, pontifices, cum ducibus comites?
Robusti cordis iuvenes, a finibus orbis
Ite, ferite reos, nil metuatis eos!
Im[me]mores aetatis, opum, thalami subolisque
Ite, subite, crucem restituendo crucem.
Spes veniae fructus vitae, diadema perenne
Reddent totius suave laboris onus.
Felix militia, cui donativa rependet
Verax sermo Dei; laus, honor, hymnus ei.

* * *

Obsecro lectorem, cum legerit haec mea, dicat:
Carminis auctorem Deus Erbonem benedicat.

Collectan. ms. Gottwicen. saec. 12. Cod. Vindobon. 984. A. — Collectan. ms. incerti originis saec. 15. Cod. Vindobonen. 3358. B. — 8 hic famae B. — 10 nos tetigisse A. — 22 Miserat A. — 26 consiliasse A. — 29 nostri A. — 43 sq. fehlt B. — 48 patri dederit morte sua pretium B. — 52 salus eris B. — 54 est fehlt B. — 56 Turpia quaeque geri A. — 57 qui non fraudis A. — 59 ubi vis, ubi lex, ubi fas A. — 71 Constantinopolis B. — 73 et loca B. — 87 in fehlt B. — 98 lassusque senio B — 103 partis quibus natisve A. — 105 numeroso limite A. — 109 dum stabit B. — 111 Quae vox Christe tuas poterit B. — 112 ducibus proceres B. — A fügt am Schlusse den Schreibervers bei:

Eugenii scribae pariter, lector, memorare,
Semper ut a Christo mereatur, Amen, benedici.

Statt dessen in B: „Explicit Erbo in die festi Sebastiani martyris anno Domini 1477." Leider stehen nähere Daten über den Dichter Erbo noch aus. — Aus A publizierte vorstehendes Lied R. Röhricht in „Mitteil. d. Instituts f. österreich. Geschichtsf." XII, 1891. S. 485 f.

267. Planctus pro diuturna captivitate terrae transmarinae per Saladinum.

1 a. Miror, cur tepeat,
Cum debeat
Lex planctus crescere,
Querorque lacrimas
Iustissimas
Vix ulli fluere;
Sit par causae fel dolorum,
Nam grex Babel, faex errorum,
Nodis angustiae
Sion, heu, nexuit,
Dum atrox irruit
In solum gratiae.

1 b. Gemat ecclesia,
Quod gloria
Terrarum omnium
Diu polluitur
Et premitur
Iugo gentilium;
Erubescant nostri duces,
Quod non sumunt cursim cruces
Pro Iesu nomine,
Cum Ierosolyma
Sit confusissima
Turcarum turbine.

2 a. Ha, tempus asperum
Cladis tam stabilis,
Tamen cessabilis
Bonorum operum
Remedio;
Ferveat compunctio,
Pluat luctus fortiter,
Sint preces humiliter,
Donec vulgus impium
A locis fidelium
Summus pellat arbiter.

2 b. Urbs quondam inclita
Multis insignibus,
Nostris urgentibus
Peccatis perdita,
Diripitur,
In praedam redigitur,
Sepulcrum dominicum
Per manus carnificum;
Quid tantae miseriae
Nuntiant historiae
Vetustorum apicum?

3 a. O si threnis eiulans
Ieremias viveret!
Spinas cordis panderet
Vox lamenta baiulans,
Quam flens vates promeret;
Hic si usquam propter Deum
Sciret novum Macchabaeum,
Contra diros ob tropaeum
Ensem rursus tenderet.

3 b. Nomen habet sine re
Capta pacis visio,
Tot annorum spatio
Cernitur pestiferae;
Catervae possessio;
Tractant arcam Philistaei,
Muros tenent Cananaei,
Consonant Madianei
Loth utrique filio.

4 a. Sed iam Christi potentia
Vim paganorum conterat,
Iam Cyrus noster conferat
Regressum christianis;
Veri David clementia,
Quae mansuete tolerat,
Iam salvat a profanis
Ablata sanctuaria.

4 b. Revertamur ad Dominum
In sacris et cineribus,
Ut trusis procul hostibus
Tellus alma purgetur
Et dono patris luminum
Sacris dicata cultibus
Devota conservetur
Usque ad caeli terminum.

Cod. Trecen. (ol. Claraevallen.) 990. saec. 12. add. saec. 12/13. — 3 a, 6 Hi: Vielleicht ist zu lesen: Hic, si usquam, propter Deum | Ciret = Cieret i. e. würde erwecken, sich erheben lassen.

III.

APPENDIX.

---

268. Thronus Salomonis.

1. Thronum grandem ebore
   Salomon construxit
   Aurumque purissimum
   super hoc induxit,
   Opus illi simile
   mundo non illuxit,
   Libro regum tertio
   rumor hic effluxit.

2. Salomon pacificus
   hic interpretatur,
   Per quem Dei filius
   vere designatur,
   Nam per eum gentibus
   pax in terris datur,
   In excelsis gloria
   Deo cum cantatur.

3. Throni retro summitas
   se curvat in gyrum;
   Ne quis homo reputet
   sermonem delirum,
   Audiat et videat,
   quod inclinat, mirum,
   Nam matrem significat,
   quae nescivit virum.

4. Per ebur intellege
   donum castitatis,
   Elephas nam continet
   vim frigiditatis,
   Auri notat puritas
   ignem caritatis,
   Regem pacis decuit
   thronus iste satis.

5. Opus huic consimile
   Deus non creavit,
   Cuius verbum Gabriel
   quando nuntiavit,
   Vox per aurem virginis
   uterum intravit,
   Sic in isto solio
   Dominus regnavit.

6. Quid per manus geminas
   caeli notat diva,
   Ni quod vita duplici
   fuit ipsa viva?
   In amore proximi
   nam vixit activa,
   In mandatis Domini
   semper contemplativa.

7. Leones a latere
   quam habent naturam?
   Duplicis custodiae
   gerunt hi figuram;
   Nam Ioseph ferrarius
   matris egit curam,
   Deinde discipulus
   post crucis torturam.

8. Per gradus intellege
   sex ascensionis
   Proximi sex opera
   miserationis,
   Istis quia sedula
   virgo fluit bonis,
   Thronus esse meruit
   veri Salomonis.

9. Bis seni leunculi
   supra gradus stantes
   Totidem apostolos
   sunt repraesentantes,
   Pacem terrae finibus
   evangelizantes,
   Regem huius saeculi
   Christum praedicantes.

10. Huius throni summitas
quod signum intendit?
Ecce, sanctum spiritum,
qui dudum ascendit
In beatam virginem
et lumen accendit,
Per quod hanc ab impetu
saeculi defendit.

11. Summitatis edocet
forma artis talis,
Quod sit idem spiritus
almus aeternalis
Aeterno in circulo,
nam initialis
Non apparet terminus
sic neque finalis.

12. Finis in principio
rei non videtur,
Sed cum invisilibis
Deus adfirmetur,
Et cum Deus spiritus
idem adprobetur,
Sic throni per occiput
spiritus notetur.

13. Hoc de caelo genitor
emittat spiramen,
Sua quoque gratia
sacrum assit flamen,
Cum filio genetrix
nobis det iuvamen
Per gradus ad solium
claritatis. Amen.

Collect. ms. Stiriacense saec. 15. Cod. Stiriacen. L 26 [s. n.]. — 7, 5 frarius. — 11, 2 durch Korrektur unleserlich. — 11, 3 Quod sint.

269. De Eleemosyna Vagis danda.

1. O cleri collectio,
quare non attendis,
Quod honoris solium
potenter ascendis?
Dona spiritalia
gratis apprehendis
Et misericordiam
vagis non ostendis?

2. Te ditavit dotibus
Christus eius miris,
Tu per patrimonium
ipsius nutriris,
Pro quo tulit varios
dolores ut iris,
Dum ab infidelibus
damnaretur viris.

3. Illud patrimonium
commissum est tibi,
Ut egenos nutrias,
quos elegit sibi.
Vagus in cenaculo
non debet scribi,
Si vis intellegere
quid sit scriptum tibi.

4. Illud evangelium
dictum si notares,
Verbum hoc turpissimum
nunquam adfirmares,
Quidquid histrionibus
et vagis donares,
Quod hoc daemonibus
totum immolares.

5. Deus nullum separat
divitis a pane,
Quia dicit homini
largo semper mane:
Non sinas, quod aliquis
fundat preces vane,
Sed cunctis petentibus
tribue te plane.

6. Sic in largitatibus
natus Dei ludit,
Quod a mensa divitis
neminem retrudit,
Pro quo suum sanguinem
pretiosum fudit;
Peccat omnis igitur,
qui vagum excludit.

Collect. ms. Stiriacense saec. 15. Cod. Stiriacen. L 26 [s. n.]. — 3, 3 nutries. — 3, 6 fehlt eine Silbe; ebenso 4, 7 — Ein Vagantenlied.

270. De Duobus Gladiis.

1. Quondam duo gladii
simul concordabant,
Causas huius saeculi
recte iudicabant;
Maiores cum minimis
Christum invocabant,
Angelorum homines
panem manducabant.

2. Omne mundi gaudium
versum est in luctum,
Semen iam agricolae
parvum praebet fructum,
Segetes et gramina,
flores et vineta;
Nihil iam in saeculo
mente vivit laeta.

3. Deviat in ordine
totum, quod movetur,
Labitur, exoritur,
viribus deletur,
Stellae negant radios,
aves adgravantur,
Ferae tardant cursibus,
nemora curvantur.

4. Nos purgavit crimine
Christus passione,
Iacet sua passio
sub oblivione,
Dixit ad discipulos:
tunicas vendatis,
Calceis et vestibus
gladios ematis.

5. Magister et Domine,
tunicas vendemus,
Duos autem gladios
nobiscum habemus. —
Dixit ad discipulos:
plures non quaeratis,
Illos sub custodia
vos retineatis.

6. Nobis duos gladios
reliquit in signum:
Spiritalem gladium,
iustum et benignum,
Posuit per ordinem,
ut esset supremus,
Saecularis gladius
post illum extremus.

7. Isti duo gladii
simul decreverunt,
Et per cuncta saecula
iura perierunt,
Innocentem sanguinem
omnes effuderunt,
Plurimas sententias
falsas produxerunt.

8. Heü, sponsa Domini,
quomodo nunc sedes
Carens omni gaudio,
nudos habens pedes?
Tuis es sponsalibus
omnibus exuta,
Speciosa facies
lacrimis polluta.

9. Transeuntes per viam
colaphis te caedunt,
Verbis et operibus
maxime te laedunt,
Praelati cum laicis
. . . . . .
. . . .
iura retrocedunt.

10. Iura specialia
retrocedunt; quare?
Saeculare brachium
facit haec errare,
Extra fores clerici
iam proiciuntur
Et a cuncto populo
nimis persequuntur.

11. Praelati, pontifices
poenas meruerunt,
Iudae sub officio
Christum vendiderunt,
Dona spiritalia
gratis non dederunt,
Super ipsos scandala
plurima venerunt.

12. Baculum pontifices
curvum deiecerunt,
Ad eorum brachia
lanceas emerunt,
Galeam pro infula
superposuerunt,
Casulam sanctissimam
loricam fecerunt.

13. Producunt in pectore
clipeum pro stola,
Tempore novissimo
gravis erit mola.
Heü, sponsa Domini,
modo sedes sola,
Iura spiritalia
sordent quasi nola.

14. Surge, pater, caelitus,
vigila pro clero,
Si non surgis citius,
surgis nimis sero,
Praebe tuam dexteram
viris literatis,
Sedent iam in saeculo
linguis conseratis.

15. Nolunt hoc attendere
iudices terrarum,
Solent iam colligere
res ecclesiarum;
Tales, quos constituit
patres animarum,
Tenebris obtenebrant
regna tenebrarum.

16. Ordinant incendio
templa sacra Dei
Et in omni spolio
nolunt esse rei,
Raro praebent patribus
loca requiei,
Nunquam solent quaerere
„miserere mei“.

17. Iudicabit iudices
iudex generalis,
Nihil ibi proderit
dignitas papalis,
Sed foetorem sentiet
poenae gehennalis,
Sive sit episcopus
sive cardinalis.

18. Vestros, ait Dominus,
renes accingatis,
Hoc est sine dubio
zona castitatis,
Ac lucernam ardentem
manibus feratis
Et exemplum populis
bonum praebeatis.

19. Sacri vos presbyteri,
sacri vos prophetae,
Quod vobis paratum est,
regnum possidete,
Quod vobis paratum est,
sine metu metae,
Benedicti, Domino
semper congaudete.

Collect. ms. Stiriacense saec. 15. Cod. Stiriacen. L 26 [s. n.]. — 3, 7 tradant. — 4, 5 discipulis. — 5, 1 At ille Magister etc. — 15, 7 Tenebris et'na[r]. — 16, 7 Et nunquam. — 18, 3 sq. stehen hinter 18, 8. — 18, 5 Lucernam ardentem in. — Str. 17 bis Schlufs sind entlehnt aus „Tempus acceptabile“ (Nr. 259).

271. Carmen episcopi Brunonis invehentis contra papam.

1. Pater, fili, spiritus,
Deus septiformis,
Regum rex altissimus,
Iesu, numquid dormis?
Nonne mundum prospicis,
quam nunc est enormis,
Quot et quantis maculis
factus est deformis?

2. Papa pavor pauperum
est [iam] diffinitus,
In eo grammaticae
perturbatur ritus,
Nam qui fore debuit
gratiae dativus,
Factus est ecclesiae
rerum ablativus.

3. O subtilis logica,
quid ad haec vis fari,
Quae nos doces speciem
non posse mutari?
Nonne pastor ovium
vult lupus vocari,
Minare de cetero
non vult, sed minari?

4. O dulcis rhetorica,
dole peritura,
Tua iam simpliciter
infringuntur iura,
Decimam ecclesia
iure receptura
Sub tributo ponitur
decimam datura.

5. Numquid et tu pateris,
o geometria?
Per papam indebite
mensuratur via,
Per quem in ecclesia
fit haec simonia;
Da succursum breviter,
o Iesu Messia.

6. Dolet arithmetica,
quod ipsa gravetur,
Quod docet, per numerum
ut res ordinetur;
Papa clerum numerat,
ut non conservetur,
Immo quod ecclesiae
rebus spolietur.

7. Nonne doles, musica,
prorsus depravata,
Per clerum antiquitus
dulciter prolata?
Papa tibi nocuit
decima rogata,
Voce lacrimabili
nunc es subplantata.

8. Taceant astrologi
amplius probare
Solem astris ceteris
lucem ministrare,
Papa, sol ecclesiae,
studet hoc falsare,
Qui totam ecclesiam
vult obtenebrare.

Collect. ms. Stiriacense saec. 15. Cod. Stiriacen. L 26 [s. n.]. — 1, 6 qua nunc. — 2, 4 rivus. — 6, 1 arismetica. — Nicht ohne einige Lesefehler in: Sitzungsberichte der Wiener Akademie der Wissenschaften LIV, 313 u. f.

272. Laudes Studii Scholaris.

1. Nemo valet congruis
verbis explicare,
Quam sit honorabile
studium scholare,
Quod videtur inclitos
viros procreare,
Qui solent ecclesiam
Christi gubernare.

2. Schola primum docuit
papam, cardinales,
Schola saepe barbaros
facit curiales,
Ad honores provehit
agrestes et rurales
Et pagenses efficit
gnaros et legales.

3. Otium scholasticum
est negotiosum,
Tale namque otium
non est otiosum,
Nam dat suo servulo
munus speciosum
Quem facit industrium
et ingeniosum.

4. Septem artes liberales
nullus unquam scivit,
Nec donum sapientiae
quisquam acquisivit,
Qui non scholae limina
primitus attrivit
Et suos didascalos
fideliter audivit.

5. Qui iuvenis fideliter
ad scholas properavit
Et suam pronus ferulae
cervicem subiugavit,
Hunc fortuna saepius
ad ardua levavit
Et variis honoribus
digne decoravit.

6. Multi, quos inglorii
parentes genuere,
Quia tamen fervide
in scholis studuere,
Cernuntur in sedibus
altis residere
Et honoris titulis
splendide fulgere.

7. Canonici, presbyteri,
praepositi, primates,
Clerici, diaconi,
priores et abbates
Deo primum et post hoc
scholae ferte grates,
Quae vos fecit habiles
ad hos dignitates.

8. Cum tot schola soleat
viros parturire,
Qui solent ecclesiam
Christi redimire,
Quis tam corde vacuus
et tam mentis dirae
Coetum hunc scholasticum
poterit odire?

9. Coetus iste clauditur
saeptis sive muris,
Nec vagari sinitur
ad amoena ruris,
Sed ibi corripitur
flagris saepe duris.
Tantis laeta congruit
immiscere curis.

10. Solet namque studium
scholasticum gravare
Hunc qui modum congruum
nescit observare,
Quare ludis placidis
decet inhiare
Atque suo tempore
solaciis vacare.

11. Hic est dies iubili,
quem tempore longaevo
Statuit antiquitas,
ut a iugo saevo
Relaxentur paululum
et a virgae naevo;
Salve, festa dies
toto venerabilis aevo.

12. Cum vos sitis itaque
in statu dignitatis,
Clara vos praeconia
consequi sciatis;
Si in arta clausula
diu fatigatis,
Emicet aerarium
vestrae largitatis.

Cod. Sangallen. 656. add. saec. 15. A. — Clm. Monacen. (ol. Emmeramen.) 14529. saec. 15. B. — Collect. ms. Henrici Schedelii saec. 15. Clm. Monacen 237. C. — 2, 6 honestos agrestes et rurales A. — 3, 5 suo simili A. — 3, 6 pretiosum B. — 6, 3 sq. fehlen B. — 6, 4 in fehlt A. — 6, 7 honore A. — 7, 2 und 4 vertauscht BC. — 7, 5 post hunc C. — 7, 6

referte B. — 8, 1 solet B. — 8, 5 Qui tam A. — 8, 6 dirae mentis B. — 9, 6 saepe flagris saepe duris C. — 10, 3 congruum modum A. — 11, 4 ut fehlt A. — 11, 5 Scholares paululum relaxentur ABC. — 12, 1 itaque fehlt A. — Nach Str. 11 u. f. scheint das Lied für das Schülerfest des hl. Nicolaus gedichtet zu sein.

273. Dogmatile Puerorum.

1. Laus et honor pueris
   solet evenire,
Qui dimittunt otia
   et se student munire
Literis, scientiis,
   quae nequeunt perire;
Ergo tu ad studium,
   fili, debes ire.
Laus est quid scire,
   laudem discendo require.

2. Haec est ars egregia,
   quae nunquam decrescit,
Sed cum suo domino
   melius senescit,
Sensus enim remanet,
   sed res evanescit,
Ars est rebus melior,
   nam amitti nescit,
Perdere quam nescit
   aliquis, nisi dum iuvenescit.

3. Ergo tibi iuveni
   monita ministro:
Tu semper in omnibus
   oboedi magistro,
Non ei tantummodo
   sed eius ministro,
Multa bona capies
   ex eius registro,
Si sua verba capis
   recto, non corde sinistro.

4. Disce, fili, literas
   et vires earum,
Quia sine litera
   homo valet parum,
Litera te faciet
   genere praeclarum,
Omnibus amabilem
   atque Deo carum,
Hortus cunctarum
   fit litera deliciarum.

5. Filius artificis
   summi praesulatus
Acquirit officium,
   si est literatus;
Fili, si quid scieris,
   fies memoratus,
Scias, quod per literas
   eris sublimatus,
Moribus ornatus
   modica fit sorte beatus.

6. Si praeclarus subito
   nondum potes esse,
Vix tibi stipendium
   potest superesse,
Multae sunt ecclesiae,
   quibus est necesse
Literati hominis,
   his potes praeesse,
Donec de messe
   tibi vult sors mitis adesse.

7. Si te gravat forsitan
   regimen scholarum,
Nam tibi de pueris
   derivatur parum,
Accedas ad ordines,
   si tibi sit carum
Adligatum vivere
   curae animarum,
Utilitas quarum
   fructum non reddit amarum.

8. Si vero ecclesiam
   non potes habere,
Cum praelato forsitan
   poteris manere
Et vices presbyteri
   secum adimplere,
Et ita te litera
   non sinet egere;
Si bene vis legere,
   fortunae munera quaere.

9. Forte tu invenies
claustrum monachorum,
Qui cantant devotius
et frequentant chorum;
Si vis ita vivere,
ut est mos eorum,
Cum his potes facere
bene tuum forum,
Consilio quorum
acquires regna polorum.

10. Si vero non poteris
esse sub abbate
Prae chori frequentia
et prae gravitate,
Vade ad Templarios,
hi depellent a te
Corporis penuriam
magna caritate;
Sic ab egestate
te solvet litera, nate.

11. Si vero non poteris
ferre monachatum
Propter mensam tenuem,
propter durum stratum,
Quaeras, ubicunque vis,
tibi locum gratum,
Claustrum regularium,
quod te det beatum;
Litera semper habet
vestes panemque paratum.

12. Vel si tu totaliter
vis esse devotus
Et a cura saeculi
omnino remotus,
Ad Minores propera,
ubi fluit potus
Spiritus paracliti
sanctis tantum notus,
Quem bibit aegrotus
et erit mox crimine lotus.

13. Vel si vis corrigere
peccatorum mores,
Te potes adiungere
ad praedicatores,
Qui sunt in hoc saeculo
clericorum flores
Atque reconciliant
Deo peccatores,
Ipsos qui fugiunt,
nunquam comitantur honores.

14. Si vero non poteris
ferre tantam curam
Propter tuam forsitan
debilem naturam,
Adhuc docet litera
artem profuturam,
Eleganter pingere
scilicet scripturam,
Vitam securam
capies scribendo figuram.

15. Si non habes oculos,
quod possis formare
Literas, tunc studeas
plenius cantare,
Canticis organicis
organa parare,
Te per hoc officium
potes exaltare,
Et bene solfare
discas post grammatizare.

16. Sed si voce careas,
non sis verecundus,
Iura legis adeas
et esto facundus,
De hoc exercitio
gaudet modo mundus
Et suis cultoribus
reddit auri pondus,
Quae si scire cupis,
grammatica sit tibi fundus.

17. Si vero grammaticam
nequis scire plene
Defectu ingenii,
defectu crumenae,
Horas et psalterium
discas valde bene;
Scholas, si necesse est,
puellarum tene.
Corporeae poenae
dat pondus litera lene.

18. Adhuc sunt officia
fructuosa satis,
Quae bene conveniunt
parum literatis,
Orare psalterium
quia non fit gratis,
Hoc opus exterminat
onus paupertatis,
Litera parva satis
fructum dat officiatis.

19. Si tibi penuria
forte dat gravamen
Et in nullo poteris
habere iuvamen,
Aliquam custodiam
quaeras ad solamen;
Multae sunt, quae maximum
praestant sublevamen,
Ubi custos dicere
nescit plus quam „Amen“.

Cod. Guelfenbyteran. Helm. 1140 saec. 15. A. — Cod. Vindobonen 4117. saec. 15. A. — Cod. Berolinen. Arch. 8° 833. C. — Collect. ms. Campen. saec. 14/15. Cod. Vindobonen. 883. D. — Collect. ms. SS. Udalrici et Afrae saec. 15. Clm. Monacen. 4428. E.

1, 3 omittunt vitia CDE. — 1, 4 et fehlt A; se fehlt B; et solent se D. — 1, 5 Litera, scientia B; Literis, scientia E. — 1, 6 quae nequit perire ADE. — 1, 9 sq. fehlen BC. — 1, 9 Et laus quid A; Est laus quid D. — 2, 1 ars scientiae A. — 2, 4 potius marcescit C. — 2, 5 remonet E. — 2, 6 nam nos manescit E. — 2, 7 sq. fehlen A. — 2, 8 omitti E; nam dicto perdi nescit B. — 2, 9 sq. fehlen C. — 2, 10 aliquis fehlt A; aliquis dum vinescit E. — 3, 5 sq. fehlen C. — 3, 7 capias E. — 3, 9 sq. fehlen C. — 3, 9 verba tenes E. — 3, 10 recte AB. — 4, 4 valet homo DE. — 4, 6 facie praeclarum D. — 4, 7 omnibus affinibus B. — 4, 9 Decus cunctarum ABC. — 5, 2 summo C; summe E. — 5, 3 Acquirat D. — 5, 4 si sit CDE. — 5, 6 fis morigeratus BC; sis morigeratus DE. — 5, 8 exaltatus D. — 5, 10 modico E; subito fit D. — 6, 1 praelatus E. — 6, 1—5 fehlen D. — 6, 2 possis E; tu non potes C. — 6, 3 sq. fehlen C. — 6, 6 sunt necesse B. — 6, 7 homines BE. — 6, 8 personam praeesse D. — 6, 9 sq. fehlen D; dafür: Et tibi stipendium non potest deesse E. — 7, 3 a pueris D; Tibi non de pueris B. — 7, 4 donatur parum E. — 7, 5 ordinem D. — 7, 7 Allegatim A. — 7, 8 Curas A; curis E. — 7, 9 sq. fehlen D. — 7, 9 Utilitas fructum AB; harum C. — 7, 10 cunctis non reddit AB. — 8, 1 Si tamen B; Si forsan D. — 8, 2 poteris E. — 8, 3 Cum praelato poteris D. — 8, 4 forsitan manere D. — 8, 5 vicem A; Ad vitam E. — 8, 7 Itaque te litera D. — 8, 8 sinit BD. — 9, 1 Forsitan invenies D. — 9, 2 claustra A. — 9, 3 cantas B. — 9, 4 frequentas B. — 9, 5 sq. und 9, 7 sq. umgestellt B. — 9, 5 Et si tu vis vivere C. — 9, 6 mos est E. — 9, 7 sq. fehlen D. — 9, 10 inquiris A; requires E. — 10, 1 Quodsi tibi sit grave B; Si tibi sit grave E. — 10, 3 Pro BE. — 10, 4 pro BE. — 10, 5 Vadas BE; ad cruciferes E; I ad hospitarios D. — 10, 6 depellunt A; depellant B. — 10, 8 largitate B. — Str. 10 und 11 umgestellt BDE. — 11, 1 Si tamen non B; Forte si non poteris D; Si tu non poteris E. — 11, 4 et propter B; et ob durum D. — 11, 6 locum tibi BE. — 11, 8 dat A. — 11, 10 panem quoque D. — Str. 12 und 13 umgestellt BE. — 12, 1 tu fehlt B; Ut [lies At] si D. — 12, 1 sq. tu vis totaliter E. — 12, 4 omnimode remotus B; omnino semotus C; modo semotus E. — 12, 5 ad Nudatos DE; properes B. — 12, 6 ubi spirat totus D. — 12, 7 paraclitus D. — 12, 8 sanctis bene notus D; sanctitate totus A; sanctis tantum votis B. — 12, 9 Quilibet aegrotus D. — 12, 10 et mox erit E; erit illo [l: illico] crimine lotus D. — 13, 1 Sed si tu vis peccatorum B; Et [l: At] si vis D; Si vis arguere E. — 13, 2 corrigere mores B. — 13, 3 Poteris adiungere A; Te licet adiungere B; Debes te adiungere DE. — 13, 5 Hi sunt B; in hoc tempore E. — 13, 7 conciliant B. — 13, 9 Isti quos fugiunt E. — 13, 10 mundi comitantur D; mundanos honores E. — 14, 1 potes B; Et [l: At] si tu non poteris E. — 14, 2 tantam ferre B. — 14, 3 tuam debilem B. — 14, 4 forsitan naturam B — 14, 5 solet litera D. — 14, 6 profecturam B. —

14, 7 Elementa pingere AE; Elementa scribere D. — 14, 8 fili tu scripturam B; solet scripturam D. — Nach Str. 14 schiebt A folgende manke Strophe ein:

Haec ars est egregia, quae satis decorat,
Qui scit bene scribere, pretium implorat
Acquirens cum pretio, quod gens hunc honorat.
Quod petit, implorat, bene qui scribendo laborat.

15, 1 oculos fehlt D. — 15, 2 posses tu formare B; quod potes formare D. — 15, 3 Literas tu studeas B; Tunc studebis cantica D. — 15, 4 dulcissimus cantare B. — 15, 6 praeparare B. — 15, 7 Hoc te per B. — 15, 8 possis D. — 15, 9 solfisare AB; solvare E; cantare D. — 15, 10 per DE. — 16, 1 Et si A; Quod si D. — 16, 3 leges D; Nam leges E; Vita lege audias B. — 16, 4 esto et B. — 16, 5 sq. fehlen B. — 16, 7 custodibus B. — 16, 8 reddit uni pondus B; anni pondus E. — 16, 9 Quae fehlt E; Quod si DE; Quae iura si cupias A. — 16, 10 scire sit tibi gratia fundus A. — 17, 1 Si vero tantam gratiam B. — 17, 2 bene BE; scire nescis plene A; nequeas habere D. — 17, 4 defectuque D. — 17, 8 puerorum B. — 17, 9 Corpore te plene D. — 18, 3 sq. fehlen D. — 18, 5 Legere psalterium B; Ligare psalterium DE. — 18, 6 cui non fit A; quod non facis B; quod non fit E; quia non est gratis D. — 18, 7 opus exercere B. — 18, 8 pondus paupertatis B. — 18, 10 multum dat AB; victum dat D. — 19, 1 penuries E. — 19, 2 ferre dat D. — 19, 3 sq. fehlen ACDE. — 19, 5 sq. und 7 sq. umgestellt B. — 19, 6 consolamen B. — 19, 7 maxime AE. — 19, 9 Ubi custos nihil scit C; Unde custos dicere D. — 19, 10 nisi Amen AE. — In D folgt noch:

Ethica Ludolphi fine iam modesto
Gaudet scribi, sed tamen a viro honesto.
Moralitas (recta) praetacta scribitur in anno
Domini millesimo ter centum, ut in panno
Vili erat volutus Christus, Dei summi
Filius, tricesimo nono simul [l: stilo?] plumbi
Committebatur scripturae ethica praedicta
(D)a nativitate(m) Christo(!) primitus depicta.

Ob sich diese Verse auf obiges Gedicht beziehen und dies den Titel Ethica Ludolphi führte? Dogmatile puerorum nennt es Cod. Guelfenbyteran. 212 (Helm. 185). — Nach Str. 10, 5 entstand das Lied zur Zeit des Templerordens; der Reim mundus u. pondus (Str. 16, 6 u. 8) weist auf einen französishen Dichter.

274. Status Clericalis aliis praeferendus.

1. Vide fabrum, fili mi,
quomodo sit pictus
In vultu carbonibus,
viliter amictus,
Nam de die in diem
sudat propter ictus,
Ut sit ei modicus
et non lautus victus.

2. Vide carpentarium,
qualiter intentus
Sit labori manuum,
prout dat iuventus;
Nil valet in senio,
quia tunc est lentus,
Et tunc lucrum deperit
ei quasi ventus.

3. Videas pellificem
male coloratum,
Fere prae vigiliis
oculis orbatum,
Nunquam habet requiem,
nisi super stratum,
Dum quiescit modicum,
dicit se beatum.

4. Sutoremque videas,
qualiter sit unctus,
Manibus et pollice
saepe male punctus,
Soccis atque subulis
tota die iunctus,
Apparet in facie
quasi sit defunctus.

5. Licet satis utiles
mundo sint textores,
Sunt tamen hominibus
cunctis viliores,
Quamvis lucrum habeant,
non tamen honores,
Nam corrupti furfures
propinant livores.

6. Mercatores videas,
quali cum labore
Vivunt, ut familiae
praesint cum honore,
Undas maris transvolant
magno cum timore,
Ubi res et corpora
perdunt cum dolore.

7. Piscatoras videas,
qualiter in mari
Et in aquis aliis
solent naufragari,
Arte cum laboribus
vix queunt ditari,
Quorum, dum nil capiunt,
dies sunt amari.

8. Vide tabernarios
nequiter viventes,
Ipsi sunt divitias
male possidentes,
Ad aeterna gaudia
non adponunt mentes,
Sed per mundi spatia
sic defraudant gentes.

9. Laborare proprium
est agricolarum,
Quamvis bonum opus sit,
tamen est amarum
Fame, siti, frigore,
aestu pluviarum,
De quorum miseriis
non est loqui parum.

10. Vide, fili, comites
et barones terrae,
Qui semper in armis sunt,
quod est durum ferre,
Et semper conveniunt
interesse guerrae,
Hanc autem miseriam
dolor est referre.

11. Vide, fili, clericos
purpura splendentes,
Ipsi sunt divitias
vere possidentes,
Ad dolores aliquos
non adponunt mentes,
Ipsi cantant altius
nummos possidentes.

12. Dum matronae veniunt
ad altare flentes,
Ipsi possunt inopes
iuvare parentes,
Ipsi sacrificia
sunt suscipientes,
Sunt, qui fiunt clerici,
vere sapientes.

Cod. Guelfenbyteran. Helmstadien. 1140. saec. 15. A. — Collect. ms. Campen. saec. 14/15. Cod. Palat. Vindobonen. 883. B. — Cod. Palat. Vindobonen. (ol. Lunaelacen.) 4117. saec. 15. C. — Collect. ms. SS. Udalrici et Afrae saec. 15. Clm. Monacen. 4428. D.

1, 1 fili mi fabrum A. — 1, 2 depictus A. — 1, 5 In incude feriens A; Suadet[!] ut feriat B; Quot in die feria D. — 1, 6 sudat miser ictus A; sudet miser ictus D; in die mille ictus B. — 1, 7 fehlt A; Ut vitae suae modicos B; Ut non sit modicus D. — 1, 8 fehlt A; sibi quaerat victus B; et plane victus D. — Nach Str. 1 schiebt B ein:

Pistor in ecclesia nunquam Deum orat,
Sed in foro continue multum laborat,
Illi rara requies, nisi sit in thoro,
Si sic salvat animam, timidus ignoro,

2, 4 prout dat eventus C; brachiis intentus B. — 2, 5 in semine B; ingenio D. — 2, 7 fehlt A; Et ei tunc deperit B. — 2, 8 fehlt A; lucrum quasi ventus B. — Nach Str. 2 schiebt B ein:

Lapicidam pluribus vide fatigatum
Manibus et cruribus, dorso incurvatum,
Similem pecoribus vultu inclinatum,
Caementis et pulveribus semper maculatum.

Str. 3 und 4 umgestellt D. — 3, 2 gloriatum D. — 3, 4 privatum C; turbatum B. -- 3, 5 habens B. — 3, 7 Cum A. — 3, 8 se dicit esse beatum C. — 4, 1 Sutorem considera BD. — 4, 3 pollicis D; Manibus et facie AB. — 4, 4 et licet sit functus B. — 4, 5 fehlt B; Pici atque sotulae D; vetis atque subula C. — 4, 6 fehlt B. — 4, 7 Apparens A; Ipsius officio B. — 4, 8 tamen est defunctus B. — 5, 1 Unde [l: vide] licet utiles C. — 5, 5 Lucrum quamvis CD. — 5, 6 non habent honores D. — 5, 7 Corruptis forficibus C; Nam corrupto furfure B; Sed ut corrupti spurii D. — 5, 8 propinant odores BD. — 6, 6 cum dolore C. — 6, 7 res cum corpore C. — 6, 8 cum horrore C. — Str. 6 fehlt B; steht hinter Str. 9 CD; beide haben statt dessen hoc loco;

B: Arte de carnificum parum est dicendum;
Illi quasi toti sunt (ad) prompti ad edendum,
Cibum parant populo et dant ad emendum,
Quod sic salvant animam, satis est timendum.

C: Arte [de] carnificum parum est dicendum;
Isti quasi famulo dant ad comedendum
Et currunt per campos, quod bene est sciendum,
Infecti pinguedine, cum stant ad vendendum;
Istorum de anima valde est timendum.

D: Arte de carnificum parum est dicendum;
Isti quasi toti sunt qui ad comedendum,
Bene parant populo et dant ad emendum,
Quod sic vendunt animas, satis est timendum.

Str. 7 fehlt B. — 7, 3 Et in aquis saepius A. — 7, 4 studes naufragari C. — 7, 5 Arte et C; Arte nec labori D. — 7, 6 nequeunt ditari CD. — 7, 7 nil dum A; Quorum dum meridies D. — 7, 8 sunt satis amari D. — Str. 8 und 9 umgestellt D. — Str. 8 fehlt AB. — 8, 1 tribunalibus C. — 8, 3 conquirentes D. — 8, 4 praemia D. — 9, 3 Quamvis opus semine B; Quod opus sit fructuum C; Licet opus b. s. D. — 9, 4 his tamen est B. — 9, 5 sq. fehlen AB. — 9, 6 aestu poenarum D. — 9, 7 fehlt A; De eorum miseria B. — 9, 8 fehlt A; non licet fari parum B. — 10, 1 Videas et comites B; Videas et milites CD. — 10, 2 militesque terrae B; nobilesque terrae CD. — 10, 3 sqq. fehlen B. — 10, 3 Quod semper A. — 10, 4 dolor est referre CD. — 10, 5 Istis semper convenit C; Ipsis bene conveniunt D. — 10, 6 litesque et guerrae D. — 10, 7 De quorum iniustitiis C; De quorum miseriis D. — 10, 8 dolor est referre CD. — 11, 1 sq. fehlen B. — 11, 3 delicias B. — 11, 4 recte D. — 11, 5 Ad dolores alios A; Ad laborem aliquem D. — 11, 5 sqq. fehlen B. — 11, 7 sq. Sunt, qui fiunt clerici, vere sapientes CD. — Str. 12 fehlt BCD. — Das Gedicht bildet in AD ein eigenes Stück; ist in C angehängt an „Laus et honor pueris“ (Nr. 273) und in B mit letzterem zusammen an die Ethica Ludolphi.

275. Proverbia.

1. Ampulla vitrea
Sub mole saxea
Cito confringitur;
Et per convicia
Impatientia
Bene perpenditur.

2. Si desit stimulus,
Non vadit asinus
Pressus pigritia;
Cedat correctio,
Semper in otio
Est pueritia.

3. Si tuba canitur,
Cervus revertitur
Exspectans catulos;
Quae mors est animae,
Laus vera minime
Delectat populos.

4. Mus leve capitur,
Quod semper utitur
Uno refugio;
Leve decipitur,
Qui semper utitur
Uno consilio.

5. Ovis in frigore
Posito vellere
Leniter moritur;
Et si post studium
Succedit otium,
Labor amittitur.

6. Post mortem socii
Non nubit alii
Turtur, sed moritur;
Sic amicitia
Fida per omnia
Nunquam dissolvitur.

7. Stridor hirundinum
Quietem hominum
Turbat et somnium;
Stulta loquacitas,
Si frenum adimas,
Turbat collegium.

8. Qui pomum viride
Carpit improvide,
Maturum neglegit;
Carebit praemio
Pro beneficio,
Qui laudes diligit.

9. Sic pullos alios
Nutrit ut proprios
Columbae bonitas;
Congaudet prosperis,
Condolet asperis
Proximi caritas.

10. Quisquis ad citharam
Instruit asinam,
Hostis est fidium;
Qui stulto praedicat,
Hic sibi vindicat
Risum et taedium.

11. Sabulum seminat
Fur, ut aes audiat,
Quod nequit cernere;
Et per convicia
Mordet invidia,
Quos nequit caedere.

12. Si furem redimis
Et mortem adimis,
Acquiris odium;
Et si servieris,
Quem nequam noveris,
Non dabit praemium.

13. Volens evadere
Non timet scindere
Castor virilia;
Nec timet tollere
Fluxuma corpore
Quaerens caelestia.

14. Vaspo panniculis
Fit api similis,
Sed non mellifera;
Sic foris fertilis,
Sed intus sterilis
Omnis hypocrita.

15. Si panem sedulo
Dederis catulo,
Te semper sequitur;
Sic fur stultissimi
Leniter proximi
Domum ingreditur.

Cod. Parisin. 15155. saec. 13.

276. De Fraude Mulierum.

1. Dicat nobis primus homo,
Qui deceptus est in pomo:
Sum eiectus Dei domo;

2. Uxor mea me fraudavit,
Paradiso me privavit,
Quando pomum praesentavit.

3. Dic tu, Loth dilecte, verum,
Quanta fraus sit mulierum.
Heu, deceptus sum per merum;

4. Me delusit nata mea,
Nam induxit fraudis rea
Commisceri me cum ea.

5. Dic tu, Samson, et fatere,
Quid sentis de muliere?
Sum per eam lapsus vere;

6. Tonsis pilis defraudatus,
Sum per hostes excaecatus,
Aede fractus et necatus.

7. Numquid David, rex propheta,
Castitate rupit spreta
Leges Dei et decreta?

8. Patet teste Salomone:
Mulieres raro bonae
Plenaeque deceptione.

9. Mulierum contra tela
Sume fugam pro medela,
Tutior non est [cautela].

10. Heu, pro certo scio verum,
Mille fraudes mulierum,
Sumo testem totum clerum.

11. Mulieres sunt loquaces,
De natura sunt nugaces,
Sed de more sunt fallaces.

Collect. ms. Campen. saec. 14/15. Cod. Palat. Vindobonen. 883. — Vielleicht ging eine einleitende Strophe voraus.

277. De Corvo s. Vincentii.

1. Hispalis orbe sub occiduo
Limine vergitur exiguo,
Obtinet haec sibi regna duo,
Nomine sed spoliata suo
Prodigio nitet assiduo.

2. Urbs igitur simul et patria
Aequivoce nova Sybilia
Ultima dicitur Hesperia,
Pro deitate colens varia
Sacrilega prece daemonia.

3. Hac tamen in regione Deus,
Quem colimus, pater aethereus,
Quae facit utpote basileus,
Si taceam, reor esse reus;
O placeat sibi sermo meus.

4. Cella procul bidui spatio
A populi manet hospitio,
Sancta monastica religio
Degit in hac velut exsilio
Nullius indiget auxilio.

5. Sola Deo vacat haec eremus,
Fert scopulos aridumque nemus,
Mons supereminet aerius,
Oceanum videt inferius,
Nil monachis libet exterius.

6. Mons etiam capit ecclesiam
Inter utrumque decus mediam,
Claustra decoris habent faciem,
Cuncta boni retinent speciem
Et specietenus almitiem.

7. Hic Vincentius armipotens,
Cui Dominus Deus omnipotens
Vincere carnifices tribuit,
Lipsana dum sua deposuit,
Nobilius caput exposuit.

8. Post rabiem canis indomiti,
Post diadema datum capiti,
Militis illius emeriti
Membra Valentia promeruit,
Huc deitas caput applicuit.

9. Audiat orbis et omnis homo
De placita tibi, Christe, domo,
Quale decus sibi contuleris,
Quam sibi dapsilis exstiteris,
Muneris id cui praestiteris.

10. Audiat hoc pius et stupeat,
Noverit impius et doleat,
Vel Dacianus id invideat,
Quid Vincentius exhibeat,
Quid caput illius obtineat.

11. Novimus hic Satanae famulus
Nequitiaeque suae cumulus
Quod validum Domini pugilem
Vincere non potuit vigilem,
Aeris istius visibilem.

12. Laniat hunc, cremat et perimit,
Supplicium neque mors redimit;
Est modicum, quia sic moritur,
Rursus eum lupus aggreditur,
Membra per aequora persequitur.

13. Mergitur altius in pelagus,
Erret ut amodo fluctivagus,
Et mare praebuit officium,
Unda fuit leve navigium,
Litus ei parat hospitium.

14. Interea Deus eximias
Servat ab aethere reliquias,
Corvus adest, facit exsequias,
Hinc abigit volucres alias
Necne feris movet insidias.

15. Excubat ales et obsequitur,
Stat lugubris, quia compatitur,
Esse nefas putat illicitum
Tale relinquere depositum,
Dum foret ordine compositum.

16. Mira referre coram videor,
Miror et ipse, coram fateor,
Martyris ad caput ambrosium
Corvus adhuc regit officium
Ut venerabile mancipium.

17. Quodque bonum dominum sequitur
Atque fideliter obsequitur,
Quam bona praemia consequitur,
Deliciis domini fruitur,
Non senuit nec adhuc moritur.

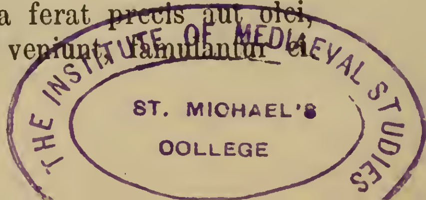
18. In patris ergo monasterio
Non sedet absque ministerio,
Credimus illius imperio,
Qui per avem similem vario,
Helia, te fovet edulio.

19. Ad quod opus satis angelicum,
Saecla per omnia glorificum,
Ne sit ei grave, vel modicum,
Sanctus ei levat officium,
Namque parem dedit ac socium.

20. Nunc igitur, quid agat volucris,
Audiat orbis amans alacris.
Mane quidem seu diluculo
Impiger excutitur loculo
Cum pare vel potius famulo.

21. Prodit uterque monasterio
Veridico satis augurio,
Sancta vacat schola psalterio,
Hi peragrant agili studio,
Quanta subest eremi regio.

22. Si peregrinus amore Dei
Atque calore suae fidei
Ad capitis thalamum rosei
Dona ferat precis aut olei,
En, veniunt, famulantur ei.

23. Non alios laqueos adeunt,
Qui loca devia praetereunt,
Sed facies hominum fugiunt,
Agmina perfida despiciunt
Deque fidelibus excipiunt.

24. Hos igitur sibi conciliant
Hisque sagaciter adpropriant,
Partibus ex quibus adveniant,
Qui cruce salvifica radiant
Martyris ac meritis inhiant.

25. Et quia nulla notabiliter
Pervia semita signat iter,
Fertur enim quod et in propriam
Plurima tollit arena viam,
Qualiter aura movet Lybiam,

26. Alter eis alacris facie
Angelica velut in specie
Iungitur et volitans leviter
Sponte piger graditur pariter
Praevius aut bene dictat iter.

27. Mittitur alter ad ecclesiam,
Accelerat magis ille viam,
Qui veniens sedet in solio
Et facili satis indicio
De solito monet hospitio.

28. Ilicet ille sacer cuneus
Hospes adest, quibus ipse Deus
. . . .
Alitis huius ad auspicium
Non adhibent breve scrutinium.

29. Quisque libens animo properat,
Quo sua munia prima gerat,
Qui det aquam frigidam manibus,
Qui calidam laceris pedibus,
Qui calices ferat hospitibus.

30. Ad mare curritur interea,
Gaza requiritur aequorea,
Ut venientibus hinc agapes,
Hinc valeant adhibere dapes,
Quomodo mellificatis apes.

31. Nil minus abnegat oceanum,
Fit melius super Eridanum,
Praeda libens venit ad calamum,
Novit amatqne replere manum
Piscis et ipse requirit hamum.

32. O satis et super egregia,
O nimis inclita prodigia,
Quot Deus advehit huc famulos,
Tot tribuat mare pisciculos
Iuxta pares hominum titulos.

33. Non magis et minus accipiunt,
Retia mittere qui veniunt,
Quam venientibus eveniunt,
Nam numerum numeri inveniunt
Votaque consona proveniunt.

Cod. Duacen. (ol. Marchianen.) 362. saec. 12. — Unvollständig.

278. Proteus.

1. Proteüs hic sapiat,
non quod scripto [prodo],
Varias sententias
hic quia corrodo,
Proteüs in formulas
quo se vertat modo.
Quo teneam vultus
mutantem Protea nodo?

2. Humilis cum servuli
de statu deponor,
Praepotentis Domini
gloria coronor,
Pluris mihi pretii
quam res constat honor,
Et mihi res, non me
rebus subiungere conor.

3. Hoc experientia
larga doctus scivi,
Quod cum prae stultitia
certant reges divi,
Sentiunt incommoda
populi declivi;
Quidquid delirant
reges, plectuntur Achivi.

4. Nescio, quid agere
nos simus parati,
Quo possimus vivere
merito beati
Uti prisco tempore
viri approbati;
Nos numerus sumus,
fruges consumere nati.

5. Frequentare turpia
qui nimis assuescit,
Sic illius anima
revera sordescit,
Veri quod notitias
subintrare nescit;
Sincerum est nisi vas,
quodcunque infundis, acescit.

6. Tuus quando socius
unus fit de primis,
Atque tibi loculus
remanet inimis,
Inde tuus animus
non turbetur nimis,
Invidus alterius
rebus marcescit opimis.

7. Quando cessas agere
commissa priora,
Et totum te flectere
vis ad meliora,
Noli bona linquere,
si sors sit in mora,
Grata superveniet,
quae non sperabitur, hora.

8. Aere quando loculi
mei sunt imbuti
Nec sunt unquam patuli
mihi vel minuti,
Ad quid prosunt corpori
mentisve saluti?
Quid mihi fortuna,
si nod conceditur uti?

9. Conspicis ut poculo
vini me refertum,
Ne mireris illico,
os quod sit apertum
Meum et plus solito
se dicit expertum;
Fecundi calices
quem non fecere disertum?

10. Cum patrem familias
te videmus entem,
Et monstrare cupias
ita te prudentem,
Ut per ullum nequeas
falli servientem,
Atria servantem
postico falle clientem.

11. Quid mirum, quod alius
hunc tibi praeponat,
Cuius bursa nummulis
plus quam tua sonat?
Nam vulgus divitiis
deditum coronat,
Et genus et formam
regina pecunia donat.

12. Qui possessionibus
multis est intrusus,
Ipsis uti nescius,
magis est illusus,
Quam quem largum funditus
matris nutrit fusus,
Pauper enim non est,
cui rerum suppetit usus.

13. Criminum qui sordibus
est imbutus dudum,
Ab ipsis se protinus
nisi reddit nudum,
Ipsum iure possumus
reputare crudum,
Nec lusisse pudet,
sed non incidere ludum.

14. Coronatur merito
bonitatis flore,
Qui abhorret ideo
pravo frui more
Nec virtutis nitido
fulgeat splendore,
Oderunt peccare boni
virtutis amore.

15. Cui detur gratia
operandi bene,
Nunquam cesset talia
perpetrare plene,
Ni laedentis verbera
sentiat habere;
Oderunt peccare mali
formidine poenae.

16. Vir perfectus reputat
numen tam severum,
Pro ipso quod deserat
profiteri verum,
Et mortis immineat
si virus austerum,
Hoc sentit „moriar“;
mors ultra limina rerum.

17. Nulli laudis nimium
impendas honorem,
Ne, si mutet optimum
operum colorem,
Per quod apud populum
amittit favorem,
Incutiant aliena tibi
peccata pudorem.

18. Tua cum vicinia
foras suum lar det,
Sic ut eius flammula
damnum tibi par det,
Tua ne industria
vigilare tardet,
Nam tua res agitur,
paries dum proximus ardet.

19. Luxu cum te fervido
accensum sentires,
Deceret, ut ilico
prudentem adires,
Cuius te consilio
emendare scires,
Nam neglecta solent
incendia sumere vires.

20. Non concordant homines
turpes et formosi
Nec prorsus ignobiles
atque generosi
Neque pusillamines
nec non animosi,
Oderunt hilarem
tristes tristemque iocosi.

21. Liberalis socius
cum dicit, propina,
Nam dum meus stomachus
sentit bona vina,
Non eget alterius
rei medicina,
Alter rixatur
de lana saepe caprina.

22. Dum per loca varia
vagantes discurrunt,
Illis nova plurima
in viis occurrunt,
Meliora studia
raro sed incurrunt,
Caelum non animum
mutant qui trans mare currunt.

23. Voce rudis canere
nititur ut gallus
Vultque libros legere
durus quis nec callus,
Rusticus et quaerere,
quid prosit corallus,
Optat ephippia bos,
piger optat arare caballus!

24. Non decet ut clericus
saevum tollat Martem,
Nec ut miles strenuus
libri discat partem,
Sed decet his legibus
ambos ut coartem:
Quam scit uterque, libens,
censebo, exerceat artem

25. Cumulant id singuli
ut ignem vis flabri
Artium didascali
motu sui labri,
Sucum quod est veluti
curam membri scabri,
Promittunt medici,
tractant fabrilia fabri.

26. Ludis, gulae vitiis
qui sat adhaesisti
Tempore, quo iuvenis
recens floruisti
Nec aetatis fragilis
limen attigisti,
Lusisti satis, edisti
satis atque bibisti.

27. Animo te lacrimis
dare debes udum
Ac acerbis virgulis
caedere te nudum
Pro peccatis singulis,
quae gessisti dudum,
Et tempestivum
pueris concedere ludum.

28. Ex dictis Horatii
possent ampliora
Paradoxa colligi,
si daretur hora,
Sed quia fastidii
mater exstat mora,
Ergo legas grana,
quae noveris utiliora.

Collect. ms. Campense saec. 13/14. Cod. Vindobonen. 883. — Die Schlusshexameter der Strophen sind Entlehnungen aus Horaz: 1, 7 sq. Ep. I 1, 90. — 2, 7 sq. Ep. I 1, 19. — 3, 7 sq. Ep. I 2, 14. — 4, 7 sq. Ep. I 2, 27; 5, 7 sq. Ep. I 2, 54. — 6, 7 sq. Ep. I 2, 57. — 7, 7 sq. Ep. I 4, 14. — 8, 7 sq. Ep. I 5, 12. — 9, 7 sq. Ep I 5, 19. — 10, 7 sq. Ep. I 5, 31. — 11, 7 sq. Ep. I 6, 37. — 12, 7 sq. Ep. I 12, 4 — 13, 7 sq. Ep. I 14, 36. — 14, 7 sq. Ep. I 16, 52. — 15, 7 sq. Ep. I 16, 53. — 16, 7 sq. Ep. I 16, 79. — 17, 7 sq. Ep. I 18, 77. — 18, 7 sq Ep. I 18, 84. — 19, 7 sq. Ep. I 18, 85. — 20, 7 sq. I 18, 89. — 21, 7 sq. Ep. I 18, 15. — 22, 7 sq. Ep. I 11, 27. — 23, 7 sq. Ep. I 14, 43. — 24, 7 sq. Ep. I 14, 44. — 25, 7 sq. Ep. II 1, 116. — 26, 7 sq. Ep. II 2, 214. — 27, 7 sq. Ep. II 2, 142. — 1, 1 huic. — 12, 5 Quam qui. — 14, 5 virtutes. — 19, 3 Diceret.

279. Philomelā.

1. Aurea frequenter lingua
in sublimi aethera
Tinniboat atque strepat,
agmina angelica
Iugi voce regem laudant
regnantem in saecula.

2. Clara sonant circumcirca
organa cum cantica,
Illuc melos nova tuba
plaudet vox harmonia,
Civitas sancta superna,
micant luminaria,

3. Cum non cesset operata
absque Dei opera
Creans sphaera et in ipsa
sidera lucentia,
Separavit fundamenta
arida ab aequora.

4. Omnia creavit simul
cum summa potentia,
Ad honorem plasma sua
quae fecit in saecula,
Volucres et universa
sub caelo reptilia.

5. Pulcher valet ver in silva,
florigera tempora,
Quando humus fert herbarum
copia titanica,
Vernat silva frondosarum
species virentia.

6. Ibi cantant tunc caterva
volucrum lustrantia,
Ex quarum una plus manet
corporis exigua,
Nomen clara ac robusta
philomela nuncupat.

7. Saliendo nemorosa
petit alta haec silva,
Dies φιλᾷ titubando
arborum cacumina,
Nocte nunquam cessat, densa
clangit aremenia.

8. Prolixa, non rauca, mittit
voce saepe sibila,
Plura canit vi cantando
follium pro stipula,
Gliscit mirabilis membra
ludens menia carmina.

9. „Ozi", parva, cur non cessas
clangere, avicula?
Aestimas nunc superare
omni arte musica,
Aut quid cum lyra contemnis
dulciflua sonora?

10. Ultra vires ioca cuncta
luctas tympanistria,
Te auscultant vigilando,
regalis insignia
Laudat procerum caterva
tua plura antea.

11. Cessa, cessa fatigando
lassata iam buccula,
Quia premis dormizantes
clam iugiter nausea,
Omni hora pro quid canis
digna, ovas sidera!

12. Misera, infelix illa,
tam tenuis, viscera
Quae nec tumes satiata
ob prima cibaria,
Speras cantizando cunctis
imperare gratia.

13. Iam cessa te laborando,
non praemittit brachia
De cunctis, auscultat nemo,
nemo dat iuvamina,
Nisi ipse, qui te finxit,
propria spiramina.

14. Parce vatem iam secura,
ciularae tardita,
Conticesce, conticesce,
nec crepando clangita,
Anxiata vires mollis,
locum tuum propera.

15. Illa vero stringens pauca
modulorum garrita
In aestate, stupefacta
pro natorum gloria,
Bruma tegit sibulosa
corpus sua funera.

16. Trinitas sancta superna
nostra purget crimina,
Ut ad alta poli summa
introducat limina
Regnareque nos concedat
per saecla in aethera.

Trop. ms. Martialen. saec. 10. Cod. Parisien. 1118. — 1, 1 Die Initiale A fehlt. — 1, 2 hetera. — 2, 2 horgana. — 2, 4 armonia. — 2, 6 micha (Cfr. 7, 4 chacumina). — 3, 3 Creans spera. — 4, 1 creauit. — 4, 5 huniversa. — 5, 3 erbarum. — 5, 4 titancia. — 6, 1 tunc fehlt. — 6, 3 Ex ouarum huna. — 6, 5 hac robusta. — 7, 1 Salliendo. — 7, 2 alte eq silva. — 7, 3 Dies phila. — 7, 4 chacumina. — 8, 1 mitit. — 8, 2 voce sipesibila. — 8, 3 nicantando. — 8, 4 foltuum pro stibula (l. folluum?). — 8, 5 Cliscit. — 9, 1 Ozu. — 9, 6 dulcisflua. — 10, 2 thimfanistria. — 11, 2 bucula. — 11, 4 iupiter nausia. — 11, 5 ora. — 12, 3 dumes. — 12, 4 opprima. — 13, 1 cessate laborando. — 13, 3 te cunctis. — 13, 4 nemo fehlt. — 13, 5 fincxit. — 14, 2 heiulare. — 14, 3 Cunctiscesce. — 14, 5 anexiata uires nollis. — 15, 2 modolorum. — 16, 5 regnarique. — 16, 6 l. in acterna? — Aufserdem ist stets u statt v geschrieben und durchweg langes s, selbstredend auch e statt ae. — Wegen der abenteuerlichen Latinität ist das in Analecta VII, S. 10 ff. Bemerkte zu vergleichen; stellenweise habe ich Änderungen des gar zu Unverständlichen gewagt. Die Einleitung und namentlich die Doxologie dürften erklären, warum diesem mehrfach sehr interessanten Liede wenigstens im Anhange ein Platz gegönnt wurde.

Inhalts-Übersicht.

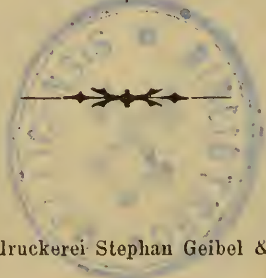
A. Real-Index.

I. De Sanctis.

II. Moralia.

III. Appendix.

B. Verbal-Index.

Pierer'sche Hofbuchdruckerei Stephan Geibel & Co. in Altenburg.

